

לשמך תן כבוד

אגרות קודש וכת"ק
100 פניני רבי
ה"בא-כח" בארץ הקודש

*

תשורה משמחת הבר מצווה של
הת' אפרים שי' וואלף

יום חמישי, ו' בניסן
שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה
שנת הקהל

פתח דבר

אנו מודים להשי"ת על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו לעת הגיע בנינו היקר הת' אפרים שיחי' לגיל מצוות.

ברצוננו להביע בזה תודתנו והוקרתנו, לקרובינו ידידינו ומכירינו אשר הואילו לשמוח אתנו יחדיו ביום שמחת לבבינו, ולברך אותנו ואת חתן הבר מצוה שיחי' בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

כפי הנהוג לאחרונה בין אנ"ש שי', מתכבדים אנו להגיש לפני כבודו ואנשי ביתו יחיו "תשורה" מיוחדת, "לשמך תן כבוד" (תהילים קטו, א, הפרק של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, שמתחילים לומר בימים אלו). תשורה זו כוללת:

(א) אגרות קודש וכתבי יד מהרבי, המתפרסמים ב'תשורה' זו לראשונה.

(ב) 100 פניני הרבי - לקט בן מאה אמרות, עובדות וסיפורים מכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, אשר רובם-ככולם מתפרסמים בזה לראשונה.

(ג) ה"בא-כח" באה"ק - תדפיס מתוך קורות חייו ופעלו של סבנו-זקננו הדגול הרה"ח הרב אפרים וואלף ז"ל. בהיות אשר בננו חתן הבר מצווה הת' אפרים שי' הנו הצאצא הראשון הקרוי על שמו להבדל"ח של הרב אפרים וואלף ז"ל, אשר נפטר בכ"ו שבט תשס"ג, ליקטנו ערכנו והננו מגישים בזה אל בני המשפחה והידידים תדפיס זה מקורות חייו ופעלו, ומהעניינים המיוחדים שזכה להם מהרבי נשיא דורנו, מתוך דברים שנאמרו ונודעו אודותיו בשלוש-עשרה השנים שחלפו מאז לפטירתו.

והננו תקווה אשר הדברים יהיו לזיכרון נצח לבני המשפחה, ולקהל אנ"ש והתמימים, ללמוד מדרכיו והנהגותיו, ומהתקשרותו וביטולו המוחלט אל רבינו נשיאינו.

ונחתום בדברי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מהתוועדות י"ב תמוז תשכ"ז, "דער ענין פון א בר מצוה האט א פארבונד מיט גאולה ויציאה לחופש . . דער יצר טוב איז מתחיל פעולתו פון יום הבר-מצוה, וואס דערפאר זאגט ער אויף דעם אין זהר, אז אני היום ילידתיך".

ויהי רצון שתיכף ומיד נזכה למסמך גאולה לגאולה, מגאולת הבר מצווה לגאולה האמיתית והשלימה, כאשר נזכה "זעהן זיך מיטן רבי'ן דא למטה אין א גוף ולמטה מעשרה טפחים, והוא יגאלנו".

בהוקרה

זושא ואהובי וואלף

ו' ניסן ה'תשע"ו, שנת הקהל
כפר חב"ד, ארץ הקודש

וולף נחהייח

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליוכאוויטש

770 איסמערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

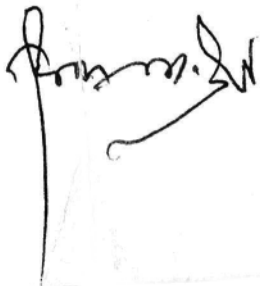
בייה, לייך מנייא תישמייו
ברוקלין, נ. י.

האברך זוסמן שי'

שלום וברכהו

במענה על ההודעה עייד הכנסו לגיל מצות,

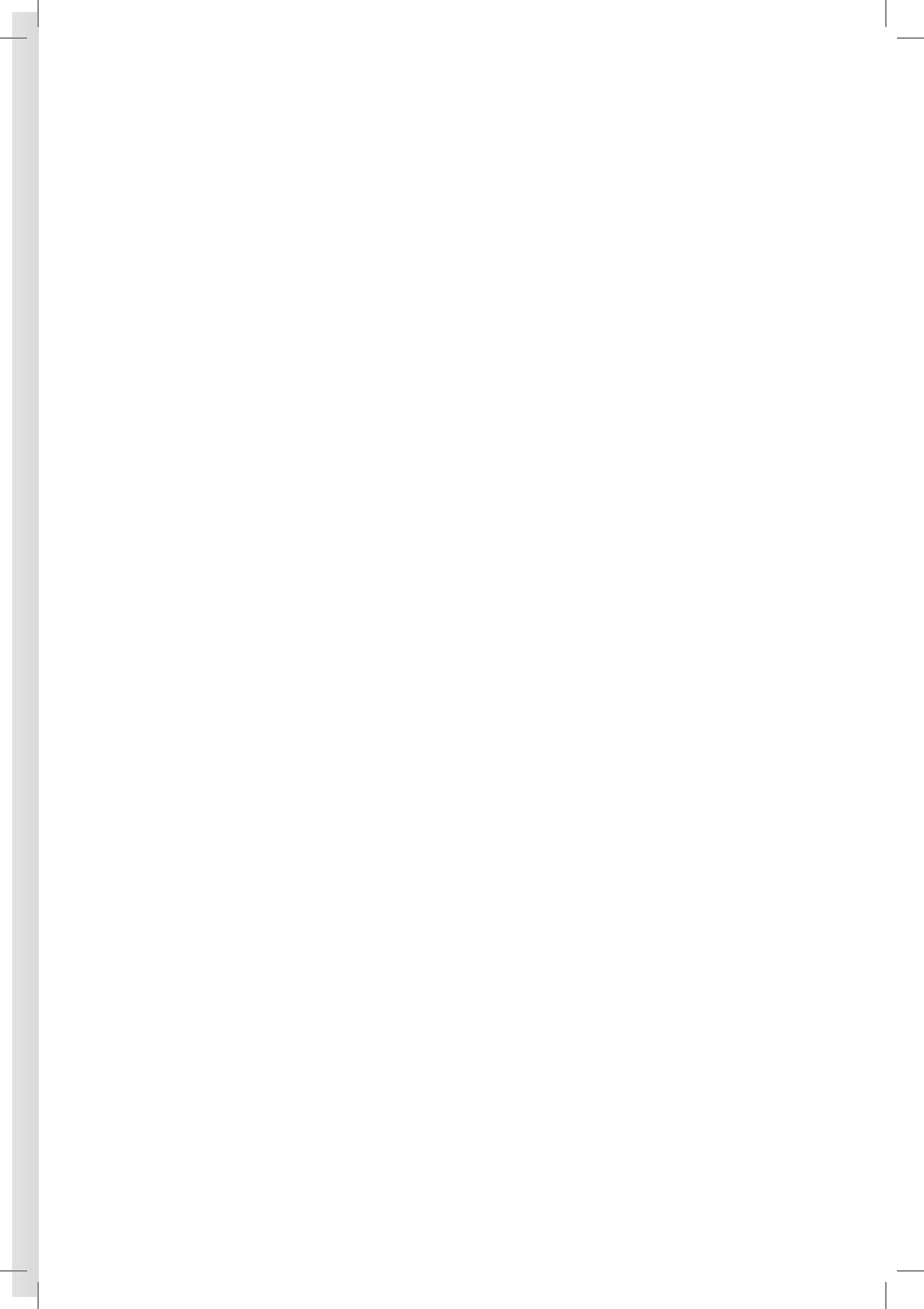
הנה יהייר מהשייית אשר מבן שלש עשרה למצות
יגדל לבן חמש עשרה וכו' כפסק המשנה (אבות פרק
ה'), ויוסיף התמדה ושקידה בלימודו בתורה, בתורת
הנגלה וכן בתורת החסידות ויהדר בקיום המצות.
והשייית יצליחו להיות חסיד ירא שמים ו'למדן.

בברכה

תוכן העניינים

7	אגרות קודש וכת"ק
17	100 פניני רבי
75	ה"בא-כח" באה"ק
77	קשר משפחת וואלף עם רבותינו נשיאנו
96	מגרמניה לליובאוויטש
124	התחלת העבודה ב"תומכי תמימים"
136	נאמן ובא-כח
153	מנהל גשמי ורוחני
168	הקמת מרכזי חב"ד
176	מופת ודוגמה חיה
185	בחצרות בית ה'
205	הביאני המלך חדריו
212	איש החסד
218	ירא שמים מרבים

אגרות
קודש
וכתי"ק

דבורץ=ירושתי

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

ביה.כד' סניא תשט"ו
ברוקלין

הרה"ג ווייח אייבא נוייב רב פעלים
מוהרי"ז שי'

שלום וברכה!
בפענה על סכתבו בו כותב אודות הנחיצות הגדולה להתעסק בהפצת התורה באהיק תיו מבלי להכנס במפלגות וכו'.

הנה דא עקא-אף שהכל מודים בזה, הרי כשבא לפועל מקשרים הדבר במפלגה פלונית או פלונית ומכריזים בהחלט הכי גסור שאי אפשר לאהיק תיו שיתקיים בה איזה ענין שיהי' מבלי מחסה של מפלגה, וכמו שכתבתי בסכתבי הקודמים הנה שינוי המצב בזה אי אפשר לבוא ע"י אנשים הנמצאים שלא על אתר, אלא דוקא ע"י אלו שנמצאים בפנים-הם יורו שאפשר אחרת, וכוננתם תהי' לא לשם איזה מפלגה שתהי', וכעבור איזה זמן לא ארוך ויווכח הקהל שבאמת כן הוא ואין זה מפלגה פלונית לבושה מסוה, הרי יש לקוות להצלחה הכי גדולה לתנועה כזו, וכשבא המפלגות הנה יש חשש-קרוב לודאי-שילחמו בתנועה זו הן בגלוי ועוד יותר בסתר, אבל כבר הורגלנו לפלחמות ואין להתרשם מהשש זה, אבל כנ"ל הדישה לפני זה-ההחלטה זו צריכה להיות בלב שלום ושיתחילו בתנועה זו על אתר, ואין מספיק מה שיחליטו עדיז אחרים הנמצאים במקום אחר וכסובן.

כהננוע להביד ביחוד, הנה משתדלים אנו כפי האפשרי להכיל בתופנים שונים, ובטה כיוצא לכתיר גיכ-הן באהיק תיו והן כדודל, כי מזה ומה אל תנח ידן, כי אינך יודע איזה מהם יוכשר.

בכבוד ובברכה

ב"ה. כ"ד מנ"א תשט"ו

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ רב פעלים מוהרי"ז שי' [=דבורץ, ירושת"ו]

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אודות הנחיצות הגדולה להתעסק בהפצת התורה באה"ק ת"ו, מבלי להיכנס במפלגות וכו'.

הנה דא עקא - אף שהכל מודים בזה, הרי כשבא לפועל מקשרים הדבר במפלגה בפלונית או פלונית, ומכריזים בהחלט הכי גמור שאי אפשר לאה"ק ת"ו שיתקיים בה איזה ענין שיהי' מבלי מחסה של מפלגה, וכמו שכתבתי במכתבי הקודמים הנה שינוי המצב בזה אי אפשר לבוא ע"י אנשים הנמצאים שלא על אתר, אלא דוקא ע"י אלו שנמצאים בפנים, שהם יורו שאפשר אחרת, וכוננתם תהי' לא לשם איזה מפלגה שתהי', וכעבור איזה זמן לא ארוך ויווכח הקהל שבאמת כן הוא ואין זה מפלגה פלונית לבושה מסוה, הרי שי לקוות להצלחה הכי גדולה לתנועה כזו.

וכטבע המפלגות הנה יש חשש - קרוב לודאי - שילחמו בתנועה זו הן בגלוי ועוד יותר בסתר, אבל כבר הורגלנו למלחמות ואין להתרשם מחשש זה, אבל כנ"ל הדרישה לפני זה - שהחלטה זו צריכה להיות בלב שלם ושיתחילו בתנועה זו על אתר, ואין מספיק מה שיחליטו עד"ז אחרים הנמצאים במקום אחר וכמובן.

בהנוגע לחב"ד ביחוד, הנה משתדלים אנו כפי האפשרי בהנ"ל באופנים שונים, ובטח כידוע לכת"ר ג"כ - הן באה"ק ת"ו והן בחו"ל, כי מזה ומזה אל תנח ידך, כי אינך יודע איזה מהם הוכשר.

בכבוד ובברכה

חי"ק

- - -

סלונים-ירושח"ו

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, י"ה' שבט תשי"ב
ברוקלין

ש"ב הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק
בצ"צ מוה' עזריאל זעליג שי'

שלום וברכה ו
ישנו חשש אשר האברך התי"ח אי"א שי'
אומר, אשר נמצא הוא על פרשת דרכים, ויש מעקים אוחו לסור הצדה
מעניני חביד, בם זכה להתעסק עד עתה והצליח.

ומהנכון אשר בקבלת המכתב יפגש אהו ויסבירו, אשר
לא כן הענין כלל וכלל, וזכה והצליח והשגחה העליונה העמידו
על חלק היפה בענינים ופעולות עליהם מסר נפשו כיון מו"ח ארמו"ר
וצוקלעה"ה נבגים זי"ע נשיא ישראל, וימשיך בהם כהנה וכהנה
בהתמרות הדרושה, ויהי' זה הצנור והכלי לברכות השי"ת בגשמיות
וברוחניות גם יחד,

וביחוד, **תנ"ל**, צריך להזהר מכל נטי' ולהוסיף בכל
הענינים **בס"ד** ובהתקדרות רז"ר-כשהולכים לבנות **בנ"ך** בישראל
בנין עדי עד וק"ל.

מובן שברשותו, באם ירצה, לספר לו ת"ד מכתב זה.

בברכה לבשו"ט

נ.ב.
מטעם המובן נשלח המכתב שלא בתור.

ב"ה. י"ח שבט תש"כ

ברוקלין

ש"ב הרה"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ

מוה' עזריאל זעליג שי'

שלום וברכה!

ישנו חשש אשר האברך הו"ח אי"א . . אומר, אשר נמצא הוא על פרשת דרכים, ויש מפתים אותו לסור הצדה מעניני חב"ד, במ זכה להתעסק עד עתה והצליח.

ומהנכון אשר בקבלת המכתב יפגש אתו ויסבירו, אשר לא כן הענין כלל וכלל, וזכה והצליח והשגחה העליונה העמידתו על חלק היפה בענינים ופעולות עליהם מסר נפשו כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל, וימשיך בהם כהנה וכהנה בהתמסרות הדרושה, ויהי' זה הצינור והכלי לברכות השי"ת בגשמיות וברוחניות גם יחד.

וביחוד, כנ"ל, צריך להזהר מכל נטי' ולהוסיף בכל הענינים בס"ד ובהתעוררות ר"ר - כשהולכים לבנות בית בישראל בנין עדי עד וק"ל.

מובן שברשותו, באם ירצה, לספר לו ע"ד מכתבי זה.

בברכה לבשו"ט

חי"ק

נ.ב. מטעם המובן נשלח המכתב שלא בתור.

- - -

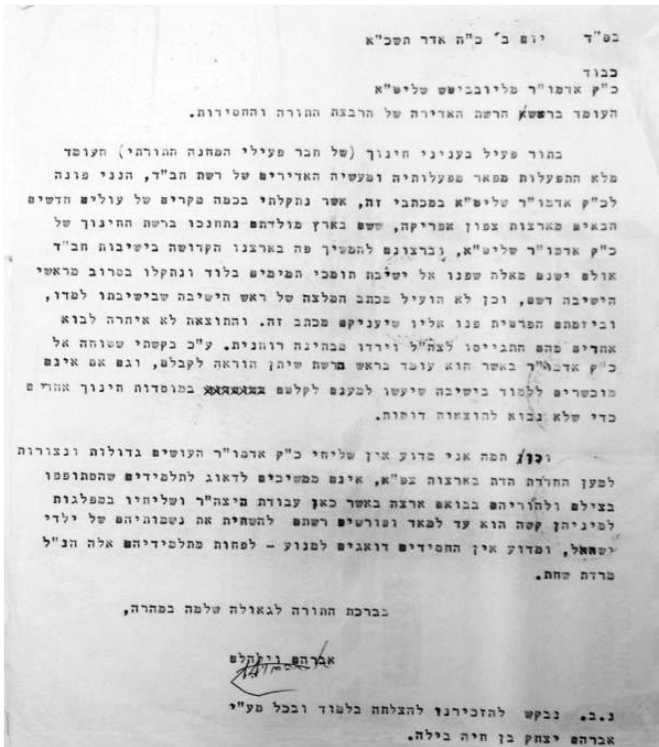
לפנינו מכתב שכתב לרבי הר"ר אברהם ווילהלם, מפעילי "חבר הפעילים", בשלהי חודש אדר תשכ"ה, ואגרת הרבי במענה למכתבו:

בס"ד. יום ב' כ"ה אדר תשכ"ה

כבוד כ"ק אדמו"ר מליובביטש שליט"א

העומד בראש הרשת האדירה של הרבצת התורה והחסידות

בתור פעיל בעניני חינוך (של חבר פעילי המחנה התורתית), העומד מלא התפעלות מפאר מפעלותיה ומעשיה האדירים של רשת חב"ד, הנני פונה לכ"ק האדמו"ר שליט"א במכתבי זה, אשר נתקלתי בכמה מקרים של עולים חדשים הבאים מארצות צפון אפריקה, ששם בארץ מולדתם נתחנכו ברשת החינוך של כ"ק אדמו"ר שליט"א, וברצונם להמשיך פה בארצנו הקדושה בישיבות חב"ד, אולם ישנם מאלה שפנו אל . .

וכן לא הועיל מכתב המלצה של ראש הישיבה שבישיבתו למדו, וביוזמתם הפרטית פנו אליו שיעניקם מכתב זה. והתוצאה לא איהרה לבוא. אחדים מהם התגייסו לצה"ל וירדו מבחינה רוחנית.

על כן בקשתי שטוחה אל כ"ק אדמו"ר באשר הוא עומד בראש הרשת שיתן הוראה לקבלם, וגם אם אינם מוכשרים ללמוד בישיבה,

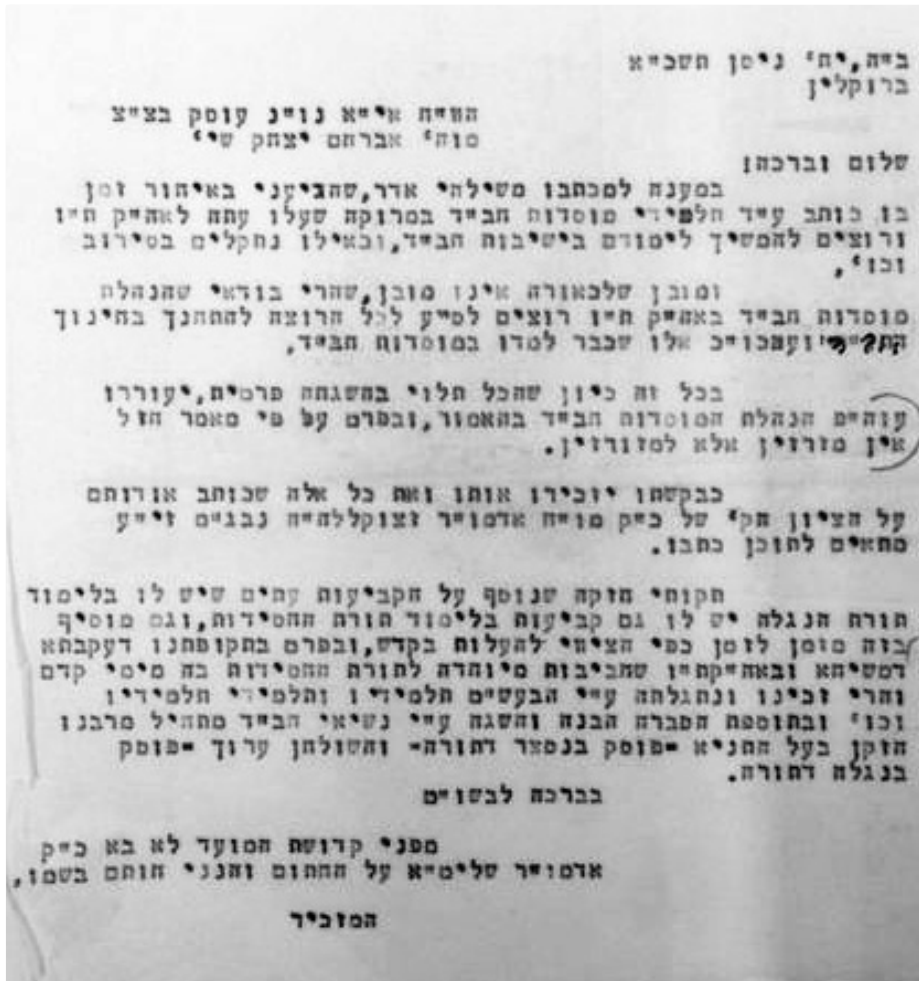
שיעשו למענם לקלטם במוסדות חינוך אחרים כדי שלא נבוא לתוצאות דומות.

וכן תמה אני מדוע אין שליחי כ"ק אדמו"ר העושים גדולות ונצורות למען החדרת הדת בארצות צפון אפריקה, אינם ממשיכים לדאוג לתלמידים שהסתופפו בצילים ולהורים בבואם ארצה באשר כאן עבודת היצר הרע ושליחיו במפלגות לביניהן קשה הוא עד למאוד, ופורשים רשתם להשחית את נשמותיהם של ילדי ישראל, ומדוע אין החסידים דואגים - לפחות מתלמידים אלה הנ"ל מרדת שחת.

נ.ב. נבקש להזכירנו להצלחה בלימוד ובכל מעשי ידינו, אברהם ווילהלם יצחק בן חיה בילה.

בברכת התורה לגאולה שלמה במהרה

אברהם ווילהלם

ב"ה. י"ח ניסן תשכ"א

ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מוה' אברהם יצחק שי'

שלום וברכה!

במענה למכתבו משילהי אדר, שהגיעני באיחור זמן, בו כותב ע"ד תלמידי מוסדות
חב"ד במרוקא שעלו עתה לאה"ק ת"ו ורוצים להמשיך לימודם בישיבות חב"ד, וכאילו
נתקלים בסירוב וכו',

ומובן שלכאורה אינו מובן, שהרי בוודאי שהנהלת מוסדות חב"ד באה"ק ת"ו רוצים לסייע לכל הרוצה להתחנך בחינוך החב"די, ועאכו"כ אלו שכבר למדו במוסדות חב"ד. בכל זה כיון שהכל תלוי בהשגחה פרטית, יעוררו עוה"פ הנהלת המוסדות חב"ד בהאמור, ובפרט על פי מאמר חז"ל אין מזרזין אלא למזורזין.

כבקשתו יזכירו אותו ואת כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

תקותי חזקה שנוסף על הקביעות עתים שיש לו בלימוד תורת הנגלה יש לוגם קביעות בלימוד תורת החסידות, וגם מוסיף בזה מזמן לזמן כפי הציווי להעלות בקודש, ובפרט בתקופתנו דעקבתא דמשיחא ובאה"ק ת"ו שחביבות מיוחדת לתורת החסידות בה מימי קדם, והרי זכינו ונתגלתה ע"י הבעש"ט תלמידיו ותלמידי תלמידיו וכו', ובתוספת הסברה הבנה והשגה ע"י נשיאי חב"ד מתחיל מרבנו הזקן בעל התניא - פוסק בנסתר דתורה - והשולחן ערוך - פוסק בנגלה דתורה.

בברכה לבשו"ט

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א

על החתום והנני חותם בשמו

המזכיר

כבוד המאמרים והליקוטי שיחות

לפנינו מכתב שכתב אחד מחסידי סאטמר לרבי בחודש סיון תשמ"ז, ותשובת הרבי על מכתבו:

לכבוד הוד קדושת אדמו"ר ציס"ע הה"ק נשיא הדור רשכבה"ג קוה"ק בוצ"ק חו"פ מרן מליובאוויטש שליט"א

הנה ילמדנו רבינו בענין אשר מבואר בספר ויואל משה מאת הרה"ג מסאטמאר ז"ל אודות דרך הבעש"ט הק' נ"ע נבג"מ נשתכח לגמרי מהדור לא יזכר ולא יפקד. וכן כתוב וז"ל וככה הוא בספרי תלמידי הבעש"ט שלא חיברו ספרים לבאר האופנים והחילוקים הנצרכים לכל האדם אלא נכתב בספר מה שנשפע להם חידושי תורה עבור התלמידים שבאו אז אליהם בשבת ובמועד וגם כתוב שכ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע נבג"מ בספרו ליקוטי אמרים - תניא, שנאמרה רק לשעתו לצורך התלמידים שהיו אז שמה כ"פ בבירור שצריך לומר הא לן והא להון.

והיות שהנני משתוקק ומתאוה מאוד לעין הרבה בספרים הקדושים מתלמידי הבעש"ט הק' נ"ע נבג"מ וכמו"כ לילך בדרך הישר והרצוי כדבעי לכן שאלתי וביקשתי לברר וללבן לי את כל הספיקות אשר מתבלבלים ומתערבים בקרבי ואקווה שבעז"ה אמצא חן בעיני כ"ק מרן הרה"ק שליט"א וישיב לי תשובה נכונה ובהירה כפי חוות דעתו הקדושה והטהורה בעגלא ובזמן קריב.

כה דברי המשתחוה אל מול הדום רגליו כי קדוש הוא.

נ.ב. הנני מבקש בזה סליחה מחילה וכפרה אם ח"ו פגעתי בכבודו הרם ע"י כתיבתי אם כתבתי דבר שלא היה כרצונו הטוב כי כל מגמתי אך ורק לידע ולדרוש אל האלוקים את הדרך אשר ילכון בה ואת המעשה אשר יעשון וכן נא שיעתירו בעדי בתפילותיו בעת שמפיל תחינתו לפני שוכן מעונה - המתקבלת בכל מדה נכונה.

.

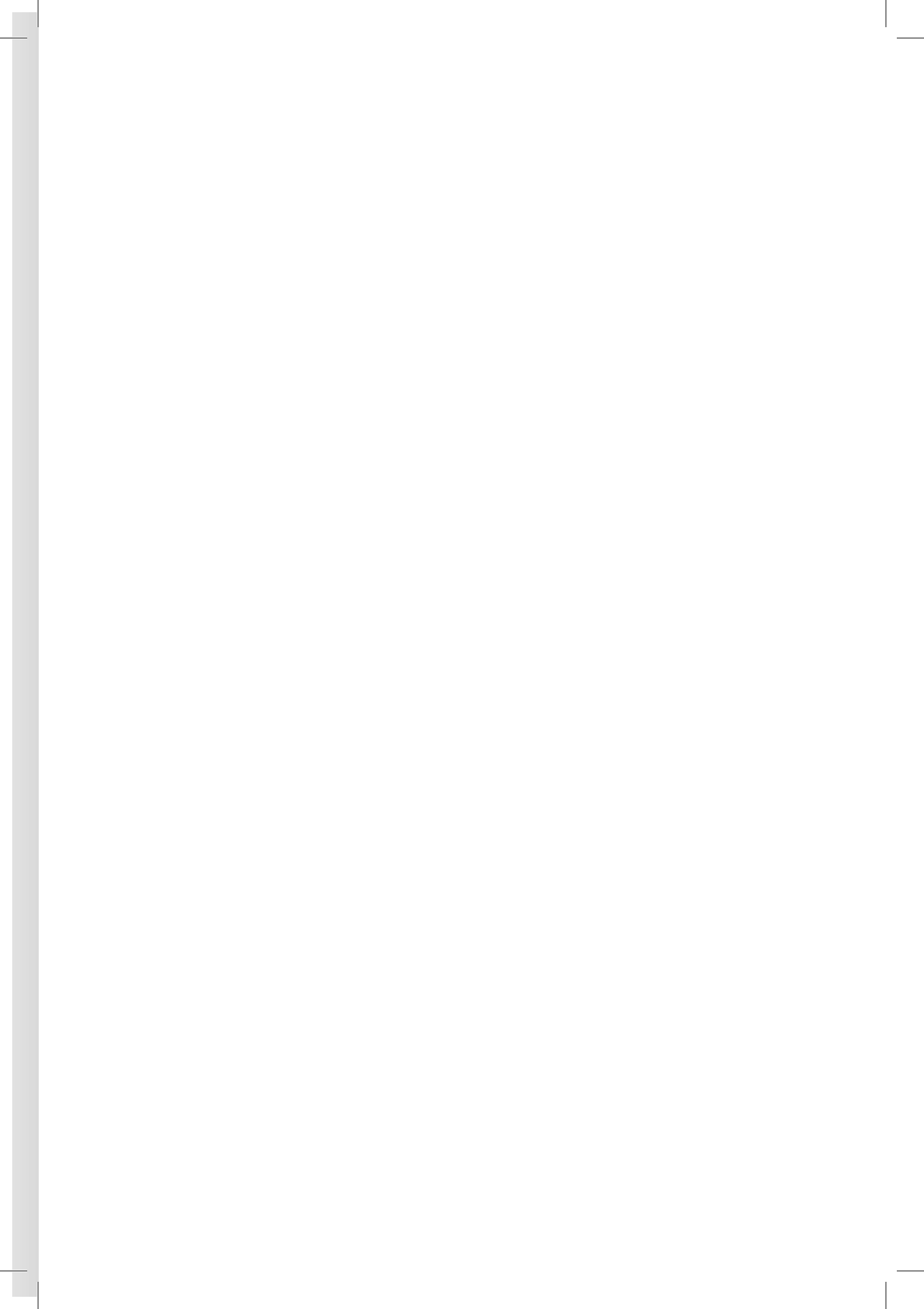
בתשובתו מחק הרבי את המילים "וישיב לי", הקיף את המילים "תשובה נכונה ובהירה" וכתב:

ה"ה מאמרי חסידות ולקו"ש דכ"ק מו"ח אדמו"ר ולפלא הכי גדול שאינו מזכירם.

בהמשך הקיף הרבי את המילים "פגעתי בכבודו" וכתב:

מהי השייכות לכבודי? ה"ז כבודם דכל מאמרים ולקו"ש הנ"ל וילך עה"צ ויבקש

כנ"ל.

100
פניני
רבי

"תנועת צדיק, ומכל שכן ראייה או שמיעת קול,
צריך לפעול שלא ישכח לעד" ("היום יום" - י"ד טבת).

לא רק כל סיפור או אמירה של הרבי היא נצחית, אלא גם כל תנועה של הרבי היא נצחית. ובוודאי שמכל אמרה או מעשה רב של הרבי עלינו ללמוד ולקחת לקח והוראה.

ואם הדברים אמורים כאשר זוכים לראות את הרבי פנים בפנים, על אחת כמה וכמה כיום, כאשר מן ההכרח לחזק את חום ורגש האהבה וההתקשרות, הן אצל אלו שזכו לראותו פנים בפנים, והן ובמיוחד אצל הדור הצעיר, אשר לא זכו לראות את פני קדשו.

אנו שמחים להגיש בזה לקט בן מאה 'פנינים' מרבנו, אשר שמעתי בהתוועדויות חסידיות, או מפי חסידים, אשר רובם-כולם לא מפורסמים ולא נדפסו והעליתים בשעתם על הכתב, ועתה נלקטו יחד בתשורה זו.

הפנינים הם סיפורים ועובדות, הנהגות ואמרות קצרות. הצד השווה שבכולם, אשר כל עניינים אלו, גדולים כ'קטנים', הם נצחיים, ויש בהם בוודאי כדי לעורר ולהחיות את רגש ההתקשרות אל הרבי.

לקט 'פנינים' אלו הנו בהמשך לפרסום חמישים 'פניני רבי' בבר-המצווה של בנו הת' שלום דובער שי' בד' מר חשון תשע"ד, אשר נתקבל בחיבה אצל אנ"ש והתמימים. לקראת ההדפסה נעשה מאמץ לברר בכל סיפור, שמועה או מעשה את הפרטים המדויקים ככל האפשר, אך שגיאות מי יבין.

תקוותנו אשר לקט זה ימלא את יעודו ויתרום לחיזוק ההתקשרות אל כ"ק אדמו"ר זי"ע.

התכתבות עם הוותיקן

א. לקראת יום הבר מצווה שלי, בט"ז מנחם-אב ה'תשמ"ו, נסעתי ביחד עם אבי-מורי שי' לחצרות קדשנו. בכך המשכתי את המסורת המשפחתית, שהחלה בבר המצווה של אחי הבכור הרב אליהו שי', לציין את יום הכנסנו בעול תורה ומצוות במחיצת הרבי.

ביום הבר מצווה שלי, יום חמישי ט"ז אב, זכיתי לעלות לתורה במניין של הרבי בזאל הקטן. ל'ראשון' עלה חתן הבר מצווה הבחור יונתן גוברק מקולומביה, אני עליתי 'שני', והרבי עלה כרגיל ל'שלישי'. אבי-מורי שי' כובד ב'הגבה'.

סעודת בר המצווה נערכה באור ליום חמישי, בבית הדודים מזכיר הרבי הרב ירחמיאל בנימין הלוי ז"ל ותבדל"ח מרת לאה תחי' קליין. לפני שהתחילה החגיגה, העניק לי הדוד הרב קליין מתנת בר מצווה יקרה מפז - צרור בולים, מתוך מכתבים שנשלחו אל הרבי, והרבי הפריד את הבולים מן המעטפות והניחם בנפרד.

כידוע בסדר עבודת הקודש של הרבי, למרות זמנו המדוד והיקר, הקפיד הרבי עד מאוד גם על "התורה חסה על ממונם של ישראל". הבולים שנשלחו אל הרבי מקצווי תבל היו בעלי ערך לאספנים וכדומה, ולכן הרבי הפרידם, ומסרם לאחר מכן לחברי המזכירות, למען ינוצלו כפי הבנתם.

צרור בולים זה שהופרדו בידי קדשו של הרבי שמור עמדי עד היום. כעשרים מהם נשמרו עד היום יחד עם גזירי המעטפות. ניתן להבחין כי מדובר במעטפות מסוגים שונים, חלקם מעטפות צהובות רחבות מסוג של מעטפות שמן הסתם נמסרו בהם דוחו"ת וכדומה, וחלקם ניתן להבחין שהם מנייר קשיח של הזמנות וכדומה, מן הסתם הזמנות לשמחות החסידים שנשלחו אל הרבי.

כל הבולים הללו היו מדברי דואר שנשלחו אל הרבי באותו קיץ, ואכן על הבולים ניתן להבחין בחותמות דואר שונות הנושאות תאריכים שונים מקיץ תשמ"ו - 1986.

חלק ניכר מהבולים הם מטבע הדברים מארצות הברית (כולם במחיר אחיד - 22 סנט למעטפה), ושאר הבולים ממדינות שונות מכל קצווי תבל, דוגמה זעירה לרבבות אלפי המכתבים שהיו נשלחים אל הרבי, הנושא על כתפיו את כל העולם היהודי.

כך ישנם בצרור זה בולים שנשלחו באותו קיץ אל הרבי מארץ הקודש, מקנדה, מארצות אירופה - אנגליה, צרפת, בלגיה, הולנד, איטליה, רומניה; וכן בולים מדרום אפריקה, מברזיל, בולים ממדינות ערביות כמרוקו ותוניסיה, בולים מסין, שנים רבות

שניים
מהבולים
שנשלחו
לרבי
מהוותיקן
בקיץ תשמ"ו

לפני שהגיעו לשם השלוחים הראשונים, וכן בולים נוספים שעד היום לא הצלחתי לזהות את שייכותם.

הפתעה עצומה הייתה לי כשגיליתי בצרור הבולים גם מספר בולים שנשלחו אל הרבי לא פחות מאשר ממדינת הוותיקן שבאיטליה, והנושאות את חותם דואר הוותיקן. מתברר, שגם במרכזה של הנצרות העולמית היו שביקשו לעמוד בקשר מכתבים עם נשיא הדור, אשר יורה להם דרך ודעת. תעלומה, שאולי ביום הימים תבוא על פתרונה.

טייערע בחור

ב. הרב לוי יצחק שי' קליין, בנו של מזכיר הרבי הרב בנימין קליין, כיום שליח הרבי בממפיס טנסי, נולד בי"ב תמוז תשכ"ז. לקראת בר המצווה שלו בשנת תש"מ, רכש עבורו אביו הרב קליין תפילין יקרות ומהודרות.

באחד הימים כאשר הרב קליין היה בחדרו הק' של הרבי, הרבי התעניין אודות ההכנות לבר מצווה, ושאל את הרב קליין האם הוא כבר רכש תפילין עבור בנו. כשהוא השיב בחיוב, שאלו הרבי: כמה עלו התפילין? הרב קליין השיב לרבי: "טייער" [=יקר].

הרבי הגיב, "פאר א טייערע בחור קויפט מען א טייערע תפילין" [=לבחור יקר רוכשים תפילין יקרות]...

(שמעתי מבני המשפחה)

כרמי שלי

ג. כאשר בניו התאומים של מזכיר הרבי הרב יהודה לייב גרונר, הרה"ח ר' יוסף יצחק והרה"ח ר' מנחם מענדל שיחיו, הגיעו לגיל בר מצווה בחודש כסלו תשכ"ט, הם נכנסו אל הרבי לראשונה ליחידות. היחידות ארכה כעשר דקות.

במהלך היחידות חזר האח ר' יוסף יצחק בפני הרבי נקודות מהפלפול שהכין לקראת הבר מצווה, ותוכנו היה פלפול מליקוטי שיחות. הרבי נהנה ביותר מתוכן הפלפול, ואמר שטוב מאוד שמפלפלים בליקוטי שיחות ואין צורך לחפש בכרמים אחרים.

האח השני ר' מנחם מענדל חזר בפני הרבי נקודות מפלפול בעניין הפסקה בתפילה וברכת המזון, ובתוכן הדברים אמר שהמאריך בתפילה וכן המאריך בסעודה זוכה לאריכות ימים.

הרבי שאלו, מילא המאריך בתפילה זוכה לאריכות ימים, אבל מדוע המאריך בסעודתו זוכה לאריכות ימים? הרבי שאל והשיב, הלא זוהי גמרא מפורשת במסכת ברכות!...

במהלך היחידות שאלה אמם הגב' יהודית גרונר את הרבי שהיא מתלבטת באשר לרכישת רכב עבור המשפחה, האם הדבר נחשב כמותרות. הרבי ענה, שבזמננו רכישת רכב לא נחשב כ"לוקסוס"...

(שמעתי מהרה"ח הרב מנחם מענדל גרונר)

עליה לצורך עליה

ד. הגה"ח הרב לוי ביסטריצקי ז"ל רבה של צפת, הגיע לגיל בר מצווה בשנת תשכ"ב. כאשר הוא היה אמור לעלות לתורה לראשונה, היה זה בשבת ביקש וסבו הרב מרדכי ביסטריצקי, שהיה חסיד בויאן, ביקש שהוא יעלה לתורה בעלייה הראשונה כפי מנהגם בשבת בבוקר; אולם בנו הרב לייבל, אביו של חתן הבר מצווה, ביקש שהוא יעלה לתורה לראשונה בתפילת מנחה של יום השבת, כנהוג בחב"ד.

הדבר הביא לחילוקי דעות בין הסב לבנו, והרב לייבל ביסטריצקי כתב על כך לרבי.

במענה הרבי הורה, שחתן בר המצווה יעלה לתורה בבוקר השבת בבית כנסת אחד, ובצהריים יעלה לתורה בבית כנסת אחר. וכך היה, ובצהרי השבת עלה הרב לוי לתורה בבית חיינו 770.

(שמעתי מבנו-גיסי הרב שלמה ביסטריצקי, הרב והשליח בהמבורג שבגרמניה)

חמש דקות ועשרים שנה

ה. בהשפעתו של האדריכל החב"די הרב מרדכי גורליק מנחלת הר חב"ד, נכנס אחד ממכריו אל הרבי באשקלון ל'יחידות' בראשית שנות ה"מ"ד.

מכר זה, עולה מרוסיה, לא הניח תפילין לפני כן אף פעם, ובמהלך היחידות הרבי עורר אותו להתחיל להניח תפילין. בין הדברים אמר לו הרבי, אשר באם אתה מניח תפילין עשרים שנה ולאחר מכן אתה מתחרט על הנחת התפילין, הרי שאתה מתחרט על שהפסדת רק חמש דקות ביום;

לעומת זאת אם אתה לא מניח תפילין עשרים שנה ולאחר מכן אתה מתחרט על שלא הנחת תפילין - הרי שאתה מתחרט על שהפסדת עשרים שנה!...

דברים אלו השפיעו מאוד על אותו יהודי. מאז ועד ליומו האחרון, הוא הקפיד להניח תפילין מידי יום ביומו.

(שמעתי מהרב גורליק)

המעשים שהביאו להתאמה

ו. מעשה בבחור חב"די בשנות הכ"ף אשר הגיע לעונת השידוכין. הוא נפגש עם בת גילו, אולם הוא לא יכל לקבל החלטה סופית על סגירת השידוך, והוא כתב על כך לרבי לשאול בעצת קדשו.

כמענה הוא קיבל את המברק הבא מהרבי, אשר היה כתוב בלשון הקודש באותיות אנגליות: "יעשה מעשים למשיכת הלב". הבחור הבין מתוכן התשובה, אשר עליו לעשות פעולות שיגרמו למשיכת הלב, וזה מה שיביא את השידוך לפועל. ואכן, הבחור פעל מה שפעל, והשידוך נגמר בכי טוב.

ימים אחדים לאחר מכן, קיבל הבחור בדואר מכתב מהרבי, בו נכתב תוכן המענה שהגיע קודם לכן במברק. המכתב היה כתוב כמובן בלשון הקודש, ובו נכתב המענה: יעשה מתאים למשיכת הלב".

מסתבר שכאשר הקריאו את תוכן המברק, הובנה המילה "מתאים" כ"מעשים". ומענה זה בו הרבי כותב "יעשה מתאים למשיכת הלב" משמעו בדרך כלל תשובה שלילית על הצעת השידוך.

אולם, כיוון שהבחור קיבל במברק את המילה "מעשים", הרי שהוא עשה מעשים שהביאו למשיכת הלב, וכך התאים גם המענה "יעשה מתאים למשיכת הלב", והשידוך יצא לפועל...

(שמעתי מהגה"ח הרב יעקב שוויכה)

אבי יתומים

ז. בראשית שנות ה'תש"ל, בת ממשפחה מקורבת לחב"ד, שהייתה ל"ע יתומה, נפגשה לקראת שידוך עם בחור חב"די מקראון הייטס, ממשפחה מיוחסת. הדברים היו נראים תחילה שמתקדמים לקראת שידוך, אולם לאחר הפגישות וכו', הבחור החליט ברגע האחרון שההצעה אינה מתאימה עבורו, והוא הודיע שאינו מעוניין לסגור שידוך זה. מובן שהדבר גרם לאותה נערה יתומה עגמת נפש רבה. כעבור זמן לא רב, הציעו לבחור זה הצעות שידוכין נוספות. הוא כתב לרבי בשאלתו באיזה הצעה להתקדם, אולם הרבי לא הגיב. כעבור ימים אחדים הוא כתב לרבי פעם נוספת, וגם הפעם הרבי לא הגיב על מכתבו. משעבר זמן והוא לא נענה, הוא ביקש מסבו, שהיה מקורב לבית רבי, לברר אצל הרבי מדוע הרבי אינו משיב על הצעות השידוכין שלו. הסבא שאל בכך את הרבי, והרבי ענה, אשר ידוע לו שבכתובת זו וזו, והרבי ציין את כתובתה של הנערה עמה נפגש נכדו, גרה נערה שלא השתדכה... רק כעבור שנה ומחצה, כאשר אותה נערה באה לבסוף בקשרי השידוכין, איפשר הרבי לאותו בחור להתקדם בשידוכין!...

(שמעתי מבנה של בעלת המעשה)

יותר מדאגת אב לבניו

ח. הרה"ח הרב אפרים פיקרסקי, התחתן בשנת תשכ"ז, עם רעייתו, בתו של הנגיד הר' שמואל אייזיק פופאק ז"ל. לפני החתונה, הוא נכנס ליחידות ביחד עם כלתו. כנהוג, הם מסרו לרבי פתק בו כתבו אודות ההכנות לחתונה וכו'. בין הדברים הם כתבו, אשר לאחר חיפוש מתאים, הם מתכווננים לשכור דירה קטנה בקרן הרחובות לעפערטס פינת קינגסטון, בקומת הכניסה של הבניין. כאשר הרבי הגיע לפסקה זו במכתבם, שאל הרבי, אתם כותבים שהדירה היא בקומת הכניסה, האם לבניין יש גדר? והוסיף הרבי ואמר בנימה של עובדה, הרי כיוון שהדירה ממוקמת בכיוון זה, יוצא שבמשך רוב שעות היום לא ייכנס אור שמש אל הדירה... החתן והכלה הבינו, שלמרות שהרבי לא אמר במפורש שהדירה אינה מתאימה, הרי מהשאלה ומהקביעה של הרבי אין דעתו נוחה שהם ישכרו דירה זו.

הם חיפשו אפוא דירה אחרת, ומצאו דירה יקרה יותר, בבניין דירות בקרן הרחובות ברוקלין ופרזידנט, בקומה השנייה. הם כתבו על כך לרבי, והרבי הביע את הסכמתו לדירה זו.

כאשר הם נכנסו לדירה זו, התברר כי היה בכך 'רווח' נוסף: מעת לעת בסעודות ליל שבת, היו מתארחים בביתם בחורים, והיו מתוועדים ומנגנים כו'. כאשר הרבי היה הולך בדרכו מ-770 לביתו בלילות שבת, הוא היה פונה כדרכו שמאלה בקרן הרחובות איסטערן פארקווי וברוקלין, הולך ישר עד פינת הרחובות יוניון וברוקלין, אז היה באופן קבוע חוצה באלכסון את הרחוב בין יוניון ופרזידנט, חוצה שוב את רחוב פרזידנט באלכסון, וממשיך לביתו בבית מספר 1304 ברחוב זה.

ואירע מספר פעמים, שכאשר הרבי היה מגיע לקרן הרחובות ברוקלין ופרזידנט בליל שבת, והיה שומע את קולות הניגונים הבוקעים מביתם של משפחת פיקרסקי, היה נעצר לרגעים אחדים ומאזין לקולות השירה.

[והוסיף באוזני הרב פיקרסקי: בעיני ובעיני כלתי הדירה מצאה חן; הורי ראו את הדירה ומצא חן בעיניהם, וכן גם חמי וחמותי, אבל בעיני הרבי הדירה לא התאימה עבורנו; מי הוא אפוא שדואג לנו יותר מכל?...]

(שמעתי מהרה"ח הרב אפרים פיקרסקי)

חתונה - דווקא ביום היארציט

ט. אחת מחתונות צאצאיו של הרה"ח לימא שי' מינקוביץ' מקראון הייטס, היתה אמורה להתקיים ביום ה'יארציט' של אחד הסבים. לכן הדפיסו בהזמנות שהחופה תיערך אחרי צאת הכוכבים, בכדי שהאב יוכל להשתתף בשמחת החתונה ללא ספקות.

כשהחתן והכלה נכנסו אל הרבי ל'יחידות' לפני החתונה, והרבי ראה את ההזמנה, שאל הרבי לפרש הדבר שהחופה מתקיימת לאחר צאת הכוכבים, והחתן והכלה ענו כי זהו יום היארציט של הסבא.

נענה הרבי ואמר שאדרבה, כדאי כן לערוך את החתונה בדווקא ביום היארציט של הסבא, שכן הרי אז מגיעים הנשמות של הקרובים.

בעקבות דברי הרבי הוצרכו הצדדים להדפיס הזמנה מתוקנת עם ציון שעת החופה, שהתקיימה כדברי הרבי לפני השקיעה.

(שמעתי מבן דודי הרה"ח הרב לוי יצחק שי' גורליק)

הצופה מראשית אחרית

י. בחור אחד מאנ"ש הוצע לו שידוך מסויים בראשית שנות הלמ"ד. הוא נפגש עם המדוברת ובמקביל הוא כתב על כך לרבי, אך לא זכה למענה. כיוון שכך הוא ירד אפוא מכל הנושא והמשיך לעסוק בהצעות שידוכין אחרות.

לפועל, כעבור מספר חודשים הגיע מענה מהרבי עם ברכה להצעת השידוך הראשונית שנכונה ההצעה.

הדבר נודע לידידיו של אותו בחור, ובהשפעתם חרף כל הסיכויים הוא חזר והשתדך עם ההצעה הראשונה...

(שמעתי מדודי הרב משה הבלין)

הזכור למזכיריו

יא. ביום חתונתו של הרה"ח הרב הלל דוד קרינסקי, בנו של המזכיר הרב יהודה קרינסקי, יצא הרבי מוקדם מ-770 לביתו מכפי הרגלו בקודש, זאת כדי שהמזכירים יוכלו להשתתף זמן מתאים בחתונה.

כיוצא בזה, כאשר המזכיר הרב גרונר חיתן את אחד מבניו, זירז הרבי את הרב גרונר ללכת לביתו, שלא יתעכב בעבודת המזכירות.

כאשר בנו הרב מנחם מענדל גרונר התחתן בשנת תשל"ט, לקראת החתונה נסע אביו המזכיר הרב גרונר לאה"ק, והרבי הביא לו סכום כסף והורה לו לקנות בזה מתנות לחתן ולכלה, עבור החתן - גביע כסף, ועבור הכלה - שרשרת.

כאשר התחתן בנו הצעיר של הרב גרונר, היה זה בשלהי חודש תשרי תנש"א. החופה נערכה כאשר הרבי היה באוהל הק', אולם לאחר מכן, כאשר הרבי חזר לתפילת מעריב, חילק הרבי דולארים לקהל, והרב גרונר עזב את עסקי החתונה ועמד ליד הרבי לשמשו. הרבי פנה אליו ושאל אותו מדוע הוא אינו נמצא כעת עם האורחים בשמחת החתונה? והרב גרונר השיב שאורחי החתונה נמצאים אף הם כעת ב-770, והרבי חיך לתשובה זו.

(שמעתי מהרב מנחם מענדל גרונר)

כבוד השוער כבוד האב

יב. כאשר הרה"ח ר' בצלאל ראטער, כיום מתושבי שכונת קראון הייטס, עמד לפני חתונתו, הוא ערך את ההכנות לקראת החתונה, וסיכם עם ראש הישיבה הרב מרדכי מענטליק ועם הרב אליהו יאכיל סימפסאהן על הכיבודים שהם יכובדו בעת החופה.

חמיו של הרב ראטער לא היה מחסידי חב"ד, הוא היה מקורב לגאון רבי אליעזר סילבר, ממנהיגי החוגים הליטאים בארצות הברית, ונשיא אגודת הרבנים בארצות הברית וקנדה. חמיו של ראטער תיכנן לכבד בסידור הקידושין את הרב סילבר, אך חתנו המיועד דעתו מאוד לא הייתה נוחה מכך, שהרב סילבר שהיה מראשי הרבנים הליטאיים יהיה מסדר הקידושין שלו, והדבר גרם לאי נעימות בינו ובין המיועד להיות חמיו.

בצר לו, הוא נכנס לרבי ושפך את לבו בפני הרבי על הסיטואציה הלא נעימה שהוא נקלע אליה. אולם הרבי אמר לו: בצלאל, ראשית, בכלל החתן והכלה אינם צריכים כלל להתערב בכל עניינים אלו; שנית, עם השווער צריכים לנהוג כבוד כפי שנוהגים עם האבא, לכן הנח לכל העניין הזה.

ואכן, בעקבות דברי הרבי, היה הרב סילבר לפועל המסדר קידושין בחתונתו. (שמעתי מאבי שי' ששמע מהרב ראטער)

חתונה בחודש חשוון

יג. הרה"ח הרב יהודה קולאשר, לאחר צאתו את מסך הברזל עם בני משפחתו, היה משוחח מפעם לפעם בטלפון עם יו"ר המזכירות הרב חדקוב בעניינים שונים.

באחת משיחות הטלפון, היה זה לקראת שלהי שנת תשל"ב, הוא דיבר עם הרב חדקוב אודות שידוכי אחת מבנותיו והנעשה בעניין זה. תוך כדי שמע הרב קולאשר כי הרבי מאזין אף הוא לשיחת הטלפון, וכאשר הרב קולאשר דיבר אודות בתו, הגיב הרבי, מדוע שהיא לא תבוא לניו יורק, אשר בימים הקרובים אמור להיערך ההתכנסות של נשי חב"ד, ורצוי שהיא תשתתף אף היא בכנס.

בעקבות דברי הרבי, הרב קולאשר נסע לחצרות קדשנו כבר בחודש אלול, ובתו השתתפה בכנס של נשי חב"ד. בהיותה שם הציעו לה את האברך הר' קוגאן, ותוך ימים ספורים היא באה עמו בקשרי השידוכין.

בעשרת ימי תשובה, נכנס הרב קולאשר ליחידות, ואמר לרבי שהם מתחבטים באשר לקביעת תאריך החתונה, שכן בכל מקרה החתונה אמורה להיערך לא לפני חודש כסלו, ואין ביכולתו להישאר זמן רב בארצות הברית, ומאידך, לחזור לארץ ולשוב לחתונה תוך שבועות אחדים, זו הוצאה כספית גדולה מאוד עבורו. ולכן מכורח הנסיבות הוא ייאלץ להישאר בניו יורק עד החתונה בחודש כסלו.

הרבי אמר לו, מדוע החתונה נערכת כה מאוחר ולא לפני כן? הרב קולאשער השיב לרבי שבחודש חשוון הלא אין עורכים חתונות, כפי המופיע ב"ספר המנהגים". הרבי הגיב: מי אמר שבחודש חשוון לא עורכים חתונות? שהחתונה תהיה בחודש חשוון! ואכן כך אירע, וחתונתם התקיימה בחודש חשוון.

(שמעתי מאבי שי' ששמע מהרב נתן קנלסקי, חתנו של הרב קולאשער)

והוא כחתן יוצא מחופתו

יד. הרה"ח הרב ליפא ברענאן, בהיותו בחור למד בישיבת "תורה ודעת" בניו יורק, ואז החל להתקרב אל חסידות חב"ד.

בהיותו באותה תקופה ב'יחידות' והוא עדיין תלמיד באותה ישיבה, שאל את הרבי, כיצד עליו לנהוג בי"ט כסלו יום גאולת רבינו הזקן ממאסרו, כאשר למנהג חב"ד לא אומרים תחנון ביום זה, ואילו בישיבת "תורה ודעת" אומרים תחנון כרגיל?

הרבי השיב לו, שהוא אינו מבין כלל את השאלה, שכן כאשר חתן מתפלל במניין, אזי גם כאשר כל מתפללי המניין מצד עצמם אמורים לומר תחנון, הרי שבגלל החתן היחיד כל המניין לא אומר תחנון. וכך גם בעניין זה, שכל תלמידי הישיבה אמורים להימשך אחרי אי אמירת התחנון שלו בי"ט כסלו, ולפלא אפוא השאלה שלו...

(שמעתי מהרה"ח ר' ישראל אשכנזי)

השבע ברכות הראשון בישיבה

טו. כידוע, בחב"ד נוהגים אשר הסעודה האחרונה מסעודות ה"שבע ברכות" של שמחת חתן וכלה, נערכת בישיבת "תומכי תמימים".

הפעם הראשונה שחתן ערך שבע ברכות בישיבה, הייתה בחתונתו של הרה"ח הר' שלום לייב אייזנבאך.

הוא התחתן בשנת תשכ"ד עם זוגתו למשפחת גערליצקי ממונטריאול. החתונה נערכה בקנדה, מקום מגורי הכלה, ובאמצע ימי השבע ברכות הם נסעו לאה"ק, מקום מגורי אם החתן.

לפני חתונתם, נכנס הרב אייזנבאך ליחידות, ובמהלך הדברים אמר לרבי את התוכנית לעריכת השבע ברכות.

הרבי אמר לו, אשר השבע ברכות האחרון צריך להיערך בישיבה, ואכן הוא קיים זאת בישיבה בכפר חב"ד, שם למד. היה זה אפוא הפעם הראשונה בה נערכה סעודת

השבע ברכות של חתן כלה בישיבה, ומאז הפך הדבר למנהג קבוע בכל שמחת חתן וכלה.

(שמעתי מהרה"ח הרב אהרן הלפרין מכפר חב"ד)

הידור מופלא לפסח

טז. הרה"ח הרב יוסף פרמן ע"ה, מנהל מאפיית המצות בכפר חב"ד, כאשר היה מגיע אל הרבי לחצרות קדשנו לחודש תשרי, היה זוכה לקבל בעת חלוקת "כוס של ברכה" בקבוק 'משקה' עבור המאפייה.

כך היה הדבר במשך מספר שנים, אולם שנה אחת כאשר הוא עבר ב"כוס של ברכה", הרבי לא מסר עבורו בקבוק כרגיל.

הוא חרד על כך, שמא יש עליו 'קפידא' או תרעומת מהרבי, והוא העלה על הכתב לרבי את חששו. אולם הרבי ביקש למסור לו, שבראש השנה האחרון הרבי קיבל על עצמו 'הידור' נוסף, כנוהגו לקבל 'הידור' חדש מידי ראש השנה, והוא - שלא לערב ענייני 'חמץ' עם ענייני 'מצה' בשום צורה, ולכן הרבי נמנע מלמסור את ה'משקה' החמץ בשייכות למאפיית המצות...

(שמעתי מחמי הגה"ח הרב יוסף יצחק הבלין)

כל מה שברא הקב"ה בעולמו

יז. המזכיר הרב בנימין קליין, החל לעבוד במזכירות הרבי בשנת תשכ"ב. זמן מה לאחר שהחל לעבוד במזכירות, הוא הבחין אשר הרבי מרבה להשתמש בחתיכות נייר קטנות לצורך רישום פתקים ומענות. הרבי היה חותך פיסות נייר משולי מעטפות או משולי מכתבים שהגיעו אליו, ועל כך היה רושם את המענות.

הרב קליין ביקש להקל על הרבי. הוא רכש פנקס נייר מתאים, וכאשר הוא היה בחדר הרבי וראה שהרבי חותך פיסת נייר כו', הוא הגיש לרבי את הפנקס באמרו שהוא מביא זאת לנוחיות ולתועלת הרבי.

בחדרו הק' של הרבי היו נמצאים שני סלסלות אשפה, האחת לאשפה של שאריות מזון ופירות, והשנייה לניירות שהרבי השליך, שהם היו מובאים לשריפה לאחר מכן.

כשהרב קליין מסר לרבי את הפנקס, הרבי התכופף לסלסלת הנייר, הוציא משם פיסת נייר ריקה ואמר לרב קליין, "וואס איז דאס, נישט גוט?"... [=מה עם פיסה זו, האינה ראויה?], והרבי סירב להשתמש בפנקס.

(שמעתי מהרב חיים שאול ברוק)

שינוי השם

יח. כאשר נולדה למזכיר הרב בנימין קליין בתו מרת שטערנא-שרה קרינסקי תחי', כיום השלוחה בניו-המפשייר, הוא החליט עם תבדל"ח זוגתו מרת לאה שתחי' על נתינת שם מסויים לבת.

ביום נתינת השם, כאשר הרב קליין הגיע ל-770, הוא אמר לרבי כי בקריאת התורה הוא אמור להעניק לבתו שם, והרבי שאל אותו לשם שהוא מתכנן לתת. הרב קליין אמר את השם, אך הרבי אמר שלדעתו כדאי לתת את השם שטערנא-שרה (על שם הרבנית זוגתו של הרבי הרש"ב), כשהרבי מנמק זאת בכך "זי איז גיווען א פיינע פרוי" [=היא הייתה אשה מיוחדת].

הרב קליין כמובן קיבל את הוראת הרבי, ובקריאת התורה העניק לבתו את השם שהרבי הציע. בכל אותה עת, לא יכל הרב קליין להודיע לזוגתו כי הוא יעניק לבתם שם אחר ממה שהן תכננו.

כאשר עברה שעת קריאת התורה, התקשרה מרת קליין לאמה מרת העניא שוסטערמאן ז"ל, ואמרה אשר נתנו עכשיו בקריאת התורה את השם אותו תכננו.

רק כעבור שעה ארוכה, כאשר התפילה הסתיימה והרב קליין יכל להודיע לזוגתו על השם שניתן בפועל לבתם בהוראת הרבי, וזוגתו נאלצה להתקשר לאמה ולהודיע כי השם שניתן לבתה-נכדתה הוא למעשה שם אחר...

(שמעתי מבני המשפחה)

נענה בתפילת המנחה

יט. פעם אחת אירע והרבי נסע לאוהל הק' כאשר המזכיר הרב קליין נוהג ברכב. בדרך חזרה מהאוהל התקרבה שעת השקיעה, והרבי הורה לעצור ולהתפלל תפילת מנחה על אם הדרך, בצד הכביש. הרבי גם הורה לו להודיע ל-770 "שלא יחכו על מנחה".

כאשר הרב קליין עבר בדרך זו בפעמים הבאות, הוא ניסה לאתר את המקום בו הרבי עצר לתפילת מנחה, אולם הדבר לא עלה בידו...

(שמעתי מאחי הרב אליהו שי')

לנסוע בחברת "אל על"

כ. הרבי הורה למזכיר הרב בנימין קליין, אשר כשהוא נוסע למדינות אליהם מגיעה טיסה של חברת "אל על", להשתדל להגיע לאותה מדינה בטיסת "אל על", וכן גם אם

ניתן להגיע לאותה מדינה על ידי טיסה מניו יורק באל על, ולאחר מכן בטיסת המשך של חברה אחרת - גם לנסוע באל על.

ואכן הרב קליין היה מקפיד על הוראה זו, וגם כאשר ההגעה לאותה מדינה הייתה כרוכה בהארכת הדרך באופן משמעותי ובעלות גבוהה יותר של הטיסה בגלל התארכות הנסיעה - הוא היה מקפיד על כך.

[וראה גם באגרות קודש כרך יג אגרת ד'תקנו, מכ"ג תמוז תשט"ז, "מובן שנסיעתם נסתדרה שבכל מקום האפשרי יסעו דוקא באל על, וכדרוז"ל על הפסוק קנה מיד עמיתך"].

(שמעתי מאחי הרב אליהו)

'טירחא' גוררת 'טירחא'

כא. מספר הרב לוי יצחק גרליק, חתנו של המזכיר הרב בנימין קליין ז"ל: במשך כמה שנים הייתי נוהג לשלוח "משלוח מנות" לרבי לרגל הפורים, לא מזונות ומשקה אלא משהו נדיר כמו כתבי יד מיוחדים וכדומה.

לדוגמה, היה יהודי במילאנו שנתן לי מתנה, כתב 'סמיכה' כתוב וחתום על ידי החתן של בעל ה"הקצות חושן", שהיה רב בפראג, והחותמת על ה'סמיכה' הנה בשעווה וברורה עד להפליא, ומסרתי זאת לרבי.

יום אחד מצלצל אלי ידידי הרב מענדל שי' טננבוים, העוסק כידוע בתורת הגאון הרגצ'ובי, ומבקש אם אוכל למצוא עבורו ספר הנקרא "חיי עולם נטע". ספר זה נכתב על ידי הרב נתן נטע אוליעווסקי, שהיה רב באירקוצק שברוסיה, ובספר מופיעים למעלה מעשרים תשובות של הגאון הרגצ'ובי שעדיין לא נדפסו באף מקום אחר.

המקום הראשון שהלכתי לבדוק זאת היה כמובן בספריית אגו"ח, אצל הרב יצחק שי' ווילהלם. היה זה סמוך למאורעות ה"דין נצח", והרב ווילהלם אמר לי שספר זה אינו בנמצא בספרייה של הרבי. חיפשתי אפוא בספריות רבות בארצות הברית עד שמצאתי את הספר אצל יהודי ר' בן ציון כהן, חסיד הונגרי שגר ברחוב בעדפורד, מחבר הספר "בנין ציון", שהייתה לו ספרייה גדולה, והוא היה מלווה ספרים גם לוועד להפצת שיחות וכו'.

ר' בן ציון אמר לי שיש לו רק העתק אחד מהספר שהעתיק בשעתו מטופס שמצא ב"היכל שלמה". כל זה היה סמוך לחג הפורים. הלכתי אליו וצילמתי את הספר, עשיתי רשימה מפורטת מכל התשובות של הגאון הרגצ'ובי שבספר, ואיזה מהן כבר נדפסו, ארבעה בלבד, וכרכתי את זה יפה.

בליל פורים נתתי את החוברת לחותני הרב קליין שיעביר זאת לרבי אל הקודש פנימה בפורים כ'משלוח מנות'.

ביום הפורים בצהריים צלצל אלי חותני שאבוא אליו. הגעתי מיד למזכירות והוא אמר לי שהוא נתן את זה לרבי, והרבי היה מאוד שמח על הגילוי החדש. הרבי פתח את מגירת השולחן והוציא מלוא חופניו מטבעות 'ניקל', היו שם שבע מטבעות, נתן אותם לחותני ואמר לו: "זאלסט עם זאגן, אז אזוי ווי ער האט זיך מטריח געווען, וועל איך עם געבן נאך א טירחא, און ער זאל מזכה זיין אידן מיט מתנות לאביונים" [=אמור לו, שכשם שהוא הטריח את עצמו, אטיל עליו טירחא נוספת, לזכות יהודים במתנות לאביונים].

כמובן שהייתי מאוד שמח מכך שגרמתי לרבי נחת רוח.

חלפו כמה חודשים, והנה בלומדי הלכות מקוואות למדתי מתוך הספר של הרב ניסן טלושקין "טהרת מים", ראיתי בעמוד רמג בספר את הדברים הבאים, ש"בספר שו"ת "חיי עולם נטע" מן הספרים שהשאלו לי מן הספרי' של כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויץ...."

הלכתי מיד לרב ווילהלם והראיתי לו שבספריית הרבי ספר זה אמור להיות בנמצא. הוא אכן חיפש ומצא את זה ב"רוסישע ספרים" שעדיין לא קוטלגו.

מכך ראיתי איך שהרבי מתייחס לכולם באופן שירגישו טוב, שכן לרבי לא רק שהיה את הספר אלא גם הוא השאלו...

לאחר כמה חדשים, הרב טננבוים שלח לי מהערותיו של הרמ"מ כשר שהיו עדיין בכתובים, שמצא את מקור המדרש היכן שכתוב עניין "אליו ולא למידותיו", שכידוע בתורת החסידות זה מובא ב'פרדס' בשם אחד המדרשים, אבל לא היה ידוע היכן המדרש הזה (והרבי בשנת תשמ"א דיבר על כך בהתוועדות).

עשיתי מכך מיד העתק ונתתי את זה לחותני לרב קליין כדי שהוא יעביר זאת לרבי, והרבי אמר לו "דעם מאל קענסט עם זאגן אז איך האב דאס שוין" ... [=בפעם הזו הנך יכול לומר לו שכבר יש לי זאת].

(שמעתי מהרב גרליק)

האגרות שהגיעו למקומם האמיתי

כב. המשוררת גב' זלדה מישקובסקי-שניאורסאהן, בת דודתו של הרבי (בתו של רבי שלום שלמה שניאורסאהן, אחיו של רבי לוי יצחק זצ"ל), נפטרה בכ"ח ניסן

תשד"מ. זמן מה לאחר מכן, התקשר עורך דין מסויים מתל אביב לרב מנחם שיחי' וואלף, מנהל הוצאת הספרים קה"ת באה"ק, וביקש להיפגש עמו.

בפגישה במשרד עורך הדין, הציג העו"ד בפני הרב וולף צרור של כמה עשרות מכתבים של רבי לוי יצחק זצ"ל, אגרות קודש מהרבי הרי"צ ומהרבי, מכתבים של הרבנית חנה ע"ה, ועוד, והעורך דין ביקש עבור מסמכים אלו סכום עתק של עשרים אלף דולאר.

הרב וולף הביין כי מסמכים אלו התגלגלו מביתה של הגב' מישקובסקי לידי העו"ד. הרב וולף ביקש להמעיט מחשיבות המסמכים בפני העו"ד, כדי שהוא יפחית מהסכום הגבוה שביקש עבורם. הרב וולף גם הדגיש באזני עורך הדין כי לא כדאי לו לעשות מסחר בחומרים אלו, והם סיכמו להיות בקשר.

בינתיים כתב הרב וולף כדרכו לרבי בעניין זה, וביקש את ברכתו הק' שאגרות ומסמכים אלו יזכו להגיע בקרוב למקומם האמיתי. הרב וולף גם שוחח בנושא עם גיסו המזכיר הרב קליין, והרב קליין אמר לו כי דעתו של הרבי לא הייתה נוחה מכך שמוציאים סכומי כסף גבוהים עבור רכישת אגרות קודש וכדומה.

כעבור מספר שבועות התפרסם ב"כפר חב"ד" כתבה מאת הספרן הראשי של ספריית אגו"ח הרב שלום בער לוי, ובכתבה זו שולבו מספר אגרות של רבי לוי יצחק, מתוך צרור המסמכים שעורך הדין הראה לרב וולף כמה שבועות לפני כן.

הרב וולף התפלא על כך ביותר, והוא התקשר לרב לוי לשאול לפרש העניין. הרב לוי השיב, כי כמה ימים קודם לכן, הגיע בדואר מעטפה אנונימית אל ספריית אגו"ח, ובה צרור של אגרות ומסמכים, ללא ציון שם השולח.

היה זה כל הצרור אודותיו ביקש העו"ד סכום עתק, ושהרב וולף ביקש מהרבי שיזכו להגיע בקרוב למקומם האמיתי!...

(שמעתי מאבי שי')

אשרי המאמין

כג. בשנת תנש"א ראה אור על ידי מכון "היכל מנחם", הספר "שערי אמונה - תשובות וביאורים ביסודות ועיקרי האמונה", מתורת הרבי.

עם הופעת הספר, מיהר הגה"ח הרב יוסף יצחק הבלין, ראש המכון ועורך הספר, לשלוח את הספר החדש אל הרבי, כאשר הוא מצרף לספר מכתב לרבי בו כותב כי בוודאי הספר יגרום נחת רוח לרבי.

המזכיר הרב בנימין קליין הכניס לרבי את הספר והמכתב. לאחר מכן סיפר הרב קליין לרב הבלין, כי מיד כשהוא הכניס את הספר לחדרו הק', הרבי לקח את הספר בידו, והחל לעלעל בספר. תחילה הרבי עיין בשער הספר ובעמוד אודות חברי המערכת, אחר כך הרבי פתח באקראי באחד העמודים, ונפתח בנושא שכותרתו "גאולה ואתחלתא דגאולה".

הרבי עיין במשך כמה רגעים על פני שלושה עמודים בנושא זה, לאחר מכן הרבי סגר את הספר, וכתב על המכתב המצורף שהיה כתוב בו "בוודאי יגרום נחת רוח" - "גרם נחת רוח רב".

הרב קליין הוסיף וסיפר, אשר ספר זה נשאר על שולחנו הק' של הרבי למשך שבועות ארוכים. בין עמודי הספר הרבי הניח מפית, ובמשך כמה שבועות ניתן היה לראות כי המפית מתקדמת בין העמודים, כלומר שהרבי עיין לסירוגין בכל הספר. (שמעתי ממו"ח הרב הבלין)

יום חדש מתחיל

כד. באחת השנים כאשר מסך הברזל היה עדיין מורד ובמלוא תוקפו, התכונן הרה"ח ר' גרשון בער ג'ייקובסון ע"ה עורך ה"אלגעמיינער זשורנאל" לנסוע לרוסיה, והוא הודיע לרבי על נסיעתו המתוכננת. יו"ר המזכירות הרב חדקוב הודיע לו, שהרבי מבקש שתיכף כאשר הוא יחזור הרבי רוצה לשמוע ממנו 'באריכט' מפורט, ולכן שתיכף כשיחזור שיודיע על כך במזכירות.

כשהרב ג'ייקובסון חזר מרוסיה ונחת בניו יורק, היה זה ביום שני אחר הצהריים, וכפי שהתבקש הוא הודיע על כך מיידית לרב חדקוב. לאחר מכן הוא מיהר ללכת למקווה, בהיותו בטוח שעוד באותו יום הוא יקרא להיכנס אל הרבי למסור את ה'באריכט' המבוקש.

לפועל, הוא לא נקרא להיכנס אל הרבי לא באותו יום, לא למחרת ביום שלישי וגם לא ביום רביעי. רק ביום חמישי, שלושה ימים לאחר שובו, הודיע לו הרב חדקוב שבשעה אחת עשרה בלילה הרבי יקבל אותו לשמוע את הדיווח שלו על ביקורו ברוסיה.

הוא הגיע במועד ל-770, ונקרא להיכנס אל הרבי ל'יחידות' בשעה אחת עשרה ורבע. עם הכנסו לחדר הק' הרבי אמר לו, בטח הנך מתפלל מדוע הוצרכת לחכות שלושה ימים עד שאקרא לך? והרבי המשיך ואמר לו, שאלה כזו הייתה לי בשעתו על "ק מו"ח אדמו"ר הרבי הריי"צ, שכאשר ניצלנו מהנאצים והגענו לניו יורק, שאלתי

את הרבנית (כשהרבי נוקב בשמה), האם שאלך קודם למקווה ואחר כך נכנס לשווער, או שנכנס מיד אל השווער לומר שלום? והרבנית אמרה, שאלך ראשית למקווה, כי אין לדעת מתי אבא יקרא לך.

והרבי אמר לגרשון בער, אשר לפועל יכולתי ללכת למקווה כמה פעמים עד שהשווער קרא לי, שכן הוא קרא לנו להיכנס אליו רק לאחר כמה ימים.

הייתה לי שאלה מדוע זה כך, ואמרתי לעצמי, שכנראה מגודל ההתרגשות על בואנו בשלום, לכן הוא לא יכל לקבל אותנו מיד. אותו הדבר זה גם בנוגע אודות יהודי רוסיה, שהם יקרים לי ביותר, ולכן התעכבתי מלקרוא לך עד עכשיו.

לאחר מכן מסר ר' גרשון בער לרבי חבילת מכתבים, בקשות ופדיונות שכתבו יהודים רבים ברוסיה בזמן ביקורו, שביקשו להעביר דרכו מכתבים לרבי. הרבי נטל ממנו את המכתבים והחל לעיין בהם ממושכות, והרבי החל לבכות בצורה בלתי רגילה.

ר' גרשון בער ביקש אפוא לצאת כדי שלא להיות נוכח בחדר הק' באותה עת, אך הרבי סימן לו שיישאר. הוא נשאר בחדר ולמשך זמן הוא הצטנף בפינתו, כאשר הרבי מעיין במכתבים שכתבו היהודים שמאחורי המסך. כשהרבי סיים לקרוא, הרבי דיבר אתו ממושכות אודות יהדות רוסיה במשך מספר שעות, עד שעלה השחר.

כשהאיר היום, הרבי נעמד והביט בחלון החדר בשחר העולה, והרבי התבטא: יום חדש מתחיל...

(שמעתי מגיסי הרב יעקב גולדשמיד,

ששמע מבנו הרב סימון ג'ייקובסון בהתוועדות במוסקבה)

וירא כי אין איש

כה. באחת הפעמים אשר עורך ה"אלגעמיינער זשורנאל", הר' גרשון בער ג'ייקובסון, זכה להיות ב"יחידות" אצל הרבי, הרבי פנה אליו ושאל אותו מדוע אין הוא מראיין אף פעם את הרבי לעיתון?...

ר' גרשון בער השיב לרבי, שכן בראיון נהוג לשאול גם שאלות 'קשות' ואישיות, ואין זה מהכבוד והעניין לשאול ו'לראיין' כך את הרבי. הרבי אמר לו, בכל זאת, הנך יכול לשאול.

ר' גרשון בער שאל אפוא את הרבי, מדוע הרבי נוהג שלא להתיעץ עם אחרים בכל הנהגתו הציבורית, בשונה ממה שראינו גם אצל רבותינו נשיאינו בדורות קודמים שנהגו להתיעץ עם אחרים?

הרבי השיב לו, אשר אצל משה רבינו מסופר שכאשר הוא הכה את המצרי, "ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול", והרבי שאל, מה משמעות הכתוב שאין איש, הרי עובדה שאנשים ראו זאת וסיפרו למלך פרעה עד שמשה נאלץ לברוח.

אלא ביאר לו הרבי, שמשמעות "וירא כי אין איש", שמשה התפלא הייתכן שאיש מצרי מכה איש עברי, ובכל זאת "אין איש", אף אחד לא מתערב לסייע ולהציל את האיש העברי, ובגלל שראה "כי אין איש" לכן הוא התערב בעניין זה להצילו. והנמשל מזה מובן בהנהגתו של הרבי...

(שמעתי ממור"ח הרב יוסף יצחק הבלין ששמע מבנו הרב סימון ג'ייקובסון)

עליונים ותחתונים

כו. בתקופה מסויימת התעוררו חילוקי דעות בין כמה מארגוני הפעילות החב"דיים באה"ק, והרה"ח הרב טוביה שי' פלס היה מעורה בנעשה. כל ארגון היה משוכנע שהצדק עמו ואשר יש לנקוט בפעילות כפי שיטתו.

באותה תקופה היה הרב פלס בחצרות קדשנו. היה זה לאחר חג השבועות, וב'יחידות' הרבי אמר לו, הרי זה עתה אנו באים מחג השבועות, אשר בו התבטלה הגזירה של "עליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים", על ידי "ואני המתחיל", ונפעל החידוש של "עליונים ירדו למטה".

כלומר, היה תחילה חילוקי דעות בין ה"עליונים" וה"תחתונים", ולא קרבו זה אל זה; כיצד הסתיים החילוקי דעות? כאשר "ואני המתחיל", כאשר ה"עליונים" התכופפו והתקרבו אל ה"תחתונים"...

הווה אומר, המבחן לדעת מי הוא הצודק בחילוקי הדעות, מי הוא ה"עליון" ומי הוא ה"תחתון" - מי שמתכופף, מתבטל ומוותר, הוא ה"עליון"...

(שמעתי ממנו)

להכניס את החתולים ליד התנור

כו. בשנות המ"ם, התגלעו חילוקי דעות בין שנים מהמוסדות העוסקים בהפצת המעיינות בחצרות קדשנו, והדבר גרם לרבי עגמת נפש רבה.

ממזכירות הרבי פנו באותה תקופה אל הרב טוביה פלס, אשר "מלמעלה" מבקשים שהוא יכנס לעובי הקורה בעניין, ויפנה אל אנשי המוסדות הללו כביכול מיוזמתו

הפרטית, מבלי כמובן לציין שהדבר מגיע מלמעלה, ולראות לפעול להביא שלום ושיתוף פעולה בין המוסדות.

הרב פלס פנה אל אנשי המוסדות השונים והחל לפעול בגישושי שלום, אך הוא נתקל בתגובות בנוסח "שלום ושיתוף פעולה בינינו יהיה אפשרי רק בימות המשיח"...

משכך נמנע הרב פלס למסור לרבי את התשובות שקיבל, כדי שלא לצער עוד את הרבי.

אולם כעבור ימים אחדים הוא נשאל על ידי המזכירות, מה נעשה בעניין זה שנתבקש לפעול בו. לא נותר לו ברירה אלא למסור לרבי את המסרים שקיבל.

הרבי הגיב על כך, אשר עליו למסור לאנשי המוסדות, שעליהם לנקוט בגישת "להכניס את החתולים ליד התנור, ואז יראו שיורד גשם"...

(שמעתי ממנו)

מי יכול לקחת עולם הזה?

כח. באחת היחידות של הרב טוביה פלס, דיבר עמו הרבי אודות אמרתו הידועה של החסיד רבי שמואל מונקעס לרבינו הזקן כאשר ביקשו לקחתו למאסר, "אם רבי אתה - אין לך מה לפחד ממאסר; ובאם אינך רבי - מנין הייתה לך את ה"ברייטקייט" לקחת מעשרות אלפי יהודים את הגעשמאק בעולם הזה",

והרבי הבהיר: הגם שכדי לבטל את העולם הזה הוא דבר נכון ורצוי, ואם כן, מה החיסרון בכך שרבינו הזקן לקח את העולם הזה של היהודים, שר' שמואל אומר לו שמגיע לו על כך לשבת במאסר?

אלא, אמר הרבי, אשר מכך עולה שלקחת את העולם הזה מיהודי - זהו רק עניינו של רבי...

[יצויין כי עניין זה הרבי הזכיר גם באחת ההתוועדויות, ושם הרבי התבטא אשר לקחת עולם הזה מיהודי - יכול רק מי שניתן לו הרשות לכך].

(שמעתי ממנו)

איך לפרסם את אגרות הרבי בעיתונות?

כט. הרה"ח הרב טובי פלס כידוע היה נוהג במשך שנים לפרסם בעיתונים "ערב שבת" ו"יום השישי" משיחות הקודש של הרבי, וכן אגרות תוכניות מאגרות הקודש.

את אגרות הקודש הוא היה מפרסם בעיתונים כמודעה, ובתחתית המודעה היה מצויין שמכתב זה הנו מתוך אגרות הקודש של כ"ק האדמו"ר שליט"א מליובאוויטש. משך זמן אחר שהוא החל לפרסם כך את אגרות הקודש, התקשר אליו המזכיר הרב גרונו, ושאל אותו מדוע לא מצויין במודעה זו כי המדובר באגרת מהרבי מליובאוויטש.

הרב פלס השיב לרב גרונו, ראשית, הדבר אכן מצויין בתחתית האגרת, ובאם הכוונה היא שהדבר צריך להיות מפורסם ככותרת, הרי שהיה לו בזה עד עתה שתי סיבות לשלילה, ראשית, באם הוא יפרסם בהבלטה שזהו אגרת מהרבי, ישנם כאלה שיימנעו מלעיין באגרת הקודש; שנית, כיוון שמעת לעת מתפרסמים בעיתונות ה"מכתבים הכלליים" שהרבי מפרסם לקראת ימים טובים, אשר בהם מצויין בהדגשה שזהו מכתב מהרבי, ובאם גם באגרות שהוא מפרסם יצויין כך בהבלטה, הדבר עלול לגרום לבלבול בין אגרות אלו לבין המכתבים הכלליים.

הרב גרונו שמע את דברי הרב פלס, ולאחר מספר ימים הוא חזר אליו עם תשובה, שלמרות זאת, עליו לפרסם את אגרות הקודש בהדגשה ובהבלטה שאלו מכתבים מהרבי. ואכן, הרב פלס החל לפרסם זאת בהדגשה במודעות הבאות.

(שמעתי ממנו)

מדקדקין כחוט השערה

ל. הרב טוביה פלס, נסע באחת הפעמים בשנות המ"ם לרבי בטיסת אל-על. במשך הטיסה הוא עלעל במגזין של חברת אל על, וראה כי מופיעה שם סקירה אודות בניינים היסטוריים בירושלים, וכי בין הבניינים נסקר גם המוסד החינוכי החב"די "בית חנה", אשר שכן במבנה היסטורי ידוע בשם "בית משיח" בירושלים.

הרב פלס אמר לעצמו שבוודאי הרבי ימצא עניין בכתבה זו. הוא לקח עמו את המגזין, ובבואו לבית חיינו מסר את המגזין למזכירות עבור הרבי.

כעבור זמן קצר פוגש בו המזכיר הרב גרונו ואמר לו: "שואלים האם לקחת את המגזין מהמטוס ברשותך?"...

(שמעתי ממנו)

לא לערב 'לזכות' ו'לעל"ן' בהקדשות

לא. הרב טוביה פלס היה נותן במשך שנים ארוכות את ההקדשות לקובצי ה"ליקוטי שיחות" שהיו יוצאים מידי שבוע, הקדשות "לזכות" כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית שתליט"א.

לאחר הסתלקות הרבנית חי' מושקא ע"ה ז"ל, ביקש הרב פלס לשנות בנוסח ההקדשה, "לזכות כ"ק אדמו"ר שליט"א ולעילוי נשמת הרבנית הצדקנית וכו'".
 אולם הרבי הורה שלא לערב בהקדשה אחת גם 'לזכות' וגם 'לעילוי נשמת'.
 (שמעתי ממנו)

גם לי גם לך לא יהיה

לב. באחת מה'יחידויות' להן זכה, דיבר הרבי עם הרב טוביה פלס אודות המשפט המפורסם שערך שלמה המלך בין שתי האמהות שרבו על תינוק אחד (מלכים א, ג):
 "ויאמר המלך גזרו את הילד החי לשנים ותנו את החצי לאחת ואת החצי לאחת. ותאמר האשה אשר בנה החי אל המלך כי נכמרו רחמיה על בנה. ותאמר בי אדני תנו לה את הילוד החי והמת אל תמיתהו, וזאת אומרת גם לי גם לך לא יהיה גזורו. ויען המלך ויאמר תנו לה את הילוד החי והמת לא תמיתהו היא אמו".

והרבי התייחס לכך במשמעות של חינוך, אשר אין הכוונה כפשוטו לעניין של "גזורו" בפועל, אלא למצב חינוכי של "גזורו", כלומר לחנך את הבן לשתי גישות גם יחד, לקדושה ול'לעומת זה'. והרבי הסביר, אשר מצב של "גזורו" לחנך לשילוב קדושה ול'לעומת זה', הנו מצב יותר חמור מאשר מצב של חינוך רק ל'לעומת זה'!...
 (שמעתי ממנו)

אהלי שם ואהלי יפת

לג. כיוצא בעניין ה"גזורו" שהובא לעיל, הנה בתקופה שהרב שמואל שי' חפר הקים את הסמינר "בית רבקה" בראשית שנות הכ"ף הוא היה ב'יחידות', והרבי דיבר אתו אודות כוחות ההוראה הנדרשים לסמינר שיהיו בעלי תארים אקדמיים.

הרב חפר אמר שאם כך אזי בתוכניתו לפנות לאוניברסיטת "בר אילן" הנחשבת למוסד דתי, ומשם הוא יחפש אנשי צוות הוראה לסמינר.

אולם הרבי הגיב על כך בשלילה, והרבי התבטא אשר עדיף לקחת מורה מתל אביב ולא מבר אילן!

כלומר, עדיף מצב שבו ילמדו מאדם שאינו שומר תורה ומצוות, מאשר מאדם שמבקש לשלב ולחבר בין העולם התורני והעולם האקדמי.

(שמעתי מבנו הרב משה שי' חפר)

ה'מבוא' שנדפס בסוף הספר

לד. כידוע, קונטרס "עניינה של תורת החסידות", אשר בשנה זו מלאו חמישים שנה לאמירתו בי"ט כסלו תשכ"ו, נערך במקורו כדי שיהווה מעין מבוא ל"ספר הערכים". התוכנית של עורכי הספר היתה אפוא להדפיס את הקונטרס בתחילת הספר בתור מבוא.

אולם, לפועל הרבי שלל זאת, משתי סיבות. ראשית, היות וזהו עניין עמוק מאוד, ובאם הקורא לא יבין את ה'מבוא', הוא כבר יהיה מיואש מלהבין את שאר תכני הספר; שנית, הספר צריך להתחיל באמרה של רבינו הזקן ולא של הרבי.

בעקבות הוראה זו הקונטרס אכן נדפס בסוף הספר, אולם בפועל, הערך הראשון בספר הוא 'אלף' בו מצויין לערך 'אותיות', ואחר כך ערך 'אב' שמתחיל עם ווארט משיחה של הרבי!...

(שמעתי מהרב דוד אולידורט)

הרבי "יכבוש" את העולם

לה. כאשר ספר הערכים יצא לאור, ובו קונטרס 'עניינה', עוררו הספר והקונטרס הדים רבים הן בקרב חסידי חב"ד וגם בקרב חוגים רחבים מחוץ לחסידות חב"ד.

כאשר המזכיר הרב יהודה קרינסקי הודיע באותה עת לרבי על נסיעתו לבוסטון לביקור משפחתי, ביקש ממנו הרבי שמתמא הוא ייכנס לגאון הרב יוסף דוב ע"ה סולובייצ'יק, מידוע ומכירו של הרבי עוד מאירופה, ויעניק לו ממה שיצא לאור לאחרונה. הרב קרינסקי לקח את "ספר הערכים" שהופיע זה עתה.

הרב סולובייצ'יק קיבלו עומד ליד השולחן, והחל לדפדף בספר כמי שאינו כל כך מתעניין. כך עד שהגיע לקונטרס שבסוף הספר. על פניו התפשטה ארשת פליאה על כך שזה מופיע בסוף, ותיכף התיישב בכסאו כמי שמוכן לקרוא בניחותא, ובמשך יותר מחצי שעה קרא בעיון את הקונטרס. לסוף סגר את הספר ואמר, "א שיינער ספר, אבער עס קומט ניט צום קונטרס... [=ספר נאה, אך במה נחשב לגבי הקונטרס].

ביום שישי התקשר הרב סולובייצ'יק לחתנו, הרב פרופ' יצחק טברסקי, ושאל אותו "מה אתה עושה היום בערב?". החתן הבין מיד שהכוונה שעליו לנוח היום כדי שיוכל ללמוד עמו בליל שבת. הם סיכמו שיבוא לביתו ללמוד. השניים ישבו ולמדו את הקונטרס כל הלילה, וכל השבת התעסקו בזה. הרב סולובייצ'יק יצא מהכלים עד כדי כך, שחתנו אמר שאף פעם לא ראה כזו התפעלות אצל חמיו!

לאחרי שבת, כתב הרב טברסקי לרבי מכתב בסגנון "אולי לעצתי ישמע", שהרבי יניח את כל הדברים על הצד, ויעשה דבר כזה - ידגים כיצד החסידות מעניקה חיות בכל אחד מחלקי פרד"ס התורה - על כל התרי"ג מצוות, ואז "וועט דער רבי איינעמען די גאנצע וועלט [=הרבי "יכבוש" את כל העולם]. הרבי ענה דרך המזכיר הרב קליין: אין הזמן גרמא והמ"י [=והמשכיל / והמבין יבין].

החתן סיפר לחמיו את מה שכתב והתשובה שקיבל, והרב סולובייצ'יק שאל, "איפה היה הנקודה - לפני "והמ"י" או אחרי "והמ"י"? שאל אותה חתנו, למאי נפקא מינא?

והרב סולובייצ'יק הסביר: אם הנקודה היא אחרי "והמבין יבין", אזי "והמבין יבין" בא בהמשך ל"אין הזמן גרמא". והכוונה היא שיבין איך שאין לרבי זמן; אולם אם הנקודה היא לפני "והמבין יבין" - הכוונה הוא שתראה את הדרך של הרבי ולפי זה תוכל ללמוד בנוגע לשאר התרי"ג מצוות.

בלהט הדיון אמר הרב סולובייצ'יק לחתנו (שצייד שהפשט הוא שיכולים ללמוד מהדרך של הרבי): מתנגד איינער, איך בכלל יש לך הווא-אמינא שמישהו יכול לחקות את הרבי? זה בלתי אפשרי, מוכרחים לומר שהכוונה היא שיבין שאין הזמן גרמא!... (שמעתי מהרב יעקב יוסף קופרמן, ועוד)

הפצת קונטרס "עניינה של תורת החסידות"

לו. בראשית שנות הנו"ן, ביקש הרב טוביה פלס לערוך שטורעם מחודש אודות הקונטרס "עניינה של תורת החסידות". בהתקרב י"ט כסלו ראש השנה לחסידות, הוא ביקש לסדר הפצה גדולה של הקונטרס במסגרת העיתון "כפר חב"ד".

כיוון שעד לאותה עת הקונטרס נדפס רק ב"ספר הערכים" כרך א', וכן בחוברת בפני עצמה, אולם האותיות כבר היו מקוטעות וכו', ביקש הרב פלס לערוך את החוברת בסדר חדש, באותיות גדולות, ולהדפיס זאת בחוברת בגודל ה"כפר חב"ד", וכך להפיץ זאת בשטורעם.

הוא כתב לרבי על תוכניתו זו, אולם עד מהרה הוא קיבל מענה מהרבי בן כעשרה סעיפים, בו הרבי שולל את הוצאת הקונטרס בפורמט זה. בין הסיבות לשלילה, כתב הרבי כי בהקלדה מחודשת לא ייתכן שלא יפלו טעויות ושיבושים בהקלדה; סיבה נוספת לשלילה ציין הרבי אשר כיוון שכבר מופיעים בספרי חסידות שונים הפניות לקונטרס "עניינה" בהתאם לעימוד המקורי, הרי שהסדר והעימוד החדש לא יהיה תואם לציוני המ"מ שכבר מופיעים לקונטרס.

בהתאם למענה זה של הרבי, הדפיס הרב פלס לפועל את הקונטרס בצילום מוגדל מתוך החוברת שכבר הופיעה, למרות האותיות הסדוקות והישנות כו', והפיץ את החוברת בשטורעם נרחב.

(שמעתי ממנו)

אימתי קאתי מר?

לז. כידוע, אגרתו המפורסמת של הבעל שם טוב המופיעה ב"כתר שם טוב", מסתיימת בעניין הבא, "...שאלתי את פי משיח, אימתי אתי מר? והשיב לי, בזאת תדע, בעת שיתפרסם לימודך ויתגלה בעולם ויפוצו מעיינותיך חוצה מה שלימדתי אותך והשגת, ויוכלו גם המה לעשות יחודים ועליות כמוך, ואז יכלו כל הקליפות ויהיה עת רצון וישועה".

המשפיע הרב בנימין שי' זילברשטרום מירושלים, כאשר למד ב"בית חיינו" בשנות ה"למ"ד, הפנה לרבי את השאלה, הלא מלבד הדרישה להפצת המעיינות חוצה כתנאי להבאת המשיח, מופיע כאן גם התנאי של "יוכלו לעשות יחודים ועליות כמוך", ושאלתו הייתה האם אנחנו אוחזים בכך וזה אפשרי?

הרבי השיב לו במענה: זה ניתוסף ונעשה אפשרי ע"י תורת חסידות חב"ד, כמבואר בשיחה עד"ז בתורת שלום.

(שמעתי ממנו)

כל הנקרא בשמי

לח. באחד הימים בשלהי חורף שנת תשכ"ו, כאשר הרבי הגיע ל-770 והחל לעלות במדריגות שביל הכניסה ל-770, ניגשו אל הרבי שני בחורים שהיו לימים מראשי ארגון הפעילים "יד לאחים", ר' אברהם רביץ ור' צבי וויינמן. הם הציגו עצמם בפני הרבי, והרבי שוחח עמם כעשר דקות לערך.

כאשר הרבי נכנס ל-770, ניגשו אליהם מיד הבחורים והחלו 'לתחקר' אותם על שיחתם עם הרבי. רביץ וויינמן סיפרו להם, אשר הרבי שאל אותם למעשיהם מטעם "יד לאחים" בארצות הברית, והם השיבו שבאו בשליחות הארגון לגייס כספים.

הרבי שאל אותם, ואיך זה הולך לכם? והם ענו שזה הולך בקושי ואינם רואים הצלחה מיוחדת.

הרבי אמר להם, "איר האט רשות נוצן מיין נאמען, אין א פלאץ וועט איר זעהן אז דאס וועט העלפן". יש לכם רשות להשתמש בשמי [=לצורך העניין] במקום שתראו שהדבר יהיה לתועלת...

(שמעתי מהרב פייטל סודקביץ ששוחח עמם)

אורות וכלים

לט. בהזדמנות מסויימת הרבי התבטא בשיחה עם הרה"ח וכו' הרב אברהם שם טוב (תוכן הדברים), אשר הגם אז 'אורות' איז מער געשמאקער, אבער אפמעסטן איז נאר אין 'כלים'.

כלומר, שהגם שהאורות וגילוי ההשפעה הנם ערבים ומושכים יותר, אולם 'מדידת' הדברים והבפועל ממש הרי זה רק בכלי העשייה.
(שמעתי מהמשפיע הרב זלמן גופין, בשם הרב שם טוב)

הזן ומפרנס לכל

מ. באחת מה'יחידויות' שזכה להן הרב אברהם שם טוב בתקופת "משפט הספרים", עלה בהקשר זה שמו של זלמן שכטר, שבזמנו התגורר בפילדלפיה.

זלמן שכטר היה בשעתו 'תמים' ומקורב לרבי, אך מאוחר יותר הוא התרחק מחב"ד, זנח את אורח החיים ההלכתי והיה אחד מהמייסדים הבולטים של תנועת 'ההתחדשות היהודית' בארצות הברית. כעת ב'יחידות', הרבי התעניין אצל הרב שם טוב האם יש לו קשר אתו, והוא ענה בחיוב.

בהמשך השיחה הרבי העלה שוב את הנושא הזה ושאל: האם לזלמן יש פרנסה? והוא השיב שאינו יודע.

הרבי הגיב: "אתה אומר שיש לך קשר איתו, ועם זאת אינך יודע האם יש לו פרנסה"?

וסיים הרב שמטוב: עלינו להבין, מדובר באדם שגרם לרבי כאב וצער גדול, אך לרבי היה אכפת ממצבו, ורצה שגם אני ארגיש כך!...

(שמעתי מאחי הרב אליהו)

איך לא נפגשים עם חבר?

מא. הרב יצחק דוד גרונור ע"ה, השליח הראשי לאוסטרליה, סיפר, אשר פעם כשביקר ר' שלמה קרליבך במלבורן, אשר בשעתו הייתה ביניהם ידידות, הוא שאל במזכירות כיצד אמורה להיות התגובה החב"דית לביקורו.

התשובה היתה שבשום אופן לא יזמינו אותו לבקר במוסדות חב"ד.

אחרי שהר' קרליבך עזב את העיר, שאל הרבי את הרב גרונור על ידי המזכירות אם הוא נפגש עמו. הרב גרונור ענה שאחרי ההוראה האמורה מובן שהוא לא פגש בו.

אך הרבי אמר לו שכוונתו היתה שבאופן רשמי לא לכבדו אבל הרב גרונר, כידיד בעבר של קרליבך, היה עליו להיפגש עמו, ובלשונו של הרבי "איך לא נפגשים עם חבר"?...

(שמעתי)

ש"י טבילות וש"י עולמות

מב. אחד מחסידי פולין ניגש לרבי במהלך אחת ההתוועדויות, ואמר לרבי אשר הוא זוכה לטבול מידי יום ביומו ש"י טבילות. הרבי הגיב לו, מה אני יעשה שאין לי את הזמן לכך...

(שמעתי מר' יוסי אשכנזי שאביו ר' נתן ע"ה סיפר לו)

עצמאות וגאולה

מג. באחת השנים נכנס אל הרבי ליחידות אחד מראשי הציונות הדתית ושהה זמן ממושך.

לאחר מכן הרבי שאל את הרב גרונר אם הוא פגש באותו איש ציבור, והרבי הוסיף שהוא אמר לאותו אישיות, "מי שמקרב את יום העצמאות, אזי הוא מרחק את הגאולה, ומי שמרחק את יום העצמאות - מקרב את הגאולה", והרבי אמר שאותו אדם כמעט נפל מהכסא כשהוא שמע זאת מהרבי.

(שמעתי מהרב מנחם מענדל גרונר)

היחידות האמיתית

מד. באחת השנים נכנס אל הרבי ליחידות א' התמימים, מג. בעומדו לפני הרבי, הבחור קלט לפתע כי הנה הוא עומד לבד ביחידות מול הרבי, נפלה עליו אימה ויראה, והוא התעלף בחדר הרבי.

כידוע, בשולחן הרבי היה 'זמזם', אשר הרבי יכל ללחוץ עליו ולהפעיל את הזמזם בעת הצורך, וכן המזכירים יכלו ללחוץ ולהפעיל זאת, כדי לאותת לנכנס שעליו לסיים ולצאת.

שניות אחדות לאחר שהבחור נכנס לחדר הרבי, כאשר הוא התעלף, לחץ הרבי על הזמזם לקרוא למזכירים שיכנסו.

הם התפלאו ביותר אשר רגעים ספורים לאחר שהבחור נכנס הרבי כבר מסמן להוציאו. הם נכנסו וראו את הנעשה, הוציאו את הבחור ואוששו אותו. לאחר מכן הרבי התעניין בשלומו של הבחור והאם הוא התאושש.

הבחור לא זכה להיכנס שוב ליחידות כדי לשמוע מהרבי אודות ענייניו, אולם 'יחידות' זו הייתה היחידות האמיתית שלו.

(שמעתי מהרב מנחם מענדל גרונר)

מנין שצריך ליטול תרופה?

מה. פעם אחת לא חש המזכיר הרב גרונר בטוב, והזקק ללכת אל הרופא. הרבי התעניין בשלומי, והרב גרונר אמר כי הרופא ציווה עליו לקחת תרופה מסויימת.

הרבי שאלו האם הוא גם לוקח את התרופה? והרבי המשיך, אשר מנס פך השמן בחנוכה אנו למדים אודות לקיחת תרופות. שכן כאשר מצאו את פך השמן, היו כאלה שיכלו לבקש לשמור למזכרת את פך השמן, שיהיה לאות ולמופת על הנס שאירע במציאתו, אולם למרות זאת, לא 'הניחו על המדף' את פך השמן אלא השתמשו בו.

כך גם בתרופה, אין עניינה שהיא תישאר על המדף בלבד, אלא יש להשתמש בה שתביא לתועלת הרצויה.

(שמעתי מהרב מנחם מענדל גרונר)

מאמר לרפואת אשת המזכיר

מו. לילה אחד באמצע שנת תשכ"ד התפרץ אל ביתו של המזכיר הרב גרונר גנב באישון ליל כאשר הוא לא נכח בבית. הפורץ ניגש למרת גרונר, ואיים עליה בסכין שלופה, וכמעט שפגע בה ח"ו.

הגב' גרונר נאבקה עמו והצליחה להשליך את הסכין שבידו ולהבריחו, אך במהלך המאבק היא נחתכה בידה ונאלצה להתאשפז, והרב גרונר דיווח על כך לרבי.

בהתוועדות קרובה אמר הרבי מאמר ד"ה רפאני ה' ונרפא", ולאחר מכן אמר לרב גרונר שהוא אמר מאמר ד"ה זה בקשר ולזכות אשתו של המזכיר.

(המאמר נאמר בשבת פרשת בהר בחוקותי תשכ"ד, מופיע בתורת מנחם ספר המאמרים תשכ"ד עמוד רטז).

(שמעתי מהרב מנחם מענדל גרונר)

לא להיות "האפ'געדיקע חסידים"

מז. בשנת תשל"ג אירע מאורע שגרם לרבי עגמת נפש רבה. באותה תקופה התנהל וויכוח אודות סגירת ה"סערוויס ליינ", כביש השירות שלייד 770, אשר החסידים ביקשו לסגור את הכביש לנסיעת מכוניות, ומספר תושבים גויים שכנים ביקשו להשאיר את הכביש פתוח, וסביב זה התנהלו וויכוחים ועימותים.

באותה עת שירת בסביבה שוטר אשר ביקש להציק ולהצר את דרכי החסידים. פעם אחת אירע שבעת התוועדות קודש, חולל שוטר זה מהומה בחזית 770, והזעיק כוחות משטרה רבים שכביכול החסידים מבקשים לפגוע בו, כשהוא משדר את קריאת המצוקה המפורסמת '10-13'. המהומה שנוצרה מחוץ ל-770 הורגשה בתוך ההתוועדות, וניכר היה שהדבר גורם צער לרבי.

למחרת התקשרה הרבנית אל המזכיר הרב גרונו ואמרה בצער, אשר "החסידים הם האפ'געדיקע חסידים", כלומר שהם חסידים כאשר הרבי מעורר לשמחה 'האפ', אולם החסידים אינם יודעים שמוטל עליהם למנוע מלכתחילה מצבים הגורמים עגמת נפש לרבי, כמו המעשה שאירע בלילה הקודם.

(שמעתי מהרב מנחם מענדל גרונו)

להרגיע את הרבנית

מח. הרה"ח הרב שניאור זלמן גורארי ע"ה, רכש בשעתו את בית המגורים הסמוך לביתו של הרבי ברחוב 1304 פרעזידנט, כדי להוסיף בשמירה ובביטחון על ביתו של הרבי.

הרב גורארי אף סידר כי בבית ישהה תמיד בחור או אברך איש מעשה, לשם תוספת שמירה ובטחון לבית הרבי, וכאשר הרבי היה הולך ל-770, היה הבחור השומר צועד אחרי הרבי עד ל-770. כידוע, הרבי היה מגיע מביתו ל-770 לקראת השעה 10 בבוקר, כאשר עד שנת תשל"ח הרבי היה עושה דרך זו בהליכה רגלית מביתו.

באחד הימים בעיצומו של החורף באחת משנות הלמ"ד, שהה בבית זה הבחור שמשון ישראלי (כיום בקרית גת). באותו בוקר, יצא הבחור ישראלי בשעה 7 בבוקר אל המרפסת שלפני הבית וישב שם.

לפתע הוא הבחין, כי בשונה מהסדר הרגיל, הרבי יצא באותה שעה את ביתו לכיוון 770, מה שהיה חריג ביותר. כשהרבי הבחין בבחור היושב במרפסת הבית הסמוך, הוא חזר ונכנס אל ביתו, וכעבור רגעים אחדים שוב יצא והחל ללכת ל-770, כאשר הבחור כמובן מלווה אותו.

ככל הנראה, הרבנית הייתה מודאגת מכך שהרבי יוצא בשעה מוקדמת שכזו מהבית ל-770 ביום חורפי, והיא הביעה את דאגתה בפני הרבי.

כאשר הרבי הבחין בבחור השומר שהוא מוכן ומזומן ללוותו, חזר הרבי לבית ואמר את הדבר לרבנית כדי להרגיעה את רוחה, ואז יצא שוב בדרכו ל-770.

(שמעתי מהרב מנחם מענדל גרונו)

וחדש מפני ישן תוציאו

מט. בחדרו הק' של הרבי ב-770, עוד מהזמן שלפני קבלת הנשיאות, היה שעון עתיק, שככל הנראה הרבי הביא עמו עוד מתקופת מגוריהם בצרפת.

באחד הימים לאחר קבלת הנשיאות בשנת תשי"א, הביא המזכיר הרב גרונר שעון חדש לחדר הרבי. הוא הוציא את השעון הישן, והציב במקומו את השעון החדש.

כאשר הרבי הבחין בכך, הוא הורה לרב גרונר להוציא את השעון החדש ולהחזיר את הישן. ואכן שעון זה היה השעון ששימש את הרבי בחדרו הק' בכל שנות הנשיאות, והוא מוצב בחדר הק' עד היום.

(שמעתי מהרב מנחם מענדל גרונר)

יהודים מחכים בתחנה מרכזית

ג. הרה"ח ר' אברהם ליסון מכפר חב"ד, היה עוסק רבות בפעילות "מבצע תפילין" בתל אביב.

בשנת תשל"ה הוא נסע לחצרות קדשנו. בהיותו בחצרות קדשנו, הוא ביקש להאריך את שהייתו שם במספר שבועות נוספים, ואכן שהוא שהה משך זמן מעבר למתוכנן.

בהיותו ב'יחידות' באותה תקופה, אמר לו הרבי, "פאר שוין אהיים, אידען ווארטן אף דיר אין תחנה מרכזית אף מבצע תפילין" ... [=חזור לביתך, יהודים מחכים עליך בתחנה מרכזית בשביל מבצע תפילין...]

(שמעתי מחתנו, מחותננו הרב יהודה לייב שילדקרויט)

יחידה לייחדך

גא. הרה"ח ר' אברהם ליסון נסע לחצרות קדשנו לחג השבועות בראשית שנות המ"ם.

לאחר חג השבועות הוא נסע למונטריאול לביקור קצר לבקר את בני משפחתו, ובשובו נודע לו אשר התקיימה היחידות הכללית לאורחים שבאו לחג, והוא החמיץ את היחידות.

הוא הודיע על כך לאשתו מרת יהודית ז"ל, וזו הודיעה לו שמצידה שישאר חודש נוסף עד לחג הגאולה י"ב תמוז, אז תיערך שוב יחידות לאורחים, אבל שלא ישוב לאה"ק ללא שייכנס ליחידות.

לפועל, הוא נכנס כעבור זמן ל'יחידות' פרטית. בהיכנסו ל'יחידות', אמר לו הרבי, "פון ארץ ישראל דארף מען דיר שרייבן זאלסט אריין גיין צו מיר אף יחידות"?... [=האם מארץ ישראל צריכים לכתוב לך כדי שתיכנס אלי על 'יחידות'?]... (שמעתי מחתנו, מחותננו הרב יהודה לייב שילדקרויט)

סניגורין של ישראל

נב. מספר הרה"ח הרב בנימין זילברשטרום, ממשפיעי אנ"ש בירושלים עיה"ק: בצעירותו בשנות הלמ"ד הוא למד מספר שנים בבית חיינו, והיה בן הבחורים הפעילים והנמרצים ב-770. לקראת חג הסוכות תשל"ז, עורר הרבי רבות בשיחות הקודש על שטורעם נרחב להביא את שמחת החג לכל היהודים בשכונות ניו יורק הקרובות והרחוקות.

הרב זילברשטרום וחבריו התגייסו למשימה, והכינו תוכנית מפורטת "לכיבוש" שכונות ניו יורק היהודיות בימי החג, כאשר התוכנית הייתה אשר מידי יום מימי חול המועד לאחר תפילת שחרית, יצאו 'טנקים' לשכונות רבות, וביאו את שמחת החג לכל אשר בשם ישראל יכונה.

התוכנית אורגנה היטב, אולם החל מהלילה הראשון של חג הסוכות ירדו גשמים עזים ברחבי ניו יורק רבתי, אשר לא פסקו לאורך כל ימי החג. התמימים הנחושים אכן יצאו מידי יום בטנקים, אבל הרחובות היו שוממים, ולא היה את מי לשמח.

כעבור ימים אחדים, כאשר התמימים התארגנו לנסיעה נוספת ל'מבצעים' תוך כדי גשם שוטף, הכניס מארגן הפעילות הרב זילברשטרום למזכירות הרבי דו"ח קצר על הנעשה, כאשר במר ליבו הוא מציין במכתב, שאין זאת אלא אשר התקיים בפעילי ה'מבצעים' דברי חז"ל הידועים במסכת סוכה (דף כח עמוד ב), "משל למה הדבר דומה, לעבד שבא למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו"...

רגעים אחדים לפני ש'טנק המבצעים' יצא לדרך, הגיע אחד המזכירים אל הרב זילברשטרום וקורא לו להיכנס בדחיפות למזכירות, שכן זמן קצר ממש לאחר שהמזכיר הכניס את הדו"ח לרבי, הרבי הוציא מענה ארוך ומפורט. וכך הרבי כתב במענה (נדפס בליקוטי שיחות חלק יד עמוד 433):

כיון שבו ביום קיימו מצות סוכה (כמה פעמים, ובמילא גם לדעת ר"א - שצ"ל ב' סעודות - סוכה כז, א) ה"ז הוכחה דהקב"ה ניחא לי' בשימושו (סוכה כט, א. שו"ע אדה"ז סתרל"ט סכ"ד), ובפרט שגם ברכו ע"ז בשם ומלכות ע"פ ציווי ה' בתורתו - אשר

קדשנו . . וצווננו. - ועפ"ז מובן זה שבמשנה וש"ס וכו' מובא המשל לעבד כו' בנוגע להנמצא בסוכה וצריך לצאת כו' - ואכמ"ל.

ועפ"ז - זה שהתועדות הרי ע"פ תורה מותרת ולכן צ"ל דוקא בבית - ה"ז סימן שרוצים מלמעלה שתהי' נוחה יותר ובישוב הדעת יותר - כדין ת"ת בכל אופן, וכן בתפלה - התבוננות בגדלות ה' (ומעשיו - כולל מצותיו) - כמבואר בשו"ע סי' תרל"ט.

- ששניהם (תורה והתבוננות זו) ה"ה עיקרי תוכן התועדות וק"ל.

כלומר, כיוון אשר הגשמים החלו לרדת בליל חג הסוכות לאחר שהספיקו לעשות קידוש ולשבת בסוכה, הרי זה מוכיח שהקב"ה חפץ בישיבת עם ישראל בסוכה, והעובדה שיורדים גשמים והפעילות ברחוב נמנעת, אין משמעה חלילה שאין הקב"ה מרוצה מהפעילות, אלא אדרבה, רצונו שהפעילות תיערך במקום מקורה, במנוחת הדעת ובתנאים נוחים יותר!...

המענה המופלא והמהיר עודד את הפעילים מאוד. כאשר הם שבו ל-770 לאחר מספר שעות, הם נוכחו לראות כי המענה ה'פרטי' כביכול כבר תלוי על לוחות המודעות ב-770, מוגה על ידי הרבי כולל מראי מקומות, כאשר למענה נוספה כותרת, "במענה לשאלה איך להסביר ענין השמחה במצב של ירידת גשמים שמונעים לישיבה בסוכה".

בה בעת, ב'זאל' הגדול של 770 התקבצו מספר תמימים ומשפיעים בראשות המשפיע הגה"ח הרב שלום מרוזוב לדון ולפלפל במענה המיוחד, כאשר הרב מרוזוב אומר לסובביו בהתפעלות עצומה: מענה מהפכני ומחודש שכזה מהרבי בדברי חז"ל הנו רק בכוח לימוד הסניגוריה וראיית הטוב בדוגמת רבי לוי יצחק מברדיטשוב, סניגורן של ישראל...

(שמעתי מהרב זילברשטרום)

יישרף הנייר ולא ייאמר

נג. בהתועדות שבת פרשת שלח תשל"ב, ביאר הרבי את פרשת שילוח המרגלים, והסביר כי תפילתו של משה רבינו הועילה רק עבור העם שלא הוציא את הדיבה הרעה, אבל על המרגלים תפילתו לא הועילה, כי הם חלקו על משה בעצמו. מבחינתם משה הוא ה"קטיגור" שלהם, ו"אין קטיגור נעשה סניגור". הרבי למד מכך לקח והוראה לנשיאי ישראל בכל הדורות, שגם הם דואגים ומתפללים עבור כל אנשי הדור.

שנתיים לאחר מכן, בשנת תשל"ד, ערכו משיחה זו "ליקוט" שבועי ל"ליקוטי שיחות". ביארו זאת ה"מניחים", כותבי השיחה, שכמו שבנוגע למשה רבינו תפילתו

הועילה רק עבור כללות העם ולא על אלו שחלקו עליו, כך נשיאי ישראל שבכל דור, תפילתם מועילה רק עבור כללות עם ישראל, אבל לא על המנגדים להם.

זמן קצר לאחר שהכניסו את השיחה לרבי להגהה, הרבי הוציא חזרה את הדפים, כשהוא מציין שהפסקה האחרונה צריכה תיקון.

עורכי השיחה חשבו שהרבי רק מבקש לשנות את סגנון הדברים ולא את התוכן. הם ערכו אפוא פסקה זו בצורה שונה מעט, והכניסו זאת שוב לרבי.

לא חלפה שעה ארוכה, והרבי הוציא פעם נוספת את עלי ההגהה המתוקנים, כאשר הוא מסמן 'איקס' על כל הפסקה האומרת שתפילתו של הנשיא לא מועילה עבור המתנגדים לו, והרבי כתב בכתב יד קדשו: "הרי זה היפך כל א חסידישע אפלייג [=הרי זה ההיפך מכל ההנחה והמוסכמה החסידית הבסיסית], ויישרף הנייר ולא ייאמר!"

[השיחה נדפסה בליקוטי שיחות חלק יג עמוד 44 ואילך, וניתן בד"א להבחין כי העמוד האחרון של השיחה מסתיים בצורה 'קטועה'].

(שמעתי מהרב יהודה לייב שפירא, שהיה מעורכי שיחה זו)

איך לקרב מחללי שבת?

נד. למזכיר הרבי הרב יהודה לייב גרונר שי' היה אח מבוגר בשם ר' יעקב גרונר, שהתגורר בירושלים. הוא היה ציוני-דתי נלהב, ומראשי תנועת ה'מזרחי'. הוא נפטר בשנת תשס"ט.

בשלהי שנות הכ"ף הוא ביקר בניו יורק, ובהשפעת אחיו המזכיר הוא נכנס אל הרבי ל'יחידות' ממושכת, בה העלה בפני הרבי שורת נושאים ציבוריים בהם עסק, אשר הוא ביקש את חוות דעת הרבי בכך. במספר נושאים הרבי אף התווכח עמו בקולות גבוהים שנשמעו מחוץ לחדר.

בין הדברים הוא שאל את הרבי, כיצד עליו להתייחס לנהגים הנוסעים במכוניותיהם בשבת בכבישי ירושלים, אשר מצד אחד מפריע לו הדבר מאוד, אך מאידך הוא רחוק מעולמם של חוגי "נטורי קרתא" והוא לא רוצה לזרוק עליהם אבנים?...

הרבי ענה לו שגם לו עצמו הייתה שאלה דומה, כאשר בהיותו יחד עם הרבי הריי"צ (בריגה או בפולין), והוא נתקל ביהודים שמעשנים סיגריות בשבת, והוא שאל את הרבי הריי"צ כיצד עליו להגיב.

הרבי הריי"צ אמר לרבי, אשר עליו לגשת אל יהודים אלו ולומר להם בחיוך "גוט שבת" לבבי, וחזקה על ה"גוט שבת" הלבבי שיאמר להם ומאור הפנים שיאיר להם, להסיר אותם מחילול השבת ויקרב אותם למוטב.

(שמעתי מהרב אברהם ברקוביץ)

רוח הבריות ורוח הקנאים

נה. ה'מגיד' הירושלמי ר' שבתי יודלביץ' ז"ל סיפר, כי בהיותו ב'חידות' אצל הרבי, הוא דיבר עם הרבי על התייחסותם של אנשי "הישוב הישן" בירושלים לרבי אריה לוי, רב האסירים, שהיה סבו של ר' שבתי.

הרב יודלביץ' ציין בפני הרבי את הרדיפות שסבל סבו מהחוגים הקנאים בירושלים, על שקירב כל יהודי, גם את אלו שאינם שומרי תורה ומצוות.

נענה הרבי ואמר לו: חז"ל אמרו 'כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו' - וזאת יש לרב אריה. חז"ל לא אמרו שצריך שגם רוח הקנאים תהיה נוחה הימנו...

(שמעתי מהסופר הרב בנימין קלוגר ששמע מה'מגיד' הנ"ל)

מה יהיה עם 'השומר הצעיר'?

נו. באחת השנים נכנס אל הרבי ליחידות האדמו"ר מטשורקוב, מגזע אדמו"רי צאנו.

בהיותו ביחידות הוא אמר לרבי כי ברצונו להציע הצעה לרבי, והוא מבקש רשות מהרבי לכך.

הרבי אמר לו, נו, אמור.

האדמו"ר אמר לרבי כי הוא מציע שהרבי יחל ללכת עם 'שטריימל', ואז יתווספו לרבי אלפי חסידים, מחסידי קאמרנא, ויזניץ, בעלז וכיוצא בזה, וכך יתקרבו לרבי ולחסידות אלפי חסידים נוספים.

הרבי השיב לו: און וואס וועט זיין מיט 'השומר הצעיר'? זאג זיי, יעדערע אנהייבן לערנען חסידות, און דאס וועט משפיע אפ'ן חסידים, און מיר וועלן עצה געבען... [=ומה יהיה עם 'השומר הצעיר'? אמור להם, שכל אחד מהם יתחיל ללמוד חסידות, וזה ישפיע על החסידים, ואנו כבר נמצא עצה כיצד להסתדר]

(שמעתי מאבי ש', ששמע מהרה"ח ר' חיים ברוך הלברשטאם, אחיינו של האדמו"ר)

מבצע תפילין בדרך לאוהל

נז. בערב ראש השנה באחת השנים בשלהי שנות ה"ד, נסע הרבי כמנהגו אל האוהל הק'. באותם השנים הרבי היה מצרף אליו מעת לעת כמה מזקני החסידים שיצטרפו אליו ברכב. הרכב ששימש את הרבי באותן שנים היה קאלידאק עם שלוש שורות מושבים, כך שברכב נסעו כמה מזקני החסידים, כאשר הרבי יושב במושב הקדמי לצד הנהג.

באותם ימים לא היה זה חזון נפרץ לראות יהודים עם זקן ארוך ומלא. תוך כדי הנסיעה, חלף ליד הרכב של הרבי רכב בו נסעו מספר צעירים קלי דעת, וכאשר הם הבחינו ברכב שליידם בו נוסעים מספר מבוגרים בעלי זקן, היו הללו בטוחים שמדובר בשחקנים וכי"צ"ב.

צעירים אלו החלו לעשות תנועות משונות לאות שחוק כלפי החסידים היושבים ברכב, וזקני החסידים נלחצו מסיטואציה זו ורק ביקשו שהרכב עם הצעירים יפנה כבר לדרכו.

אולם, ברמזור האדום הקרוב נעצרו שני המכוניות זה לצד זה, הרכב בו נסע הרבי והחסידים לצד הרכב של הצעירים. החסידים נלחצו עוד יותר, אולם הרבי סימן לצעיר שנהג ברכב לפתוח את החלון. כאשר הוא פתח, שאל אותו הרבי, האם היושבים ברכב הם יהודים?

הם הגיבו בחיוב, והרבי אמר להם, "יודעים אתם כי אתם צריכים להניח תפילין!..."

(שמעתי מהרב מנחם מענדל שי' גרונר, ששמע מאביו שהיה בין הנוסעים ברכב)

הכח לקיום התנאי

נח. השליח לסטמפורד שבקונטיקט הרב ישראל דערען בהיותו ילד צעיר, היה לו דין ודברים מסויים עם הוריו בעניין חינוכי.

באותה תקופה הוא נכנס ל"יחידות" יחד עם הוריו, והוא הציע בפני הרבי את עמדתו בוויכוח. הרבי אמר שהוא מסכים עמו, באם ימלא תנאי מסויים, שהיה קשה לביצוע עבורו.

הילד ישראל אמר לרבי, אשר התנאי שהרבי מציב בפניו הוא תנאי קשה עבורו. הרבי אמר לו, שכאשר הוא יתקשה במילוי התנאי, הרי שהוא יזכור שהוא התחייב לרבי בקיום התנאי, ודבר זה עצמו יסייע לו לעמוד במילוי התנאי.

(שמעתי מאחיו, דודי הרב מנחם מענדל דערען)

הרבי יאספני

נט. בראשית שנות המ"ם נכנס ללמוד בישיבת "תומכי תמימים" בכפר חב"ד א' ממצויני התמימים, מרקע חב"די, אולם הוריו ביקשו שהוא ילמד דווקא בישיבות ליטאיות, והבחור למרות התנגדות הוריו הגיע ללמוד בכפר.

זמן מה לאחר שהבחור החל ללמוד בישיבה, הגיע אביו אל הישיבה, נכנס אל ה'זאל' שהמה מתלמידים, ולעיני כל התלמידים וראשי הישיבה הוא סטר לבנו על לחייו כעונש על מעשהו.

הבחור היה שבור מאוד מכל מה שאירע עמו, והחיוך עם הוריו, ובמר ליבו הוא כתב לרבי מכתב, בו כתב "כי אבי ואמי עזבוני, והרבי יאספני".

כאשר הרבי קיבל את המכתב, הוא הקיף בעיגול את המילים "והרבי יאספני".
(שמעתי ממקור נאמן)

כרחם אב על בנים

ס. באחד הימים בשנת תשי"ד, אירע שאחד הבחורים שלמדו אז ב-770, הת' יעקב בעגון, שהיה אז נער כבן 16, נפגע בתאונת דרכים מרכב חולף מול הבנק הסמוך ל-770.

הבחורים שראו זאת רצו מיד אל הרבי להודיע לרבי את אשר אירע. הרבי יצא תיכף מחדרו הק', ניגש אל הבחור הפצוע, והמתין לראות בשלומו עד אשר הגיע רופא ואמבולנס ולקחוהו להמשך הטיפול.

(שמעתי מאבי שי' ששמע מהרב שלום ישראל חדקוב)

דאבדין ולא משתכחים

סא. כאשר הרב רפאל הכהן כהן ע"ה עמד לערוך את הספרים "שמועות וסיפורים", היו ברשותו גם סיפורים רבים העוסקים ביחסי חסידים ומתנגדים, והיו בהם גם סיפורים רבים שעניינם לעג וקלס מהמתנגדים כו'.

בהיותו ב'יחידות' בתקופה ההיא הוא שוחח עם הרבי בעניין, והרבי אמר לו שאין הזמן כעת ראוי לכך לפרסם סיפורים אלו, ושלא יפרסמם.

הרב כהן אכן השמיט כל סיפורים אלו מספריו, ולאחר מכן התבטא, שבגלל שהוא לא פרסם סיפורים אלו, הרי שבכך אבדו סיפורים רבים בעניין זה.

(שמעתי מאבי שי' ששמע מהרב הכהן)

להתכונן לחודש אלול

סב. מספר הרה"ח הרב יעקב הורביץ:

בתקופת "בין הזמנים" של שנת תשל"ג, הגיעו לחצרות קדשנו שלושה אברכים מאה"ק למשך כשבועיים ימים, והוא ביניהם. היה זה בחודש מנחם אב, והם ביקשו מטבע הדברים להיכנס ליחידות אל הקודש פנימה.

הם פנו לרב גרונו בעניין זה, אך המזכיר דחה את בקשתם, באמרו שהדבר בלתי אפשרי כעת.

אולם הם לא יכלו לוותר על הכניסה ליחידות, שכן זו הייתה מטרת נסיעתם וכו'. הם כתבו אפוא לרבי בבקשה נפשית, שכרחם אב על בנים, שהרבי יאות יקבלם ליחידות. ואכן, באופן חריג ביותר הם הורשו להיכנס ליחידות, והם נכנסו באור לער"ח אלול.

בהיותם ביחידות, האברך הראשון קיבל מהרבי \$400 כהשתתפות בהוצאות נסיעתו, האברך השני שנכנס ליחידות קיבל מהרבי \$500, ואילו לרב הורביץ שנכנס השלישי, הרבי מסר \$600.

הרבי אמר לו גם שלא יקפידו על המזכיר הרב גרונו שלא איפשר להם תחילה להיכנס, שכן הוא הורה לו לומר להם זאת, שכן מפאת שימי חודש אלול מתקרבים ויש להתכונן אליהם, הרי שזה היה בלתי אפשרי להתפנות ליחידות.

(שמעתי ממנו)

מיהו "רופא ידיד"?

סג. הרה"ח הרב יעקב הורביץ, בהיותו בחור בישיבה, הרגיש פעם אחת שלא בטוב והוזקק לסעד רפואי. הוא כתב לרבי על מצבו, והרבי כתב לו במענה אשר יתייעץ עם רופא ידיד.

אולם לרב הורביץ לא היה לו באותה שעה כל היכרות עם רופאים וכו', ולא היה לו רופא שיכל לענות להגדרה "רופא ידיד".

מה עשה, הוא שוחח עם כמה רופאים בעניינו, והרופא אשר הראה יותר התענינות ואכפתיות במצבו הרפואי, הוא החל עליו את הגדרת "רופא ידיד".

הוא אכן עשה כהוראת ה'רופא הידיד' והוטב לו.

(שמעתי ממנו)

מאך דא ארץ ישראל

סד. כאשר הרב יעקב הורביץ הגיע לחצרות קדשנו לשנת ה'קבוצה' שלו בשנת תשכ"ו, הוא נכנס זמן קצר לאחר מכן ל'יחידות' הראשונה שלו.

בהיותו ב'יחידות', הרבי דרש ממנו להוסיף ביתר תוקף ועוז בלימוד התורה בנגלה ובחסידות ובעבודת התפילה, כאשר הרבי נימק זאת בכך ש"לשם כך הלא נסעת מחוץ לארץ לארץ ישראל!"...

(שמעתי ממנו)

המקור לסיפור הרבי בהתוועדות

סה. לקראת כינוס השלוחים תשע"ד, יצא לאור לראשונה ה'הנחה' מהתוועדות שבת פרשת וישלח, י"ד כסלו תשכ"ח, העוסקת בעניין מבצע תפילין ו"כבודו של יצחק אבינו".

בין הדברים ב'הנחה' זו מופיעים הדברים הבאים (נדפס לאחמ"כ בתו"מ התוועדויות חלק נא עמוד 289):

"מעשה ביהודי שהיה אוכל מאכל שאינו כשר בפומבי, שביקשו ממנו להניח תפילין, ולא רצה לשמוע, וחזרו וביקשוהו וכו', עד שסוף כל סוף הסכים להניח תפילין. ולאחרי כן, כשהגיעה שעת ארוחת הערב, ביקש, שלא יתנו לו מאכל שאינו כשר!... - כפי שסיפר בעצמו, כמסיח לפי תומו, אודות מאורע שהתרחש בעת טיסה".

סיפור זה שהתפרסם בשנת תשע"ד, שמעתי כשנתיים לפני כן, בחול המועד סוכות תשע"ב, מפי משגיח באחד מהישיבות הליטאיות החשובות, אשר דודו שהיה רב באה"ק נסע בתקופה שלאחר מלחמת ששת הימים לארצות הברית. הוא טס בחברה לא ישראלית, והיה אז ההתעוררות הגדולה ל"מבצע תפילין", והוא ראה את המעשה הזה כאשר חסיד חב"ד הניח תפילין ליהודי וכו'.

לאחר מכן הוא היה ב'יחידות' וסיפר לרבי את העניין הזה שראה בעצמו, ואחר כך הרבי סיפר זאת בהתוועדות.

בן יכבד אב

סו. בשלהי שנות המ"ם וראשית שנות הנו"ן היה הסדר, אשר במערכת "וועד הנחות בלה"ק" היו עורכים לקראת יומי דפגרא ולקראת המועדים החסידיים, מאמר חסידות שהרבי אמר בשעתו, והרבי היה מגיה את המאמר לקראת אותו מועד, והמאמר יצא לאור כ'קונטרס' לקראת אותו מועד.

באשר לכל היומי דפגרא, אירע שלא תמיד היה סיפק בידי הרבי להגיה את המאמר, ולא היה יוצא מאמר 'מוגה'; אולם את המאמרים שמסרו לרבי להגיה בקשר עם כ"ף במנחם אב, יום הייארצייט של רבי לוי יצחק זצ"ל אביו של הרבי - תמיד הרבי הגיה את המאמרים.

(שמעתי מהרב חיים שאול ברוק, מנהל וועד הנחות בלה"ק)

סיום מסכת מועד קטן בתשעה באב

סז. לקראת ה' במנחם אב תשל"ה, הורה הרבי לחסידים באה"ק לעורר אודות יום פטירתו של האריז"ל, ואשר יעלו על קברו בבית החיים העתיק בצפת, וכן שיבקרו בקייטנות וידברו עם החניכים אודות האריז"ל ויחזרו מדברי תורתו.

אחד הפעילים הראשיים בעניין זה היה הרה"ח הרב ישראל צבי שי' גלינצשטיין. הרב גלינצשטיין ביקר במספר קייטנות ונשא דברים בפני החניכים, וכן ביקר בבית החיים בצפת, ובהיותו שם גם עלה על קברו של הווי"ח הר"ר ישראל ארי' לייב, אחיו של הרבי.

כשהוא סיים את פעילותו בנושא, הוא התקשר למזכירות ודיווח ליו"ר המזכירות הרב חדקוב על כל פעלו בעניין.

תוך כדי הדיווח הטלפוני, הרבי הצטרף לשיחה מחדרו, והרבי שאל את הרב גלינצשטיין, מה הוא דיבר בפני התלמידים. הרב גלינצשטיין נאלץ לחזור בטלפון באזני הרבי מה ששוחח עם התלמידים. לאחר מכן הרבי הוסיף ושאל האם ביקרו על קברו של אחיו, והנ"ל השיב בחיוב.

הרבי הוסיף וביקש מהרב גלינצשטיין להפנות שאלה בשמו לגאון הרב שלמה יוסף זווין, אשר כיוון שיש מהאריז"ל ביאור על סיום מסכת ברכות, האם ניתן לומר ביאור זה בסיום מסכת מועד קטן, שהיא המסכת היחידה שניתן ללמוד גם בתשעה באב.

הרב גלינצשטיין לא הבין את כוונת הרבי, והרבי הבהיר, אשר מסכתות ברכות ומועד קטן מסתיימות באותן דברי חז"ל, במילא שאלתו, כיוון שבתשעה באב מותר ללמוד רק מסכת מועד קטן, האם מותר לחזור אז את ביאורו של האריז"ל המופיע על סיום מסכת ברכות?...

הרב גלינצשטיין הפנה תיכף את השאלה לגרש"י זווין. הרב זווין בפקחותו הבין שהרבי מבקש למצוא היתר הלכתי לעניין זה, והוא פסק שאכן הדבר מותר, שכן כל עניינה של תורה שבעל פה היא הלימוד בהבנה והשגה, וכיוון שלולא הוספת הביאור

מהאריז"ל יהיה חסר בהבנת דברי חז"ל בסיום מסכת מועד קטן, נמצא שביאור זה הוא חלק מלימוד המסכת, ובמילא הדבר מותר וראוי.

ימים אחדים לאחר מכן נסע הרב גליצנשטיין לחצרות קדשנו, ומסר למזכירות את הדברים.

מה מעניין את הרבי ביחידות

סת. בשנות הכ"ף למדה בסמינר "בית רבקה" בכפר חב"ד תלמידה, אשר מסיבות שונות היא לא החזיקה מעמד בלימודיה בסמינר, וכעבור זמן עברה ללמוד במקום אחר, והנהלת הסמינר דיווחה על כך לרבי.

באותה תקופה, עסק מנהל הסמינר הרה"ח הרב שמואל חפר בהרחבת ופיתוח הבניינים בכפר חב"ד ב'. לצורך כך הוא ביקש לנסוע אל הרבי, ולהציג בפני הרבי ביחידות את תוכניות הבנייה, ולקבל את ברכת הרבי להמשך העבודה.

הוא נסע לחצרות קדשנו ונכנס אל הרבי ל'יחידות', יחד עם תרשימי הבנייה וכו' אותם ביקש להציג בפני הרבי. אולם במהלך ה'יחידות' הרבי לא התייחס כלל ולא עסק בנושא הבנייה, ורק דיבר בנוגע לאותה תלמידה, הייתכן שקרה כדבר הזה שתלמידה עוזבת את הסמינר, ומה עושים שדבר שכזה לא יקרה בשנית...

אותה תלמידה חזרה לאחר מכן ללמוד בסמינר, וכיום היא מתגוררת בקריית חב"ד בצפת ומנהלת משפחה חב"דית לכל דבר ועניין.

(שמעתי מהרה"ח הרב יוסף יצחק חיטריק)

הקמת מצבת הרבנית חי' מושקא ע"ה

סט. כאשר הרבנית מרת נחמה דינה ע"ה נפטרה בעשרה בטבת תשל"א, הגיע ל"ניחום אבלים" האדמו"ר מבובוב דאז, אשר התגורר באותם ימים בקראון הייטס. בביקורו ב"ניחום אבלים" הרבי שאל אותו האם הוא מכיר 'מצבה מאכער' שומר מצות. האדמו"ר מבובוב ענה שיש בקהילה שלו יהודי בשם ר' שלמה גרינבוים שעוסק בכך. למחרת התקשרו אליו מ-770 וביקשו ממנו לבוא לפגישה.

הוא נסע ל-770, ושם קיבלו את פניו כמה מזקני החסידים, הרב ישראל ג'ייקובסון, הרב אושפאל ועוד, אשר מסרו לו את נוסח המצבה שהרבי הכין. ר' שלמה עיין בנוסח, ואמר שלדעתו צריך לתקן בנוסח זה כמה דברים.

זקני החסידים הסבירו לו שנוסח שיצא מהרבי הנו מדויק בחסר ויתר ואין לתקן בו כלום. אך ר' שלמה בשלו, שהוא 'מצבה מאכער' עוד מאירופה ויודע בטיב הנוסחאות, ועל כן הוא מציב שתי אפשרויות, או שיכניסו אותו לרבי להציע בפניו את התיקונים,

או שיחפשו 'מצבה מאכער' אחר. החסידים שאלו בזה את הרבי, והרבי אמר שהוא יכנס אליו.

ר' שלמה הציע לרבי שני תיקונים: א) להוסיף את שם המשפחה "שניאורסאהן". ב) במקום נפטרה "בעת המנחה" לכתוב "בעלות המנחה". הרבי קיבל את שני התיקונים, והוא הכין את המצבה.

לאחרי הסתלקות הרבנית חיה מושקא ע"ה, הוזמן אל הרבי בנו של ר' שלמה, ר' מאיר חיים, שגם הוא עסק בהקמת מצבות. הרבי מסר לו את נוסח המצבה, ושאל אותו מה מחיר המצבה? הוא ענה: "איין דולר מיט א ברכה". והרבי לא הגיב. מאוחר יותר בלילה, התקשר אליו הרב גרונור ואמר שהרבי לא מסכים לזה, וכי הרבי מבקש לדעת כמה תעלה המצבה. אך ר' מאיר חיים בשלו: אני לא אשנה את דברי, וכבר אמרתי את מחירה - דולר וברכה.

באחד הימים הוא הביא להרבי שרטוט תרשים של המציבה, שבו הכניס שינוי אחד: מסיבות פרקטיות הוא העדיף לשים את המלה "נפטרה" בשורה בפני עצמה. כשהראה את זה להרבי עם התיקון, אמר לו הרבי: "גענוי [מדויק!], שהרי עכשיו ישנם 18 שורות שזה כמנין ח"י".

אולם לפועל כשהוא הגיע לבית הרבי, הרבי נתן לו מעטפה עם כסף ובירך אותו וגם את שני בניו ועוד אדם שהתלווה אליו. כשהוא יצא שאלו אותו החברא קדישא כמה הרבי שילם? הוא פתח את המעטפה והראה להם שהרבי הכניס במעטפה כמה שטרות של מאה, אבל הוא לא היה מוכן לגלות מה הסכום המדויק. הוא רק אמר, שהרבי שיער כמה בערך המחיר, וזה הסכום ששילם.

לאחר ג' תמוז תשנ"ד, הוא התקשר להקים את המצבה בציון הק', ואמר למזכיר הרב יהודה קרינסקי שהמחיר הוא כבעבר: איין דולר מיט א ברכה. אמר לו הרב קרינסקי שאת הברכות הוא בוודאי יקבל מלמעלה, אבל בצוואה הרי הרבי ציווה שישלמו את כל ההוצאות מכספו הפרטי, על כן הוא מבקש ממנו שישלח חשבון על הסכום המלא, ויקבל המחאה. וכך עשה.

(שמעתי מהרה"ח הרב ברוך אוברלנדר, ששמע מר' מאיר חיים גרינבוים)

היכן למקם את המטבח?

ע. בשנת תשל"ט ערך הרב חיים ברוך שי' הלבשרשטאם, מנאמני בית רבי, שיפוצים בביתו. כשסיפר על כך לרבנית חי' מושקא ע"ה, המליצה לו הרבנית למקם את

המטבח בחלק האחרון של הבית, שכן באם המטבח ממוקם באמצעו - אזי הבית כולו חשוב כמטבח...

הרב הלברשטאם אמר לרבנית, אשר עד עתה המטבח היה במרכז הבית, והרבנית אמרה שבאם כן, מטבח זה ישמש אותו כמטבח לפסח, ואילו המטבח הרגיל ימוקם בסוף הבית. וכך אכן עשה.

(שמעתי ממנו)

מה יענקל יאמר?

עא. הרה"ח הרב יעקב ליפסקר ז"ל, שהיה גבאי ב"בית חיינו" ויו"ר וועד הבניין, היה גם חבר בחברא קדישא בקראון הייטס, היה נוהג מידי שנה בחג הסוכות לערוך התוועדות רבתית בסוכת ביתו.

הרב ליפסקר נפטר בכ"א סיון תשמ"ה. לאחר פטירתו, לא היה בכוחה של זוגתו מרת אלטע טייבל להמשיך במסורת זו, והיא החליטה שבחג הסוכות הקרב לא תתקיים בסוכתם ההתוועדות המסורתית.

ימים ספורים לפני חג הסוכות, שוחחה גב' ליפסקר עם הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא, ובין הדברים אמרה גב' ליפסקר לרבנית, כי עקב פטירת בעלה, השנה אין בכוחה לערוך את ההתוועדות בסוכה.

למחרת, התקשרה אליה הרבנית ואמרה לה כי היא סיפרה לרבי שגב' ליפסקר לא מתכננת לערוך את ההתוועדות בביתם, והרבי הגיב, "וואס א טעם האט דאס האבען, אז יענקל ליפסקר וועט קומען מארגן אין סוכה און זעט אז ניטא קיין פארבריינגען".
[אזיה 'טעם' ועניין יהיה בכך, אשר יענקל ליפסקר ייכנס מחר לסוכה ויראה שלא מתקיימת התוועדות]...

בעקבות דברי הרבי, המשיכה מרת ליפסקר במסורת זו.

(שמעתי ממחותננו הרב חיים שלום סגל)

"ושכנתי בתוכם" בכפר חב"ד

עב. באחת משנות הכ"ף היה הרה"ח הרב ברוך שי' גופין מכפר חב"ד ביחידות, ודובר על תכניות בניה בכפר חב"ד שהוא טיפל בהם, במסגרת תפקידו בוועד הכפר. בין הדברים הרב גופין שאל את הרבי בשם ועד הכפר אודות בניית בית לרבי בכפר חב"ד, כולל מיקום מדוייק על מפות בכפר.

פניו של הרבי הרצינו והרבי אמר, "וואס דארפט איר דאס, לערנט און דאווענט - וועט זיין ושכנתי בתוכם" ... [=מה הנכם צריכים זאת, תלמדו ותתפללו - אזי יקויים "ושכנתי בתוכם], וחזר לדבר בפנים רגילות על שאר התוכניות של הכפר.
(שמעתי מהרה"ח ר' מאיר סטמבלר ששמע ממנו)

אם יסתר איש במסתרים

עג. המשפיע הרה"ח הרב משה שי' נפרסטק, בהיותו תלמיד ב-770, היה אמור פעם אחת להיכנס ל'יחידות'. יומיים לפני מועד ה'יחידות', הוא שבר את רגלו, והוצרך לשים גבס על הרגל.

משכך, הוא ידע שלא יוכל ללכת למקווה ביומיים הקרובים, ובמילא גם לא יוכל לטבול ביום ה'יחידות', וכיצד אפשר להיכנס ל'יחידות' ללא טבילה במקווה? ומאידך, שלא להיכנס ל'יחידות' גם זה לא אפשרי.

הוא החליט אפוא שלא לישון שתי לילות, וכך תיחשב לו הטבילה של אותו היום לטבילה במקווה של יום ה'יחידות'...

מובן, שאחרי שתי לילות ללא שינה, הוא היה נראה מותש וכו' ועיגולים שחורים סביב עיניו. כדי שהרבי לא יבחין במצבו, הוא נכנס ל'יחידות' כשכובעו שמוט על ראשו, כדי להסתיר את פניו ככל האפשר.

אולם תיכף כשנכנס, הרבי הרים מעט את כובעו של הרב נפרסטק מראשו, כאומר, מה זה אתה מסתיר את עצמך...

(שמעתי מבני משפחתו)

מתי להפסיק הנאום?

עד. באחת ה'יחידות' שזכה להן הרב בנימין אליהו גורודצקי ז"ל, שהיה בא-כוחו של הרבי באירופה, אה"ק וצפון אפריקה, התבטא בפניו הרבי, שכאשר אדם נושא נאום בפני קהל שומעים, מתי עליו להפסיק את הנאום - כאשר הוא מרגיש 'אה', "באמצע ה'הוא הא'..."

כלומר כאשר הנאום מרגיש, הנה, הנאום שלי מוצלח ביותר והוא בשיאו, זה הזמן להפסיק את הנאום...

(שמעתי מהרב משה לויין ששמע מחמיו הרב משה נפרסטק שי')

זכין לאדם שלא בפניו

עו. הרה"ח ר' יוסף יצחק נפרסטק מכפר חב"ד, התחתן בקיץ תשל"ט עם זוגתו תחי', בתם של המשפיע הרב זושא שי' פוזנר מלוד וזוגתו גב' יהודית, אשר היא ילידת טורקיה, ממשפחת כבודי.

חודשים אחדים לאחר חתונתו, בחורף שנת תש"מ, נסע הרב נפרסטק לבית חיינו. בתפילת שחרית במחיצת הרבי בזאל הקטן, הוא ניגש לומר "מי שברך" לזכות חמותו הגב' פוזנר, אשר לא חשה אז בטוב.

אולם, כאשר הוא היה צריך לומר את שם אם חמותו, נשמת מזכרונו שמה והוא 'נתקע' במי שברך. הרבי שעמד ליד בימת הקריאה וראה את הנעשה, השלים מיד את שם אם חמותו, באומרו את שמה, 'זכיה'.

(שמעתי ממנו)

סימן טוב

עו. בהיות הרב מרדכי בייטש מירושלים פעם אחת ב'יחידות', הוא ביקש ברכה עבור אביו הרב משה, שהיה צריך לברכה.

הרבי שאל אותו מה שם האמא של אביו, והוא לא זכר במדויק. הוא שיער שבוודאי אחת מאחיותיו נקראת על שמה של הסבתא, וחשב על אחת האחיות אשר שם הסבתא הוא מן הסתם כשמה.

הוא אמר זאת לרבי, אך הרבי הגיב, "לי נראה ששם האמא הוא אחר", והרבי אמר את השם 'סימה', אשר זה גם היה שמה של אחות אחרת... וזה אכן היה שם הסבתא. (שמעתי מהרב בייטש שהוא מחותננו)

המטוסים ימריאו אנכית

עז. האלוף שלמה שמיר, היה מפקד חיל הים ולאחר מכן היה מפקד חיל האוויר. במהלך שנות הכ"ף הוא כיהן מספר שנים כמנהל "מינהל מקרקעי ישראל".

בתפקידו זה הוא עמד בקשר עם ראשי עסקני חב"ד בעניינים הנוגעים לכפר חב"ד א' וכפר חב"ד ב' וכו'. באותם ימים עמד על הפרק הרחבה עתידית של נמל התעופה בן גוריון, ובמינהל מקרקעי ישראל ביקשו לפנות את סמינר "בית רבקה" ממקומו בכפר חב"ד ב', להפקיע שטחים עבור הרחבת שדה התעופה הסמוך ומסלוליו.

בהשפעת הרב שמואל שי' חפר, מנהל הסמינר ומראשי עסקני חב"ד, נפגש האלוף שמיר עם הרבי ליחידות ממושכת.

לאחר מכן סיפר האלוף לרב חפר, כי בפגישתו עם הרבי עלה נושא רצונם של המינהל להפקיע שטחים מכפר חב"ד ב' עבורם, אולם הרבי אמר לו כי אין בכך צורך, כי בעתיד ימריאו המטוסים בצורה אנכית לגובה, ולא כיום שהם זקוקים למסלול המראה ארוך, במילא יתבטל הצורך בהפקעת שטחים נרחבים לצורך מסלולי המראה...

[יצויין כי בשנה האחרונה נודע על פיתוחים חדשים בשטח זה, ובתקשורת פורסם אודות אבות טיפוס של מטוסי נוסעים אזרחיים הממריאים אנכית!] (שמעתי מהרב שמואל חפר)

על פי שני עדים יקום דבר

עת. אחד מאנ"ש חסידי חב"ד באה"ק, הסתבך שלא באשמתו בעניין כלשהו עם רשויות החוק בשלהי שנות ה"למ"ד. הוא הועמד למשפט, והיה צפוי לתקופת מאסר ממושכת. באותה תקופה אמו של אותו חסיד נכנסה ל'יחידות', ותינתה בפני הרבי את צרת בנה שהוא צפוי להישלח לכלא למאסר ממושך שלא באשמתו.

הרבי אמר לה שאין לה מה לדאוג, והוא לא ישב בכלא, לפי ש"יהיו עדים שיעידו לטובתו".

במשפט שהתנהל הראה השופט עוינות גלויה כלפי החסיד, ועורכי הדין של החסיד הגישו בקשה לפסול את השופט שכן הוא כבר מוטה לרעת הנאשם, וחרף את דינו בטרם נשמעו כל העדויות וטענות הסנגוריה. אולם גם השופט שמונה להחליפו, לא הראה אהדה יתירה לעניינו של החסיד, וגזר הדין החמור נראה היה מובטח.

בשלב האחרון של המשפט, עלה לעדות אופי לטובת החסיד אחד מהרבנים הידועים באה"ק, שהחסיד היה ממקורביו. אותו רב הפליג בדברים לטובת החסיד הנאשם, ועדות האופי שלו השפיעה רבות על גזר הדין. לפועל יצא החסיד בעונש מינימלי, מבלי שישב בכלא.

אמו של החסיד ראתה בכך את התגשמות דברי הרבי, אולם היא תהתה על כך שכן הרבי אמר ש"יהיו עדים שיעידו לטובתו", ולפועל נאמרה רק עדות אחת לטובתו.

רק כעבור כעשר שנים התברר פשר הדבר. אותו חסיד היה נוהג לבוא מזה שנים לפני כל חג פסח למשרדי ממשלה שונים, ומחלק מצה שמורה לעובדים וכו'. את הפקידים הבכירים הוא הכיר היכרות אישית, אולם הוא היה מחלק גם לפקידים זוטרים שלא הכירם.

שנה אחת לפני חג הפסח, פנתה אליו פקידה שהוא לא הכיר באחד ממשרדי הממשלה אותם נהג לפקוד, וביקשה לספר לו, אשר לפני מספר שנים כאשר הוא עמד למשפט, הנה היא אשתו של השופט השני שגזר את דינו.

כאשר השופט סיפר לאשתו אודות הנאשם החסיד שעומד לדין, וכי הוא עומד לגזור עליו עונש חמור, אמרה לו אשתו, שהיא מכירה את החסיד מביקוריו לחלק מצות ופעילותו להפצת היהדות וכו', והיא רואה אותו כאדם הגון וישר דרך, וכי היא מאמינה בחפותו, ודבריה השפיעו על בעלה השופט בגזר הדין להקל בדינו.

הייתה זו אפוא העדות השנייה, עליה דיבר הרבי...

(שמעתי מאיש נאמן הבקי במאורע זה)

הדרך להגיע למליון דולאר

עט. זמן קצר לאחר שהרה"ח הרב משה יהודא שי' קוטלרסקי, סגן יו"ר ה"מרכז לענייני חנוך", החל את עבודתו במל"ח, הוצע לו תרומה בגובה מליון דולאר עבור "מרכז לענייני חינוך" על ידי אחת מקרנות הצדקה הגדולים בארצות הברית, לצורכי פעילות ליובאוויטש.

הרב קוטלרסקי שמח ביותר על הסכום המובטח, והוא עדכן את יו"ר המזכירות הרב חזקוני בתרומה הגדולה הממשמשת ובאה, ובמקביל הוא התבקש על ידי הנהלת הקרן להכין חוזה מפורט בין המל"ח ובין הנהלת הקרן.

אולם במהלך הכנת המסמכים, הבהירה הנהלת הקרן כי בתרומות בסדר גודל כזה, הנוהל אצלם שהם מבקשים לקבל דיווח מפורט של חשבונות הבנק של הארגון מקבל התרומה, וכן לקבל את פירוט חשבונות הבנק של נשיא הארגון, לוודא שהכל חוקי בהתנהלותו, ובנוסף, הם מבקשים גם פגישה עם נשיא הארגון להתרשם ממהימנותו ומישרו.

הרב קוטלרסקי לא העלה לרגע אחד להיענות לבקשות אלו. הוא הפסיק את המו"מ עם הנהלת הקרן, והוא דיווח על כך לרב חזקוני על התרומה שהתבטלה.

כעבור זמן קצר הוא נקרא להיכנס אל הרבי ליחידות. הרבי ביקש שהוא ייכנס לפני המועד בו אמור היה להתחיל קבלת האנשים ליחידות.

באותה יחידות הרבי דיבר אתו במאור פנים ובקירוב גדול, לעודדו להמשך הפעילות. בין הדברים הרבי אמר לו, "מ'טאר ניט פארגעסען אז ס'דארף זיין חרישה און זריעה, און אלע ל"ט מלאכות, ביז מ'קומט צו די מליון דולאר" ... [=אסור לשכוח,

אשר צריכה להיות חרישה וזריעה, וכן כל ל"ט המלאכות, עד שמשיגים את מליון הדולאר]

(שמעתי ממנו בהתוועדות בכפר חב"ד)

יודע מחשבות

פ. יו"ד שבט תשל"ג חל בשבת. כמנהגו בקודש, הרבי התוועד בשבת עד זמן מנחה, ולאחר מכן בסיום ההתוועדות הקהל מיהר לבית להספיק ליטול ידיים לסעודה כמעט סמוך לשקיעה, ובמוצאי שבת חזרו שוב ל-770 להתוועדות הגדולה של יו"ד שבט.

לקראת יו"ד שבט הגיע לראשונה אל הרבי החסיד הרב אהרן חזן, שיצא אך לפני כן מברית המועצות. הרב חזן התארח באותו ביקור בביתו של הרב נחום שטרנברג, ובעת סעודת השבת הרב חזן שאל את מארחו בקשר לסעודת "מלוה מלכה", האם ניתן לצאת ידי חובת סעודה זו על ידי אכילה ב"סעודה שלישית" שמתארכת אחרי צאת הכוכבים, שכן לא יספיקו לאכול בהמשך סעודת מלוה מלכה, שהרי צריך לחזור ל-770 להתפלל ערבית ולתפוס מקום להתוועדות.

הרב חזן הוסיף ואמר למארחו שכך נוהג ידידו האדמו"ר ממכנובקה כל שבת, שבעת סעודה שלישית הוא מחכה, ואחרי השקיעה או אחרי צאת הכוכבים הוא בוצע על חלה שלימה ואוכל חתיכת חלה, ובכך הוא ידי חובת סעודת "מלוה מלכה".

הרב שטרנברג לא ידע מה לענות לו, והרב חזן אכן נהג כך, ולאחר השקיעה הוא חתך חלה שלימה ואכל פרוסת חלה.

כאשר הרב חזן חזר ל-770 ותפס את מקומו בהתוועדות על הבמה מאחורי הרבי, ישב לידו הרב יצחק יהודה ירוסלבסקי. הרב חזן שאל אותו גם כן את שאלה זו, אך גם הרב ירוסלבסקי לא השיב על השאלה.

במהלך ההתוועדות הרבי סטה מתוכן הדברים בשיחה, ובתור 'מאמר המוסגר' אמר, שעל פי קבלה צריך לערוך סעודת "מלוה מלכה" דוקא במוצאי שבת, ובאמרו מילים אלה הרבי הפנה את ראשו לכיוונו של הרב חזן.

(שמעתי מנכדו השליח הרב זושא גרינברג)

הגומל לחייבים טובות

פא. בשנת תשמ"ג היה המאורע הידוע עם הגאון החסיד הרב מענדל וועכטר, שהוא התקרב אל מאורה של חסידות חב"ד בהיותו חסיד סאטמר, וסבל קשות מנחת זרועם של קנאי סאטמר. גם אשתו, הרבנית מרת רחל תחי', עבדה אז כמנהלת המוסד

לילדים מיוחדים של סאטמר, וכהמשך לאלומות שהפעילו על בעלה, פיטרו גם אותה מתפקידה הנכבד כמנהלת המוסד.

באותם ימים, התקשר יו"ר המזכירות הרב חדקוב למרת וועכטר, והודיע לה אשר מבקשים לוודא שהיא תמסור למחליפתה את כל החומר והמידע שברשותה על כל תלמיד במוסד, שלא יוצר חלילה מצב שאחד הילדים לא יקבל את הטיפול הטוב ביותר המגיע לו בעקבות פיטוריה...

(שמעתי מהרב יוסף יצחק גופין, השליח להארטפורד)

כף הקודש

פב. יהודי שאינו מחסידי חב"ד תושב בני ברק, היה נוהג מידי שבוע לנסוע אל הכותל המערבי להתפלל במיוחד עבור הרבי לבריאות ולהצלחה. הוא היה כותב כל שבוע פתקא ומכניסה אל אבני הכותל.

בהזדמנות הוא סיפר על כך לרבי, והרבי עורר אותו אשר יש בעיה הלכתית להכניס את היד בין אבני הכותל, מצד הקדושה השוררת במקום המקדש, וכאשר הוא מכניס ידו בין האבנים הוא מכניס ידו במקום הקודש.

הרבי הציע אפוא שהוא יכניס את הפתקאות באמצעות כף, וכך אכן עשה האיש הזה. הייתה לו כף מיוחדת ששימשה אותו רק לצורך זה, עמה היה מכניס לכותל את הפתקאות עבור הרבי.

(שמעתי מהגה"ח הרב יעקב שוויכה)

רבנות הרב לנדא

פג. בשנת תשמ"ו, לאחר פטירת הגה"ח הרב יעקב לנדא אב"ד בני ברק, ועל הפרק עמדה מועמדותו של בנו יבדל"ח הגה"ח הרב משה, עורר הדבר התנגדות עזה בחוגים הליטאיים למינוי זה.

באותם ימים התבטא הרבי בהקשר זה (תוכן הדברים), "בשמים פסקו שהוא כבר הרב של בני ברק, וכעת רק נותר לפעול זאת כאן".

עוד בעניין זה, הרבי הורה למסור באותם ימים לגה"ח הרב אריה לייב קפלן ז"ל, השליח הראשי לצפת ויו"ר ארגון הגג של מוסדות חב"ד באה"ק, אשר באם הוא לא יצליח להביא את מינויו של הרב לנדא בפועל - הוא יכול לחזור משליחותו באה"ק לניו יורק!...

(שמעתי מהרב שלום בער לבקובסקי)

לבדוק את המחברות

פד. בשנת תשמ"ז יצא הרבי בקריאה לציבור החסידיים לערוך סדרת מבחנים על לימודיהם, כהכנה ליו"ד שבט.

גם בחיידר חב"ד בשיקאגו, בניהול השליח הרב יצחק וולף, ערכו מבחנים אצל תלמידי המוסד, אשר לא כולם באו מבתיים שומרי תורה ומצוות.

לאחר שהתלמידים הגישו את מבחניהם, החליט הרב וולף לשלוח את כל מבחני התלמידים אל הרבי.

זמן קצר לאחר מכן, הודיעו לו מהמזכירות, אשר הרבי עבר על כל מבחני התלמידים, והרבי ביקש למסור שמחברת המבחן של אחד התלמידים הייתה עם ציורים ודמויות שאינם ראויות. וכיוון שיתכן שיש עוד תלמידים במוסד שאוחזים במחברות שכאלו - עליו לבדוק במוסד עניין זה, ובאם הדבר צריך תיקון - לתקן זאת. (שמעתי מהרב שלמה ווילהלם)

גם המזכיר צריך להוסיף בתורה

פה. נישואיו של הרה"ח ר' ישראל צבי שי' גליצנשטיין היו בשבוע שלאחר חג השבועות תשל"ו. ביום ראשון, איסרו חג השבועות, עמדו חמשה חתנים בגן עדן התחתון לקבל את סידורו הק' של הרבי, כדי להתפלל בו ערב חתונתם, כנהוג.

כאשר הגיע תורו של הרב גליצנשטיין להתפלל בסידור, הוא נעמד באחת הפינות ב'גן עדן התחתון' והתפלל. בעמדו בתפילה, הוא שמע כיצד דלת חדרו הק' של הרבי נפתחת, ומהחדר יוצא המזכיר הרה"ח הרב ניסן מינדל.

הרב מינדל יצא את החדר, אולם תוך כדי יציאתו הרבי קרא לו חזרה, ואמר לו (בעוד הדלת פתוחה):

ס'האט זיך גערעדט נעכטן ביים פארבריינגען, אז מ'דארף זיך קאכן אין לימוד התורה. במילא, דארף איר אויכעט זאך קאכין אין לימוד התורה, ווייל אויב נישט, וואס וועט מען זאגען, אז דער מזכיר פון רבי'ן קאך זאך נישט אין לימוד התורה.

[=דובר הלא אתמול בעת ההתוועדות, שצריך להיות 'קאך' בלימוד התורה. במילא, צריכים גם אתם לעסוק בתורה בחיות ובהתלהבות, שכן באם לאוו, מה יאמרו, שמזכירו של הרבי לא לומד תורה בחיות והתלהבות].

(שמעתי מהרב ישראל צבי גליצנשטיין)

מי הבעל הבית ב-770?

פו. הר' זלמן שמרלינג מתל אביב, היה נוהג שנים ארוכות לעבור לפני התפילה ב-770 בליל הושענא רבא, כשליח הציבור לאמירת התהילים.

באחת השנים, לקראת הושענא רבא, הודיעו לו הגבאים כי השנה הוא לא יעבור לפני התיבה. כאשר ר' זלמן קיבל את ההודעה, בהזדמנות הראשונה הוא פנה לרבי ואמר כי הגבאים הודיעו לו שהשנה הוא לא יאמר את התהילים בציבור.

הרבי השיב לו: אין דעם שול איז פאראן נאך א בעל'בת, און איר וועט זאגן תהילים אויכט שבת בראשית אינדערפרי [=לבית כנסת זה ישנו עוד בעל'הבית, ואתם תאמרו את התהילים גם בשבת בראשית בבוקר]...

וכך הווה.

(שמעתי מהרב ישראל צבי גליצנשטיין)

כל עכבה לטובה

פז. בסיום חודש תשרי באחת השנים בשנות ה"מ"ד, כאשר קבוצת חסידים חזרה לארץ הקודש, לקראת ערב יצא הרבי את 770 ללוותם, כפי שהיה נהוג באותן השנים.

החסידים נסעו לשדה התעופה, אולם כאשר כבר היו ישובים במטוס, הודיעו להם כי במטוס ישנה תקלה, וההמראה לארץ תתאפשר רק מחר בחצות היום. חברת התעופה אף הודיעה לנוסעים כי היא מעמידה לרשותם לינה במלון סמוך.

כל החסידים בקבוצת הנוסעים קיבלה את הצעת החברה ללון במלון, שכן הייתה זו כבר שעת לילה בה הרבי לא אמור להיות ב-770, והם היו אמורים שוב להתייצב בשדה בשעת בוקר, לפני שעת בואו של הרבי ל-770.

אולם אחד החסידים, הר' מאיר חורלוב, הודיע כי הוא חוזר ל"בית חיינו". הוא חזר לבדו ל-770 לקראת השעה 11 בלילה, והנה הוא רואה כי בחדר הק' דולק אור, משמע הרבי עדיין כאן.

לא היה קץ לשמחתו. הוא המתין במבוא הכניסה, וכאשר הרבי יצא כעבור רגעים אחדים מחדרו הק' והרבי הבחין בו, הוא אמר לרבי: רבי, די פליין איז צובראכען" [רבי, המטוס נשבר]...

הרבי חייך ביותר לראות את הר' חורלוב ולשמע הדברים, והגיב: כל ההעכבה - לטובה...

(שמעתי מהרה"ח ר' ישראל גליצנשטיין שנכח בשעת מעשה)

חסיד דקרו

פח. 'רופא החצר' בבית חיינו, היה כידוע הרה"ח ר' אברהם אבא זליגסון. 'הקליניקה' שלו הייתה ממוקמת במשך שנים באחת הפינות של "גן עדן התחתון", שם היה לו ארון עם תרופות, וכאשר מי מן הבחורים או מבאי 770 היה נזקק לסיוע רפואי, היה מקבל זאת שם מהרופא זליגסון.

פעם אחת, הוזקק אחד החסידים לקבל זריקה מהד"ר זליגסון. הוא הכין את הנצרך והזריק את הזריקה אל החסיד, אולם חסיד זה היה ככל הנראה רגיש מידי, וכשקיבל את הזריקה הוא הרים קול זעקה רמה של כאב.

הרבי היה אז בחדרו הק', וכששמע את קול צעקת הכאב מ"גן עדן התחתון", הוא יצא לראות מה מתרחש ועל מה הצעקה.

כאשר הרבי ראה במה מדובר, הוא חזר לחדרו...

(שמעתי מאבי שי')

כיון דנפק מפומי דרב - א

פט. כאשר הרב ישראל הבר (כיום השליח בחיספין) נסע לתפקידו כרב צבאי באלסקה, בשלהי שנת תשל"ג, הוא עצר בדרך נסיעתו במיניסוטה, לבקר בבית חב"ד של הרב גרשון גרוסבאום והרב משה פעלער, שהיו אז אברכים צעירים.

הרב הבר אמר להם כי הוא בדרכו לשרת כרב בבסיס חיל האוויר האמריקאי באלסקה, וכי הוא מתעתד לבנות מקווה במקום ואין לו שום מושג בעניין. הרב גרוסבאום הציע לו תיכף את עזרתו בבניית המקווה, באשר הוא השתלם בלימוד מקוואות.

לאחר מכן, הפנה הרב גרוסבאום מספר שאלות בנושא זה אל הגה"ח הרב זלמן שמעון דבורקין, רבה של קראון הייטס, ובכלל זה שאלות בנוגע לחציית קו התאריך.

הרב דבורקין דיווח על כך לרב חדקוב, וכאשר הרב חדקוב הודיע על כך לרבי, הגיב הרבי: "גרשון פארט בויען א מקווה? זאל פארן א בר סמכא!" [=גרשון נוסע לבנות מקווה? שייסע בר סמכא!]

הרב חדקוב מסר לרב גרוסבאום את דברי הרבי, ואכן, לפועל הרב גרוסבאום בנה את המקווה, אך לצורך הכשרת המקווה הגיע הרב יצחק הנדל ממונטריאול לקבוע כי המקווה כשרה לשימוש.

עשרות שנים לאחר מכן, לאחר ג' תמוז תשנ"ד, כאשר הרב גרוסבאום היה לו וותק של בניית מאות מקוואות ברחבי העולם, הוא ביקש להפנות שאלה לרב חסידי בעניין, האם דברי הרבי הללו בתוקפם עומדים, או שמא כיוון שהוא הפך למומחה עולמי בנושא, הרי שהוא כבר יכול בעצמו להכשיר מקוואות.

הוא פנה אפוא אל הגה"ח הרב זעליג שאפרשטיין ז"ל והציג בפניו את השאלה. אולם הרב שאפרשטיין השיב לו, כי אין באפשרותנו לשנות ממה שהרבי הורה בשעתו, ולכן עליו להמשיך כעד עתה, לבנות את המקוואות, ושרב מורה הוראה בפועל יכשיר את המקווה...

ואכן מאז ועד היום, למרות שחלפו מאז יותר מארבעים שנה, והרב גרוסבאום נעשה לאחד ממומחי המקוואות בעל שם עולמי - מעולם לא העניק הרב גרוסבאום הכשר למקווה טהרה. זאת עקב שאלת הרבי האמורה.

הרב גרוסבאום בונה את המקווה, ולקראת סיום מגיע רב מורה הוראה המעניק בפועל את ההכשר למקווה...

(שמעתי ממנו ומבנו בן דודי הרב מרדכי גרוסבאום)

כיוון דנפק מפומי' דרב - ב

צ. התמונה המפורסמת בה נראה הרבי יושב בעת הסעודה בדירת הרבי הרי"צ, צולמה על ידי הרה"ח הרב חיים ברוך הלברשטאם, נאמן בית רבי, במוצאי יום הכיפורים תשכ"ט.

באותה הזדמנות הספיק ר' חיים ברוך לצלם מספר תמונות מעת הסעודה, אולם הדבר היה למורת רוחו של הרבי, והרבי פנה בסעודה למשב"ק הרב שלום בער גנזבורג שימסור לר' חיים ברוך, "גענוג די פיקטשערס וואס ער נעמט אונטען" [=די בתמונות שהוא מצלם למטה (בזאל הגדול)].

הרב גנזבורג מסר מיד את דברי הרבי לר' חיים ברוך, שהפסיק תיכף לצלם. הוא הספיק לצלם שלושה תמונות מאותו מעמד.

דברי הרבי הללו היו למעשה 'הכשר' למלאכת הצילום של ר' חיים ברוך בבית חיינו, שעד אותה עת הוא עסק במלאכת הצילום מדעתו הפרטית, אולם דברי הרבי הללו היוו לו גושפנקא להמשיך ולצלם בבית חיינו באופן רשמי...

(שמעתי מהרב הלברשטאם)

והיה כאשר יניח ידו

צא. כידוע, במהלך התוועדות הקודש ב-770, היו ניגשים אל הרבי מעת לעת בין השיחות אישים שונים ומשוחחים עם הרבי. כאשר היו משוחחים עם הרבי בעניינים אישיים או רגישים, היה הרבי מניח את כף ידו על המיקרופון שלפניו, כדי שדבריהם לא יוקלטו ולא יתועדו.

אולם, הרה"ח ר' חיים ברוך הלברשטאם, מנהל "מרכז שידורי חב"ד", הבחין כי פעולת הנחת ידו הק' של הרבי על המיקרופון פועלת את ההיפך, שבמקום שהמיקרופון יקלוט תהודה רחבה, הרי שהנחת היד מחזקת את הנשמע מסביב למיקרופון.

הוא הציע אפוא לרבי, כי ממקום שבתו בחדר השידורים, בחלון הצופה אל הזאל הגדול, הוא יביט מתי הרבי מניח יד על המיקרופון, וזה יהיה לו אות לבטל את ההקלטה באותה עת.

הרבי הסכים להצעה זו, ואכן, כאשר הרבי היה מניח את כף ידו על המיקרופון, היה זה אות וסימן לר' חיים ברוך, לעצור את ההקלטה עד לסיום השיחה עם האישיית. (שמעתי מא' התמימים, ששמע ממנו)

ברכה ליום הולדת

צב. באחד מימי החנוכה בראשית שנות ה"למ"ד, קיבל השליח הרה"ח הרב שניאור זלמן ליפסקר, מהשלוחים בפילדלפיה, איגרת-גלויה מאת הגאון רבי אפרים אליעזר יאללעס ז"ל, תושב פילדלפיה, ובה דברי ברכה ליום הולדתו של הרב ליפסקר, החל ב"ט כסלו.

הרב ליפסקר היה אכן בהיכרות עם הגאון הרב יאללעס מזה מספר שנים, אולם היה זה לפלא גדול עבורו לקבל ממנו אגרת ברכה ליום הולדתו...

הרב ליפסקר תיכף הזמין את עצמו לפגישה עם הרב יאללעס, ושאל אותו לפשר הדבר, מדוע שיגר לו מכתב ברכה?

הרב יאללעס השיב, אשר כשבוע ימים קודם לכן, בהתוועדות י"ט כסלו, הוא נכח בהתוועדות הרבי, ובמהלך ההתוועדות הוא ניגש לרבי לומר 'לחיים'. בשיחה ביניהם שאל אותו הרבי כיצד הוא הגיע מפילדלפיה להתוועדות, והרב יאללעס השיב כי הוא הגיע עם הרב ליפסקר ברכבו. הרבי הגיב, "הרי יש לו היום יום הולדת"...

בעקבות דברי הרבי הללו, שיגר הרב יאללעס את אגרת הברכה לרב ליפסקר.

בשנה אחרת, סמוך ליום הולדתו, היה הרב ליפסקר ב'יחידות', והרבי אמר לו כי יראה לגשת אליו במהלך התוועדות י"ט כסלו הסמוכה לקבל ברכה לרגל יום ההולדת. הרב ליפסקר אכן עשה כך, ובמהלך ההתוועדות הוא ניגש לרבי ואמר כי הרבי אמר לו לגשת במהלך ההתוועדות, ואכן הרבי אמר לו לומר לחיים, ואיחל לו ברכה לרגל יום ההולדת.

(שמעתי מהרב ליפסקר)

נשיא - מיו"ד שבט תש"י

צג. איזה זמן לאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר הריי"צ ומנוחתו כבוד באוהל הק', עוררו ברשויות על זה איזה עניין וטענה כלפי מקום הקבורה.

לצורך הבירור נקרא על ידי הרשויות מטעם אגודת חב"ד הרה"ח הרב שלמה אהרן קזרנובסקי. בדיון הוא נשאל מי הוא העומד בראשות תנועת חב"ד כיום, והשיב אשר הרבי הוא העומד בראשות התנועה.

הוא נתבקש על ידם להשיב במדוייק, ממתני במדוייק עומד הרבי בראשות התנועה? הוא לא ידע מה להשיב במדוייק על כך, והתקשר לשאול במזכירות. במזכירות שאלו על זה את הרבי, והרבי אמר אשר המענה הוא - מיו"ד שבט תש"י.

(שמעתי ממד"א כפר חב"ד הגה"ח הרב אשכנזי ז"ל, ששמע מהרב קזרנובסקי)

כי זה שנתיים הרעב

צד. כידוע, הרבי חיבב וייקר ביותר את מפעל "האנציקלופדיה התלמודית", והרבה לעודד ולזרז את עורכה הראשי, הגאון רבי שלמה יוסף זוין, להמשיך ולהוציא עוד ועוד מכרכי האנציקלופדיה.

בסוף ימיו חלה הרב זוין, ובאותה עת הגיע לבקרו הגה"ח הרב מרדכי שמואל אשכנזי. במהלך שיחתם הראה הרב זוין לרב אשכנזי מכתב שהרבי שכתב לו, בו הרבי כותב בין הדברים "כי זה שנתיים הרעב", בהתייחסו לכך שמזה שנתיים לא יצא כרך חדש מסדרת האנציקלופדיה.

בתגובה כתב הרב זוין לרבי, אשר "מבלעדי יוסף לא ירים איש את ידו ואת רגלו", ו"ליוסף אין יד ורגל", בהתייחסו לכך שהוא לא בקו הבריאות ואין באפשרותו לעסוק במלאכת העריכה, ולפיכך מתעכבת ההו"ל.

(שמעתי מהרב אשכנזי)

הנחת שלכם - הנחת שלי

צה. הגה"ח הרב אשכנזי היה ביחידות בשנת תשכ"ט, יחד עם רעייתו תבדל"ח הרבנית סימה. במהלך ה'יחידות' איחל להם הרבי ברכות שיזכו לראות רוב נחת מצאצאיהם, והרבי התבטא "הנחת שלהם היא הנחת שלי".

(שמעתי מהרב אשכנזי)

שלח לחמך

צו. הרב שלום דוכמן, מנהל "כולל חב"ד", תכנן לנסוע בשנה מסויימת לברזיל, שם ייפגש עם מספר גבירים, אותם ביקש להתרים למען מפעלי החסד של כולל חב"ד.

אלא, שזמן קצר לפני נסיעתו, אירע משבר כלכלי חריף בברזיל, ורבים מבעלי הממון בברזיל איבדו את נכסיהם, וגם אותם הגבירים שהוא ביקש להתרים, לא היה להם אפשרות לתרום לו.

הרב דוכמן כתב על כך לרבי, שבעקבות המשבר הכלכלי בברזיל הוא מתכנן לקצר מאוד את נסיעתו למדינה זו. אולם הרבי כתב לו בחזרה, שעליו לנסוע כמתוכנן לברזיל ולא לקצר את נסיעתו.

הרב דוכמן שעה להוראת הרבי, הוא נסע לברזיל כפי התוכנית המקורית, הוא נפגש עם אותם בעלי בתים, לשיחת נימוסין, כאשר הוא דורש בשלומם ומציג בפניהם את פעולות "כולל חב"ד", אך מבלי לבקש מהם תרומות.

כעבור מספר שנים התהפך הגלגל ואותם אישים שהוא נפגש עמם התעשרו בחזרה, ונעשו לתורמים הגדולים ביותר של כולל חב"ד, כאשר הם מציינים בפניו שהם תורמים לו סכומים נכבדים בגלל שהוא ביקר אותם ודרש בשלומם גם כאשר לא הייתה להם האפשרות לתרום...

(שמעתי מהרב דוכמן בהרצאה בכינוס השלוחים תשע"ד)

בכל צרתם לו צר

צו. עד לתחילת פרשת "מיהו יהודי" בשנת תש"ל, היה הרבי עומד בעת התפילה מבלי להישען על הסטענדער. אולם בעקבות פרשת "מיהו יהודי" - החל הרבי להישען על הסטענדער.

(שמעתי מהרה"ח הרב חיים שאול ברוק)

ישר כח על קידוש השם

צח. החזן הנודע הרשטיק מתל אביב, היה בשעתו חזן בבית כנסת מסויים בארצות הברית, אולם בעקבות סירובו של הרשטיק לתת קולו בחזנות בפני קהל מעורב - פיטרו אותו מתפקידו.

כעבור זמן הוא עבר אצל הרבי בחלוקת ה"לעקאח", והרבי אמר לו יישר כח על הקידוש השם שגרם.

(שמעתי מבנו בשמחה משפחתית)

לאו אדעתא דהכי

צט. לבנו של אחד מאנ"ש מקראון הייטס היה ילד "מיוחד". בגיל מסויים הוא ביקש להכניס אותו ללמוד במוסד לילדים מיוחדים בבורו פארק.

הוא בירר אצל מנהל המוסד, יהודי חסיד צאנז, והתברר לו שהבשר שמגישים שם אינו משחיטת ליובאוויטש, ודבר זה היה בעיני האב סיבה שלא להכניס את בנו ללמוד במוסד זה.

מנהל המוסד אמר לו, אשר במצב של הבן אין לו מה להתעקש בדווקא על שחיטת ליובאוויטש, אולם האב התעקש על כך.

מנהל המוסד הציע לו, שהוא יכתוב בזה לרבי לשאול בעניין, אולם האב אמר למנהל המוסד, שמעת שנולד לו בן זה, הוא לא הודיע לרבי כי בנו הוא ילד "מיוחד", כדי שלא לצער את הרבי, ולכן אין באפשרותו עכשיו לשאול בזה.

מנהל המוסד הציע אפוא שהוא ישאל את הרבי על כך, מבלי לפרט באיזה משפחה מדובר.

הוא אכן כתב לרבי על כל העניין בפרטיות, והרבי השיב אשר "אדעתא דהכי לא קאמינא".

(שמעתי מהרב שלום בער לבקובסקי, ששמע מבעל המעשה)

חדא מתרצתא בחברתא

ק. ראשית שנות הכ"ף היו שנים של התנגדות עזה לליובאוויטש ולכ"ק אדמו"ר, מצד חוגים ליטאיים מרכזיים בארצות הברית. אחד ממקורותיה של התנגדות זו, הייתה מצד ישיבת טעלוז הליטאית וראשיה.

בשנת תשכ"ד לערך, הגיע אחד מתלמידי הישיבה לשעבר, הרב חיים גוטניק, לביקור בארצות הברית, והגיע אל הישיבה בה למד לפגוש בראשיה. במהלך השיחה עמם, הוא שאלם לפשר ההתנגדות העזה שלהם לרבי ולליובאוויטש.

ראש הישיבה אמר לו, כי שני דברים מרכזיים מפריעים להם אצל הרבי: האחד, מה שהרבי הוא עצמאי בעמדתו ושיטותיו, אינו נוטל חלק במועצותיהם של שאר החוגים באמריקה, והדבר חורה להם. שנית, מה זה שהאדמו"ר מליובאוויטש מצא לעצמו איזה "מדרש נידח" אודות "דירה בתחתונים" והוא לוקח מדרש זה והופך זאת לתמצית עבודת חסידות חב"ד בדור הזה. אלו הדברים שאמר ראש הישיבה לתלמידו לשעבר.

כעבור זמן, היה הרב גוטניק ביחידות, וסיפר לרבי את הדברים ששמע מראש הישיבה.

כשהרבי שמע זאת, הוא חייך מאוד ואמר לרב גוטניק: השאלה השניה מתרצת את השאלה הראשונה...

(שמעתי מהרב חיים שאול ברוק)

תמונת "הבקבוק שחזר"

קא. ב'תשורה' שהופיע בשנת תשע"ד לרגל בר המצווה של בנו הת' שלום דובער שי' בד' במרחשון, פורסם במדור "50 פניני רבי" באות כו, הסיפור הבא:

בשמחת תורה שנת תשמ"ג, לקח הרה"ח הר' חיים ברוך הלברשטם, מנאמני בית רבי, משקה בשופי, עד שהיה מבושם ביותר. הר' חיים ברוך עמד סמוך לבימת הרבי, כאשר הוא אוחז בידו בקבוק משקה, ומכריז בכל כוחו "לכתחילה אריבער".

כאשר הרבי נכנס להקפות, ראה את הר' חיים ברוך אוחז בבקבוק המשקה. הרבי ניגש אליו וביקש להוציא את הבקבוק מידו. אך ר' חיים ברוך שהיה כאמור מבושם לגמרי, אחז בבקבוק בכל כוחו. כך ארך רגעים אחדים, כאשר הרבי מבקש להוציא את הבקבוק מידו, והר' חיים ברוך אוחז בבקבוק, עד שהבחורים שעמדו בסמוך, סייעו 'לחלץ' את הבקבוק מידו.

למחרת היום, הרבי ירד להתוועדות עם בקבוק המשקה בידו, ובמהלך מעמד "כוס של ברכה", החזיר הרבי לר' חיים ברוך את הבקבוק...

בשלהי חודש אדר השנה התפרסמו על ידי המוסד JEM לראשונה תמונות רבות מתשרי תשמ"ג, ובהם גם התמונה המופיעה כאן, ממעמד "הבקבוק שחזר", במוצאי שמחת תורה.

ה"בא-כח" בארץ הקודש

קורות חייו של הרה"ח וכו'
הרב אפרים וואלף ז"ל
ופועלו כבא-כוחו של
כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בארץ הקודש

"האיש של הרבי בארץ ישראל", "מנהל ישיבת תומכי תמימים המרכזית ומוסדותיה", "מנהל אגודת חסידי חב"ד בארץ הקודש", "מנהל המרכז לעניני חנוך, הוצאת ספרים קה"ת ומחנה ישראל סניף ארץ הקודש" - אלה הם חלק מהתארים ותחומי האחריות שהיו מנת חלקו של החסיד הדגול, הלמדן בש"ס ופוסקים, ה'משכיל' בתורת החסידות, ה'עובד' בתפילה ובאריכות ובדקדוקי מצוות, המתמיד, השקדן, העסקן הנמרץ שיראתו קודמת לחכמתו, ובעיקר, האיש שזכה לאמונו המלא והמוחלט של הרבי במשך עשרות בשנים, הוא הרב החסיד ר' אפרים וולף ע"ה.

שנים רבות עמד הרב וולף ע"ה על משמרתו רבת האנפין והתחומים, עד לפטירתו לפני י"ג שנים בכ"ו שבט תשס"ג, ואפילו שעה אחת לא החזיק טובה לעצמו. בכל יום, בכל עת ובכל מצב ראה עצמו חייל בשירות הרבי ותו לא. מגוונים ומסועפים מאוד היו תחומי פעילותו הציבורית אותה מילא באמונה ובמסירות ומפני צניעותו המופלגת כל-כך, כמעט שאין צורך לספר את קורות חייו האישיים. האיש ופעלו אינם שני דברים נפרדים ואין אלו שתי עולמות. סיפור פעלו הוא סיפור חייו וסיפור חייו הוא סיפור פעלו.

עם זאת, מצאנו לנכון לספר בתמצית על תולדות חייו וקורותיו, למען תהא דמותו למופת לרבים, והחי יתן אל לבו ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

קשר משפחת וואלף עם רבותינו נשיאינו

משפחה מגולי ספרד

הרב ר' אפרים וואלף ע"ה נולד בכ"א במנחם אב תר"פ בעיר נירנברג שבגרמניה, להוריו החשובים, נגידים מפורסמים ונכבדים בקהילתם, הר"ר בנימין ומרת בריינדל וואלף ע"ה.

אבי אביו, סבו הר"ר אפרים וואלף שעל שמו נקרא הנכד, היה יהודי חשוב שנודע כירא שמים, רודף צדקה וחסד שתמך במשפחות נזקקות ועסק בחסד ובצדקה בנפשו, בגופו ובממונו גם יחד.

האב הר"ר בנימין היה מחשובי יהודי נירנברג. תורה וגדולה התאחדו על שולחנו. הוא היה תלמיד חכם מופלג וירא אלוקים מרבים, ועם זאת עתיר נכסים ובעל מפעל משגשג לכלי כסף ייחודיים שהיו לשם דבר בגרמניה. ואופיינית היא העובדה שאת רוב רכושו לא צבר לעצמו אלא הועיד אותו לעסקנות ופעילות ציבורית בקרב עניי עירו, שלא על מנת לקבל פרס.

אבות משפחת וואלף גרו בספרד, לשם באו אחרי חורבן הבית השני. בתקופת גירוש ספרד עזבו אבות המשפחה את המדינה, נסעו דרך ארצות שונות ולבסוף השתכנו בפראג. מפראג הגיעו להסדורף שבמדינת בוואריה שבגרמניה. הסדורף הוא כפר קטן, שלושים מייל צפונית-מזרחית לוורצבורג, שבאותה תקופה חצי מתושביו היו יהודים.

בהסדורף נולד בשנת 1842 הר"ר אפרים וואלף. להר"ר אפרים וואלף, שהיה מורה ליהדות במספר כפרים באיזור וורצבורג, נולדו ששה ילדים, שני בנים וארבע בנות. הבנים היו הר"ר בנימין וואלף, והר"ר אליקים וואלף [הר"ר אליקים היה קרוי על שם סבו, אבי אביו, אליקים וואלף, שהיה שוחט בהסדורף].

הר"ר בנימין ואחיו הר"ר אליקים היו הראשונים מבני משפחת וואלף הענפה שהתקרבו לרבותינו נשיאינו והיו לחסידי חב"ד. זאת, על אף המרחק הגדול יחסית בין ערי גרמניה לליובאוויטש שברוסיה הלבנה, ולמרות ההבדלים הגדולים בין אופי החיים והמנטליות שבין קהילות ישראל בשתי המדינות. היהודי החרדי מאשכנז, המכונה 'יקה' הוא טיפוס שונה באופיו בכל הליכותיו מהחסידי החב"די מליובאוויטש. ועם זאת, רצתה ההשגחה העליונה ושניים מבחירי משפחת וואלף דבקו בכ"ק אדמו"ר הרשב"ב נ"ע, ואחריו בכ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע, בכל ליבם ונפשם. והמעשה שהיה כך היה.

נסיעת הרבי הרש"ב לוירצבורג שבגרמניה

את שנת תרס"ז עשה כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע הרחק מליובאוויטש, בעיר ווירצבורג שבמדינת בוואריה בגרמניה.

הרבי הגיע לוירצבורג מליובאוויטש בי"ט חשוון, וחזר לליובאוויטש ימים אחדים לפני ראש השנה. ביני לביני, לקראת חג הפסח חזר הרבי לליובאוויטש למשך מספר שבועות, וחזר לוירצבורג באמצע חודש סיוון.

כך כותב הרבי הרי"צ ביום "א' חיי, ט"ז מ"ח תרס"ז, ליובאוויטש, בשעה השני' אחר חצי הלילה":

"זה יותר מחודש ימים, שאבי קבל תעודת פספורט לנסוע לחוץ לארץ. המועד האחרון שיכול לעבור את הגבול הוא יום הרביעי י"ט מרחשון הבע"ל, אם יאחרו מועד זה תופסל התעודה וצריך יהיה לבקש רשיון נסיעה לחוץ לארץ מחדש, ולכן החליט אבי לנסוע בעזה"י במסע המהיר היוצא מהתחנה קראסנאיע ביום שלישי י"ח מרחשון הבע"ל דרך ורשה, יבוא לברלין ביום הרביעי בשעה שש בבוקר, בשעה עשר יצא מברלין ויבוא בשעה ארבע אחר חצות היום לעיר וירצבורג - במדינת באייערן - צלחה".

מנוחה מאירועי הקיץ וצורך רפואה

על הסיבות שהצריכו נסיעה זו, והטעם לכך שהעיר ווירצבורג נבחרה הפעם לנסיעה, מפרט הרבי הרש"ב באגרת מח"י כסלו תרס"ז (אגרת תתקנד):

זה כחודש ימים אני בפה עם בני ביתי יחיו. מטרת נסיעתי הוא לנוח קצת, בעזרתו ית', אשר זה נחוץ לי בכל שנה על איזה חדשים, ובפרט אחר הנעשה בקיץ העבר - ל"ע, אשר הגיע לכל ב"ב יחיו. ובחרתי בעיר וירצבורג באשר לא גדולה כל כך ובדרך כלל היא עיר שקטה, ואנשי מדינתנו כמעט אין פה, ויש כאן פרופ' גדולים, ואני הולך לפרופ' ממחלת החוטם והגרונ. כי אני סובל הרבה מכובד הנשימה. . לעת עתה אני מרגיש קצת התועלת, והפראפ' מבטיח שיהי' טוב אי"ה...

ובאגרת מט"ו כסלו (אגרת תתקנב) מפרט הרבי עוד על דירת האירוח:

שכרתי דירה טובה ובמקום אויר טוב כמעט בקצה העיר אשר בסמוך יש פארקן גדולים.

אירועי הקיץ שעבר, עליהם רומז הרש"ב בדבריו "אחר הנעשה בקיץ העבר", הם ההתנפלויות וההתנכלויות של "צעירי פועלי ציון" על בית רבינו ועל הישיבה בליובאוויטש, אירועים שהגיעו לידי ירי.

כך מובא אודות מאורע זה ב"רשימות היומן" (עמוד שכ, עם פענוחי המו"ל): "חברי מפלגת "פועלי ציון" - הפחידו ואיימו. עשו פוגרום בדירת אדמו"ר נ"ע ביום א' ז' מנחם אב תרס"ו. ירו בקנה רובה ב' ג' פעמים, שברו כלי בית וכו', כי חפצו להתערב בהנהגת ישיבת תומכי תמימים".

וב"רשימות היומן" (עמ' שנח) כותב הרבי נשיא דורנו מה ששמע מחמיו: "שבוע פרשת דברים ירו, והוכרתי לנסוע מליובאוויטש וכו'".

במכתבים האמורים הרבי הרש"ב מציין את כתובתו, ברחוב אליי 20 (Alee str.) Wurzburg 20).

בדירה זו שהה הרבי במשך חודשי החורף של שנת תרס"ז. באיגרת מי"א אדר כותב הרבי באשר לדירה זו (אגרת תתקנז):

הדירה שלנו נשלם זמנה 15 מארט [=חודש מרץ] וכבר נשכרה לאחר, ושכרנו דירה אחרת קרוב להדירה הזאת גם-כן ששה חדרים בעטאז הראשון [=בקומה הראשונה]. החדרים המה גדולים יותר וגבוהים כמו הדירה הזאת. חדר א' יש קטן ביותר. שכרנו הדירה על ששה חדשים מן 10 מארט במקח מאה מארק לחודש. יתן השי"ת שהיה בהצלחה.

תחילת הקשר - ט' כסלו תרס"ז

הדירה אליה עבר הרבי, להמשך השהייה בוירצבורג, הייתה דירתו של תושב ווירצבורג הר"ר אליקים פייביש (פיליפ) וואלף.

הר"ר אליקים נולד בי"ט אדר א' תרל"ב, בעיר פישאך שבמדינת בוואריה, ובאותו עת היה כבן שלושים וחמש שנה, איש ירא שמים וסוחר נכבד, שנישא שנים אחדות לפני כן, בשנת תרנ"ח לערך, לזוגתו אלסי למשפחת רוזנבאום מפרנקפורט.

שנים אחדות לאחר חתונתו לא נפקדו הזוג בזחוק, וידידו הר"ר מרדכי ביסטריצקי מהמבורג, דיבר על ליבו מספר פעמים שייסע לכ"ק אדמו"ר הרש"ב, באמרו לו שאם ברצונו בישועה עליו לנסוע לליובאוויטש. אולם עסקיו המרובים וטרדות הדרך, מנעו ממנו את הנסיעה אל הרש"ב בליובאוויטש.

ההיכרות הראשונה שבין הרבי הרש"ב והרבי הריי"צ להר"ר אליקים וואלף, הייתה כבר סמוך לבואו של הרבי לוירצבורג.

בתאריך ווירצבורג, א' וישלח, ח' כסלו ס"ז, מתאר הרבי הריי"צ את אירועי ט' כסלו, יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר האמצעי, במחיצת אביו ("התמים" עמוד 168):

Zu- und Vorname	Stand oder Gewerbe	Wohnung	Getraucht
Schmuck		Altenstr. 24	
geboren am 21. 11. 55		geboren am 21. 11. 55	
in ...		in ...	
Religion ...		Religion ...	
<p>Tag der Ankunft 16. 11. 55</p> <p>von ...</p> <p>Eltern:</p> <p>Vater ...</p> <p>Mutter ...</p>			

Verheiratet mit	Verwitwet - Geschieden
Ehefrau - name ...	Ehemann - frau ...
geborene ...	geborene ...
Nikolien ...	Religion ...
geboren am 15. 54	geboren am ...
in ...	in ...
und wohnhaft in ...	
Ehefrau am ...	
in ...	
Eltern der Ehefrau:	
Vater ...	
Mutter ...	
geborene ...	
geborene ...	
Kinder:	Bemerkungen:
geb. 12. 11. 75	...

Zu- und Vorname	Stand oder Gewerbe	Wohnung	Getraucht
Schmuck		Altenstr. 24	
geboren am 21. 11. 75		geboren am 21. 11. 75	
in ...		in ...	
Religion ...		Religion ...	
<p>Tag der Ankunft 16. 11. 55</p> <p>von ...</p> <p>Eltern:</p> <p>Vater ...</p> <p>Mutter ...</p>			

Zu- und Vorname	Stand oder Gewerbe	Wohnung	Getraucht
Schmuck		Altenstr. 24	
geboren am 21. 11. 75		geboren am 21. 11. 75	
in ...		in ...	
Religion ...		Religion ...	
<p>Tag der Ankunft 16. 11. 55</p> <p>von ...</p> <p>Eltern:</p> <p>Vater ...</p> <p>Mutter ...</p>			

טופסי שכירות הדירה של אדמו"ר הרש"ב בוויזצבורג, בשהותו שם בשנת תרס"ז

"הבאים להתפלל בשבת קודש קיימו הבטחתם ובאו להתפלל ערבית, כי יום הילולא של כ"ק אדמו"ר האמצעי הוא. העובר לפני התיבה הוא הישיש רבי זאב גדלי' מפרעמישלא, והוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק אמר קדיש אחר עלינו".

למחרת היום, "ב' וישלח, ט' כסלו", יום ההילולא, כותב הרי"צ: "בשעה השמינית עמדו להתפלל. הישיש רז"ג עבר לפני התיבה. התפילה נמשכה עד שעה חצי העשירית, כ"ק אאמו"ר הרה"ק אמר קדיש האחרון.

אחר התפילה נכנס אלי רז"ג ובעונג שמעתי סיפוריו מהרבה גדולי הדור, בדור שלפנינו, אשר הישיש היה מכירם ויספר מהם בתום לבב ובהדרת קודש...

בעת סעודת הצהרים ספרתי להוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק איזה דברים ששמעתי מפי הרז"ג. . אבל להיות שהזמן היה קצר שהגיע זמן תפילת המנחה, קיצר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק באמרו שהעניין מעניין במאוד אבל הזמן בלתי מתאים.

ויבקשני אשר אעכב את האנשים שיבואו לתפילת המנחה גם לתפלת ערבית, ויאמר שאחר תפלת ערבית יכנס גם הוא לחדר האוכל לחוג את חג יו"ד כסלו.

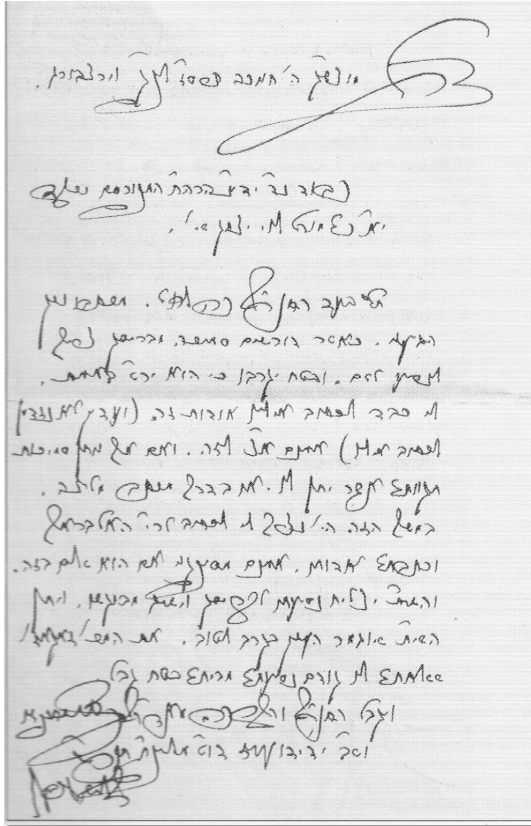
האנשים שבאו לתפלת המנחה - ביניהם גם ר' ישעי' מעקלער מוויטעבסק, ומר כהן ומר וואלף אזרחי ווירצבורג - נשארו לחכות על תפלת ערבית...

אחר תפלת ערבית ביקשתי את כל המתפללים להיכנס לחדר האוכל, ונשב כחצי שעה עד אשר נכנס הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק בשעה הששית לערך. . הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק התחיל לספר את פרשת חג הגאולה דיו"ד כסלו...

הוד כ"ק אאמו"ר אמר המאמר "פתח אלי" לערך יותר מחצי שעה, ובשעה חצי התשיעית נגמר הפארבריינגען".

מרשימה זו עולה כי הר"ר אליקים וואלף נכח כבר בעת תפילות יום ההילולא ט' כסלו בדירתו של הרבי הרש"ב, ואף נשאר לערב להתוועדות לרגל חג הגאולה יו"ד כסלו.

מעיון באגרות הקודש של הרבי הרש"ב עולה, אשר במשך החודשים הראשונים לשהותו של הרבי בוירצבורג, הוא פגש פעמים נוספות בהר"ר אליקים, בתפילות ובהתוועדויות. הרבי ראה בו איש ירא אלוקים, הגון ונאמן ובר פועל. הכרות זו למעשה שינתה את אורח חייו של הר"ר אליקים וואלף, כפי שיובא להלן.

אגרת שכתב הרב הרש"ב בשהותו בוורצבורג בשנת תרס"ז, אל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

בהיותו בוורצבורג החליט הרבי לייסד חברה כלכלית זו במקום, מחוץ לגבולות רוסיה, ולאחר אישורה בוורצבורג כחברה בין-לאומית, השתדל להעבירה ולאשרה גם ברוסיה. במהלך השנה שבה שהה הרבי עם בנו בוורצבורג, עיבדו את פרטי תקנות החברה ואת אישורה הרשמי.

באגרת מקיץ תרס"ז מפרט בנו, אדמו"ר הריי"צ, את מטרתה של חברה זו ואת האישים הפעילים בה:

עלה ברעיוני להיטיב איך אפשר להרים קרן "תומכי תמימים" וקופת "כסף רמבעה"ן", להיות ב' המוסדים האלו הם הקיום הרוחני של עמינו הקדוש במדינתנו. ובכך ברעיוני עלה לייסד פה מדינת באיערין חברה בשם קאלאזטיאנס-גיזעלשאפט, "פיהלאנטראפיא". מטרת החברה לייסד בתי ספר המיוחדים לדת וללימוד התורה. . וכבר הכל ת"ל מאושר ומתוקן לפי תכליתו, על פי פקודת כ"ק אממו"ר הרה"ק שליט"א

ייסוד חברה למען ישיבת "תומכי תמימים"

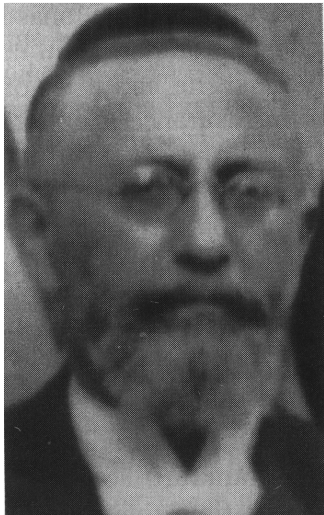
בתקופת שהותו של הרבי הרש"ב בוורצבורג, הוא עסק רבות בהקמת חברת מניות בשם "פילנטרופיה". חברה זו יועדה לקניית בתים בארץ הקודש לטובת עניים ולהחזקת עוסקי תורה ויראי ה', וכן שבאמצעות חברה זו יהיה אפשר לאסוף תרומות באופן חוקי עבור הישיבה "תומכי תמימים".

בשנים שלפני כן, השתדל הרבי להחזיק את ישיבת "תומכי תמימים" באופן חוקי ברוסיה, ושיהיה אפשר לאסוף תרומות בצורה חוקית עבור הישיבה. למעשה הרבי לא קיבל על כך את רשיון הממשלה הרוסית, ולכן הדברים לא באו בפועל.

אשר הוא ראש ונשיא המוסד הלזה. ואליו עוד שמונה אנשים מגבירי ישראל ונכבדיו, ושני אנשים מאחינו ידידינו האשכנזים הדרים בפה העיר ווירצבורג, יראי אלוקים ונכבדים במעשיהם וענייניהם...

אחד מה"אנשים מאחינו ידידינו האשכנזים הדרים בפה העיר ווירצבורג, יראי אלוקים ונכבדים במעשיהם וענייניהם", היה הר"ר אליקים וואלף, כפי שנראה להלן.

"ידידינו וואלף שיי"

הר"ר אליקים וואלף ז"ל

הפעם הראשונה בה מוזכר הר"ר אליקים וואלף באגרותיו של הרבי הרש"ב, הוא למחרת בואו של הרבי מווירצבורג לליובאוויטש לקראת הפסח, במילים המעידות על היכרות וידידות ביניהם. בה' ניסן כתב הרבי לבנו הרבי הר"ר שמשאר בוירצבורג (אגרת תתקס): "תפרוס נא גיני בשלוי' ידידינו הנכבדים יר"א האחים אנזבאכער, וואלף, כהן יחיו".

ובי"א ניסן כתב הרבי הרש"ב לבנו (אגרת תתקסא): "ידידינו הנכבד וואלף שיי' בטח בא מדרכו והביא אתו מהאדוואקאט [=עורך הדין] בדבר הגיזעלינשאפט [חברת המניות] . . וצריכים לעשות בזה בעזה"י".

עוד על מעורבותו של הר"ר אליקים וואלף בשלבי ייסוד האגודה, אנו מוצאים במכתב מב' אייר מליובאוויטש (אגרת תתקס"ו): "לפי הנראה זהו מפני הזהרת ידידינו וואלף שיי' שלא לגלות להעו"ד כוונתנו זאת..." ובכ"א אייר (אגרת תתקע) כתב הרבי הרש"ב מליובאוויטש לבנו בוירצבורג אודות מינוי מנהלים לאגודה, "בדבר המנהלים יותר טוב לפי דעתי להעמיד את ידידינו הרב"ג שיי' ור' אליקים שיי' וואלף שיי', כי בדרך כלל יותר טוב להיות לא כל כך מורגש בהעניין".

ובג' אלול תרס"ז (אגרת קעג) כתב הרבי מווירצבורג, "אם ישיג את הדבר ישלח זאת לפה אל הג' הנכבד ירא אלוקים מוה"ר אליקים וואלף נ"י, אחד מהאשכנזים היראים דפה, והוא אחד ממנהלי החברה האקציען אשר עשינו".

ברכה מופלאה לבעלי הבית

כאמור, אחר חזרתו של הרבי הרש"ב מליובאוויטש לוורצבורג בחודש סיון, התאכסן הרבי בדירתו של הר"ר אליקים וואלף, כאשר הר"ר אליקים וואלף עצמו עובר להתגורר בדירה סמוכה.

כך אנו מוצאים באגרות הרבי הרש"ב (אג"ק קעג) שכתובתו לקבלת ומשלוח מכתבים הייתה *Hern philipp wolff, Sandre Glasis str. 41, Wurtzburg*. ובאגרת מד' אלול (אגרת קע) כותב הרבי "נועם יקרת מכתבו ע"י הנכבד וואלף שי' קיבלתי לשמחת לבבי".

הרבי התגורר בביתם עד לעזיבתו את וורצבורג, בשלהי חודש אלול תרס"ז. לפני שהרבי עזב את בית משפחת וואלף בוורצבורג, קרא אליו את בעלי הבית המארחים, וביקש מהם כי הוא מעוניין להודות להם, ושאל במה יוכל לברכם.

הזוג וואלף אמרו לרבי כי ת"ל הקב"ה בירכם בבריאות ובפרנסה טובה, אך זה כמה שנים שהם נשואים וטרם זכו לזחוק, והם מבקשים את ברכת הרבי.

הרבי הרש"ב השיב להם כי ישועתם לא צפויה בוורצבורג, ואם יעזבו את העיר למקום אחר יושעו. הזוג וואלף השיבו על אתר כי הם מסכימים לכך.

[לפי מסורת אחת במשפחה, הרבי אף הורה לקנות דגים ולהביאם הביתה, ובעלי הבית יראו כיצד הרבי יאכל מאותם דגים, וכן היה].

כאמור, הימים היו ימי חודש אלול, והרבי בירכם כי לשנה הבאה, כאשר יתקעו בשופר בראש-השנה, יזכו לזרעא חייא וקיימא.

אדמו"ר הרש"ב ובני לויתו נפרדו מאליקים וואלף ומשפחתו, וחזרו חזרה לליובאוויטש.

נאמן להוראת הרבי, לקראת שנת תרס"ח עזב הר"ר אליקים וואלף את וורצבורג לפרנקפורט-דמיין, זאת ככל הנראה, עקב העובדה שמשפחת אשתו (לבית רוזנבאום) הייתה מפרנקפורט.

כברכת הרבי אליהם, בראש השנה שנת תרס"ט ילדה זוגתו. בהמשך ילדה זוגתו עוד, ונולדו להם בס"ד ארבעה בנים ושתי בנות.

מ"יקה" לחסיד נלהב

שהייתו של הר"ר אליקים וואלף במחיצת הרבי הרש"ב בשנת תרס"ז בוורצבורג, ובמיוחד ה"מופת" אותו הראה הרבי למשפחה, הפכו אותו לחסיד נלהב של הרבי, ולידיד קרוב של הרבי הרש"ב ושל בנו הרבי הריי"צ. ידידות זו נמשכה קרוב לשלושים וחמש שנים, עד לפטירתו של הר"ר אליקים בשנת תש"ג.

בחודש כסלו תשכ"ב, כתב הרב שמעון ישראל פאזן (הרב משאפראן) לרבי נשיא דורנו, ובו כותב בין הדברים (מכתבו מופיע בספר "תורת א" חלק ג עמוד מא):

"...נודמן לי שם [=בהיותו בפרנקפורט] איש אשר היה איזה שנים לפני המלחמה בעל אכסניא להה"ק מהורש"ב זי"ע בעיר וורצבורג, ונתקשרתי עמו... בידידות, וזה מסר לי את ספר ליקוטי תורה מרבינו הקדוש בעל התניא זיע"א זללה"ה, אשר לא היה בנמצא במדינת אונגארן כי שם לא עסקנו אלא בספר לקוטי אמרים".

מסתבר שהמדובר הוא בהר"ר אליקים וואלף, שהיה בעל אכסניה לרבי, ולאחר מכן עקר לפרנקפורט, כאמור. ייתכן גם ש"לקוטי תורה" זה הוענק לר"ר אליקים וואלף על ידי אדמו"ר הרש"ב בעצמו.

[מענה למכתב זה מופיע באגרות קודש, אגרת ח'ערה, חלק כב עמ' נח-ס].

מסתבר, שהר"ר אליקים וואלף הפך לאיש הקשר של רבותינו נשיאינו בגרמניה בשנים שלאחר מכן. מעיון באגרות הקודש של הרבי הרש"ב בשנים שלאחר מכן, נראה כי הקשר הלך והתהדק במהלך השנים. הר"ר אליקים וואלף נפגש עם רבותינו נשיאינו פעמים רבות, וסייע מגרמניה על ידם, לרבי הרש"ב ולאחר מכן לרבי הריי"צ, במגוון רחב של תחומים בעבודת הקודש שלהם.

"ההתראות עם וואלף נחוצה היא"

חילופי מכתבים אלו של רבותינו נשיאינו עמו, שופכים לנו גם אור רב על אישיותו ועיסוקיו של הר"ר אליקים וואלף.

כך באחד המכתבים אנו מוצאים את הרבי הריי"צ כותב לו "האם יש לו עסקים הקודמים בעשיית יין". פעם אחרת אנו מוצאים על מצבו הכלכלי הקשה בתקופה מסוימת, כי "הי' לו היזק גדול ר"ל, אבל בחסדי ה' עסקיו מתנהגים בטוב ת"ל, כי לא נודע דבר להבאנקין... והשי"ת יעזור לו וימלא לו מחסורו בכפליים".

בכ"א תמוז תרס"ח כותב הרבי הרש"ב לבנו (אגרת א'ז): "בהיותך אי"ה בפ"פ [=פרנקפורט] תתראה אי"ה עם ה' וואלף" [כזכור, הר"ר אליקים וואלף עקר מווירצבורג לפרנקפורט בעקבות הוראת הרבי אליו].

ובכ"ח מנחם אב תרס"ח כותב הרבי הרש"ב לבנו (אגרת א'כג), אודות האגודה למען "תומכי תמימים", "תמול כתבתי לך ושכחתי להזכיר בדבר התוועדות פילאנטראפי' אשר היה נצרך לראות איך שתהי' האסיפה למען להחזיק העניין, ותהי' אם בוירצבורג או בברלין כמו שכתב וואלף שי', ונחוץ מאוד להביא זה לידי פועל אי"ה".

ימים אחדים לאחר מכן, בה' אלול, מוסיף הרבי וכותב לבנו (אגרת א'כה), "ההתראות עם וואלף נחוצה היא, וצריכים להשתדל שלא יהי' נצרך לעשות בשביל זה נסיעה בחורף הבע"ל. מה שתדברו כמו-כן בדבר ההתוועדות בטח תודיעני".

ובאגרת מח' אלול תרס"ח (אגרת א'כו) לבנו, אודות פגישה עמו בברלין בדרך חזרה ממאריענבאד לליובאוויטש, כותב הרבי, "בדבר הצעת ה' וואלף שיבוא עהרמאן וכהן מאונזבאך לברלין, אם כי כבד עלי הדבר. . אמנם אם לחשוב שיהי' בזה תועלת כדאי הדבר".

בחורף תרס"ט שהה הרבי הרש"ב במקום המרפא בוויסבאדען שבגרמניה. באגרת מד' שבט (אגרת רח) כותב הרבי לבנו הריי"צ, "יום א' היה פה ידידנו ר' אליקים וואלף שי' ונהניתי בההתראות אתו. . ע"ד בשר לעת עתה אני מסתפק בבשר עוף. וואלף הבטיח לכתוב למכירו לסטוטגארט להוודע בדבר השו"ב רצ"ה שי".

גם בשבועות הבאים ביקר הר"ר אליקים וואלף את הרבי, כשהוא מסייע לרבי במספר תחומים (אגרת רי).

ככל הנראה, הקירבה בין פרנקפורט לוויסבאדען, כחצי שעת נסיעה, הביאה את הר"ר אליקים וואלף לשהות בקירבת הרבי ולסייע לו ככל הדרוש.

סיוע בהכנות ל"ועידת הרבנים" בפטרבורג

בחודש אדר תר"ע נערכה בפטרבורג "ועידת הרבנים", שהרבי הרש"ב עסק בה רבות.

אחד מהנושאים שהיו עתידים לבוא באסיפה, היה דיון בדבר חובת תעודת השכלה לרבנים ולמלמדים, ולימודי חול בחדרים. לשם כך רצה הרבי לברר בתחילה את מצב הדברים באשכנז ובסביבותיה, שבהן גברה תנועת ההשכלה ובהן היו נהוגים לימודי חול ותעודת השכלה גם לרבנים.

באגרת אל הרב יעקב רוזנהיים, ביקשו הרבי לכתוב על תולדות היהדות האשכנזית. מצדו ביקש הרב יעקב רוזנהיים את הרב פנחס הכהן מאנשבאך והרב נפתלי הרץ עהרמאן שיחוו גם הם את דעתם בנידון (ראה בכל זה בהרחבה בספר "אדמו"רי חב"ד ויהדות גרמניה" עמוד 185 ואילך).

חילופי מכתבים אלו בין הרבי ורבני אשכנז עברו דרך הר"ר אליקים וואלף, ששימש איש הקשר ביניהם.

"יפוז ויכרכר בכל עוז"

בחורף שנת תרע"א שהה הרבי הרש"ב פעם נוספת במקום המרפא בוויסבאדען. הרבי שהה במקום זה מחודש כסלו עד חג הפסח, כאשר הר"ר אליקים וואלף מסייע לרבי רבות מפרנקפורט הסמוכה.

ביום שני של חנוכה כותב הרבי הרש"ב לבנו הרבי הרי"צ (אגרת רעו), "וואלף עוד לא היה פה. על שבת קודש העבר שלח קארטע [=כרטיס] גוט שבת וסל פירות..."

שבועות אחדים לאחר מכן, באגרת מח"י טבת (אגרת רפב) כותב הרבי הרש"ב לבנו, "דבר החילוקי דעות בין כהן מאנשבאך וראזנהיים כבר נודע לי ע"י וואלף נ"י". ובהמשך אותו מכתב מציין הרבי "ידידינו ר' אליקים וואלף שי' ביקש לפרוס שלומך גינר".

כפי הנראה, הר"ר אליקים וואלף שהה רבות עם הרבי בהיותו בוויסבאדען, כך עולה מהתיאור המפורט של הרבי לבנו מהנעשה עם הר"ר וואלף. כך בו' שבט כותב הרבי (אגרת רפז) לבנו אודות סיוע של הר"ר וואלף ל"תומכי תמימים": "ה' וואלף נ"י אומר אשר בין כה אפשר להכין הקאמיטעטין בעיירות שונות, ונראה אי"ה מה יהי' מזה. וואלף נוסע היום לעסקו על ג' שבועות".

ובאגרת מי"א שבט (אגרת רפט) כותב הרבי לבנו: "ידידינו יאניס אנזבאכער הי' פה, ונתן לי עשרים מארק על תומכי תמימים. כשידע ידידינו וואלף מזה, יפוז ויכרכר בכל עוז". [=הר"ר אליקים וואלף לא היה באותם ימים יחד עם הרבי, שכן כאמור נסע לעסקיו].

"החייתי בהתראות אתו"

שנתיים לאחר מכן, בחורף תרע"ג, שהה הרבי שוב בחודשים טבת-שבט לרגל בריאותו בוויסבאדען.

כך במכתב ממוצאי שבת, י"ט טבת תרע"ג (אגרת א'מג), כותב הרבי הרש"ב לבנו על פגישה עם הר"ר אליקים וואלף, "כעת היה אצלנו ידידינו וואלף יחי', ות"ל הוא ברוחו כמו שהי', וממש החייתי בהתראות אתו שהוא ברוחו כנ"ל".

הרבי מוסיף אודותיו באגרת זו: "הי' לו היזק גדול ר"ל, אבל בחסדי ה' עסקיו מתנהגים בטוב ת"ל, כי לא נדע דבר להבאנקין וכמעט שאינו ידוע כל העניין לזרים לבד ממשפחתו, והעניינים הולכים כסדרן ת"ל. והשי"ת יעזור לו וימלא לו מחסורו בכפליים".

ימים אחדים לאחר מכן, בכ"ג טבת כותב הרבי לבנו עוד על פגישה זו (אגרת שנח), "במוצאי שבת קודש היה אצלנו ידידינו וואלף יחי' ומההתראות אתו נהניתי באמת כאשר כתבתי לך במכתבי הקודם. הוא ת"ל ברוחו הקודם ושמח בחלקו, ומדבר בענייני הכלל וענייני העיר פד"מ [=פרנקפורט ד'מיין] בפרט בחמימות גדולה כדרכו".

קשר עם אדמו"ר הרי"צ

בקיץ שנת תרע"ד פרצה מלחמת העולם הראשונה, בה נלחמו "מעצמות המרכז" ובהם האימפריה הגרמנית והקיסרות האוסטרו-הונגרית, מול "מדינות ההסכמה" ובראשם רוסיה. המלחמה שארכה קרוב לחמש שנים, שיבשה למשך שנים ארוכות את החיים בכל רחבי אירופה.

גם הקשר של רבותינו נשיאינו עם הר"ר אליקים וואלף נותק למשך שמונה שנים - שבמהלכן נסתלק כ"ק אדמו"ר הרש"ב בכ' ניסן תר"פ, ובנו כ"ק אדמו"ר הרי"צ היה לממלא מקומו - וחודש שוב בתחילת חורף תרפ"ב.

במכתב בעל תוכן לבבי במיוחד, והנושא אופי אישי ביותר, מא' דראש חודש כסלו תרפ"ב (אגרת ד'תרסב), כותב הרבי הרי"צ מרוסטוב אל הר"ר אליקים וואלף:

כהיום נודעתי אדרעס לברלין אשר על ידו אפשר לכתוב ולהודע משלום ידידי היקרים שי'.

זה שנה השמינית מני אז שהותחלה המלחמה לא ידענו משלומי ושלומו ביתו, ורק בשנה הראשונה קבלנו ידיעה, כי ת"ל בן נולד להם למזל טוב, ומה שלומי יברכהו ה', והאם עזרהו הש' בעוד בנים ובנות ומה שלומם, ומה עבר עליו בכל משך העת.

מאתנו בטח שמע, כי עזבנו את מקומנו ליובאוויטש זה ששה שנים, אהה ה' אלוקים, מה שנעשה במשך ששת השנים האלה. במר חשון תרע"ז עזבנו את ליובאוויטש, ונלך בגולה איזה שבועות עדי באנו לפה רוסטוב על נהר דאן. סיבת בואינו לפה הייתה לרגלי

בריאות הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ ז"ע . . ויהיה ימים אחדים אחרי פורים שנת ר"פ חלה הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק . . ובמוש"ק אור ליום ב' ניסן כשעה החמישית בוקר נשמתו הטהורה עלתה בשמים . . ומובן מצבינו וחיי נפשינו מה הוא אחרי כי הסתלק אהוב נפשינו ורוח אפינו.

בהמשך המכתב כותב הרבי אודות נישואי בתו הבכירה ב"א סיון תרפ"א להרב שמריהו גורארי', "הוא אברך יקר למדן ויודע הרבה חסידות ולמד באותו הסדר שלומדים בישיבה תו"ת, ועוסק במסחר..." הרבי כותב אף על העברת ישיבת "תומכי תמימים" לרוסטוב ועל הצלחת התלמידים בלימודם.

וממשיך הרבי: "ועתה יכתוב לי מה נעשה אתו, מה מסחרו, והאם יש לו עסקים הקודמים בעשיית יין, או שאר עניינים".

הרבי מבקשו לכתוב לו בפרטיות מהנעשה עם רבני אשכנז עמם עמדו בקשר בשנים שלפני מלחמת העולם - ראבינער בראיינער, הר"ר יוסף ראטשילד, הנכבד מר ר' יעקב רוזנהיים, הדירעקטור לאנגע (שעסק בהוצאת "האח"), ר' שמואל כהן מווירצבורג, הד"ר כהן מפולדא, הרב כהן מאזנבאך, ורבנים נוספים.

בהמשך המכתב מוסיף הרבי:

כבוד אמי מורתי תחי', אני, זוגתי, בנותיי חנה ובעלה, ח' מושקע, שיינא, פורשים בשלומם הטוב, ומבקשים אותם לפרוש בשלום כל ידידנו אלה הנזכרים לעיל, וגם לאלו אשר מרגשת לבבי בעת כתיבת מכתבי זה שכחתי להזכירם. ויכתבו לנו משלום כל אחד ואחד, באיזה לשון שיכתבו, ואם יכתבו בשפת אשכנז יכתבו בכתב ברור שנוכל לקרוא...

פעילות בפרנקפורט לענייניו של הרבי

באגרת ארוכה מג' כסלו תרפ"ד מזרז הרבי הריי"צ את אחד מתושבי פרנקפורט לסייע במפעלותיו של הרבי למען יהודי רוסיה במחוזות שונים. והרבי מצווה עליו (אגרת קנא, אגרות קודש שלו חלק א עמוד שכג): "אשר על כן הנני דורש כי יעשו אגודה אחת כבודו . . וידידי מר וואלף שי' המסור ונתון בכל לבו לטובתן של היראים, ובטח מכירו. ובאם שאינו מכירו, הנני מבקשו כי יתדבר אתו בזה, לעשות אגודה בשם "הקמת הריסת יעקב" אשר מטרתה תהיה לעזר לכל הדברים האמורים בזה..."

למחרת המכתב האמור, בד' כסלו תרפ"ד, כותב הרבי מרוסטוב (אגרת קנה) אל "כבוד ידידי היקר והנעלה, איש ירא אלוקים, מחבב לומדי תורה, מוה"ר אליקים פייוש שי' המכונה וואלף", "מכתבו מיום א' דסליחות העבר, הגיעני ימים אלו, ויהי'

לי לעונג לראות כתבו. ובקראי כי שלום לו, לביתו, וזרעו יחיו, נהנית הנאה רבה, והשי"ת יעזרהו בכל אשר יפנה".

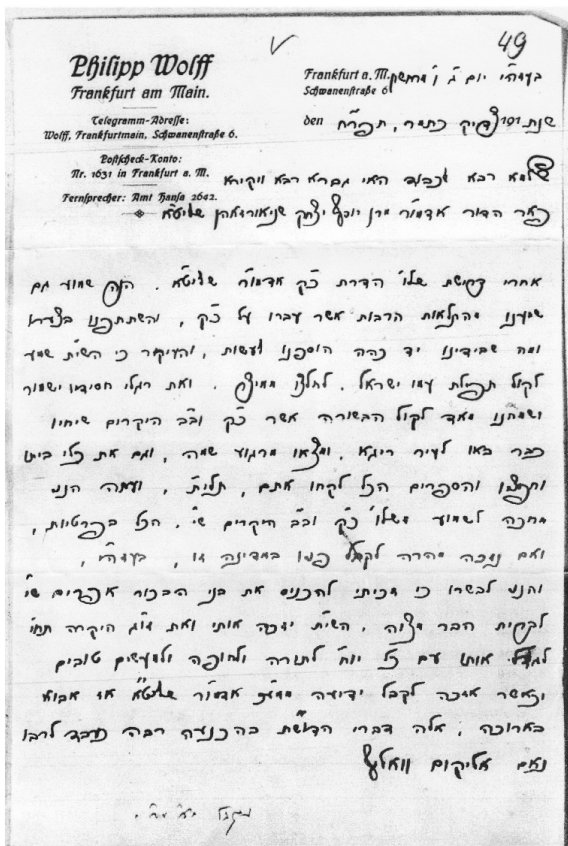
בהמשך המכתב שואלו הרבי "מדוע אינו כותב לי מהנעשה אתו עמו לטובה בפרט, ובדבר האגודה בכלל, אין זה כי אם אשר מכתביו נאבדו בדרך הילוכן". הרבי מציין בהמשך עוד אודות מצב הישיבה תומכי תמימים ברוסטוב "התלמידים יחיו ת"ל לומדים בהתמדה גדולה..."

באגרת מי"א אב תרפ"ו (אגרת ד'תשצט), הממוענת אל הד"ר יוסף ב. ראזין מראשי הג'וינט, כותב הרבי אודות תמיכה לענייניו של הרבי, "ע"ד הקאמיטעט הנבחרים הם הרב ר' מאיר שי"ד"ר הילדעסהיימער, והאדונים הנכבדים מר פ. וואלף מפראנקפורט ומר אלכסנדר ריינין יחי' מניישאטל, ולשלושה אלה יומסרו כל כספי התמיכה לענייני תורה בהנוגע אלינו".

המכתב הראשון לרבתינו נשיאנו

גם בשנת תרפ"ח אנו מוצאים חילופי מכתבים בין הרבי הריי"צ והר"ר אליקים וואלף.

המכתב הבא הנו ככל הנראה המכתב המתועד הראשון של בן משפחת וואלף אל רבותינו נשיאנו. המכתב נכתב בעקבות מאסרו וגאולתו של הרבי הריי"צ, ובואו צלחה לריגה לאחר חג הסוכות תרפ"ח. וכך כותב הר"ר אליקים וואלף לרבי:

מכתבו של הר"ר אליקים וואלף לרבי הריי"צ בעקבות מאסרו וגאולתו בי"ב תמוז תרפ"ז, וכת"ק הרבי הריי"צ על המכתב

בעזה"י יום ג' ו' מרחשון, שנת צדיק כתמר, תפר"ח
שלמא רבא לכבוד האי גברא רבא ויקירא
פאר הדור אדמו"ר מרן יוסף יצחק שניאורזאהן שליט"א
אחרי דרישת שלו' הדרת כ"ק אדמו"ר שליט"א

הנה שמוע גם שמענו מהתלאות הרבות אשר עברו על כ"ק, והשתתפנו בצערו ומה שבידינו יד כהה הוספנו לעשות, והעיקר כי השי"ת שמע לקול תפילת עמו ישראל לחלצו ממיצר, ואת רגלי חסידיו ישמור ושמחנו מאוד לקול הבשורה אשר כ"ק וב"ב היקרים שיחיו כבר באו לעיר ריגא, ומצאו מרגוע שמה, וגם את כלי ביתו וחפציו והספרים הכל לקחו אתם, תלי"ת.

ועתה הנני מחכה לשמוע משלו' כ"ק וב"ב היקרים שי', הכל בפרטיות, ואם נזכה מהרה לקבל פניו במדינה זו, בעזה"י.

והנני לבשרו כי זכיתי להכניס את בני הבכור אפרים שי' לברית הבר מצוה, השי"ת יזכה אותי ואת זוג' היקרה תחי' לגדל אותו עם כל יו"ח לתורה ולחופה ולמעשים טובים, וכאשר אזכה לקבל ידיעה ממע"כ אדמו"ר שליט"א אז אבוא בארוכה.

אלה דברי הדו"שת בהכנעה רבה כעבד לרבו

נאם אליקום וואלף

על מכתב זה כתב כ"ק אדמו"ר הריי"צ בכתי"ק:

נתקבל י"א מ"ח.

תיאור המאסר והגאולה

בי"ט אייר תרפ"ח כתב הרבי מריגה אגרת ארוכה (אגרת שפא) אל "כבוד ידידי הנעלה הגביר הנכבד מו"ה אליקים פייוש שי", "במענה על מכתבו מט' לחודש זה, היה לי פלא גדול גם צער רב על אשר לא קבלתי מכבוד ידידי שום מכתבים בכל משך העת...

בדבר שאלתו אודות רצון קביעת מקום דירתי עם ב"ב שי', חפצי הוא כחפץ כל ישראל אשר במהרה יבוא משיח גואל צדק ונלכה כולנו עם כל בני ביתי שי' לארצנו . . אם יתמהמה חכה לו, הייתי חפץ לגור במדינתנו בארץ רוסיא, אשר האנשים דשם מוסרים נפשם על התורה ומקיימים אותה מתוך עוני . . וכעת הנני גר בריגא".

בהמשך המכתב מפרט הרבי להר"ר אליקים וואלף בארוכה, על פני מספר עמודים, את כל קורותיו לפני המאסר, הרדיפות שעבר, תיאור המאסר עצמו בפרוטרוט,

עד לצאתו לחופשי ב"ב תמוז, אשר "מן הרע ברחתי, אבל את הטוב עוד טרם מצאתי..."

הרבי אף מפרט לו עוד מהנעשה עם "אחד ממזכירי" הר"ר חיים ליבערמאן, שהגיע באותו יום מרוסיה לריגה; "מזכירי ואיש סודי" ר' אלחנן מאראזאוו, "אשר זה כשנה וחצי ששולחוהו לסיביר, הכל בגלל החטאים שלי"; והנעשה עם "מזכירי השני" הרב בן ציון שמטוב, "שנשלח לסיביר על שייסד חדרים בפלכי וואהלין וקיוב".

בהמשך המכתב מודה לו הרבי, "תודה רבה עבור המזל-טוב, יתן השי"ת שיהי בהצלחה בגשמיות וברוחניות..."

במכתבו של הר"ר אליקים וואלף לרבי הוא דיווח אודות ציון ב' ניסן בפרנקפורט, יום ההילולא השמיני של אדמו"ר נ"ע. על כך כותב לו הרי"צ במכתב זה:

ידידי כותב אשר לא שכחו את יום ב' ניסן יום הילולא דהוד כ"ק אממו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, בבקשה לכתוב לי מי ומי היו ומה עשו בו ביום כי חפצי לדעת בפרטיות...

בכל המכתב לא מצאתי את אשר אכסוף, לדעת בפרטיות משלומי, שלום ביתי ת' ושלום הילדים יחיו, ומה אורח לימודם והנהגתם אשר יואיל לכתוב לי בארוכה ובפרטיות. ויכול כבודו ידידי לכתוב לי גם בלשון אשכנז כי קורא הנני בטוב ומבין השפה... אשר בכל אופן זה אינו צריך להיות מניעה ועיכוב בהילוך הידיעות בינינו...

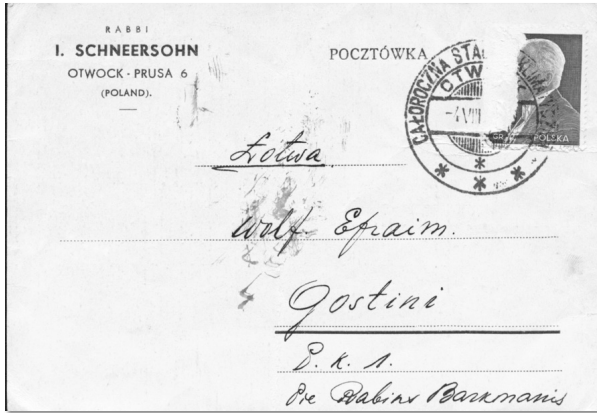
[מכתב זה מופיע בחלקו ב"ספר השיחות" תרפ"ח, וכן בספר התולדות להרי"צ, וממנו לקוח תיאור המאסר והגאולה].

סיוע לספריית הרבי הרי"צ

בט"ז אייר תרפ"ח כותב הרבי אל אחד מנכבדי פרנקפורט, פרופ' ד"ר א. פריימן, מנהל ונשיא חברת "מקיצי נרדמים" בעניין ספרייתו של הרבי, בה הוא מבקש לספרייתו את הספרים היוצאים ע"י חברה זו. והרבי מציין "אם רום כבודו מכיר את האדון מר וואלף יחי' 26 Schwanenst בפראנקפורט א/מ, יוכל רום כבודו לדעת את שמע משפחת הרבי שניאורסאהן".

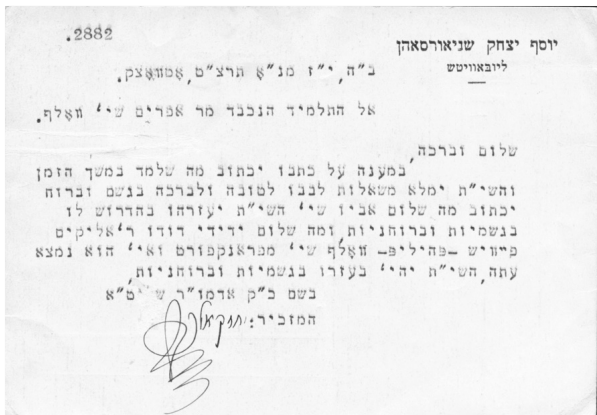
עוד בעניין זה כותב הרבי לר"ר אליקים וואלף, בו הוא מבקשו שיסייע לאוסף הספרייה של הרבי (אגרת ד'רסא):

יודע אינטערעס שיש לי בספרים. חפצתי לבקשו, בפרנקפ' הביב' [=הספרייה] יש לה קטלוג. הייתי חפץ שישתדל לשלוח לי הקאטאלוג. גם אם יוכל לתת לי האדרעס של הביבלי' אידישער אפטיילונג, מעניין ספר כתב יד אור יקר פי' רמ"ק על זהר. מבקשו

מאוד שיתראה עם אלו
הביבלי שבפרנקפורט
ולדעת אם יש שם ספר
זה.

במכתב מי"ז מנ"א
תרצ"ט, כותב הרבי
הריי"צ מאטוואצק אל
בן אחיו "התלמיד הנכבד
מר אפרים שי' וואלף",
"יכתוב מה שלום אביו
שי', השי"ת יעזרהו
בהדרוש לו בגשמיות
וברוחניות, ומה שלום
ידידי דודו ר' אליקים
פייוויש - פיליפ - וואלף
שי' מפראנקפורט ואיה
הוא נמצא עתה, השי"ת
יהי' בעזרו בגשמיות
וברוחניות".

על מידת השפעתם של
רבותינו נשיאינו עליו,

ניתן ללמוד גם ממה שסיפר נכדו, בן בתו הר"ר דוד ששון מירושלים, כי פעמים
אחדות כאשר היה בא לבקרו בביתו בפרנקפורט הוא היה לוקח אותו לתפילת המנחה
ואחרי כן היו לומדים בצוותא מתוך "תורה אור", כשהוא אומר לו "כשתבא לשמים
תוכל לומר שלמדת לפחות ספר אחד חסידי אמיתי..."

לאחר פרעות "ליל הבדולח" בחשוון תרצ"ט, נמלט הר"ר אליקים וואלף עם
משפחתו להולנד, שם התגורר בדירה השייכת לאחיו, הר"ר בנימין וואלף.

הר"ר אליקים וואלף נפטר בשושן פורים תש"ג, ונטמן בבית החיים בעיירה דימנד
שבהולנד.

מגרמניה לליובאוויטש

בית של תורה ויראת שמים

בעקבות ההתקרבות וההתקשרות של הר"ר אליקים וואלף אל הרבי הרש"ב, התקרבו גם אישים נוספים מבני המשפחה לרבי ולחסידות חב"ד וביניהם, כאמור, אחיו הר"ר בנימין וואלף.

הר"ר בנימין נמנה עם שומרי התורה המעטים באותם ימים בנירנברג עירו, עיר שרוח ההשכלה הייתה בה. וכיון שכך, היה בנו הילד אפרים אחד הילדים היהודיים היחידים בעיר שזכו לחנוך חרדי על יסודי התורה והמצוות. עוד בהיותו ילד בן חמש שנים, היה נוסע לבדו יום יום בתחבורה הציבורית מרחק שעה ארוכה לעיר קרובה, בה היה מוסד חינוך חרדי.

בד בבד לדאגה לחינוך צאצאיו, דאג הרב בנימין וואלף גם לאחייניו. היה זה בעקבות העובדה המצערת ששלושה מגיסיו נפטרו בגיל צעיר, כשהם מותירים אחריהם יתומים רכים והרב בנימין וואלף לקח על עצמו את האחריות להחזיק את המשפחות שנותרו ללא מפרנס. הוא תמך בהם כספית ודאג לכל צורכיהם בגשמיות וברוחניות ואף השיא את כל צאצאיהם. ואם לא די בכך, לאחר הנישואין נתן לכל אחד מהם סכום כסף נכבד להקמת עסק משלו כדי 'להעמידו על רגליו'.

בבית זה של תורה, יראת-שמים יחד עם חסד וצדקה, גדל והתחנך הנער אפרים וואלף.

עודנו ילד, ניכרו בו בר' אפרים וואלף כישרונות מבורכים. שקדן ומתמיד היה הילד ועם זאת, חרוץ פעיל ונמרץ עם מידה רבה של בגרות ואחריות, מעבר למתבקש על-פי גילו.

בהיותו כבן עשר שנים כבר יצא את ביתו בנירנברג ועבר אל העיר מנהיים, שם התגוררה אחותו הבכירה מרת רחל קופמן. זאת, מאחר שבאותה עיר שכן מוסד חינוך תורני שהוריו ראו אותו כהולם את הכישרונות והיכולות של בנם.

בראשית שנות השלושים למנינם, עם התחזקות המפלגה הנאצית, עוד בטרם עליית הנאצים ימ"ש לשלטון בגרמניה, הבין הרב בנימין וואלף כי אין עוד עתיד לקהילה היהודית בארץ שבה שנאת ישראל הפכה למטבע מהלכת, ודיבורים על 'פתרון סופי לבעיית היהודים' מתקבלים ללא התנגדות ומחאה.

משמאל לימין: הרב אפרים וולף, אביו הר"ר בנימין, אחות אביו, אמו מרת בריינדל

ר' בנימין החליט לעזוב את גרמניה במהירות. המצב הלך והחמיר והוא אף נאלץ להותיר מאחוריו חלק חשוב מנכסיו הרבים, אם כי חלק מסוים הצליח למכור ולצבור סכום כסף נכבד והמשפחה עברה להולנד.

ביקש הרב בנימין וואלף לישב בשלוה ולא עלתה בידו. באותם ימים נפטרה עליו רעייתו הכבודה מרת בריינדל ושם בהולנד מנוחתה כבוד.

גולה למקום תורה

כבן שתים עשרה היה הנער אפרים וואלף כשהתייתם מאמו והמשפחה ירדה בארץ אחרת לאחר שכאמור עקרו מגרמניה. ומה יעשה הבן? יעסוק בתורה.

הנער נפרד ממשפחתו ונסע מהולנד לבלגיה, על מנת ללמוד בישיבה ששכנה באותם ימים בעיר היידא הסמוכה לאנטוורפן. שם, בהיידא, חגג את בר המצווה שלו, בודד ורחוק ממשפחתו.

בהיידא פגש הנער הצעיר לראשונה בשד"ר המפורסם החסיד הדגול רבי יצחק הורביץ 'המתמיד' הי"ד, שהגיע להיידא למסור שיעורי חסידות. דמותו, אורחותיו ושיחו של ר' יצחק עשו עליו רושם עז ושנים רבות אחר כך היה מספר עליו ועל סיפוריו ופתגמיו.

שם גם התוודע לראשונה מקרוב לחסידי חב"ד, בהם הרב אהרן מרדכי זילברשטרום ז"ל, לימים איש חינוך נודע בירושלים, ויבדלחט"א הרב החסיד ר' דוד-משה ליברמן, לימים מרבני בלגיה, ועוד אישים שבעתיד תפסו מקום נכבד בחב"ד.

השפעה חסידית זו, לצד ההיכרות הקודמת של משפחתו עם רבותינו נשיאינו, עוררה בו רצון ללמוד בישיבת תומכי תמימים דליובאוויטש שבאותם ימים היה מרכזה בפולין. ואולם, חזקה עליו פקודת אביו שלא לבצע כל-כך מהר את המעבר החד מהחינוך בו הורגל עד עתה אל ישיבה חסידית. לכן, עם הגיעו לגיל המתאים, נסע לליטא, ללמוד בישיבת טעלז הגדולה. כאן, בטעלז, נימנה על התלמידים המוכשרים והמצוינים ועשה לילות כימים בתלמוד תורה בשקידה.

אך גם במעוז הליטאי לא פסק מדבקו ועיסוקו בתורת חב"ד. הפעם היה זה בסיוע הרב החסיד המפורסם ר' שמואל לויטין ע"ה שכהן באותם ימים כרבה של ראקשיק שבליטא ועסק בהפצת אור החסידות בין בני ישיבות, ובמסגרת זו השמיע שיעורי חסידות תמידין כסדרן. מטבע הדברים, הבחור אפרים וואלף, נימנה על שומעי לקחו, יחד עם קבוצה נוספת של בני ישיבות שהיו קשורים בצורה זו או אחרת לחסידות. בין אלה היה הרב החסיד ר' חיים גוטניק ע"ה, לימים רב ומרביץ תורה נודע באוסטרליה, שאף הוא בא ממשפחה חב"דית חשובה ולמד אותה עת בטעלז והשניים הפכו לידידים נאמנים.

היכרות ראשונה עם הרבי נשיא דורנו

לקראת חודש תשרי תרצ"ט נסע הבחור אפרים, בהשפעתו של הרב לויטין, לעשות את חודש החגים במחיצת כ"ק אדמו"ר הריי"צ באוטבוצק שבפולין.

הרבי הריי"צ בירר אודותיו אצל מזכירו הרב יחזקאל פייגין, האם הבחור שהגיע הוא קרוב משפחתו של הר"ר אליקים וואלף מווירצבורג. בעקבות הידידות האמורה, אישר הרבי הריי"צ את כניסתו של הרב וואלף כתלמיד בתומכי תמימים, ומאז קירבו אליו.

כעת התוודע לראשונה לכ"ק אדמו"ר הריי"צ ועשה צעד נוסף, עמוק ופנימי, אל תוך עולמה של חסידות חב"ד. כאן גם ראה לראשונה את כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, ששהה אותו תשרי במחיצת חותנו.

מבחינה רוחנית, היתה זו חוויה עשירה ומרוממת. כצפוי, היא הגבירה את שאיפתו להפוך לתלמיד מן המניין בתומכי תמימים של פולין ולהישאר במחיצת הרבי. הוא אכן גמר אומר לא לשוב לטעלז והאריך את שהותו במחיצת הרבי מעבר לחודש תשרי, עד ימי כסלו.

בחודש כסלו זכה להיכנס ליחידות אל הרבי הרי"צ, כאשר הוא מביע בפני הרבי את רצונו של אביו, הרב בנימין, כי בשלב זה יעשה את דרכו לארץ ישראל. ככל הנראה, לאחר שאביו החליט לעשות כן בעצמו, אם מפני שחש כי עוד מעט קט ואדמת אירופה תתחיל לבעור, ואם מסיבות אחרות.

הרבי העניק לו את ברכת הדרך לתכנית זו והוא החל בביצוע התכנית מן הכוח אל הפועל. מאוטבוצק נסע לוויילנה, שם התעכב זמן מה לצורך סידור המסמכים הדרושים ליציאה מאירופה והכניסה לארץ. אביו שעדיין שהה בהולנד שלח לו את הכסף ואת המסמכים הדרושים לשם כך והתחנה הבאה בדרכו של הבחור אפרים היתה ריגה שבלטביה.

בריגה היה זמן מה תלמיד מן המניין בישיבת תומכי תמימים המקומית ובה עשה את חג הפסח של אותה שנה, תרצ"ט. את ימיו הקדיש להתעלות בתורה ובחסידות, ואת הלילות להתוודעויות חסידיות שנפשו ערגה להם. שם פגש את החסידים הנודעים הרב יחזקאל פייגין והרב יחזקאל הימלשטיין, שלימים סיפר עליהם רבות, וכן את העסקן החב"די הנודע הרב מרדכי דובין, ועוד מחשובי החסידים.

ועם כל אלה, עיקר ה'ריווח' שלו מאותם ימים של חורף תרצ"ט היה העובדה שבהם זכה להסתופף שוב במחיצת הרבי הרי"צ נ"ע, לאחר שהרבי הגיע לריגה לצורך שהות בבית הבראה, ושהה בעיר מראשית חודש שבט ועד הימים הסמוכים לחג הפסח, כאשר לקראת החג שב הרבי לאוטבוצק.

הרבי מבקש שייכנס ליחידות

על מאורע יוצא דופן שאירע עמו בתקופת ריגה, מספר בנו הרה"ח הרב מנחם מענדל שי', מה ששמע מאביו ר' אפרים (הדברים מופיעים ביומן בית חיינו שרשם בשנת תשכ"ה):

כשהרבי הרי"צ שהה בשנת תרצ"ט בריגה בבית-הבראה (סנטוריום) ומצב בריאותו לא היה שפיר, היה זה בתקופת ניסן. לב' ניסן נשלחו כמה מתלמידי ישיבת "תומכי תמימים" (הישיבה הייתה אז בקצה האחר של ריגה) להשלים מניין כשהרבי יעבור לפני התיבה ביום ההילולא של אביו כ"ק אדמו"ר הרש"ב. הרבי שהיה חלש התפלל בישיבה ולאחר התפילה סיפר סיפורים אחדים אודות אביו ואמרו "לחיים" [הרשימת-דברים כתובה בליקוטי דיבורים].

באותם ימים נודע לאשתו של החסיד הרב יחזקאל הימלשטיין המשגיח בישיבת "תומכי תמימים" שהרבי שוהה ב"נאות דשא" והיא החליטה שהיא רוצה להפציר

ברבי שיעניק לה מברכותיו. צרות ל"ע לא חסרו שם, בילדים לא חננם ה' והיא הייתה מלאת מרירות. בעלה ניסה להניאה וטען כי הרבי שוהה ב"נאות דשא" כדי לנוח ולא כדי לשמוע צרות נוספות של יהודים, אך היא בשלה. דעתה הייתה נחושה וכיוון שהדרך הייתה קשה ביקש בעלה שאתלווה אליה. כל הדרך היא בכחה וסיפרה על צרותיה ואף כשיצאה מה"יחידות" המשיכה לבכות. אך אז נסתפקתי כבר אם הללו דמעות אושור או כקודמים...

המזכיר רח"ל ניגש אלי אחר כך ושאלני: "האם אתה מעוניין להיכנס ל"יחידות"?" תמהתי מאוד על שאלתו זו, אך הבנתי שזו איננה שאלת "תם" של המזכיר אלא של הרבי. התברר שהרבי שאל את מרת הימלשטיין איך היא הגיעה, כלומר איך עשתה את הדרך לכאן, והיא סיפרה שאחד הבחורים נלווה אליה. הרבי קרא למזכיר והציע לו להכניס את הבחור ל"יחידות".

כשלעצמי ידעתי שהרבי חלש וה"יחידות" לרבנית הימלשטיין היוותה מאמץ מספיק, אף הייתי לבוש בבגדי חורף סגריריים ובמקווה לא טבלתי באותו בוקר, שכן יצאנו לדרך לפנות בוקר ועוד. ביקשתי מן המזכיר למסור לרבי שאני עדיין בדרך ושוהה במקום זמן קצר עד שאקבל "ניירות" להמשך, ובמיוחד שהייתי לפני זמן קצר ביחידות ולקחתי ברכת הדרך ממנו בנסיעתי חזרה למקום מוצאי והייתי מלא התרגשות על יחסו של הרבי אלי.

ואכן ברכה זו מיחידות ליוותה אותי במסעי בבורחי בתחילת מלחמת העולם ברכבות עד אודסה ומשם באונייה לאה"ק.

רוצים להתחשבן...

עוד על תקופת היותו בריגה, מוסיף ומספר בנו הרה"ח ר' מנחם מענדל, מה ששמע מאביו בהזדמנות אחרת:

אבא היה בריגה כחצי שנה, בזמן ששהה שם החסיד המפורסם ר' יצחק (איטש'ע) דער מתמיד. אבי חבר לו ושהה במחיצתו. הוא נהג ללוותו למקווה בימי שבת וחג, זכה להתועד עמו ואף זכה לשמשו, נוהג היה לערוך עבורו קניות וכדומה.

"פעם", סיפר אבא, "כשהלכנו למקווה בשבת, תכף כשיצאנו מחצר הבית הבחין ר' איטשע שמטפחת מונחת בכיסו. הוא חשש שנכשל בטלטול והרגיש מאוד שלא בנוח. בדיוק באותן דקות עברה שם גויה שגרה בסמוך והיא הרכינה ראש בדרך ארץ (כי הדרת פניו משכה אפילו גויים שהחזיקוהו אדם קדוש). הוא לקח את המטפחת והיא נטלה אותה להכניסה לביתו של ר' איטשע.

ר' איטשע נעמטד והחל להסביר מדוע הוא נכשל בעניין זה. הוא סיפר ש"גדול" אחד הגיע לעולם האמת ובדקו אחריו בבית דין של מעלה ולא מצאו שום פגם בהתנהגותו, אך ה"בעל-דבר" סירב לאפשר לו להיכנס לגן-עדן ומצא שביום שבת קודש אחד בקיץ נפתחה סולייתו של אותו "גדול" בהלכו בדרך. חולות חדרו לשם והוא טלטלם בדרכו וממילא לפני גן עדן הוא זקוק לביטוש, תיקון וכו'. "כנראה גם איתי", אמר ר' איטשע, "רוצים 'להתחשבן' כך", וצחק מלוא הפה...

מכתבים ראשונים מהרבי הרי"צ

באותה תקופה זכה הרב וואלף לקבל את האגרות הראשונות מהרבי הרי"צ. בי"ז מנחם אב כותב לו הרבי הרי"צ:

אל התלמיד הנכבד מר אפרים שי' וואלף
שלום וברכה!

במענה על מכתבו יכתוב מה שלמד במשך הזמן, והשי"ת ימלא משאלות לבבו לטובה ולברכה בגשם וברוח.

יכתוב מה שלום אביו שי', השי"ת יעזרהו בהדרוש לו בגשמיות וברוחניות, ומה שלום ידידי דודו ר' אליקים פייוויש - פיליפ - וואלף שי' מפראנקפורט ואי' הוא נמצא עתה, השי"ת יהי בעזרו בגשמיות וברוחניות.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

יחזקאל פייגין

ימים אחדים לאחר מכן, בכ"ט מנחם אב תרצ"ט, כותב לו הרבי הרי"צ עוד אודות תוכנית הנסיעה שלו לאה"ק:

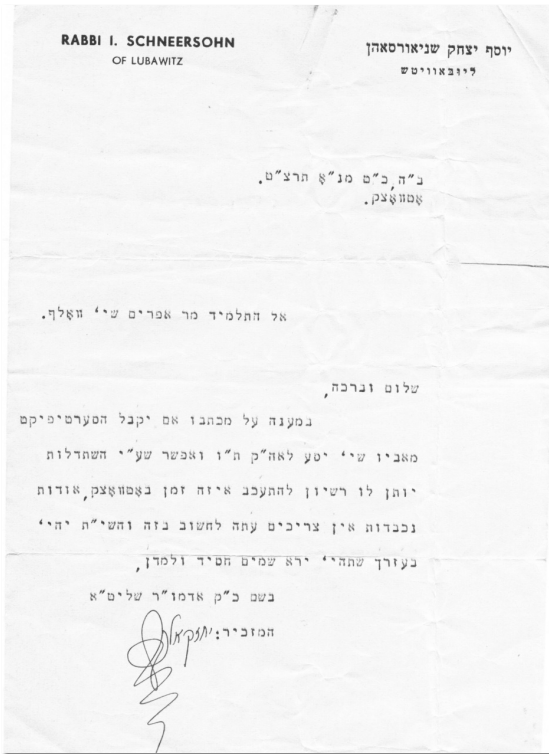
אל התלמיד מר אפרים שי' וואלף
שלום וברכה!

במענה על מכתבו אם יקבל הסערטיפיקאט מאביו שי' יסע לאה"ק ת"ו, ואפשרי שעל ידי השתדלות יותן לו רישיון להתעכב איזה זמן באטוואצק.

אודות נכבדות אין צריכים עתה לחשוב בזה והשי"ת יהי בעזרך שתהי' ירא שמים חסיד ולמדן.

בשם כ"ק אדמו"ר

יחזקאל פייגין

הצלה מהמלחמה

כאשר היו בידו כל תעודות המסע הדרושות ו'סרטיפיקט' - אישור של שלטונות המנדט הבריטי - לעלייה לארץ ישראל, יצא לעיר הנמל אודסה, שם עלה על אונייה שעשתה דרכה לארץ ישראל.

המסע לארץ ישראל היה ארוך וכאשר הבחור אפרים וואלף עמד בשערי הארץ, באירופה כבר השתוללה מלחמת העולם השנייה והתברר למפרע כי הנסיעה הייתה למעשה מסע בריחה והצלה. ואכן, רבים מבני המשפחה העניפה נספו בגרמניה עצמה או במדינות אחרות באירופה. רק אביו הרב בנימין הצליח להימלט מבעוד מועד, עלה גם הוא לארץ וקבע את מושבו בירושלים ת"ו.

תלמיד ב"תורת אמת"

עם הגיעו לארץ ישראל נכנס הרב אפרים וואלף לשיבת "תורת אמת" החב"דית בירושלים, שם חזר לשקוד על התורה והעבודה.

הנה אפיזודה מהימים הראשונים לבואו לארץ המאפיינת את אישיותו. עם בואו ל"תורת אמת" הכיר ר' אפרים את המשפיע הרב החסיד ר' משה-יהודה רייכמן ע"ה. כעבור ימים אחדים, שמע שהרב רייכמן נתון בצרה לאחר שהמטרה הבריטית הוציאה צו מעצר נגדו, מפני שבחיפוש בביתו נמצא מזון שנקנה ב"שוק השחור", איסור חמור באותם ימים.

ר' אפרים התייצב לאלתר בתחנת המשטרה והעיד שהמזון היה שלו. הוא טען שקנה זאת מכספו שהביא עמו מאירופה, ומאחר שהוא חדש בארץ, הניח את דברי המזון למשמרת אצל הרב רייכמן... כך שוחרר המשפיע.

עם הכנסו לישיבה, מיהר הרב וואלף לדווח לרבי הריי"צ על לימודיו בישיבת תורת אמת, ומהנעשה עם קרובי משפחתו. על כך כתב לו הרבי את האגרת הבאה:

ב"ה, י"ב שבט ת"ש

ריגע

אל התלמיד החשוב מר אפרים שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מט"ו לחדש העבר, נהניתי לשמוע משלומי ומשלום אביו שי' ומשלום אחיותיו גיסו ובנם שי', ושמחתי לשמוע מלימודו בנגלה ודא"ח, וישקוד בלימודו והשי"ת יהי' בעזרו שיהי' ירא שמים חסיד ולמדן.

יחזק השי"ת בריאות אביו שי' ויזמין לו פרנסתו בהרחבה גדולה ויגדל את אחותו תחיל' ואותו יחיל' לתורה חופה ומעש"ט ויראה מהם רוב נחת בגו"ר.

אתעניין לדעת איך היא הנהגת אחותו וגיסו יחיו בשמירת מצות מעשיות ואיפה הם נמצאים ובאיזה סביבה הם דרים. כן איך היא הנהגת אחותו תחיל' ובמה היא עוסקת ובטח אביו שי' מתענין להשיאה לתלמיד למדן וירא שמים, יזמין לו השי"ת שידוך טוב עבודה בקרוב.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

ברכתו של הרבי הריי"צ התקיימה, וכעבור ימים ספורים באה אחותו מרת מיכלא בקשרי השידוכין עב"ג, והרב וואלף בישר זאת לרבי הריי"צ. במענה שיגר לו הרבי הריי"צ את אגרת הברכה הבאה:

ב"ה, ט' אדר ראשון ת"ש

ריגא

אל התלמיד מר אפרים שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום י"ח שבט המבשר מקשוה"ת של אחותו מיכליא תחי' עם ב"ג התלמיד מר יצחק שי' למז"ט, הנני בזה מברכו בברכת מז"ט, יתן השי"ת ויהי' בגדא טבא ותהי' חתונתם בעתה ובזמנה בשעה טובה ומוצלחת.

נהניתי מאד אשר החתן שי' למד בישיבת עדינבורג אצל ידידי הרה"ג ר' שמעון ישראל שי' פאזען אשר בודאי קלט שם יראת שמים.

בטח קיבל את מכתבי העבר ושיבני על מה שכתבתי שם.

ימסור בשמי פ"ש וברכת מזל טוב לאביו שי' ולהחתן ולאחותו יחיו, יעזור להם השי"ת בכל הדרוש להם בגשמיות וברוחניות. יחזק השי"ת לבבו לשקוד בתורה ועבודה.

המצורף לירא אחת נתקבל.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

עידוד ללימוד חסידות

בט' אדר שני ה'ש"ת, הגיעה הרבי הריי"צ בשלום לארצות הברית, לאחר שניצל בניסי ניסים מאימי הנאצים ימ"ש. כחודש לאחר בואו לארצות הברית, בשהותו בלייקווד לקראת חג הפסח, שיגר הרבי הריי"צ לרב אפרים וואלף את האגרת הבאה, ממנה אנו למדים על השתדלותו לקרב לתורת החסידות ולדרכיה את קרובי משפחתו:

ב"ה, י"ג ניסן ת"ש

לייקוואוד

אל התלמיד מר אפרים שי' וואלף

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ג אד"ר אשר קיבלתיו רק זה עתה ששלחוהו לי לפה מריגא - המבשר מבשרת הגבלת זמן נשואי אחותו עם ב"ג יחיו למזל טוב, הנני בזה לברכו בברכת מזל טוב, ובבקשה למסור ברכתי ברכת מזל טוב לידידי אביו שי' שיראה בהם רוב נחת בין שאר ילדיו שי' בגשמיות וברוחניות.

נהניתי לשמוע מטיב הנהגת אחותו וגיטו יחיו בהאג שיש לו קביעות עתים לתורה לעצמו וגם משתתף בשעורי הלימוד ברבים, יהי השי"ת בעזרו ויזמין לו פרנסתו בהרחבה, ונכון הדבר אשר מזמן לזמן יבא עמו בכתובים לחזקו בדבר קביעות עתים לתורה, גם לבאר לו איזה עניינים מתורת החסידות, לעוררו על לימוד ספר התניא, וגם איזה שיחה ומאמר מהנדפסים, והשי"ת יהי' בעזרו בגשמיות וברוחניות.

טוב מאד עשה שלמד עם אחותו תחי' איזה פרקים בתניא ומאמרים הנדפסים, וגם על להבא ישתדל בזה, והעיקר הם סיפורי החסידים שמעוררים את הלב ומחזקים אותו ביראת שמים.

נחוץ במאוד מאד אשר יקבע מועד מוגבל כפי האפשרי ללמוד דא"ח עם גיסו ר' יצחק שי' לבאר ולהסביר לו העניינים בסדר מסודר וללמוד המאמרים הנדפסים המובנים והעיקר ללמוד במתינות, והשי"ת יעזור לו שיהי' ירא שמים חסיד ולמדן, ויודיעני מה הוא לומד.

יעזור לך השי"ת שתשקוד בלימוד הנגלה ודא"ח ותצליח בלימודך ובעבודה בבירור ותיקון המידות ותהי' ירא שמים חסיד ולמדן.

המברכו

[חי"ק]

RABBI I. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y.

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

ב"ה, ז' תשרי, תש"א
ברוקלין

אל התלמיד החשוב מר אפרים שי' וולף
שלום וברכה!
במענה על כתבו, ימלא השי"ת
משאלות לבבו לטובה ולברכה ויתן לו
מתימה וגמר המיטה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגו"ר.

ובדבר שאלתו בענין סדר
העבודה בתפלה טוב הוא, אטנם בזמני
התפלה בסדר כזה העיקר הוא בשבת קדש
ופעם אחד ולכל היותר (לא בכל זמן
רק כאשר יש תסוקה וצמאון) שני פעמים
בשבוע, והשי"ת יעזור לו להיות יר"ש
חסיד ולמדן.

אדות שידוך נכון הדבר, והשי"ת
יזמין לו שידוך טוב וטובו לפגיו בגו"ר.
פ"ש וברכה לגיסו יחי".
הדו"ש ומברכו,

להתעניין בשידוכין

בראשית שנת תש"א
שיגר הרבי הריי"צ לרב
וואלף אגרת ברכה בקשר
עם השנה החדשה.
באגרת זו הרבי אף מנחה
אותו בהוראות בדרכי
עבודת ה', והרבי אף
מורה לו שכבר הגיעה
השעה להתעניין בעסקי
השידוכין:

ב"ה, ז' תשרי תש"א

ברוקלין

אל התלמיד החשוב מר
אפרים שי' וולף

שלום וברכה!

במענה על מכתבו,
ימלא השי"ת משאלות

לבבו לטובה ולברכה ויתן לו חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

ובדבר שאלתו בעניין סדר העבודה בתפלה טוב הוא, אמנם בזמני התפלה בסדר כזה העיקר הוא בשבת קודש ופעם אחד ולכל היותר (לא בכל זמן רק כאשר יש תשוקה וצימאון) שני פעמים בשבוע, והשי"ת יעזור לו להיות ירא שמים חסיד ולמדן.

אודות שידוך נכון הדבר, והשי"ת יזמין לו שידוך טוב ומוכשר לפניו בגו"ר.

פ"ש וברכה לגיסו יחי'.

הדו"ש ומברכו

[חי"ק]

"נטעתי ארז בארץ הקודש"

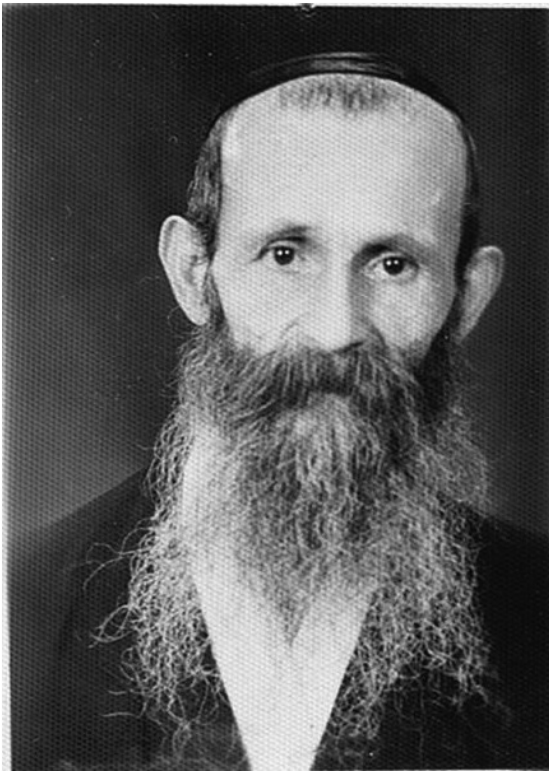
בשנה הראשונה ללימודו בארץ הקודש, רכש לו הבחור אפרים בארץ שם טוב וכל מכריו וסביבתו עמדו על סגולותיו וכישרונותיו הברוכים. באותה העת פנה

אליו הרב החסיד ר' משה דובינסקי ע"ה, מנכבדי חסידי חב"ד בירושלים דאז, בהצעת שידוכין. המדוברת היתה מרת פסיה, תבדלח"ט, בתו של החסיד והמקושר הנודע רבי אברהם פאריז ע"ה, שמשפחתו התגוררה באותם ימים בפתח תקווה.

מספרת מרת פסיה וולף

תחי':

"את בעלי ראיתי פעם אחת בלבד קודם לכן. כחצי שנה לפני כן, בל"ג בעומר ה'ש"ת הוא נסע עם אחי ברוך ז"ל למירון, ובדרכם חזרה במוצאי ל"ג בעומר, התעכבו בביתינו לטעימה קלה ולמנוחה.

הרה"ח ר' אברהם פאריז ע"ה

משהרב דובינסקי הציע את השידוך, הגיע המדובר לפגישת היכרות בביתנו בפתח תקווה. נפגשנו פעם אחת בלבד, ולמחרת שלחה אמי מברק לאבי ששהה אז בחצר הרבי הריי"צ בניו-יורק".

כאשר ההצעה הגיעה אל הרב אברהם פאריז, הוא נכנס אל הרבי הריי"צ ושאל את דעת קדשו על הצעת השידוך.

הרבי הריי"צ הביע דעתו על השידוך לחיוב והרעיף שבחים על הבחור המוצע באומרו: "איך האב איינגעפלאנצט א ארז אין ארץ הקודש" [=נטעתי ארז בארץ הקודש].

לאחר ביטוי כה נדיר וכה רב-משמעות מפי הרבי, ר' אברהם מיהר לשלוח מברק לרעייתו בפתח-תקווה בו ביקש להביא את השידוך לידי גמר בהקדם האפשרי.

הווארט נערך בבית משפחת פאריז ברחוב בר כוכבא 16 בפתח תקווה, בראש חודש שבט תש"א, בהשתתפות קהל גדול של אנ"ש ובני משפחה.

ימים ספורים לאחר בואו בקשרי השידוכין, בו' שבט, כתב הרב וולף לרבי הריי"צ מהנעשה עמו באותם ימים:

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

בר"ח שבט היו אצלי קישורי התנאים בשעטומ"צ עם בתו של התמים ר' אברהם שי' פריז. על התנאים היו גם אנ"ש והתמימים שי' מתל אביב. גם קודם התנאים היו אבי שי' עם אשתו בפתח תקווה והסכימו על העניין, וגם על התנאים נסעו...

במכתב קדשו הקדום הסכים לי כ"ק שליט"א לחשוב דא"ח בין פסוק לפסוק באמצע סדר התפילה. בזמן האחרון התחלתי לחשוב רק בין מזמור למזמור. . והנני שואל עצת כ"ק אדמו"ר שליט"א אם בכלל לחשוב דא"ח באמצע סדר התפילה ובאיזה מקום. ויברכני כ"ק אדמו"ר שיהי' הטראכטן של קודם התפילה באמת הכנה אל התפילה, ושאוכל למצוא יותר חיות בתיבות התפילה.

כן אני שואל עצת כ"ק אדמו"ר שליט"א בעניין סדר הלימוד בנגלה ובדא"ח, ובפרט בעניין לימוד הדא"ח אם ללמוד גם לגירסא ואפשר הרבה מאמרים. . ואיזה מאמרים ללמוד, ואיזה מאמרים ללמוד לעיוני.

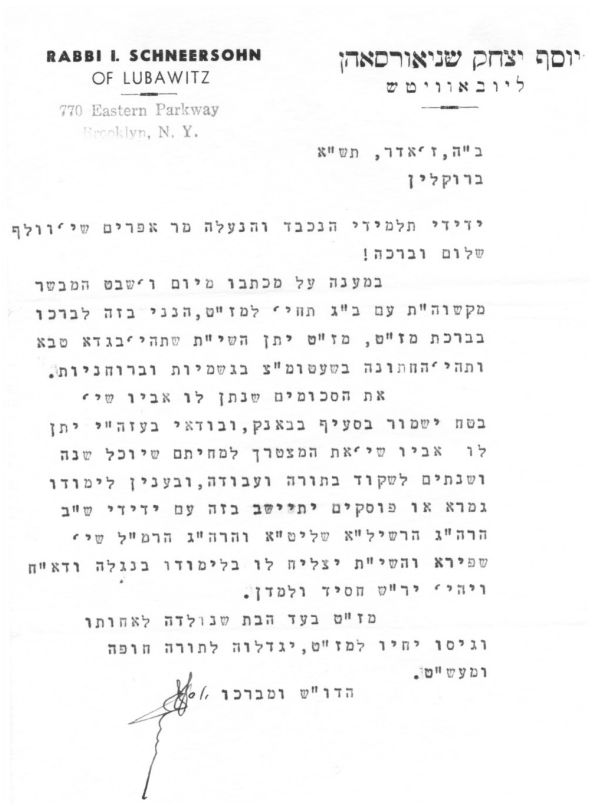
עד עכשיו למדתי המשך ר"ה רס"ה בעל פה, ועומד אני עכשיו במאמר ד"ה ביום השמיני עצרת. גם למדתי לגירסא מאמרים משנת רפ"ח וש"ת, ובנגלה אם ללמוד פוסקים או גמרא...

באתי להודיע לכ"ק אדמו"ר שליט"א שת"ל נולדה לאחותי בת וקראו שמה בריינדל על שם אמי ע"ה. ויברך כ"ק אדמו"ר שליט"א הוריה שיזכו לגדלה לתורה ולחופה ולמעש"ט.

תלמידו אפרים בן בריילא וולף

ברכות הרבי הרי"צ לשידוך

במענה על כך, כתב לו הרבי הרי"צ ב' אדר תש"א:

ידידי תלמידי הנכבד והנעלה מר אפרים שי וולף

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום ו' שבט המבשר מקישורי התנאים עם ב"ג תח"ל למזל טוב, הנני בזה לברכו בברכת מזל טוב מזל טוב, יתן השי"ת שתה"ל בגדא טבא ותה"ל החתונה בשעטומ"צ בגשמיות וברוחניות.

את הסכומים שנתן לו אביו שי' בטח ישמור בסעיף בבאנק, ובודאי בעזה"י יתן לו אביו שי' את המצטרך למחיתם שיוכל שנה ושנתים לשקוד בתורה ועבודה. ובענין

לימודו גמרא או פוסקים יתישב בזה עם ידידי שי' הרה"ג הרשיל"א [=הר"ר שלמה יהודא לייב אליעזרוב] שליט"א והרה"ג הרמ"ל שי' שפירא, והשי"ת יצליח לו בלימודו בנגלה ודא"ח ויהי' ירא שמים חסיד ולמדן.

מזל טוב בעד הבת שנולדה לאחותו וגיסו יחיו למזל טוב, יגדלוה לתורה חופה ומעש"ט.

הדו"ש ומברכו

[חי"ק]

ובאגרת מי"ז אלול תש"א, מוסיף הרבי הריי"צ וכותב עוד לרב וולף אודות השידוך:

אל התלמיד החשוב מר אפרים שי' וולף
שלום וברכה!

במענה על מכתבו . . . כתיב בחכמה יבנה בית, כל אחד מישראל בכלל ובן תורה בפרט צריך לשום לבו ודעתו לבנות ביתו על יסוד התורה והמצווה בחכמה ובקירוב הדעת. בת גילו תחי' קבלה חינוך טוב בבית אבי' ידידי החסיד התמים הר"ר אברהם שי' וסימן טוב יש לו באחיה ידידי התמים והירא אלוקים מר ברוך שי', ויגמור העניין בעזה"י למזל טוב בקירוב הדעת באחוה ובריעות, ויגבילו זמן החתונה למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת בגשמיות וברוחניות.

הנני מברכו בכתובה וחתימה טובה, הדו"ש ומברכו

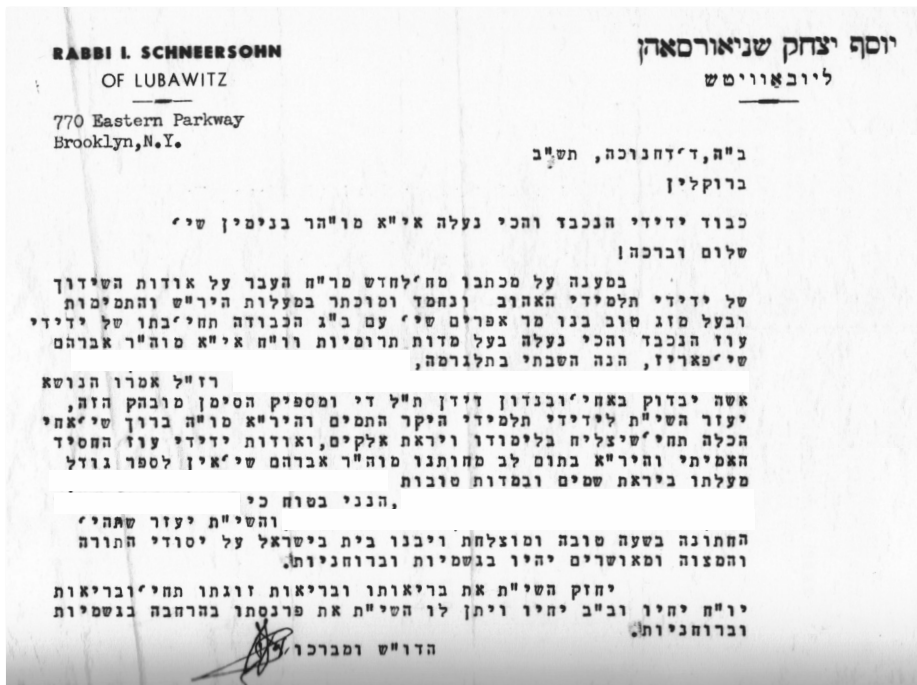
"אין לספר גודל מעלתו"

תקופה מסויימת לאחר שהשתדכו, חש אביו הרב בנימין, שהיה מרקע אמיד ו"ייקי", שלא בנוח עם השידוך. ר' אפרים היה בן יחיד להוריו, ואביו קיבל הצעות ממשפחות גבירים בעלי רקע דומה לשלו. לרבי הריי"צ נודע מכך, והרבי השיב לו במכתב זמן קצר לפני חתונתם, מתאריך ד' חנוכה תש"ב, בו הוא מרעיף שבחים על משפחת המחותנים:

כבוד ידידי הנכבד והכי נעלה אי"א מוה"ר בנימין שי'
שלום וברכה!

במענה על מכתבו מח' לחודש מר"ח העבר על אודות השידוך של ידידי תלמידי האהוב ונחמד ומוכתר במעלות היראת שמים והתמימות ובעל מזג טוב בנו מר אפרים שי', עם ב"ג הכבודה תחי' בתו של ידידי עוז הנכבד והכי נעלה בעל מדות תרומיות וו"ח אי"א מהו"ר אברהם שי' פאריז, הנה השבתי בתלגרמה...

רז"ל אמרו הנושא אשה יבדוק באחי' ובנדון דידן ת"ל די ומספיק הסימן מובהק הזה.

יעזור השי"ת לידידי תלמידי היקר התמים והיר"א מו"ה ברוך שי' אחי הכלה תחילתו שיצליח בלימודו ויראת אלקים, ואודות ידידי עוז החסיד האמיתי והיר"א בתום לב מחותנו מו"ה ר אברהם שי' אין לספר גודל מעלתו ביראת שמים ובמדות טובות....

הנני בטוח כי . . השי"ת יעזור שתהי' החתונה בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית בישראל על יסודי התורה והמצוה ומאשרים יהיו בגשמיות וברוחניות.

יחזק השי"ת את בריאותו ובריאות זוגתו תחילתו ובריאות יו"ה יחיו וב"ב, ויתן לו השי"ת את פרנסתו בהרחבה בגשמיות וברוחניות.

הדו"ש ומברכו

[חי"ק]

ואכן, בעקבות השידוך אף התהדק הקשר בין הרב בנימין וואלף ובין הרבי הריי"צ.

במקביל, באותו יום הוסיף הרבי הריי"צ וכתב מכתב גם לר' אפרים עצמו:

אל התלמיד החשוב והכי נעלה וו"ח אי"א מו"ה אפרים שי'
שלום וברכה!

במענה על מכתבך מט' מר"ח העבר אודות השידוך למזל טוב עם ב"ג הכבודה תחי', השבתי בתלגרמה לכבוד אביך שי' ולך אשר בטח קבלת במועדה ותקיים כפי האמור בה.

והשי"ת יעזור שהחתונה תהי' בשעה טובה ומוצלחת ותבנו בית בישראל על יסודות התורה והמצווה ומאושרים תהיו בגשמיות וברוחניות.

בדבר הגניבה בכסף מזומן, פלא גדול הוא אשר סכום כזה החזיקו בבית ולא בסעיף כנהוג, והשי"ת יעזור לכבוד אביו שי' בפרנסה בהרחבה שיוכל לשלם לך את הסכום שיעד עבורך.

הדו"ש ומברכו

[חי"ק]

האב משתתף בחתונה מחצר הרבי

מספרת מרת פסיה וולף:

במשך השנה שבין האירוסין לחתונה, חתני הגיע לבקר אותנו פעמים אחדות, ואני נסעתי עם אמי פעם אחת לירושלים, להכיר את משפחתו.

כשנה לאחר אירוסינו, בראש חודש אדר תש"ב, התחתנו באולמי "גסטטנר" בשכונת גאולה, כשאבי ר' אברהם משתתף בשמחתנו מרחוק, מחצרו של הרבי הריי"צ.

ביום חתונתנו הבריק אבי לארץ ברכת מזל טוב, וגם במברק זה, עיקר דאגתו של אבי הייתה - נחת רוח לרבי. אבי כתב כך "מזל טוב. לאחר החתונה הבריקו לרבי. מזל טוב. אברהם פאריז".

כדי ללמד על המצב הכלכלי באותה תקופה, אספר רק זאת ששתיים מתוך סעודות ה"שבע ברכות", בישלה הכלה בכוחות עצמה...

ברכות הרבי הריי"צ לחתונה

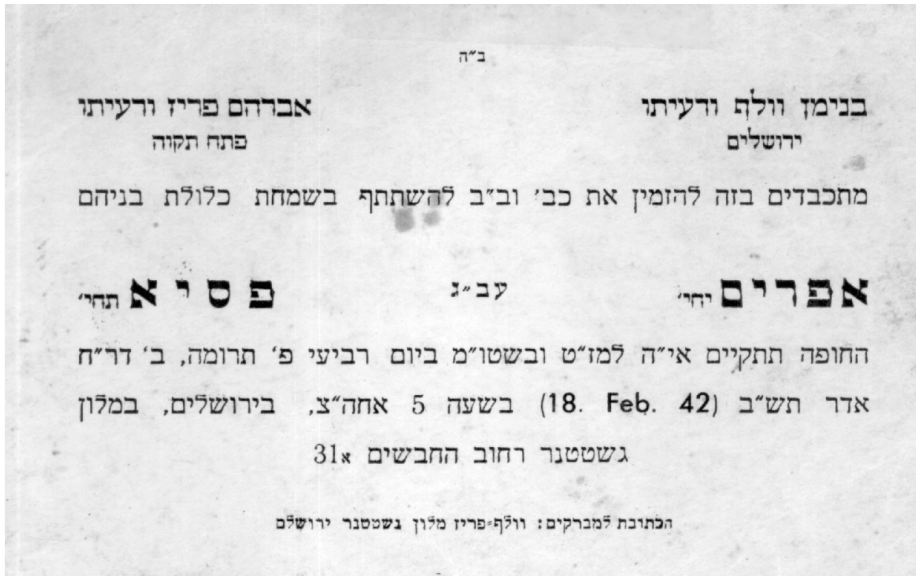
לפני חתונתם, שיגרו החתן והכלה לרבי הריי"צ את המברק הבא:

כ"ג שבט תש"ב. החתונה בראשון לאדר . . ברכנו בכל טוב בגשמיות ורוחניות. אפרים בן בריילע. פעסיע בת ביילא.

על כך השיב להם הרבי הריי"צ באגרת ברכה מו' אדר תש"ב:

ידידי וו"ח אי"א מו"ה אפרים שי' וולף

שלום וברכה!

ההזמנה לחתונתם של הרב אפרים ותבדל"ח פסיה וולף

החופה בחצר מלון "גסטטנר" בירושלים

בזה הנני לברך אותך
ואת ב"ג הכבודה תחיל
בברכת מזל טוב, מזל טוב.
יתן השי"ת שתהי' בשעה
טובה ומוצלחת ותבנו
בית בישראל על יסודות
התורה והמצוה ומאושרים
תהיו בגשמיות וברוחניות,
והוריתם יחיו יראו בכס
ובשאר ילדיהם יחיו רוב נחת וגיל בגשמיות
וברוחניות.

תשקוד ותצליח בלימוד
ותהי' ירא שמים חסיד
ולמדן ותתנהג בהנהגה
טובה בשמירת המצות
מעשיות בהידור, וטוב יהי'
לכם בגשמיות וברוחניות.

הדו"ש ומברכם

[חי"ק]

באותו יום, הוסיף הרבי ושיגר אגרת נוספת לר' בנימין וולף, אביו של ר' אפרים:

ידידי הנכבד והנעלה אי"א מו"ה בנימין שי'

שלום וברכה!

בזה הנני לברכך בברכת מזל טוב עבור חתונת ידידי בנו התלמיד הנעלה והכי חשוב
ו"ח אי"א מו"ה אפרים שי' עם ב"ג הכבודה תחיל, מזל טוב מזל טוב.

יתן השי"ת ותהי' בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית בישראל על יסודות התורה והמצוה
ומאושרים יהיו בגשם וברוח, ויראה בהם ובשאר ילדיהם יחיו רוב נחת וגיל, ויעזור לו
השי"ת בגשמיות וברוחניות.

הדו"ש ומברכו

[חי"ק]

מי ניקה את אולם הישיבה?

מוסיפה ומספרת תבדל"ח מרת פסיה תחי' וולף:

יום אחד, לאחר חתונתנו, הגיע השדכן שלנו הרב משה דובינסקי לביתנו, והניח את מעילו על אחד הכיסאות. כשבאתי לתלות את המעיל על קולב, הבחנתי בפתקית התפורה למעיל, עליה רשום "אפרים וולף"... כנראה שבעלי בתור בחור נתן לר' משה את מעילו, כשהבחין שהוא זקוק לכך...

מאוחר יותר סיפרו לי חבריו לישיבה באוטבוצק, בהם הרב ברכהן, הרב יוסף ווינברג והרב בערל ליווי, את העובדה הבאה על בעלי: מצבה הכספי של הישיבה היה דחוק מאוד, ובוודאי שלא היה תקציב לניקיון הישיבה, ומצב הניקיון היה מוזנח מאוד. בעלי שהגיע ממשפחה "יקית" ומסודרת, הפריע לו הדבר מאוד, ובאישון לילה, כאשר כל חבריו נמו את שנתם, היה מנקה את אולם הלימודים.

כעבור פעמים אחדות הבחינו הבחורים שאין זה מקרה שה'זאל' נקי בבוקרו של יום, והחליטו לגלות מי מנקה את הישיבה. וכך, באחד הלילות נודע הדבר, שאפרים וולף, בן הגביר בעל האמצעים, הוא זה שמנקה את הישיבה באין יודעים...

"נהייתי מהכרת הטובה ושמכרת בהטוב האמיתי"

ככ"ז מנחם אב תש"ב שיגר הרבי הריי"צ לבני הזוג את המכתב המופלא הבא:

ידידי וו"ח אי"א מו"ה אפרים שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ז אדר המבשר כי אחותו תחי' ילדה בת למזל טוב, ימסור להם את ברכתך מזל טוב כי יגדלוהו לתורה חופה ומעשים טובים מתוך פרנסה וקביעות עתים לתורה.

ובמענה על מכתבו מכ"ח אייר וי"א סיון המודיעים על אודות אחותו מרת רחל תחי' וגיסו ר"א שי' וב"ב יחיו, יעזור להם השי"ת בהדרוש להם בגשמיות וברוחניות.

ובמענה על מכתב זוגתו תחי' בתודה עבור האחריות שלקחתי עבור הנהגתה הטובה בראת שמים, נהייתי מהכרת הטובה ושמכרת בהטוב האמיתי. יחזק השי"ת את בריאותה ואת בריאותו ויחיו חיים מאושרים בגשמיות וברוחניות. הנני מברכם בכתיבה וחתימה טובה, בשנה טובה ומתוקה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ח. ליבערמאן, מזכיר

עסקנות ציבורית ראשונה

בשנים הראשונות לאחר חתונתו עסק ר' אפרים לפרנסתו במשלוח חבילות מארץ ישראל לרוסיה. בד בבד, הקדיש הרבה מזמנו ומרצו לעשיית חסד על-ידי איסוף כספים וחלוקתם למשפחות נזקקות בירושלים, כאשר כ'שותף' לעסקנות זו משמש לו מי שהיה לו חבר לספסל הלימודים בישיבת 'תורת אמת', הרב החסיד ר' משה אשכנזי ע"ה.

עסקנותו הציבורית החב"דית הראשונה של הרב וולף הייתה בחורף תש"ג. בארצות אירופה השתוללה השואה האיומה והרבי הרי"צ שישב בארצות הברית עשה מאמצים רבים לטלטל ולזעזע את יהדות העולם, ובאותה שנה יצא בקריאתו המפורסמת "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", אותה פרסם בשורה של איגרות פומביות בשם "קול קורא". הדברים פורסמו בעיתונות היהודית של אמריקה בימים ההם ועשו רושם גדול וחזק (לימים נעתקו גם בסדרת 'אגרות קודש' של הרבי נ"ע).

הרב אברהם פאריז ששהה באותן שנים בחצר הרבי והתעסק בהפצת ה"קול קורא", עורר את חתנו לעסוק בהפצת ה"קול קורא" בארץ. הרב וולף ועמו הרב החסיד ר' דוד חנזין, פנו לסופרים ידועים בתל-אביב ואלה תרגמו את ה'קול קורא' מאידיש ללשון הקודש. השניים הפיקו חוברת מיוחדת שהכילה את הנוסח המתורגם, הדפיסו אותה בעותקים רבים ובמשך כמה שבועות נסעו לאורכה ולרוחבה של הארץ, להפיץ את קריאתו של הרבי הרי"צ ככל האפשר.

עזרה ליהודי ללא חשבונות

עובדה מפליאה אודותיו מאותם ימים, נודעה כעבור למעלה משבעים שנה, מפי רעייתו תבדל"ח:

כאמור, בהיות הרב אפרים אברך צעיר, הוא נדד במשך כמה שבועות ברחבי הארץ בחלוקת ה"קול קורא", ביחד עם הרב חנזין.

בהיותו בפתח תקווה בבית חמיו הרב פאריז לביקור קצר, פנה אליו אחד מנכבדי אנ"ש, אשר אחד מקרובי משפחתו שיצא לתרבות רעה, לחם כנגד הבריטים ששלטו אז בארץ, והבריטים הכריזו עליו כמורד במלכות וחיפשוהו להענישו בכל חומר הדין, והחסיד פנה אל ר' אפרים אם הוא יכול לסייע לו בעניין.

ר' אפרים ללא היסוס מסר לחסיד את מפתח דירתו בירושלים, ואמר לו שקרובו יכול לשהות בדירתו ככל שיחפוץ, למרות שבכך ר' אפרים העמיד את עצמו ואת

אשתו בסכנה חמורה, כדין מסייעים למורדים בבריטים. אבל כל זה לא עמד לנגדו, כאשר יכל לסייע ליהודי להינצל מסכנה.

"טרחתם בנסיעות לעורר על התשובה"

באיגרת מט"ו אלול תש"ג, המופנית אל "ידידי וו"ח אי"א מוה"ר רפאל נחמן שי' הכהן, מוה"ר משה שי' גורארי, מוה"ר מיכאל שי' דווארקין, מוה"ר דוד שי' חנזין, מוה"ר יונה שי' לויטס, מוה"ר אפרים שי' וואלף, מוה"ר שמרי' שי' גורארי", משבח הרבי הרי"צ את העוסקים בהפצת ה"קול קורא" ומציין במיוחד תודה לר' אפרים:

את שני מכתביהם מאדר שני ומניסן קיבלתי כאחד באיחור זמן יותר מגדר הרגיל. טוב מאד עשו לפרסם את הקול-קורא לאלתר לתשובה, ותודה וברכה לידידי מוה"ר אפרים שי' וואלף ולהנכבד והכי נעלה המצויין בתורה ומשתדל ביראת שמים מוה"ר דוד שי' חנזין, עבור טרחתם בנסיעות לעורר על התשובה.

ותודה וברכה למסדר אסיפת העם וביחוד לידידי הרה"ג וו"ח אי"א מוהרש"י שי' זוין כן. זה לא כבר קבלתי את החוברות שהעתיקו, ומסרתי לחתני הרה"ג רמ"מ שניאורסאהן שליט"א אשר יתדבר עמהם דבר סידור מחנה ישראל באה"ק ת"ו כסניף למחנה ישראל שבפה, ועל אודות שילוח חומר להדפסה בעברית וביחוד בהנוגע לאה"ק ת"ו אראה אי"ה מה שאפשר לעשות בזה.

והשי"ת יהי' בעזרם ויצליח להם בעניניהם הפרטים בגו"ר ויוסיפו אומץ בעבודתם הכללית, והנני מברך אותם ואת בני ביתם יחיו בברכת כתיבה וחתימה טובה בגשמיות וברוחניות.

ידידם עוז הדורש שלומם טובם והצלחתם בגשמיות וברוחניות.

ברכה ללידת הבכור

בראש חודש ניסן תש"ג נולד לר' אפרים ולרעייתו מרת פסיה בנם בכורם, הרה"ח הרב נתן שי'. באותו יום בו שיגר הרבי הרי"צ את האגרת דלעיל, בט"ו אלול תש"ג, הוסיף הרבי וכתב באופן פרטי לר' אפרים, ובו ברכה לפדיון הבן:

ידידי וו"ח אי"א מוה"ר אפרים שי' וולף

שלום וברכה!

מכתבו מאד"ר ומאייר שניהם נתקבלו באיחור זמן שלא כדרך הרגיל. יחזק השי"ת את בריאות כבוד אביו שי' ואת בריאות זוגתו תחיל' ובריאות יו"ח וב"ב יחיו ויעזור לכל אחד ואחת מהם בהדרוש להם בגשמיות וברוחניות.

יחוס השי"ת וירחם וישלח רפואה לאחותו תחיל' ויחזקה ויאמצה בגשם וברוח.

מזל טוב להם בעד הפדיון של בנם הילד נתן שי' למזל טוב, יגדלוהו לתורה חופה ומעשים טובים מתוך בריאות הנכונה ומתוך קביעות עתים לתורה בנגלה ובדא"ח. שמעתי אשר באה"ק ת"ו נתפשט עסק לטישת אבנים טובות, והיא בדרך כלל אומנות נקי' וקלה, ואם אמת הדבר ה' ראוי שילמוד אומנות זו והדומה לה, כמובן בשמירת זמנים של קביעות עתים לתורה בנגלה ובדא"ח והשי"ת יצליח לו בגשמיות וברוחניות. והנני מברך אותו ואת זוגתו ואת בנם יחיו ואת אביו וזוגתו ואחיותיו וב"ב יחיו, בברכת כתיבה וחתימה טובה בגשמיות וברוחניות.

הדו"ש ומברכו

[חי"ק]

התעסקות במסחר ולימוד בישיבה

בי"ג כסלו תש"ד כותב הרב וולף לרבי על ענייני פרנסתו באותם הימים:

כ"ק אדמו"ר שליט"א

זה שלושה חדשים שהתחלתי לעסוק במשלוח חבילות לרוסיה. העיקר אני שולח החבילות מבגדים. . שפה בדואר קל יותר המשלוח מכמו בתל אביב. כמו"כ התחלתי פה בירושלים לעסוק בזה בשותפות עם ר' דוד שי' גולדברג.

עד עכשיו כל העסק לוקח אצלי רק כמה שעות בשבוע, שלכן עוד אשמור הסדרים בישיבה שבה אני לומד יחד עם ברוך יצחק שי' מינצברג.

עסק לטישת אבנים נתקטן הרבה באיכות בזמן האחרון. פה קשה ביותר למצוא מקום בבית חרושת כזה. הת' ר' נפתלי דוליצקי אמר שיכול לסדר אותי אבל רק בתל אביב. וזה בכלל עניין קשה ביותר לעקור כעת דירה, ולהחליף אחר כך בבית חרושת אחרת גם כמעט אי אפשר. מלבד שאלו שמתחילים עכשיו במקצוע זה, צריכים לחתום על חוזה של הרווחה מועטת.

אבי שי' נותן הצטרפותי שביחד עם מה שארוויח מהחבילות הוא מספיק בטוב ת"ל...

אחותי רחל בת בריילא, בעלה אליעזר בן לוי יששכר, בתם בנם לוי יששכר נתן בני רחל, מזמן לזמן מקבלים מכתבים ע"י צבא האדום, ויברכם כ"ק אדמו"ר שליט"א שהשי"ת יוציאם מכל צרות, ושיזכו לראות בביאת משיח צדקנו בקרוב, בתוך כל אנ"ש ואחבנ"י.

אפרים וואלף

כמענה, השיב לו הרבי הריי"צ ב' שבט תש"ד את האגרת הבאה:

ידידי וו"ח אי"א מוה"ר אפרים שי' וולף

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ג כסלו העברת"ל עבור זה שמרויח כדי פרנסתו ועוסק בלימוד נגלה ודא"ח, יעזור לו השי"ת לשקוד בתורה ועבודה, ויחזק השי"ת את בריאותו ואת בריאות זוגתו ואת בריאות בנם יחיו ויגדלוהו לתורה חופה ומעשים מתוך פרנסה בהרחבה ובמנוחה שיוכל לשקוד בתורה ועבודה.

ישלח השי"ת רפואה לאשת אביו תחיל' ויחזק את בריאות כבוד אביו שי', ויעזור לאחיותיו וב"ב יחיו בהמצטרך להם בגשמיות וברוחניות.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ח. ליבערמאן, מזכיר

בינתיים התרחבה המשפחה ונולדו להם ב"ה ילדים נוספים. בכ"ג מנחם אב תש"ד נולד הבן השני הרה"ח הרב שלום דובער, ברק"ה, ז"ל, בכ"ב באלול תש"ה נולד הבן השלישי הרה"ח הרב מנחם מענדל שי', ובכ"ה טבת תש"ח נולד הבן הרביעי הרה"ח הרב אליקים שי'.

בתקופת מלחמת השחרור

בימי מלחמת השחרור שירת ר' אפרים בשורות ה'הגנה', כשפלוגת הצבא אליה השתייך נטלה חלק בשמירה על פתיחת הדרך העולה מהשפלה לירושלים, ובהגנה על העיר ירושלים.

מספרת מרת וולף:

באותה עת היינו כבר ב"ה משפחה המטופלת בילדים רכים, ומכיוון שביתנו היה סמוך לגבול דאז, שהינו בתקופת המלחמה בבית חמי בשכונת רחביה. יום אחד נגמר החלב בבית, ולא היה במה להאכיל את התינוק אליקים בן ארבעת החודשים. בעלי יצא מהבית לרחוב מאה שערים להביא חלב עבור התינוק, ובנוסעו על אופניו במורד הרחוב, צלפו בו חיילי הלגיון. בנס גלוי הכדורים עברו מעל כתפו, והוא לא נפגע כלל.

ועוד מזמן המלחמה, באחת ההפגזות הצטופפנו עם הילדים הקטנים ומשפחות נוספות במקלט ציבורי בשיכון פאג"י בירושלים. להגנה על המקלט הציבו סביב שקי חול רבים, והירדנים ניסו לטווח את פגזיהם לעבר המקלט בו שהו כאמור יהודים רבים.

למחרת היום שבו הניחו את שקי החול, כאשר הגברים במקלט עמדו בעיצומה של תפילת שמונה-עשרה, פגע פגז ירדני ישירות בשקי החול שהגנו על המקלט. המקלט לא נפגע, אך שקי החול התפזרו לכל עבר, וההמולה הייתה רבה. כל המתפללים רצו לעבר בני משפחותיהם, לראות את שלומם של האישה והילדים, אך אדם אחד בלבד, בעלי, נותר על עמדו ולא זז מתפילתו...

בכ"ד כסלו תש"ח כתב הרב וולף לרבי הרי"צ מהנעשה עמם בתקופה מתוחה זו, והרבי השיב על כך באגרת ברכה מב' טבת:

ידידי וו"ח אי"א מוה"ר אפרים שי' וואלף
שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד כסלו העבר, השי"ת ישמור אותנו ואת זוגתו ואת ילידיהם יחיו מכל המאורעות ויחזק את בריאותם בתוך כל אחינו בני ישראל ד' עליהם יחיו, וייתן לו פרנסה טובה בהרחבה בגשמיות וברוחניות.

הדו"ש ומברכם בגו"ר

[חי"ק]

בערב פסח תש"ח כותב הרב וולף לרבי:

כ"ק אדמו"ר שליט"א

בערך מאתיים מטר מבנייני פאג"י נמצא בית הספר לשוטרים. מפחדים מאוד שבזמן פינוי הבריטים יתפסו הערבים את המקום.

כמו כן ישנם כמה בנינים במרכז העיר שגובלים בו יהודים ולהבדיל הערבים שגם שם נשקפת אותה הסכנה.

אנא לעורר רחמים רבים ממקור הרחמים והחסדים העליונים שנהי' כולנו נשמרים מכל רע בגשמיות וברוחניות, ושנזכה כולנו לקבל פני משיח צדקנו בקרוב אכ"ר.

אפרים בן בריילא וואלף

שיעורי תורה בבית כנסת חב"ד ב"מאה שערים"

מששקטו הרוחות לאחר מלחמת השחרור, חזרו החיים בירושלים למסלולם. בכ"ח מנחם אב תש"ח מדווח הרב וולף לרבי הרי"צ על שיעורי התורה המתנהלים בבית כנסת חב"ד בשכונת "מאה שערים":

כ"ק אדמו"ר שליט"א

מאחרי שבועות התחלנו ללמוד בבית הכנסת חב"ד במאה שערים כל ערב שיעור. פעם גמרא פעם דא"ח. כמו"כ סדרנו במוצ"ש מלווה מלכה'ס.

המשתתפים הם ר' משה שי' ובר, ר' דוד שי' גולדברג, ר' ישראל יצחק שי' היילפרין, ר' לייב שי' לויין, ר' זאב שי' מינצברג, ר' יונה שי' מנדלסון, ר' ברוך שי' פריז, ר' משה שי' האלצבערג, ר' מנדל שי' קדנר, ר' משה שי' סגל, ר' אברהם צבי שי' כהן, ר' יהושע שי' אלבוים, ר' חיים משה שי' אלפרוביץ, ר' שמחה בונם שי' הבר, והב' מרדכי אהרן שי' זילברשטרום. כעת התרוקן השכונה וכל אחד ואחד גר במקומות שונים. ויברכנו כ"ק אדמו"ר שנוכל לחזור לביתנו ולקבוע השיעורים כדבעי...

אנחנו קיבלנו כעת דירה טובה במרכז העיר ת"ל. גם דירתנו בפאג"י עומדת עוד והדברים נמצאים שם במצב טוב ת"ל.

יכול ויהי לנו הזדמנות לקבל שוב סחורות מאמריקה אבל על ידי אני. ויברכנו כ"ק אדמו"ר שליט"א שיהי הכל בסדר ויגיע טוב ובנקל.

בננו מנחם מענדל שי' בעוד כמה שבועות יעשו לו פאות אי"ה, ויברכנו כ"ק אדמו"ר שליט"א ויהיה ירא שמים חסיד ולמדן, ונזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים יחד עם שאר ילדינו.

הילדים נתן שי', שלום דובער שי', לומדים בחדר. בננו אליקים שי' מתגדל כשורה ת"ל. זוג' מרגישה בסדר ת"ל.

ויברכנו כ"ק אדמו"ר שליט"א שנהיה בריאים בגו"ר, ונזכה לקבל משיח צדקנו בתוך כל אנ"ש ואחינו בני ישראל אכי"ר.

אפרים בן בריילא וואלף

כמענה על מכתבו, כתב לו הרבי הריי"צ בט' אלול תש"ח:

ידידי וו"ח אי"א מוה"ר אפרים שי' וואלף

שלום וברכה!

במענה על כתבו מכ"ח מנ"א העבר, נהניתי לשמוע מקביעות שיעורי הלימוד בנגלה ודא"ח והתוועדות בדרכי החסידים בבית הכנסת חב"ד בשכונת מאה שערים,

ומזל טוב לגזיזת שער בנם הילד מנחם מענדל שי', יגדלוהו עם שאר ילידיהם יחיו מתוך בריאות הנכונה ופרנסה טובה בהרחבה, וישמור השי"ת את כולם בגשמיות וברוחניות.

הדו"ש ומברכם

[חי"ק]

באותו יום, ט' אלול, הוסיף הרבי הרי"צ וכותב, "אל ידידינו אנ"ש המשתתפים בשיעורי הלימוד בבית הכנסת חב"ד בשכונת מאה שערים בעיה"ק ירושלים ת"ו, ה' עליהם יחיו":

שלום וברכה!

נהניתי לשמוע מקביעות שיעורי לימוד בנגלה ודא"ח והתוועדות בדרכי החסידים, יתחזקו לשמור הקביעות של שיעורי הלימוד וישתדלו להמשיך עוד משתתפים בשיעורי הלימוד.

והשי"ת יחזק את בריאותם ובריאות ב"ב יחיו, וישמור אותם ואת ב"ב יחיו וייתן לכולם פרנסה טובה בהרחבה בגו"ר.

הדו"ש ומברכם בגשמיות וברוחניות

[חי"ק]

חודשים אחדים לאחר מכן, בי"א כסלו תש"ט, הוסיף הרבי הרי"צ ושיגר למתפללי בית הכנסת חב"ד במאה שערים אגרת ברכה ועידוד נוספת:

אל ידידינו אנ"ש

מתפללי בית הכנסת חב"ד מאה שערים בירושלים ת"ו

ד' עליהם יחיו

שלום וברכה!

בנועם קראתי מכתבו של ידידי וו"ח אי"א מוה"ר אפרים שי' וואלף על אודות התחדשות קביעות שיעורי הלימוד בדא"ח ברבים, יתחזקו לשמור הקביעות וזמני ההתוועדות כדרכי החסידים. והשי"ת יחזק את בריאותם ובריאות בני ביתם יחיו וייתן לכולם פרנסה טובה בהרחבה.

הדו"ש ומברכם בגשמיות וברוחניות

[חי"ק]

בעסקי יבוא-יצוא

באותה תקופה שלח הרב אפרים את ידו במסחר, בעסקי יבוא סחורות מארצות הברית, ביחד עם ידידו הרב דוד גולדברג ע"ה.

במברק מי"ג חשון תש"ט, כותב הרב וולף לרבי הרי"צ על תוכניתם לקנות רכב במשותף לצורכי מסחרם, "מציעים שותפות באוטו מסע להובלה, שעולה 500 לירות. כהיום עסק טוב. נא לטלגרף אם מסכים".

במענה על כך כתב לו הרבי באגרת מי"ד חשון:

ידידי וו"ח אי"א מוה"ר אפרים שי' וואלף

שלום וברכה!

במענה על שאלתו בטע"ג, עניתי לו בטע"ג "עם שותפים טובים ובדרכים בטוחים נכון להשתתף. מברכם בהצלחה".

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ח. ליבערמאן, מזכיר

כשר' אפרים קיבל את אישורו של הרבי לקניית רכב, הוא קנה את הרכב החדש, ומיהר לדווח על כך לרבי הרי"צ, במכתב מר"ח כסלו תש"ט:

כ"ק אדמו"ר שליט"א

קנינו המכונה בעד 510 לירות. והי' עוד הוצאות בסך 75 לירות. שותפי הוא ר' צבי אלימלך שי' גולדמאן. הוא מחסידי הרב ר' אהרן ראט שנפטר כאן לפני כמה שנים. ויברכנו כ"ק אדמו"ר שליט"א שהעסק ילך כרגיל בלי נזק.

ביחד עם ר' דוד שי' גולדברג מביאים סחורות שונות מארצות הברית כמו מקודם. הגשנו בקשה לרישיון יצוא-יבוא. ויברכנו כ"ק אדמו"ר שליט"א שנקבל הכל בנקל וכשורה בלי כל עיכובים.

באתי לשאול עצת כ"ק אדמו"ר שליט"א אם כדאי בשבילי ללמוד נהגות ולנסוע בעצמי עם המכונה. כפי הנראה אין תמיד, ואפילו כבר עכשיו, פרנסה כשמחזיקים נהג זר.

בבית הכנסת חב"ד במאה שערים התחדשו השיעורים לדא"ח שלושה שיעורים בשבוע. מלבד המשתתפים הקודמים, באים ר' ליב שי' רבינוביץ, ר' שמואל שי' סלוטקין, ור' אלטר שי' הרליק. ויברכנו כ"ק אדמו"ר שליט"א שיהיה שקט ונוכל להרחיב השיעורים. כמו כן מתוועדים במסיבת מלווה מלכה.

בננו נתן שי' התחיל ללמוד חומש. הוא לומד ביחד עם שלום דובער שי' ומנחם מענדל שי' אצל הת' גרשון הניך שי' כהן, שממלא מקום גיסי ר' ברוך שי'.

גם למכתבו זה, זכה הרב וולף לקבל עד מהרה מענה מהרבי הרי"צ. וכך כותב לו הרבי במכתב מי"א כסלו תש"ט:

ידידי וו"ח אי"א מוה"ר אפרים שי' וואלף

שלום וברכה!

במענה על הטע"ג אודות חלישות בריאות ידידי אביו שי', עניתי בטע"ג השי"ת ירחם וישלח רפואה חתימתי. ובודאי עוסקים ברפואות בהשגחת רופאים מומחים והשי"ת ישלח לו רפואה ויחזק את בריאות ב"ב יחיו וייתן לכולם פרנסה טובה בהרחבה.

ומענה על מכתבו מא' לחדש זה, את המכונה של הובלת משא שקנו בשותפות יתן השי"ת שתהי' להצלחה בשמירה ופרנסה טובה בהרחבה, ואודות להתלמד ולקבל רישיון הנהלת המכונה נכון הדבר. יחזק השי"ת את בריאותו ובריאות זוגתו וילידיהם יחיו ויגדלו לתורה חופה ומעשים טובים מתוך פרנסה טובה בהרחבה.

המברכם בגשמיות וברוחניות

[חי"ק]

תנחומין על פטירת האב

בחודש שבט תש"ט נפטר אביו של ר' אפרים, הר"ר בנימין וולף ז"ל, ונטמן בירושלים. ר' אפרים כתב על כך לרבי הרי"צ, והרבי שיגר לו אגרת תנחומין בר"ח אדר תש"ט:

ידידי ו"ח אי"א מוה"ר אפרים שי' וואלף

שלום וברכה!

הצטערתי לשמוע מפטירת ידידי אביו ע"ה תנצב"ה, המקום ינחם אותו בתוך אבלי ציון וירושלים.

זוגתו תח' תבקר מרופא מפורסם ותקיים כהוראתו והשי"ת ישלח לה רפואה ויחזק את בריאותו ובריאות ילדיהם יחיו וייתן להם פרנסה טובה בהרחבה.

השי"ת יעזרהו לסדר ענייניו בכי טוב וייתן לו פרנסה טובה בהרחבה גדולה בגשמיות וברוחניות.

אודות האוטו, יסדר כפי המתאים להזמן בנסיעות במקומות בטוחים בעזרתו ית' על ידי פועל נאמן.

ידידו הדו"ש ומברכם בגשמיות וברוחניות

[חי"ק]

התחלת העבודה ב"תומכי תמימים"

התייסדות הישיבה בלוד

בראשית שנת תש"ט החלו להגיע ארצה ראשוני חסידי חב"ד העולים מרוסיה - אלו שנמלטו בעור שיניהם מעמק הבכא, הצליחו לדלג מעל מסך הברזל, והגיעו לארץ בציוויו והדרכתו של הרבי הריי"צ. כפר חב"ד עדיין לא קם. גם ריכוזי אנ"ש אחרים שקיימים היום, עדיין לא היו ומספרם של משפחות אנ"ש שהיו פזורות באותם ימים ברחבי הארץ היה קטן יחסית.

אולם, מי שלמודים היו סבל ותלאה, ונרדפו עד צוואר בגלל לימוד תורה לילדי ונערי ישראל - לא ירפו ממלאכתם, מלאכת הקודש, ובוודאי לא במקום חופשי ומשוחרר מרדיפות וממעקבים. אחד הדברים הראשונים שעשו הפליטים, היתה הקמת ישיבת "תומכי תמימים". הכל ידעו היטב כי זהו הבסיס לכל החיים, ובלעדי הישיבה אי-אפשר להמשיך הלאה.

באותם ימים פעלה בתל אביב ישיבת "אחי תמימים", בה למדו כמאה תלמידים, בירושלים פעלה כאמור ישיבת "תורת אמת", אך בשתי אלה לא היה די כדי לקלוט את הנערים והבחורים שהגיעו זה עתה מרוסיה. מה גם שכבר באותה שעה חסידי חב"ד לא חשבו רק על עצמם והיה ברור שמוסדות החינוך ינסו לקלוט אל תוכם מה שיותר חניכים גם מהעולים לארץ ממדינות אחרות באותם ימים.

היה זה בתחילת חודש שבט תש"ט, זמן קצר לאחר שבקצה העיר לוד, סמוך לתחנת הרכבת, התיישבו שלוש עשרה משפחות חב"דיות ובהם: משפחת הרה"ח הרב אלימלך (מיילך) קפלן (שלימים התמנה לרבו של שיכון חב"ד בלוד), הרה"ח ר' אריה לייב ליפסקר, הרה"ח ר' בעריש רוזנברג ועוד. משפחות פעילות אלו תפסו בתים של משפחות ערביות שבעת מלחמת השחרור נמלטו מהמקום והתיישבות זו הייתה הגרעין שממנו צמח בעתיד שיכון חב"ד ובו מוסדות חינוך מפוארים, אך באותם ימים תנאי החיים היו אחרים לחלוטין מאלו המוכרים לנו היום.

ר' זושא וילימובסקי, מי שהרבי קרא אותו "הפרטיזן שלי", אז בחור מבוגר יחסית וכבר מהעסקנים החב"דיים הנמרצים בארץ הקודש, הבין כי חייבים להקים ישיבה בה ילמדו ילדי משפחות אלו ומשפחות חסידי חב"ד שעלו זה לא מכבר מרוסיה. הוא הגיע יום אחד ללוד וראה בניין ששימש בית מלון קטן. הבניין בן שלוש הקומות שכן ליד תחנת הרכבת, סמוך לבתים בהם התיישבו המשפחות החב"דיות והמקום נראה לו מתאים לישיבה.

ר' זושא לא התייעץ עם איש ולא תיכנן כיצד ומה לעשות. הוא 'נכנס' לבנין, השיג מנעול גדול ונעל את הדלת. בני משפחות החסידים שגרו בסמוך ראו את מעשיו והביעו פליאה על כך שבחור יתפוס בניין שתי קומות. מה הוא יעשה שם לבדו? תמהו. אבל לא היה להם הרבה זמן לחשוב, כי ר' זושא גילה מיד לשם מה הוא זקוק לבניין והודיע: כאן תהיה ישיבה בה ילמדו נערים חסידיים.

עד מהרה התברר כי מן השמים כיוונו אותו לגלגל זכות למקום זכאי. כ"ק אדמו"ר הרי"צ בביקורו בארץ הקודש כעשרים שנה קודם לכן, בשנת תרפ"ט, כשהגיע ברכבת מאלכסנדריה ללוד בדרכו לירושלים, עבר בתחנת הרכבת הלודאית, הצביע על המבנה המדובר ואמר שזה יהיה מקום לישיבה וללימוד תורה.

הנבואה התגשמה, ואותו מבנה היה היסוד לישיבת "תומכי תמימים" בלוד...

תוך ימים ספורים הביא ר' זושא ריהוט מינימאלי וכך הוקמה הישיבה, כאשר הרב מיילך קפלן משמש כר"מ הראשון.

אישור מה"מושל הצבאי"

שבועיים חלפו, ואל הבניין הגיעו שני פקידי סוכנות והביעו תדהמה ממראה עיניהם. לפי התוכנית שלהם, המקום היה עתיד לשמש מרכז קליטה לזוגות צעירים, והנה יושב מגיד שיעור ומלמד נערים גמרא. הם שאלו את מגיד השיעור ואת התלמידים: "מי הרשה לכם ללמוד כאן?" והם ענו דברים כהווייתם: נפתחה כאן ישיבה. ולא היססו להפנות את הפקידים אל מנהל הישיבה החדשה - ר' זושא, שישב באותה עת במשרד שאילתר במבנה סמוך. "אתה מנהל הישיבה?" שאלו פקידי הסוכנות, ור' זושא השיב בחיוב. "אם כן, מי נתן לך רשות להקים ישיבה בבניין שאינו שייך לך? הלא בנין זה מיועד למרכז קליטה מטעם הסוכנות!" שאלו השניים.

"את אישור הכניסה לבניין קיבלתי מהמושל הצבאי". ענה ר' זושא בקור-רוח. הם בקשו לראות את האישור. ור' זושא, שוב בקור-רוח, קם ממקומו ומציע להם ללכת אחריו למקום אחר בו האישור נמצא. הם משתכנעים מהביטחון העצמי שלו ומהנכונות שלו להוכיח את דבריו והולכים לדרכם...

נהיית מפעולותיו

לאחר שהוקמה הישיבה הוסיף ר' זושא לפעול לחינוכם של כלל ילדי העולים, ולשם כך הקים 'חדר' שפעל בשעות אחר הצהריים ברמלה הסמוכה. על החדר הפקיד את הרה"ח ר' ירחמיאל אלפרוביץ, שהיה אחראי על הארגון והלימוד, ואילו ר' זושא דאג לגיוס כספים עבור אחזקת ה'חדר'.

וכך כותב ר' זושא לרבי הרי"צ נ"ע במוצאי שבת פרשת משפטים, כ"ז שבט תש"ט:

"רצוני וחפצי להודיע לכ"ק שזה כשלושה שבועות, מאז נתייסדו בעזרת השם יתברך חדר וישיבה מילדי התמימים ואנ"ש בתחנת הרכבת לוד, סמוך לעיר רמלה. שנתיישבו במקום הזה כשלוש עשרה משפחות מאנ"ש והתמימים שיחיו.

החדר והישיבה נתייסדו ומתנהלים עכשיו בהשגחת התמים מיילך קפלן, זושא וילימובסקי וירחמיאל אלפרוביץ - תלמידי ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש מתל אביב. בחדר ובישיבה נמצאים לעת עתה כשתים עשרה תלמידים כן ירבו.

וגם ייסדנו בעזרת השם יתברך ביום ב' כ"ב שבט ברמלה, חדר מילדי הפליטים שלמדו לפני בואם בארץ ישראל בחדרים בגרמניה ואוסטריה, ולעת עתה לומדים בחדר בערך כ-16 תלמידים כן ירבו...

המלמד הוא התלמיד ירחמיאל אלפרוביץ שנתן דעתו וחפצו ומלמד במסירה ונתינה מאהבה נפשית. ודעתנו עכשיו הוא שיהיה החדר בתור מעבר, ולהעבירם לישיבתנו בתחנת הרכבת לוד.

אולם כל זה יסדנו באין לנו לעת עתה שום תמיכה כספית, ורכשנו גם בניין - לישיבה ולחדר - בן עשרה חדרים ונגשנו לדבר בלי לחשוב עם חשבון כספים, כי נתעצם הדבר אצלנו כי מוכרח להיות הדבר כך ולייסד הישיבה. באין מקום בישיבתנו אחי תמימים בתל אביב".

בהמשך המכתב מדווח ר' זושא כי הועד הפועל של אגודת חסידי חב"ד נוטה להעביר חלק מהתלמידים לישיבה בתל-אביב, כדי לחסוך בהוצאות, אך הוא חושש שצעד כזה יגרום להפסקת פעילותה של הישיבה בלוד ולאבדן החזקה על הבניין.

בתגובה כתב לו הרבי הרי"צ בי"ט באדר תש"ט, "במענה על כתבו מכ"ז שבט העבר, נהניתי מפעולתו הט' לטובת חינוך נערי בני ישראל בדרך התורה והמצוות ויראת שמים".

בהמשך המכתב כותב הרבי הרי"צ כי הקמת הישיבה צריכה להיות מתואמת עם הנהלת ישיבת "אחי תמימים" בתל אביב, ומסגנון הדברים נראה שהרבי נוטה לקבל את דעתם בנושא העברת תלמידים לתל-אביב.

למעשה, עם קבלת המכתב דנו הנהלות הישיבות בתל-אביב ובלוד מחדש בנושא ולבסוף הוחלט להשאיר את המצב על כנו, ור' זושא המשיך לנהל את ישיבת "תומכי

תמימים" בלוד, עד שכעבור זמן הישיבה בתל אביב כולה עברה לישיבת "תומכי תמימים" בלוד שהפכה להיות הישיבה המרכזית.

פעילותו המסורה של ר' זושא למען הישיבה

הישיבה החלה להתמסד, אולם המצב הכלכלי היה קשה מאוד. למרות שלאחר כמה חודשים החלה הישיבה לקבל סיוע מ"עליית הנוער" (אגף בסוכנות שהגיש סיוע לילדים ששוהים בפנימיות). במדינה שררה מדיניות ה"צנע", בה קיבלה כל משפחה מצרכי יסוד לפי תלושים. ולישיבה שלא הייתה מחוברת לחשמל, ולא קיבלה תקציב הולם, היה קשה מאוד לספק אוכל לתמימים הצעירים.

בגלל המצב הקשה של הישיבה, החל ר' זושא לאסוף כספים בכל רחבי הארץ ובעיקר בירושלים. הרה"ח הרב טוביה שי' בלוי זוכר את הבחור שהגיע בשבתות לבית הכנסת בשכונת פאג"י ונאם בהתלהבות רבה אודות הילדים שהגיעו מרוסיה וצריך לתרום עבורם. "הוא הצליח לסחוף את שומעיו בהתלהבות שלו ולגייס סכומים נכבדים", מספר הרב בלוי.

באלול תש"ט כתב ר' זושא לרבי הרי"צ על הישיבה:

"בעזרת השם יתברך זה כבר כשמונה חודשים שהנני עוסק בישיבה בלוד. עבודתי היא בתור מנהל הישיבה והחדר בענייני גשמיות. במשך הזמן הייתי בכמה מושבות ובתי כנסת שנעשו על ידי מגביות לטובת הישיבה והחדר בלוד".

והרבי הרי"צ עונה לו במכתב מערב ראש השנה תשי"י, "במענה על מכתבו מי"א אלול התענגתי לקרוא מעבודתו בהתמסרות לטובת הישיבה בלוד, ואשר בעזרת השם יתברך הוא מצליח בזה".

מינוי הרב אפרים וואלף כמנהל הישיבה

עם התוספות התלמידים והתרחבות הפעילות בקיץ תש"ט, התעורר הצורך למסד את הישיבה והתלמוד תורה, ומן ההכרח היה להכפיל את הכוחות המנהלים והחינוכיים.

ביוזמתם של ראשי אגודת חב"ד בארה"ק, הרב אליעזר קרסיק, הרב משה גוראריה, הרב שמריהו גוראריה, והרב פנחס אלטהויז ע"ה, שהגיעו לארץ ישראל מספר שנים קודם לכן והתיישבו בתל-אביב - הוחלט למנות אדם מיוחד לניהול הישיבה, והבחירה נפלה על האברך הצעיר הרב אפרים וואלף שהתגורר כאמור באותם ימים בירושלים.

"תקופת נסיון"

תחילה הסכים הרב וולף לקחת על עצמו את התפקיד רב הזכות והאחריות 'לזמן קצר בלבד', כשהוא סבור כי בעתיד יפנה לאפיקים אחרים.

בכ' במנחם אב תש"ט הוא כתב על כך לרבי הרי"צ, כאשר הוא מציין שמבחינתו העבודה בישיבה היא לתקופת נסיון בלבד.

בז' אלול השיב לו הרבי את האגרת הבאה:

ידידו וח"א אמוה"ר אפרים שי' וואלף

שלום וברכה!

במענה על כתבו מכ' מנחם אב העבר בעניין הירושה, יתישב על אתר עם איש נאמן, ובעניין המשרה בלוד יודיעני איך עבר עליו הנסיון. והשי"ת יחזק את בריאותו ובריאות ב"ב יהיו ויהן לו פרנסה טובה בהרחבה.

והשי"ת יחזק את בריאותו ובריאות ב"ב יחיו ויתן לו פרנסה טובה בהרחבה.

הדו"ש ומברכם בכל טוב בגשמיות וברוחניות

[חי"ק]

סדר קבוע היה באותם ימים לרב אפרים וולף. מדי יום ראשון הוא היה עושה דרכו מירושלים ללוד, וחוזר לביתו רק לקראת יום שישי, כאשר זוגתו מטפלת כל השבוע לבדה בילדיהם. זאת, כדי לא לבזבז ממון, זמן וטורח על הטלטול בדרכים אלא להקדיש את כל זמנו ומרצו בצורה מוחלטת למען הישיבה.

כעבור מספר חודשים לעבודתו בישיבה, כדברי הרבי "יודיעני איך עבר עליו הנסיון", הוא דיווח לרבי הרי"צ בכ"ד תשרי תש"י את הדברים הבאים:

זמן הנסיון בלוד עבר ת"ל בטוב משני הצדדים. בשבילי הקושי העיקרי הוא לעזוב משפחתי לבד על כל השבוע, שזה קשה ביותר בשביל זוג'...

אפרים וואַלף, שכון פאג"י, ירושלים
 ג'ל כ"ב אלול תש"י ירושלים

כ"ק אצמ"כ שליט"א
 זאלן מינסיון באזב עגר על
 הלוי מטען די צדוקים.
 גלגל: בקול מניקרי מוא לעזוב
 מלכמו אבד על כל הלבוז שני קלם
 ביורב קלגיל גוג

פוכי באזב קלג:
 אילג: וברכט פוכי מאמתי;
 יחז עמ גט ניתבמא עסק על
 אכונת נדיסה לגדה אבטל אוניא
 אבכ פניסה וגאמי זלמול
 עזמ כ"ק אצמ"כ שליט"א אמ
 אכלאק תמאלצני ואק אזור קלוצ.

דירה בלוד קשה להשיג, ובפרט דירה מתאימה.

יחד עם זה התפתח עסק של מכונת כביסה, שבע"ה אפשר למצוא מזה פרנסה, ובאתי לשאול עצת כ"ק אדמו"ר שליט"א אם להישאר בהמשרה ואם לגור בלוד.

במענה, כתב לו הרבי את האגרת הברכה הבאה, האגרת האחרונה שהוא זכה לקבל מהרבי הריי"צ, בכ"ב במר חשוון תש"י:

ידידי ו"ח אי"א מוה"ר אפרים שי' וואלף שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ד תשרי העבר, עדיין ימשיך את עבודתו בלוד.

והשי"ת יהי בעזרו ויברך אותו ואת זוגתו וילדיהם יחיו ויחזק את בריאותם ויצליחם בכל הדרוש להם.

המברכם בגשמיות וברוחניות [חי"ק]

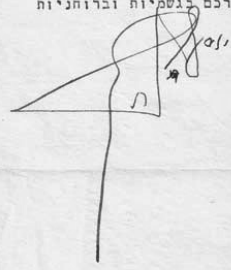
לאחר שר' אפרים קיבל את ברכתו הק' והוראתו הברורה של הרבי הריי"צ להמשך העבודה, הוא קיבל על עצמו את עול ניהול הישיבה - עול שזכה לשאת על כתפיו חמישים וחמש שנה.

RABBI J. SCHNEERSOHN OF LUBAWITZ
 770 EASTERN PARKWAY
 BROOKLYN 13, N. Y.
 BLOCCUM 0-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן
 ליובאוויטש

ב"ה, כ"ב מ"ח תש"י
 ברוקלין

ידידי ו"ח אי"א מוה"ר אפרים שי' וואַלף
 שלום וברכה!
 במענה על מכתבו מכ"ד תשרי הקעבר,
 עדיין ימשיך את עבודתו בלוד, והשי"ת יהי בעזרו ויברך אותו ואת זוגתו וילדיהם יחיו ויחזק את בריאותם ויצליחם בכל הדרוש להם.
 המברכם בגשמיות וברוחניות

הרב וולף במשרד הישיבה בלוד, בשנים הראשונות לעבודתו ב"תומכי תמימים"

הקרבה למען הרבי והמוסדות הק'

מספרת תבדל"ח מרת פסיה וולף תחי':

"בעלי היה נוסע מדי יום ראשון בבוקר באוטובוס מירושלים ללוד, והיה חוזר לבית רק לקראת יום שישי, כאשר אני מטפלת כל השבוע לבדי בילדים הקטנים, נתקע, ברקע, מני ואליקים.

ללא ספק, זו הייתה התקופה הקשה בחיינו. היו לנו תקופות קשות, אך שנים אלו היו הקשות מכולן. זו הייתה תקופת הצנע, המזון היה ניתן בקיצוב, וארבעת הילדים הקטנים, כדרכם של ילדים, זה חולה וזה נכווה וכו'. במשך כל השבוע לא הייתי יכולה אפילו ליצור קשר טלפוני עם בעלי, ולא היה לי אפילו עם מי לדבר ולשפוך את הלב על ההתמודדויות והקשיים.

התיאורים הללו נשמעים כיום הזויים ותלושים מהמציאות, אבל באותם ימים זו הייתה מציאות חיינו.

שנים לאחר מכן, במבט לאחור, אני מביטה למעשה בסיפוק על התקופה ההיא, שעיצבה את חינוך בנינו. ילדינו הקטנים, שהיו אז כבני 5-10, ספגו למשך כל ימי

הרב פנחס אלטהויז הרב אליעזר קרסיק והרב אפרים וולף, מארחים בישיבה בלוד את שר החינוך בן ציון דינור

חייהם את מסירות הנפש והקרבה האישית למען הרבי ולמוסדותיו מהתקופה ההיא, בה במשך שנים לא היה להם אבא בבית במשך השבוע.

שנה אחת באותה תקופה, בעלי חזר לקראת חג הסוכות לבית, ובנה את הסוכה במרפסת, בקומה הרביעית. משום מה, יום לפני החג הוא היה צריך לחזור ללוד, ותכנן לשוב הבית לקראת החג ממש.

בלילה שלפני החג נשבה רוח חזקה, והסוכה כולה התעופפה מהקומה הרביעית אל חצר הבניין. הבנתי מיד שבעלי שיחזור זמן קצר לפני החג, לא יספיק לבנות חזרה את הסוכה. לא הייתה לי ברירה, אלא לרדת ולאסוף את כל הדפנות והסכך, ולבנות במשך שעות ארוכות חזרה את הסוכה ולהעמידה על תילה, בלילה, בצינת הסתיו הירושלמית. לא היה אף אחד שיעזור לי, הילדים היו קטנים, ולא היו לנו קרובי משפחה בירושלים. כשבעלי חזר לבית שעה קלה לפני החג, הוא לא שם לב כלל למה שהתרחש. אני מצידי לא סיפרתי לו דבר, אבל במשך כל אותו חג סוכות הייתי מרותקת למיטה בחום של ארבעים מעלות..."

סדר זה נמשך עד שנת תשי"ג שאז עברה משפחת וולף, בברכת הרבי נשיא דורנו, ללוד.

הוראות וברכות למעבר ללוד

בעקבות התפתחות והתרחבות העבודה בלוד, עברה כאמור משפחת וולף מירושלים ללוד, בשלהי שנת תשי"ג.

באותה תקופה, זכה הרב וולף לקבל שורת הוראות מהרבי בקשר עם המעבר ללוד ורכישת דירה בעיר, כאשר הקו המרכזי במכתבי הרבי הוא לפעול בהרחבה.

וכך כותב לו הרבי באגרת ראשונה בנושא זה, בי"ט אייר תשי"ג:

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ

מוה"ר אפרים שי'

שלום וברכה!

במענה על שאלתו שאפשר לו לקנות דירה עכשיו בסמיכות לישיבת תומכי תמימים בלוד, מקום עבודתו בקדש.

הנה לדעתי נכון הדבר, אם הדירה מתאימה ומרווחה, וגם זוגתו תחי' מסכמת על זה. ואת הדירה בירושלים ת"ו הנה בזמן הראשון כדאי רק להשכירה ולא למכרה. והשי"ת יצליחו ואת כל בני ביתו שיחיו בכל המצטרך להם בגשמיות וברוחניות.

בברכת הצלחה

[חי"ק]

נ"ב: מכתבי להנהלת הישיבה תו"ת בלוד בטח נתקבל במועדו. ומאשר הנני בזה קבלת ששה תמונות מכתות שונות של הישיבה. ות"ח.

בחודש תמוז תשי"ג עברה המשפחה ללוד, והרב וולף דיווח על כך לרבי כהרגלו. בז' מנחם אב תשי"ג שיגר לו הרבי את אגרת הברכה הבאה בקשר עם המעבר לדירה החדשה:

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'

מוה"ר אפרים שי'

שלום וברכה!

נהניתי להודע, אשר כבר העתיקו דירתם ללוד. ויהי רצון מהשי"ת, שיהי' משנה מקום משנה מזל לטובה ולברכה בגשמיות וברוחניות גם יחד, בשבילו ובשביל כל בני

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מונח מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין 13 נ.י.

בי"ה יום איר השי"ג
בברוקלין.

הו"ח אי"א נוי"ג עוסק בצ"צ
מוה"ר אפרים שי"

שלום וברכה!
במענה על שאלתו שאפשר לו לקנות דירה
עכשיו במסיכוח לשיבת תורה בלוד, מקום עבודתו בקדש.

הנה לדעתך נכון הדבר, אם הדירה מתאימה וזרימה,
וגם זוגתו תהי' מסכמת על זה. ואח הדירה בירושלים ת"ו
הנה בזמן הראשון כדאי רק להשכירה ולא למכרה, והשי"ת
יצליח ואח כל שב שיהיו בכל המצטרך להם בגשמיית
וברוחנית.

ברכת ה' אהרן

נ"ב. מכתבי ההנהלת השי"ת בלוד במה נחשב'ט במועדו.
ומאשר הנני ג' זה קבלת ששה חסונות מכתוב ששונות
של השי"ת בה זמ"ל.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מונח מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין 13 נ.י.

בי"ה כ"ט טבת השי"ד
ברוקלין

הו"ח אי"א נוי"ג עוסק בצ"צ
מוה"ר אפרים שי"

שלום וברכה!
במענה על שאלתו במכתבו מכ"ז חשו"ג, אם לקנות
שתי דירות קטנות או לבנות מחדש שי עלה"ה פחות מכמו הקטנות הנ"ל.
הנה ידוע תחת דעתי מאז, או מען דארף זיך שטעלען ברי"ת,
ובמילא כדאי יותר לבנות מחדש און מיט א בריסקייט-והשי"ת יצליח.

ברכת ה' אהרן

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מונח מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין 13 נ.י.

בי"ה י"ח חשו"ג השי"ד
ברוקלין

הו"ח אי"א נוי"ג עוסק בצ"צ
מוה"ר אפרים שי"

שלום וברכה!
במענה על מכתבו מ"ז חשו"ג, בו כותב אודות שני הסברות
אם לקנות דירה הקרובה לשי"ת, או לבנות בנין חדש שיעלה בהוצאות כ"ז
גם המקום אין מתאים כל כך כ"ז.

הנה ממעם הנ"ל ועוד בעמים, כדאי לקרב האופן הראשון.
היינו לקנות דירה ולשפרה מתאים לצרכיהם. והשי"ת יצליח וזוגתו-שי"ת-
שישנו מקום ישנו מול למזבה ולברכה, ויקבלו רוב החסידות, ככל יו"ח
שי"ת.

ברכת ה' אהרן

מכתבי הרבי
לרב וולף
בעקבות מעבר
המשפחה מירושלים
ללוד בשנת תשי"ג

ביתו שיחיו. ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה, אשר בזכות פעולותיו יגדלו את כל ילידיהם שיחיו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה אמיתית.

בברכה הצלחה בגו"ר

[חי"ק]

בכ"ב טבת תשי"ד כתב הרבי לר' אפרים את האגרת הבאה:

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ

מוה"ר אפרים שי'

שלום וברכה!

במענה על שאלתו במכתבו מכ"ז חשון, אם לקנות שתי דירות קטנות או לבנות מחדש שיעלה אולי פחות מכמו הקטנות הנ"ל.

הנה ידוע חוות דעתי מאז, אז מען דארף זיך שטעלען ברייט, ובמילא כדאי יותר לבנות מחדש און מיט א ברייטקייט - והשי"ת יצליחם.

בברכת הצלחה

[חי"ק]

ובאגרת נוספת בנושא זה, מי"ח תמוז תשי"ד, כותב הרבי:

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ

מוה"ר אפרים שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מז' תמוז, בו כותב אודות שני הסברות אם לקנות דירה הקרובה לישיבה, או לבנות בנין חדש שיעלה בהוצאות כו' גם המקום אין מתאים כל כך כו'.

הנה מטעם הנ"ל ועוד טעמים, כדאי לקרב האופן הראשון, היינו לקנות דירה ולשפרה מתאים לצרכיהם. והשי"ת יצליחו וזוגתו - שיחיו - שישנו מקום ישנו מזל לטובה ולברכה, ויקבלו רוב נחת חסידותי מכל יוצאי חלציהם שיחיו.

בברכת הצלחה

[חי"ק]

עשרות שנים על משמרתו

ראשית פעלו של ר' אפרים כמנהל הישיבה, עד שנת תשי"ט, היתה לצידו של החסיד הנודע הרה"ח הרב אברהם דרייזין ("אברהם מאיורער") ע"ה. יחד נשאו בעול

הקמת הישיבה, ולאחר מכן בעול הקמת בתי הספר למלאכה והמוסדות הנוספים בכפר חב"ד.

בארץ ישראל פעלו אז כמה זרועות חב"דיות. כולל חב"ד בירושלים, אגודת חב"ד בתל אביב, והמוסדות שהרבי הקים לאחר עלותו על כס הנשיאות - 'רשת אהלי יוסף יצחק', צעירי אגודת חב"ד, נשי ובנות חב"ד וברבות השנים קמו בזה אחר זה עוד מוסדות וארגונים. כל אחד מאלה פעל ופועל כמובן באמצעות הנהלה משלו.

ובכל זאת, לרבי הייתה בארץ כתובת אחת שללא ספק הייתה מרכזית ועיקרית - הרב אפרים וולף. אכן, בצורה רשמית מוגדרת וגם מבחינת הזמן והמרץ והכוחות, בראש סדר יומו עמדה ישיבת תומכי תמימים המרכזית בלוד ומוסדותיה המסועפים בכפר חב"ד ולימים גם בנחלת הר חב"ד שבקרית מלאכי. אך בד בבד שימש כאיש הקשר של הרבי והמזכירות של הרבי בכל התחומים הרבים והמסועפים של מוסדות ופעולות חב"ד בארץ, כפי שיתואר להלן.

הוא היה "האיש של הרבי בארץ הקודש", הגדרה שהלמה אותו עוד יותר לאחר שבעקבות פטירתם של העסקנים הותיקים מתל-אביב הרב אליעזר קרסיק בה' ניסן תש"כ והרב פנחס אלטהויז בט' אייר תשכ"ג, היה הרב אפרים וולף גם רשמית מנהל אגודת חסידי חב"ד.

עשרות בשנים עמד הרב אפרים וולף איתן ומסור על משמרתו כמי שמשמש הכלי והצינור המרכזי לקבלת ולהעברת ההוראות שהגיעו מהרבי, הכתובת לענייניו החשאים והגלויים של הרבי באה"ק וכן גם ענייניו הכספיים.

הכל כאשר לכל התנהל, בנאמנות, במסירות, בדיוק ובסדר מסודר להפליא, מעל גבי השולחן הפשוט במשרדו הצנוע של הרב אפרים וולף. האיש ששעות רבות, ימים כלילות, ישב ספון בחדרו ממלא את השליחות הגדולה שעל כתפיו בשקט ובצנעה, ולעת הצורך קם ומשמיע קול דרישה ותביעה ממי שצריך ואף יוצא למסעות גיוס כספים בחו"ל, דבר שהיה מנוגד לאופיו הסגור והמופנם ולאיש שתקן וביישן מסוגו. והכל למען המטרה של קיום, פיתוח והרחבת הישיבה ושאר ענייניו הק' של הרבי בארץ ישראל.

נאמן ובא-כח

להתפלל בקול - ושאחרים לא ישמעו

כאשר הרב אפרים וולף הגיע משיבת טעלז לשיבת "תומכי תמימים" שבאוטבוצק והשתלב בין ה"תמימים", היה קולו בשעת תפילתו נשמע מעל קולות ה"תמימים". כאשר זכה להיכנס ל"יחידות" להיכל קודשו של כ"ק אדמו"ר הריי"צ, אמר לו הרבי: "צריך להתפלל בקול רם, מתוך הסידור - אבל באופן שאחרים לא ישמעו!"...

את ההוראה הזו גילה הרב החסיד ר' יוסף הלוי וויינברג, מתלמידי "תומכי תמימים" באוטבוצק בתקופה ההיא, כאשר היה נואם הכבוד ב'דינר' למוסדות חינוך חב"ד באה"ק, שנערך בט"ו באלול תשמ"ח, יובל התשעים לייסוד "תומכי תמימים".

ניתן לומר כי הוראה זו של הרבי הריי"צ לרב וולף, הייתה הקו המנחה והמאפיין המרכזי שלו ביובל שנות עסקנותו הציבורית. ניתן אף להוסיף ולומר, שהאפשרות "להתפלל בקול רם" ניתנת להיעשות רק כשהדברים נעשים באופן "שאחרים לא ישמעו"...

היותו של הרב וולף איש אמונו של הרבי בארץ, בא-כוחו של נשיא הדור בארץ הקודש ומי שניהל ביד רמה את ענייני חב"ד בארה"ק יובל שנים, התאפשרו רק מכוח קבלת העול המוחלטת של הרב וולף אל המשלח. עבד נאמן היה. איש סוד מוחלט, הבורח מן הכבוד והסולד מן הפרסום כמפני אש. על כתפיו הצרות בגשמיות אך הרחבות ברוחניות סמך הרבי את ידיו.

יושב הראש של אגודת חסידי חב"ד באה"ק היה הרב וולף, וחבר הוועד הפועל של אגודת חסידי חב"ד העולמית. הוא כיהן כמנהל המוסדות המרכזיים של ליובאוויטש בארץ הקודש - ה"מרכז לענייני חנוך", "מחנה ישראל" והוצאת הספרים קה"ת בארה"ק.

ולצד עיסוקו בעניינים נעלים אלו, ניהל אורח חיים צנוע כפשוט שבפשוטים, בהצנע לכת ובהסתר דבר ובקביעות עתים בנפש לתורה, לעבודה ולגמילות חסדים.

התכתבות עניפה עם הרבי והמזכירות

הקשר עם הרבי באותם הימים, בעשורים הראשונים לנשיאות, התקיים בעיקרו באמצעות מברקים ומכתבים ממזכירות הרבי. הרב וולף היה מקבל מהרבי שפע של הוראות יומיות ושבועיות. אם בענייני הכלל, כהעברת מסרים והודעות למוקדים רבים בארץ, שרים, נציגי ממשלה, רבנים ואנשי-ציבור אחרים, אם בענייני הפרט.

כך, העסקנות והפעילות המגוונת הלכה והתרחבה משנה לשנה ולא ידעה גבולות ולא הוגדרה בתחומים.

חלק חשוב ומרכזי ביותר מבין האיגרות, ההכוונות וההוראות הרבות שהגיעו במשך השנים מהתם להכא, כלומר מהרבי לארץ הקודש, כמו גם תיעוד של הפעילות באמצעות הדיווחים הרבים שהועברו תמידין כסדרן מהכא להתם, מארץ הקודש אל הרבי, נאצרו ונשתמרו במשך עשרות בשנים בארכיון ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית בארץ הקודש, אשר כאמור החל משנת תש"י עמדה תחת הנהלתו הנמרצת, האחראית והמסורה ללא גבול של הרב אפרים וולף ע"ה שבמקביל ניהל את אגודת חסידי חב"ד בארה"ק והיה בא כוחו של הרבי בארה"ק לכל דבר ועניין.

עובדה זו ריכזה חלק נכבד מהאיגרות, רישומי הדברים עם מזכירות הרבי ומסמכים רבים המתעדים את עבודת הקודש אל תוך ארכיון אחד ברצף אחד, הממחיש את הצמיחה הגדולה משנה לשנה ומתקופה לתקופה.

אם כי ברור שחומר רב נוסף הופנה ישירות למוסדות, גופים ואישים נוספים הן מוסדות כלליים-ארציים כמו 'כולל חב"ד' 'רשת אהלי יוסף יצחק', 'צעירי אגודת חב"ד' וכיוצא באלה, והן מוסדות פרטיים בכל אתר ואתר.

הוראות והדרכות בכל ענפי הפעילות

תחומי אחריות ופעילות אלו עוסקות בשורה ארוכה של נושאים ומגוון רחב ביותר של תחומים המקיפים את כל ענפי הפעילות המסועפת של חב"ד בארץ הקודש בהכוונתו ובמעורבותו הישירה של הרבי. הן עוסקות, בין היתר בנושאים הבאים (לפי סדר המאורעות):

ביסוס והתרחבות ישיבת "תומכי תמימים" בלוד; קליטת עולי רוסיה ועולי תימן; הקמת וביסוס בית הספר למלאכה בכפר חב"ד; רצח התלמידים בבית הספר למלאכה וביקור השלוחים; הקמת וביסוס ישיבת "תומכי תמימים" בקריית גת; יסוד כוללים לאברכים; חידוש בית הכנסת "צמח צדק" בירושלים העתיקה לאחר מלחמת ששת הימים; הקליטה הגשמית והרוחנית של העולים מאחורי מסך הברזל; קליטת עליית יהודי גרוזיה; קליטת עליית יהודי בוכרה; ייסוד והתפתחות שיכון חב"ד בלוד; ייסוד והתפתחות שכונת נחלת הר חב"ד בקריית מלאכי; המאבק לתיקון חוק "מיהו יהודי", הקמת "ועד ע"א מוסדות"; ייסוד והתפתחות קריית חב"ד בצפת; "עשרת המבצעים"; השלוחים לארץ הקודש; הקמת וביסוס ישיבת "תומכי תמימים" במגדל העמק; הדפסות התניא; כתיבת ספרי התורה הכלליים לאחדות ישראל; הישיבה בנחלת הר חב"ד; לימוד הרמב"ם, ועוד.

כך גם בשאר הנושאים של העסקנות החב"דית ובהם: ארגון גג למוסדות חב"ד בארץ הקודש; מוסדות חינוך חב"ד; הוראות רבות בדרכי החינוך וההוראה; תלמידי התמימים; ארגון "איגוד תלמידי הישיבות"; קובצי חידושי תורה; כוללים לאברכים; דמי "מעמד" ו"קופת רבינו"; פרנסתם של אנ"ש; נסיעות אנ"ש והתמימים לרבי; הנסיעה לרבי לשנה במסגרת ה"קבוצה"; הפעילות בהפצת המעיינות בקרב בני ישיבות ובציבור הרחב; הפעילות להפצת היהדות ולעידוד רוחם של החיילים בבסיסי הצבא; הדפסת ספרי חב"ד; הוצאה לאור ופרסומים; ועוד שורה של נושאים הנוגעים בצורה כזו או אחרת לניהול המוסדות והארגונים השונים ולחיהם הגשמיים והרוחניים של חסידי חב"ד ברחבי הארץ הן כציבור והן כיחידים.

פרט לכל אלה התנהלה פעילות נרחבת, על-פי הוראותיו הק' של הרבי, במגוון תחומים נוספים של עסקנות ציבורית כללית אותה ניהלה אגודת חסידי חב"ד לאורך השנים, כמו:

הקשר עם משפחת בית רבי; קשרים עם גדולי התורה והחסידות, אדמו"רים, רבנים וראשי ישיבות מכל החוגים; קשר עם אישי הממשל, חברי כנסת ואישי ציבור; קשר עם ראשי הצבא ואישי ביטחון; דוברות חב"ד; פרסום ה"מכתבים כלליים" בעיתונות; פעילות עם תיירים, ועוד נושאים שעמדו על סדר היום של העסקנות הכללית החב"דית בארץ אם דרך קבע ואם לשעתם, בהתאם למאורעות שהתרחשו בארץ הקודש באותה שעה.

ניהול העניינים הכספיים מטעם המזכירות

מלבד כל אלה, משרד הישיבה שהיה במקביל המשרד של אגודת חסידי חב"ד היה הכתובת לכל העניינים הכספיים שהתנהלו מטעם מזכירות הרבי בארץ הקודש.

אליו נמסרו מעות "קופת רבנו", "מעמד", "קרן השנה", וכל המגביות שנערכו על-ידי הרבי ביומי דפגרא וממנו ועל ידו הועברו אל הרבי, וכן לאידך גיסא - דרכו עברו לייעדם השתתפות בהוצאות הנסיעות לרבי לנוסעים, העברות כספיות לשלוחים מעת לעת, השתתפות בפעילות הפצת המעיינות ובפעילות בתי חב"ד בארץ הקודש, וכל שאר העברות הכספיים והתמיכות השונות בענייני צדקה וחסד שהתנהלו בארץ הקודש מטעם המזכירות של הרבי, כאשר הכל מנוהל בידי האמונות של הרב אפרים וולף ע"ה.

שיחות טלפון יומיות עם המזכירות

עיקרה של התכתובת השמורה בארכיון הישיבה מהעשור הראשון לנשיאותו של הרבי, החל משנת תש"י, מורכב בעיקר מאגרות-קודש של הרבי אל הנהלת ישיבת תומכי תמימים, וכן מכתבים מאת הישיבה לידידים ולנדיבים.

אולם בעשור השני, שנות הכ"ף, פחת במידה מסוימת מספר האגרות אבל החל סדר ההוראות הטלפוניות שעם השנים הפכו לדבר של קבע לפי הסדר הבא:
מידי יום ביומו היה הרב אפרים וולף שולח דו"ח לרבי על הנעשה בארץ הקודש בכלל ובמוסדות חב"ד בפרט.

מתוקף תפקידו הכללי כמנהל אגודת חסידי חב"ד ו'האיש של הרבי' בארץ ובכלל זה איש הקשר בין הרבי לגורמים ממשלתיים ואישים שונים, היה הרב וולף מדווח לרבי על כל דבר חשוב שהתרחש בחיים הציבוריים בארץ בכלל ובמוסדות חב"ד בפרט, ובמיוחד בעניינים שהזמן גרמא בהתאם לנושאים שעמדו אותה שעה על סדר היום החב"די.

התגובה למכתבים אלה באה בדרך כלל בעל-פה. מידי ערב (בארץ-ישראל) היה יו"ר המזכירות של הרבי, העסקן הדגול רב הפעלים הרה"ח הרב חיים מרדכי אייזיק חדקוב ע"ה, מטלפן אל הרב וולף ומוסר את תגובתו של הרבי לדיווחים שנתקבלו. בעניין פלוני ביקש הרבי הבהרה ופרטים נוספים, בעניין אחר הורה כיצד להמשיך את הפעילות, בעניין נוסף הורה מה ואיך למסור לאיש או למוסד פלוני וכיו"ב.

תוך כדי שיחה היה הרב וולף מעלה את הדברים על הכתב בקצרה, בראשי פרקים. עם בוקר, היו הדברים מנוסחים בצורה מסודרת, דבר דבר על אופנו ומוקלדים במכונת כתיבה. עותק אחד נותר בלשכתו של הרב וולף למשמרת והשני נשלח מיד למזכירות הרבי.

זאת הן כדי לקבל אישור לדיוקם של דברים והן כדי לקבל הבהרות והוראות נוספות, כאשר בד בבד עם רישומי הדברים בשיחות הטלפון, המכתבים מכילים גם שאלות בנושאים חדשים וכן דיווחים על ביצוע הוראות שניתנו בימים קודמים.

ארכיון הישיבה רב-הכמות ורב-הערך הוא הבסיס העיקרי לשמונת כרכי סדרת "ימי תמימים", אשר יצאו לאור לעת-עתה, המרכזת רבות מהוראותיו של הרבי בבניין והתפתחות חסידות חב"ד בארץ הקודש, והביאה לראשונה לאור עולם שפע רב של הוראות והדרכות מהרבי, החל מראשית ימי נשיאותו, שנה אחר שנה.

סדרת הספרים "ימי תמימים" מהווה אפוא תיעוד היסטורי של בניין והתפתחות חסידות חב"ד בארץ הקודש, אבל גם הרבה יותר מזה. היא מרכזת את דבריו ופעלו של הרבי בכל אלה, ומהווה בבואה של עמלו ומאמציו האדירים למענם ומאפשרת להביט בהם מקרוב, שלב אחר שלב וצעד אחר צעד לפי סדר התרחשותם.

לפני כשלוש שנים, לקראת יום הייארצייט העשירי של הרב וולף, בשנת תשע"ג, הופיע הספר "עסקנות ציבורית" - המלקט ומגיש ארבע מאות הוראות והדרכות אקטואליות מהרבי ומהמזכירות מתוך הארכיון הגדול, בכל תחומי הפעילות הציבורית החב"דית.

קשרי העבודה עם הרב חדקוב

על קשרי העבודה שלו עם מזכירות הרבי ועל מסכת הקשרים עם הרב חדקוב, סיפר הרב אפרים וולף בראיון נדיר לעיתון "כפר חב"ד", עם פטירת הרב חדקוב ע"ה, בג' אייר תשנ"ג:

"פגשתי את הרב חדקוב לראשונה בשנת תרח"צ בריגה. הייתי אז בחור צעיר והרב חדקוב היה מנהל מחלקת החינוך בריגה. באותן שנים ריגה עברה מהפיכה ונכנסה לשלטון דיקטטורי, ואגודת ישראל הייתה הגוף היהודי היחיד שהותר לו לקיים פעילות מפלגתית. שלושה מנציגי "אגודת ישראל" נבחרו למועצת העיר וביניהם הרב חדקוב, שנבחר לשמש כאחראי על החינוך בריגה וכך היה בעצם ל"שר החינוך" של בתי הספר היהודיים בכל לטביה.

למרות שלא היה בינינו אז קשר אישי, ראיתי ככל יהודי ריגה שהוא דאג והקפיד בתוקף על ניהול חיי יהדות בכל בתי הספר, אפילו באלו שהחלו ל"ע לרדת מדרך קיום תורה ומצוות. באותם ימים אף אחד לא ראה אותו נח, תמיד ראינו אותו עובר ומתרוצץ בעיר ממקום למקום, תמיד עסוק. בעצם ניתן לומר שעד יומו האחרון לא היה אצלו יום של מנוחה.

הקשר האישי הראשון נוצר בינינו בשנת תשי"ב, כאשר באתי בפעם הראשונה לרבי. הרב חדקוב שימש כבר כמזכירו האישי של הרבי ומנהל "המרכז לענייני חינוך".

בדרך כלל הרב חדקוב התפנה לקבל אנשים בחדרו בשעות שהרבי קיבל ליחידות, ואז נכנסתי גם אני לחדרו. בפגישה הראשונה בינינו שוחחנו על ריגה והעלינו זיכרונות - מכרים משותפים, אירועים שהשתתפנו בהם וכו'. אחר כך נודע לי שבמשך שנים הרב חדקוב קיבל על עצמו להיות האפוטרופוס הרוחני על קהילת

ריגה ודאג בהתמדה לצרכיהם הרוחניים של יוצאי ריגה. עמדתי על כך מקרוב, כאשר ביקש ממני לא אחת לדאוג ליהודי פלוני או אישה אלמונית מניצולי קהילת ריגה המתגוררים בארץ.

כבר משיחותיי הראשונות עם הרב חדקוב הבחנתי שעומדת מולי אישיות מיוחדת, שאם להגדיר אותה בקצרה אפשר לומר ששילבה בתוכה יראת שמים חזקה ופיקחות מיוחדת. בקשר לזה כדאי גם לציין את התמדתו הגדולה, תמיד הוא מצא זמן ללמוד, למרות שעיסוקיו תבעו ממנו עשרים וארבע שעות ביממה.

ייחודו של הרב חדקוב התגלה בעיקר בשעה שדיבר, ויצא לי לשוחח עימו שעות כשהיה מעביר אליי, במשך שנים, הוראות שונות מהרבי. הוא היה מדבר תמיד בהגיון חודר, מנתח דברים בעמקות ועם זאת מוריד את הדברים להבנה שכלית ודואג להבטיח שיובנו לחלוטין על ידי איש שיחו.

צינור לקשר עם העולם

חותני, הרב אברהם פריז ע"ה, אמר פעם מדוע צריכים את הרב חדקוב? - כדי שיהיה לאנשים "פאריבל" [=תרעומת] על הרב חדקוב ולא ח"ו על הרבי... אם הרבי אמר ולא עושים זה חמור מאד, אך אם הרב חדקוב אומר והעניין לא בוצע במלואו, יש לאנשים תירוץ...

הרב חדקוב היה אדם שדאג לרבי עשרים וארבע שעות ביממה במשך כל השנים, אך אפשר להגדיר אותו גם כמליץ יושר וסנגורם של אנ"ש לפני הרבי. לא אחת היה "מחליק" אצל הרבי עניינים בלתי רצויים שעשה אחד מאנ"ש, כדי שח"ו לא תהיה עליו קפידה וכדו', אולם לאחר מכן היה מרים טלפון לאותו אדם ומעביר לו שיעור מוסר - וברוב המקרים אותם אנשים לא חזרו על מעשיהם הקלוקלים.

אפשר להגדיר זאת לא רק כעניין של הפכים, אלא כמי שבאמת הייתה בו שלימות. השלמות הביאה גם ירידה לפרטי פרטים בלי להזניח שום דבר.

משלהי שנות הכ"ף ואילך, התחלתי לקבל מספר פעמים בשבוע טלפונים מהרב חדקוב. בשיחות אלה הוא היה מוסר לי הוראות מפורטות על כל הנושאים העומדים על הפרק באותה תקופה, החל בנושאי חינוך בשיבות ובתלמודי התורה, דרך נושאים הקשורים ברשת חינוך חב"ד וכלה בנושאים כלליים בכל תחומי החיים. לא היה תחום פעילות של חב"ד בארץ בעשרות השנים האחרונות, שהרב חדקוב לא היה מעורב בו.

ג' ה' צנונה אמת
 י"ך צמור טע"ט

היה הכי כונה ללא צד אחר ומה צד
 א"י בינשטין ג' צ' ט' אמת יוקים אמת
 צנולו סרט (מאסטרו) מספרו ט' ה' אינקט
 נאטאק The Chozak

הוא מקור לזוט ותיקים אוספין
 לעצמך ארשת אוסקל שיהיו מההתנסה
 על צד פיה קפה הרמלונה האיוצד אוסקל

מאגיק. אמן ענקי צמד והמאפיס
 פולטם לכך יפועים; אלו נאין אלו
 להצבר יכול להיות בקורה כבו לכה לא

יצננה הו"א נצימילת "לול"ק"
 זמא יהי אה"ק
 פ' צדק
 דעה נעוץ
 (2) גלה ס'

בבינוני אסור איה בימה זמה צ'
 ולחיצו גרפיה גופה יקנ' ג' 10-11 מ
 סמ' הצדק איה הו"א 4³⁰ אמה צ'
 נינו אקטל גיב' י"ך צמור טע"ט
 איצמיה בגור גלל ווצנר צמיה

אפרעק/ביינען
 נאסיא ג' רגיה ג' (א)

מענה הרבי בכתי"ק על מכתבו של הרב וולף בענייני עסקנות ציבורית

יחד עם זה, הוא לא שכח באף שיחה לעורר אותי שבמהלך פגישותיי עם אנשים במסגרת עבודתי העסקנית, אני חייב לשוחח איתם גם על קיום תורה ומצוות, או לדאוג שאיש-שיחי יעשה ברכה...

אגב, אני נזכר שכשהרבי הקים בשנת השבעים ע"א מוסדות, הרב חדקוב חילק ע"א דולרים לכל מוסד, ומנהלי המוסדות עמדו בתור כדי לקבלם. לכאורה זה דבר שגרתי, אבל בעמידה בתור לפני חדרו של הרב חדקוב, אפשר היה להבחין מיד בסדר ששרר בתור ולראות איך הרב חדקוב יודע להחזיק אנשים במשמעת קפדנית... האנשים ידעו שאם הוא אומר 'איז דאס געזאגט' - והכל בתוקף ברור וללא התקפלויות ופשרות.

בכלל, כשם שהרב חדקוב היה דייקן גדול וזהיר מאד בדיבור וכל מילה שלו מדויקת ומדודה, כך גם דרש מכל אחד - ובראש ובראשונה מהשלוחים והעסקנים - שיהיו תמיד זהירים בדיבורם. הרב חדקוב היה דורש את השלמות בכל נושא ולא ויתר ולא קיבל דברים שאינם מושלמים.

את העיקר אסור לשכוח - הרב חדקוב היה בראש ובראשונה הצינור שדרכו בחר הרבי לעמוד בקשר עם העולם. דרכו הרבי העביר הוראות לכל קצווי תבל. הרב חדקוב העביר את הוראות הרבי בשיא ובתכלית הדיוק ולא ערבב בהן אפילו פעם אחת מחשבה אישית שלו. תמיד ידענו שאם הרב חדקוב אמר משהו, אין ספק שאלה דברי הרבי.

גם האופן שבו העביר את הוראות הרבי היה מיוחד במינו: הוא ניסח תמיד את הדברים בצורה עמוקה וברורה ועם זאת בתקיפות וללא שום פשרות. המסרים וההוראות שהעביר אלי היו תמיד חדים וברורים, והתביעה לעשותם היה נשמעת בטון חד-משמעי שאסר להחסיר בביצוע אפילו פרט אחד.

האמת היא שכבר מהרגע הראשון שבא לרבי הוא "הפקיר" את כל מעמדו למען הרבי ומסר את כל כולו לרבי. בריגה הוא היה מנהל של אימפריה חינוכית ועל פיו יישק דבר בכל מדינת לטביה, וכאן - משנכנס לעבודה עם הרבי - ביטל את עצמו לחלוטין כעבד נאמן ממש".

תכונות משותפות

עד כאן מדברי הרב וולף על הרב חדקוב, ומפליא עד כמה הדברים הולמים את מי שאמרם. כי אכן בין שני האישים הדגולים הללו היו לא מעט תכונות משותפות וקווי-אופי דומים.

דברי הרב וולף על הרב חדקוב מדגישים את ההתמסרות המוחלטת לעבודת הקודש ללא יום וללא רגע של מנוחה, את האחריות ואת הדיוק ביחס לכל הגה וכל מילה כתובה שבאים מאת הרבי, את כובד הראש והרצינות, את התוקף ואת הבהירות, את היראת-שמים, העיסוק האישי בתורה, בהפצת היהדות ודאגה להמוני יהודים פרטיים לצד העסקנות הציבורית הרבה.

ועל כל אלה ללא יוצא מן הכלל אפשר לקבוע חד-משמעית גם לגבי הרב וולף עצמו - כולו איתנהו בו עצמו, כידוע היטב לכל יודעיו ומכיריו.

כפי שמסתבר, במהלך הפגישה הראשונה ביניהם בשנת תשי"ב, עמד הרב חדקוב על טיבו של האברך הצעיר עמו נפגש, וככל הנראה העביר את רשמיו לרבי. לאחר פגישתם זו, הלך הקשר והתהדק, חילופי המכתבים הלכו ותכפו, והמשימות וההוראות מהרבי ומהמזכירות הלכו ורבו והקיפו מיגוון רחב ומסועף יותר ויותר של עבודה ציבורית.

ביטויי אמון והערכה

בהזדמנויות כאלה ואחרות, לאורך השנים, נשמעו מפה קדשו של הרבי ביטויים לא שגרתיים של אמון והערכה לבא-כוחו בארץ ישראל. כך, למשל, ביחידות לשד"ר החסיד הנודע הרב בן ציון שם טוב ז"ל, בי"ז במרחשוון תשכ"ג (הדברים מופיעים ב"שיחות קודש" תשכ"ג עמוד 400), קבל הרבי על מצב הפצת המעיינות בארה"ק, ודרש להגביר את הפעילות לקירוב חוגים שונים לחסידות.

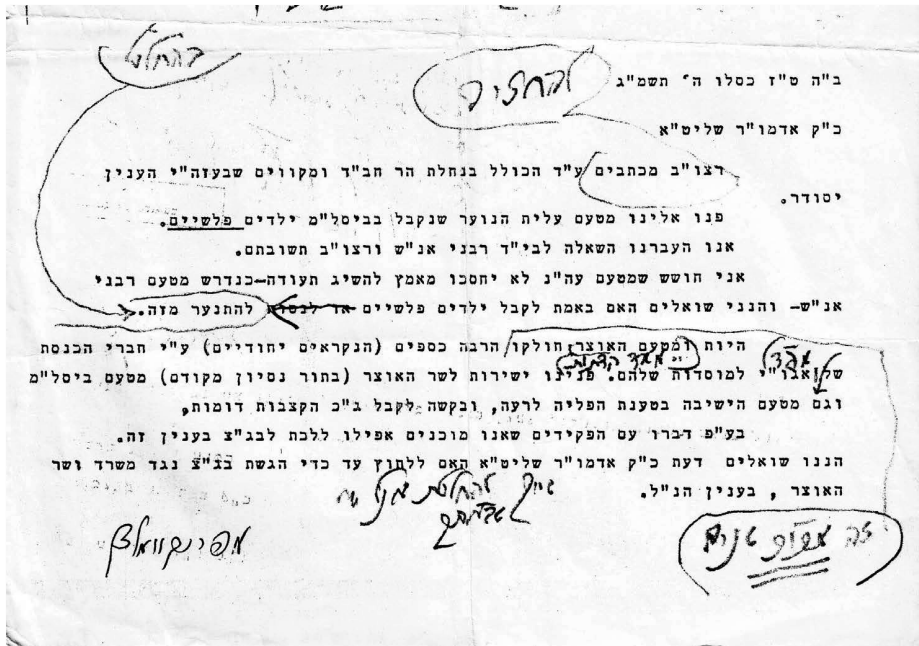
בין הדברים אמר הרבי: "המקום היחיד ששומעים ששם יכולים לקבל משהו הוא אצל הרב שלמה חיים קסלמן ואצל הרב אפרים וולף. האם אוכל לשלוח לשם את כל הבחורים?"... שאל הרבי.

כיוצא בזה אמר הרבי לחסיד הרב שמריהו גורארי' מתל-אביב ביחידות בשנת תש"כ: "דער איינציקער וואס איך קען זיך פארלאזן אויף אים אין ארץ הקודש, איז ר' אפרים וולף" [=היחיד שיכול אני לסמוך עליו בארץ הקודש, הוא ר' אפרים וולף].

ובאגרת קודש מאדר ראשון תשכ"ה (אגרת ח'תתקנג) כותב הרבי:

"...דוגמא מפעולות יחידים ממש - הר"ר ברוק שי' בראשל"צ, סלונים בירות"ו, זילברשטרום שי' שם, וולף שי' בלוד, חפר שי' בכפר, איידלקופ שי' שם, ועוד - וכנה"ל לא חכו להתמנות פעם אחר פעם "ולזריקות" וכו"..."

והנה, עוד ביטוי נדיר של הרבי המגלה את היחס המיוחד כלפני נאמנו בארה"ק:

מענה הרבי בכתי"ק על מכתבו של הרב וולף בענייני עסקנות ציבורית

בשלהי שנות הכ' ובראשית שנות הל', עלו רבים מאנ"ש מרוסיה לארץ והרבי הזמין אותם, על חשבוננו, לבקר בהיכלו. בין אלה היו הרה"ח ר' יוסף קנייבסקי וזוגתו ע"ה. כשנכנסו ליחידות, שאל אותם הרבי מדוע לא הביאו אתם גם את בתם מרת ציפורה תחי' והם השיבו כי מצבם הכלכלי הדחוק כעולים חדשים לא אפשר לקנות כרטיס טיסה גם לבת. אמר להם הרבי: "יש לי ידיד בארץ הקודש ושמו הרב אפרים וולף. תפנו אליו והוא כבר ידאג לפרנסתכם..."

נושאים רגישים וחשאיים

במשך השנים עסק הרב וולף מטעם הרבי גם בשורה ארוכה של נושאים רגישים וחשאיים. כך, לדוגמה, בשנת תשט"ו הורה הרבי לרב בנימין גורודצקי, בא כוח הרבי באירופה, להעלות לארץ הקודש את גופו של הרב מנחם מענדל שניאורסאהן, בנו של כ"ק אדמו"ר המהר"ש נ"ע, אשר נפטר בשנת תש"ב באי קורסיקה בצרפת ושם נטמן.

הרב גורודצקי מילא את ההוראה, ושלח את הארון באנייה שעשתה דרכה לחיפה. במקביל, הרבי הורה לרב וולף לצלם את הגופה לפני שיורידה לקבורה, ולשלוח את התצלום לרבי.

האנייה הגיעה בלילה קר וגשום של חורף תשט"ז לנמל חיפה, ובשעת לילה מאוחרת נערכה הקבורה בבית העלמין העתיק בצפת.

בתנאים ששררו באותם ימים בארץ, לא נמצא צלם שייאות לבוא באישון לילה ולבצע את הצילום המבוקש, מה גם שבמקום שרר חושך מוחלט. ואולם, הרב וולף עצמו כן בדק את מצב הגופה וראה כי למרות שעברו כחמש עשרה שנים מאז הפטירה, הגוף נשאר שלם.

זמן קצר לאחר מכן נסע הרב וולף לרבי, ותכף לכניסתו ליחידות ביקש הרבי לשמוע את כל פרטי הדברים בנידון זה.

כך בשנים הראשונות לנשיאות, וכך לאורך כל השנים.

הקשר עם משפחת בית רבי

אחד העניינים החשאיים בהם עסק הרב וולף, היה הקשר עם משפחת "בית רבי" בארץ הקודש, משפחת הגב' דליה שתחי' רוטמן, בת אחיו של הרבי, הרב ישראל אריה לייב ע"ה, ומשפחת הרה"ח רבי בן ציון שניאורסאהן ז"ל מתל אביב, דודו של הרבי.

במשך תקופה ארוכה הייתה הגב' רוטמן מגיעה לפרקים קבועים למשרד הישיבה בלוד. במסגרת ביקורים אלו הייתה באה לבית המשפחה בשיכון חב"ד, ומשוחחת ארוכות עם זוגתו של הרב וואלף, הגב' פסיה תחי'.

על תחילת ההיכרות עם מרת דלי', מספרת הגב' וולף:

היכרותנו הראשונה הייתה בזמן חתונתם, בח' כסלו תשל"ג, כאשר הרבי הורה לבעלי לקראת החתונה שיראו שתהיה זו "חסידישע חתונה". נסענו לחתונתם, שנערכה באולם הכנסים במכון וויצמן ברחובות, יחד עם מניין מחשובי אנ"ש ונשותיהם. אני זוכרת שהיו ביניהם הרב בן ציון שניאורסאהן, הרב נחום גולדשמיד, הרב בן ציון שם טוב, גיסי הרב זלמן לוין (בעלה של תבדל"ח אחותי רחל), הרב מאיר פריימן, הרב שלמה מיידנצ'יק, הרב משה אשכנזי, הרב מאיר פרידמן, ועוד. ואכן שמחנו ושימחנו, והחתונה הייתה חתונה חסידית. בחופתם ניגנו את הד' בבות, ואחר כך ערכו סעודת שבע ברכות.

מאז נוצר בינינו קשר קרוב. גב' רוטמן הייתה מגיעה לעיתים קרובות למשרד הישיבה, ופעמים רבות הייתה נכנסת לביתנו והיינו יושבים ומשוחחים ארוכות. כשבעלי לא הרגיש טוב היא באה לבקרנו, כשהיא מביאה זר פרחים גדול. גם כיום

הקשר בינינו נשאר הדוק, ומידי ערב חג ומועד אנחנו משוחחות ומאחלות אחת לרעותה איחולי חג.

קשר עם דוד הרבי

קשר נוסף שהרב וולף כאמור זכה לו היה עם משפחת הרב בן ציון ומרת צילה שניאורסאהן, שהיו דודים של הרבי והרבנית ע"ה.

מוסיפה ומספרת מרת וולף:

באחת השנים כשהיינו ב'יחידות' הורה לנו הרבי שניקח עמנו עבור דודתו סט של סכו"ם מכסף טהור, שהיה בשימוש של הרבי הרי"צ. לפני נסיעתנו קיבלנו מהמזכירות את הסט היקר, ובנסיעתנו לקחתי את הסט הכבד בתיק היד, לשמירה לבל יאבד חלילה במהלך הנסיעה.

לפני שמילאנו את השליחות ומסרתי לגב' שניאורסאהן את הסט, העליתי בפני בעלי רעיון באם נוכל להשאיר ברשותנו לפחות סכין כפית ומזלג בודדים מתוך הסט שהכיל פריטים רבים, אולם בעלי לא הסכים לכך בשום אופן...

מי החזיק את גחלת יהדות רוסיה?

הנה דוגמאות ספורות לעסקנות ציבורית כללית זו, המלמדות על הכלל:

רב קהילת חב"ד בהרצליה, הרב ישראל הלפרין, זכה בראשית שנות המ"ם להתעסק במספר ענייני ציבור כלליים בארץ. במסגרת זו הוא עמד בקשר עם הרב וולף, וקיבל דרכו מספר הוראות מרתקות מהרבי. על כמה מהוראות אלו, סיפר לימים הרב הלפרין:

בראשית פעילותי הציבורית התעוררו אצלי מספר שאלות בעסקנות, והפניתי את השאלות למזכירות הרבי. כעבור ימים אחדים נקראתי ללוד, שנתקבלה עבורי תשובה. הגעתי למשרד הישיבה וקיבלתי את מענה הרבי, בו צויין כי בכל ענייני העסקנות החב"דית הכללית - עלי להתייעץ עם הרב שלמה מיידנציק; בענייני חינוך כלליים - עם הרב אפרים וולף, ובענייני חינוך הבנות - עם הרב שמואל חפר.

בראשית שנות המ"ם הוזמתי להשתתף בכנס החזרה בתשובה, בראשות הרב ראובן אלבו. שמי לא היה רשום במודעה, אך צויין ש"קצין בכיר בסיירת מובחרת שהפך לרב", יספר את סיפורו האישי.

ימים אחדים לפני האירוע, מצלצל הטלפון, והנה הרב אפרים וולף על הקו. והוא אומר לי "ראיתי בעיתונים, שמתארגן כנס חזרה בתשובה, ומופיע שם גם קצין בסיירת, אז אני משער שהכוונה אליך"...

הבנתי מיד שר' אפרים לא ראה זאת בשום עיתון... ממת' ר' אפרים קורא עיתונים ועובר על המודעות... הבנתי שר' אפרים קיבל הוראה להעביר לי, ואכן ר' אפרים ממשיך והסביר לי מדוע הוא מתקשר: בכנס אמור להופיע גם הר' אליהו אסאס, שעלה לאחרונה מחבר העמים, ובחוגי בני ברק מציגים אותו כאילו הוא החזיק את גחלת היהדות ברוסיה בשנות הקומוניזם, למרות שהוא עצמו התקרב ליהדות ברוסיה על ידי חב"ד.

וכאן הנחה אותי הרב וולף שבמהלך העצרת עלי ליצור שיחה עם אסאס, ולשאול אותו מספר שאלות מנחות, כך שלא תיוותר בידו הברירה, והוא יאלץ להודות שחסידי חב"ד הם אלו שקירבו אותו ליהדות.

לאחר נאומו של אסאס בעצרת, שהיה גדוש בשבחים ובחשיבות עצמית, הוא החל לעשות דרכו ליציאה, מוקף במספר מקורבים ותלמידים, אך אני, כיוצא סיירת, פילסתי דרך אליו, אחזתי בידיו, וניהלתי עמו דו שיח כפוי, שבמהלכו נאלץ להודות בפני תלמידיו, שהתקרב ליהדות על ידי החסיד ר' געצע ווילנסקי במוסקבה.

אחר כך נקראתי לדבר בפני הנאספים, היה זה במעמד הגר"ע יוסף ואישים נכבדים, ולאחר שסיפרתי את מעללי הצבאיים, חרגתי מהנושא המתוכנן (עליו סוכם עם מארגני הכינוס...) וסיפרתי על המחזיר בתשובה הראשי של הדור, הרבי מליובאוויטש, שגם הרב אלבו פועל בהשראתו, ואפילו הרב אסאס שדיבר כאן קודם, הודה לי עכשיו בפומבי שהוא התקרב ליהדות על ידי חב"ד...

איך שולחים דו"ח לרבי?

מוסיף ומספר הרב הלפרין על הוראה מאלפת בעסקנות מהרבי שהתקבלו ע"י הרב וולף:

כאשר התקבלה ההוראה לראשונה לארגן כינוסי ל"ג בעומר בארץ ובעולם, התכנסו ב"רשת" בכפר ראשי העסקנים לטפל בנושא, ולמעשה מלאכת הארגון נפלה על כתפי. הייתי אז אברך צעיר בכולל בכפר חב"ד.

פעלנו בנושא בשטורעם גדול, ובשנה הראשונה התארגנו כשבעים תהלוכות. בערבו של ל"ג בעומר, החלטתי לכתוב דו"ח מקיף מכל התהלוכות, ודיברנו עם כל המקומות בהם אורגנו תהלוכות, מי היו הפעילים, כמות הילדים, הנואמים וכו'. אך

כששוחחנו עם אחד הפעילים, שערך שש תהלוכות בישובים סביבו, התברר שהוא שלח דו"ח למזכירות באופן עצמאי, ולא רצה למסור לנו את הפרטים.

התקשרתי אפוא למזכירות, מסרתי דו"ח מקיף לרב גרונר, ואמרתי לו שיצרף לדו"ח זה את הדו"ח שקיבל מאותו פעיל, וכך יהיה דו"ח כללי ומקיף של משתתפי התהלוכות.

כעבור רבע שעה, מתקשר אלי הרב אפרים וולף ו"נוזף" בי, מדוע לא נשלח דו"ח לרבי? לאחר ההפתעה הראשונה, אני והפעילים שעמי הבנו, שהבעיה היא מדוע לא נשלח דו"ח כולל עם אותם תהלוכות שדווח עליהם בנפרד...

התקשרנו אפוא שוב לאותו פעיל, אילצנו אותו למסור את הפרטים שהחסיר, וכך שלחנו מחדש את הדו"ח לרבי.

ואז ר' אפרים מתקשר אלי פעם נוספת ואומר לי "העניין סודר"...

"אלפי פעמים שמעתי מהרבי על ר' אפרים"

עד כמה הרבי ראה בר' אפרים את נאמנו ובא-כוחו בארץ הקודש, יעידו הדברים הבאים, מפי מזכירו של הרבי הרב בנימין קליין ז"ל, שנאמרו בעצרת ה'שלושים' לזכרו של ר' אפרים:

"הכרתי את ר' אפרים במשך קרוב לשישים שנה. אקדים ואומר: נסעתי פעם בשליחות הרבי בקיץ לאורוגוואי בתקופה שעוד לא היה שם ליובאוויטש, ואמרו לי שיש שם פרופסור שלמד עם הרבי בפריז, שמחזיק את עצמו ליובאוויטשער.

כשפגשנו אותו הצגנו את עצמנו כתלמידי "תומכי תמימים" שנוסעים בקיץ לשליחות. השאלה הראשונה שהוא שאל אותנו הייתה, "אתם מכירים את הרבי?" הייתי אני ועוד בחור ואמרנו בוודאי, מה השאלה. וודאי שאנחנו מכירים אותו, אנחנו רואים אותו כל יום במנחה ובמעריב.

אז הוא אמר לנו, אתם בוודאי רואים אותו - אבל 'להכיר' אותו אתם לא מכירים. אז כשאני אומר "מכירים" אני מתכוון שהכרתי את ר' אפרים ממש.

מעט שזכיתי להיכנס בעבודת המזכירות, אני יכול להגיד בפה מלא, שאינני יודע אם ישנו עוד אדם בנוגע לעבודת הק' של הרבי שהרבי הזכיר אותו כל כך הרבה. אלפי פעמים שמעתי בעצמי מהרבי דברים בנוגע לר' אפרים וולף. "שימסרו לאפרים וולף"..." "זה ר' אפרים צריך לעשות", שליחות רבות מספור הוטלו על ר' אפרים. אנשים שאלו את הרבי: רוצים למסור משהו לליובאוויטש ואנחנו בארץ, אז הרבי אמר "הנציג שלנו בארץ הוא הרב אפרים וולף בלוד, ואפשר למסור לו".

מזכיר הרבי הרב בנימין קליין נושא דברים בעצרת ה'שלושים' לזכרו של הרב וולף, בהיכל ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית בכפר חב"ד

אולם הדבר הכי גדול אצל ר' אפרים היה שאפילו לא הכירו את מעלתו. כל אדם אחר שהיה לו קשר כזה עם הרבי היה הולך עם גאווה, אבל ר' אפרים היה חייל. וזה היה ניכר גם מצד הרבי מתחילה עד הסוף.

מה שלא יגידו על ר' אפרים - זה מגביל אותו. אנו לא צריכים להאריך בזה כי הוא לא מעוניין בזה. אבל "והחי יתן אל לבו", זה נותן לנו הוראה שאנחנו צריכים ללכת בדרכים שצריכים להיות מסורים לרבי כמו שר' אפרים היה, בלי שום שאלה, בלי שום טענות, בלי שום דברים מן הסוג הזה. וזה הכוונה "והחי יתן אל לבו". הלוואי שנהיה להיות כמוהו איש חסיד ואיש אמת.

מנהל גשמי ורוחני

בראש ובראשונה - "המנהל"

למרות העניינים הנעלים והעיסוקים הכלליים של כלל עסקנות חב"ד באה"ק בהם עסק הרב וולף מתוקף תפקידו, הנה בראש ובראשונה, היה הרב וולף ה"מנהל". מנהל ישיבת תומכי תמימים המרכזית באה"ק ומוסדותיה.

עיקר מרצו, כוחו וכישרונותיו הברוכים היו קודש לישיבה. זה היה עיקר שיחו ושיגו ובכך עסק כל הימים לרבות הלילות. תלמידי הישיבה בלוד מעידים כיצד האור במשרדו לא כבה גם עד שעות הלילה המאוחרות; ראשי הישיבה, המשגיחים והמשפיעים יודעים לספר איך תמיד היה זמין ונכון לסייע בכל בקשה ובכל עניין, וכולם כאחד מפליאים את מסירותו ללא לאות. הישיבה הייתה הרב אפרים וולף והרב אפרים וולף היה הישיבה. ואת תפקידו מילא בחכמה, בדעת ובתבונה.

היו לו רגעים של נחת למראה הזאל המלא במאות בחורי חמד שוקדים על תלמודם ועוסקים בעבודה שבלב זו תפילה. היו לו שעות של סיפוק כאשר ראשי הישיבה קטנה והישיבה גדולה וראשי הכוללים דיווחו על הישגים נאים בלימוד ובחינוך. והיו לו שעות של קורת רוח כאשר בית הספר למלאכה מילא את היעוד שקבע לו הרבי והעניק לאלפי בני נוער חינוך שבזכותו הקימו בית נאמן בישראל.

ואולם, אין לכחד שעם כל אלה העבודה השגרתית היומיומית היתה קשה ומפרכת. כל ימיו נזקק לכתת רגלים לפתחי נדיבים בארץ ובחו"ל כדי להתרים אותם לטובת הישיבה. משרדי הממשלה ומוסדות 'עליית הנוער' וכיו"ב שינו כללים, תקנות וחוקים לתמיכה חדשות לבקרים, ויום שעה היה צריך לעמוד על המשמר ולנהל שתדלנות בלתי פוסקת. ומול העיניים עמדו מאות הבחורים והאברכים שאין להחסיר ח"ו מלחם חוקם דבר יום ביומו, ועשרות אנשי הצוות הגשמי והרוחני שהמשכורת מהישיבה היתה מקור פרנסתם היחיד.

משימה גדולה וכבדה היתה זו והרב אפרים וולף ראה בשנותיו על משמרתו אורות מרובים אך גם לא מעט צללים, אך מעולם לא אמר נואש ובנחישות והתמדה, בחריצות ובנאמנות נשא בעול הכבד כל-כך.

המנהלים הגשמיים הם המנהלים הרוחניים

התייחסות מיוחדת מהרבי לתפקיד זה, בה יצק הרבי מימד עמוק ורחב לתפקיד מנהל הישיבה, היה כאשר הרב וולף נסע לראשונה אל הרבי לרגל יו"ד שבט תשי"ב. הרב וולף שהה באותו ביקור בחצרות קדשנו עד אחרי פורים. בעיצומה של התוועדות

פורים, קרא לו הרבי, מזג לו 'לחיים', ואמר: "אינך רק המנהל הגשמי של הישיבה, כי אם גם המנהל הרוחני!".

לאחר בואו לארץ הקודש, דיווח הרב אפרים לרבי על ההתוועדות שערך בפאריז בדרכו לארץ, וכן בארץ הקודש. באגרת שהרבי כתב לו כמענה, הרבי מתייחס גם לדברים הללו שאמר לו בהתוועדות הפורים:

ב"ה, אדר"ח אייר תשי"ב

ברוקלין

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'

מוה"ר אפרים שי'

שלום וברכה!

"המנהלים הגשמיים של מוסדות כ"ק מו"ח אדמו"ר, הנה הם גי"כ מנהלים רוחניים".
מכתבו של הרבי לרב וולף, לאחר ביקורו הראשון בחצרות קדשנו

קבלתי מכתבו הקצר, בו מודיע אשר עשה התועדות בפאריז וכן בבואו לאה"ק ת"ו, אבל קיצר במקום שאמרו להאריך ולא הזכיר מאומה ע"ד אחת הכוונות שהי' לי בהתועדות אלו, והוא אשר כת"ר שיחי' יחזור בהם גם כן מאמר דא"ח. תקותי אשר בטח ממלא בקשתי זו גם כן, אבל מה טוב כי יכתוב לי עד"ז בפירושו. ואם מפני עניויות שלא במקומו לא עשה זה, הנה יעשה כזה על כל פנים עתה, ובודאי לא יהיו המתועדים ברוגז אשר אינו מסתפק בהתועדות אחת ורוצה לעשות לכל הפחות בהתועדות נוספת כהנ"ל.

ומתאים למה שאמרתי לו בהתועדות כאן אשר המנהלים הגשמיים של מוסדות כ"ק מו"ח אדמו"ר, הנה הם גם כן מנהלים רוחניים, כי זה הי' רצון כ"ק מו"ח אדמו"ר. ואין הכוונה בזה שתהי' להם דיעה מחלטת בענינים רוחניים ובמילא יהי' בלבול הסדר, אלא שהם ידעו אשר הגשמיות של מוסדות כ"ק מו"ח אדמו"ר זהו גם כן רוחניות, ובמילא כל מה שיכולים לתבוע ממנהל רוחני של מוסד כ"ק מו"ח אדמו"ר צריך לתבוע מעצמו (מאנען פון זיך) המנהל גשמי וכו'. והאריכות אך למותר.

מוסגר פה מכתבי להנהלת הישיבה בלוד, והנני שולחו ביחד עם מכ' אליו, ותקותי שיעשה הדבר בזריזות. ואל בינתו אשען, שלא יהי' בזה איזה מיעוט דמות של מי שהוא מבין חברי ההנהלה.

בטח כב"ב שיחיו בבריאות הנכונה, ואסיים מכתבי בברכת הצלחה בעסקנות הכללית ובעניניו הפרטים גם יחד.

בברכה

[חי"ק]

לשנות מידותיו הטבעיים

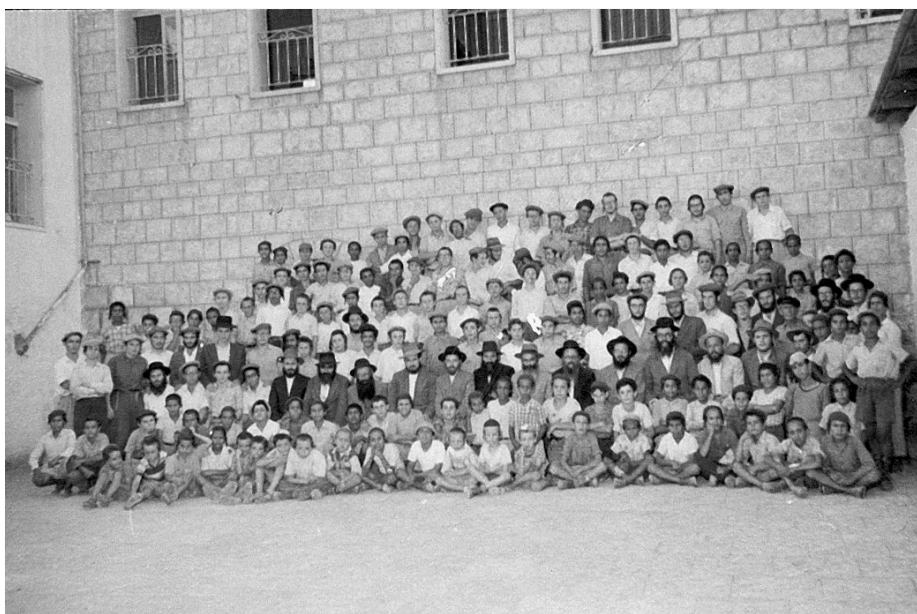
כעשר שנים אחר-כך, היה שוב ביטוי נדיר של הרבי ברבים כלפי הרב וולף. היה זה בהתועדות שמחת תורה תשכ"ב. היא ארכה שעות ארוכות ונאמרו בה ביטויים יוצאי דופן.

בין הדיבורים בהתועדות, הרבי התייחס לרב אפרים וולף שנכח במקום: "ר' אפרים כבר שינה את טבע מידותיו, ועכשיו נותר לו לשנות את מידותיו הטבעיים..."

היושבים לצידו של הרב וולף בהתועדות זוכרים שפניו האדימו לשמע הדברים. והרבי המשיך ואמר: "לקחנו אברך 'יקה', ושמנו אותו על ניהול הישיבה בארץ הקודש. ברוך השם הצלחנו לפעול בו לצאת ממדידה והגבלה, אך לכלל 'ופרצת' הוא עדיין לא הגיע..." הרבי קרא אליו את הרב וולף ומזג לו "לחיים".

בנין הישיבה בפרדס בלוד

צוות הישיבה והתלמידים בחצר הישיבה בפרדס בלוד, בתמונה משנת תשי"ד

הרה"ח הרב אהרן הלפרין מכפר חב"ד, שנכח בשעת מעשה, מוסיף אשר התוועדות שמחת תורה אותה שנה הייתה מיוחדת במינה. ההתוועדות ארכה אחת-עשרה שעות, והרבי לקח הרבה 'לחיים', ודיבר הרבה דיבורים עם אנשים פרטיים.

בין הדברים פנה הרבי לרב וולף ואמר לו, "למרות שיש ביממה רק עשרים וארבע שעות, שייצא גם מהגבלה זו"... (כלומר, למרות שהוא מנצל את כל שעות היממה במילואן, שיצא גם מהגבלה זו).

צניעות ופשטות

הנהגתו של הרב וולף בניהול הישיבה, הייתה לאות ומופת של זהירות בממון, הסתפקות במועט, ומעל הכל - דוגמה אישית של חסיד ו"תמים".

בשנים הראשונות לייסוד והקמת הישיבה, הארץ הייתה מוצפת בעולים חסרי כל, והממשלה הקדישה משאבים מעטים מאד לקליטתם. המצב הכלכלי באותה תקופה דרש מצד הישיבה חיסכון קפדני, כדי לאפשר לתת לתלמידים לפחות ארוחה דלה אחת או שתיים ביום. הרב וולף הראה דוגמה אישית. אף הוא עצמו שהיה מותיר את משפחתו כל ימי השבוע בירושלים ושוהה בישיבה בגפו, הסתפק במעט שבמעט הן ביחס למזון והן באשר למקום לינה.

הרב שמעון לזרוב, השליח הראשי לטקסס, נזכר: "הייתי אז ילד כבן שבע, רזה וקטן קומה. הרב וולף היה ישן על המיטה לאורך, ואני הייתי ישן לרוחב"...

הרב בערל ווייס מקליפורניה סיפר מפי בן משפחתו הטבח קיזל, שכאשר היה מגיש להרב וולף צלחת עם מנת אוכל, היה הרב וולף מסרב לקחת זאת, בטענה שדי לו בשאריות שאכל ממה שהותירו הבחורים.

על אותן שנים מספרים גם כי הרב וולף ה"ייקי" לא היה יכול לסבול כל תופעה של אי-סדר בישיבה. והנה "פלא" - בכל בוקר הבחורים היו מגלים בקומם משנתם שאלמוני שטף את רצפת הישיבה. פתחו במעקב, ולאחר ימים אחדים גילו שהאלמוני המנקה היה לא אחר מאשר מנהל הישיבה.

אם ובנותיה

בינתיים המקום בלוד נעשה צר, והכיל בקושי את תלמידי הישיבה הקטנה. בהוראת וברכת הרבי הוחל בבניית הישיבה הגדולה בכפר חב"ד. האמצעים היו דלים, אבל בנחישות ובמסירות אופיינית, הרב וולף הצליח להקים בניין מפואר ללימודים ולפנימייה. בשנת תשכ"ג עברה הישיבה הגדולה לכפר חב"ד ובשנת תשכ"ט נחנך חלקו השני של הבניין ובו הזאל הגדול והמפואר שדורות רבים של תמימים ספגו בין כתליו תורה, עבודת ה' וחינוך חסידי אמיתי מתוך התקשרות לרבי.

הישיבה גדלה והוציאה מתוכה אלפי תלמידים. במהלך השנים התווספו לישיבה סניפים בראשון לציון ובנחלת הר חב"ד והישיבה וסניפיה גידלו ת"ל מאות חיילי בית דוד שיצאו לשליחויות הרבי בכל מרחבי תבל ודור חדש של רבנים, ראשי ישיבות, אישי חנוך ו'סתם' בעלי-בתים חסידיים לתפארת הפזורים כיום הזה בארץ ובעולם, וכולם כאחד זוכרים בערגה את הימים המאושרים שעשו בישיבה ובסניפיה.

במקביל הוקמו בהוראת הרבי לצד הישיבה כוללים בנחלת הר חב"ד ובכפר חב"ד, שהכשירו מאות אברכים לצאת לעולמה של רבנות ושליחות בארץ הקודש ובמרחבי תבל.

אבא לאלפי תלמידים

לאורך כל השנים, היה הרב וולף כאבא לתלמידים הרבים. הוא היה לומד בחברותא עם התלמידים, כשהוא מעורה בכל הנעשה עם כל תלמיד במצבו הגשמי והרוחני.

כך, לדוגמה, מספר הרב דוד תעזי, מוותיקי ונכבדי שיכון חב"ד בלוד:

כאשר הוא למד בישיבה אשר בפרדס בלוד בראשית שנות היו"ד, הוא נפגע ברגלו והיה זקוק לביתוח מייד. ר' ישראל קוק, הנהג הוותיק של הישיבה, לקח אותו ברכב הפורד הישן של הישיבה אל בית הרפואה קפלן, אולם בדיוק באותו יום הוכרז על שביתה בבתי הרפואה, ולא היו מוכנים לטפל בו. לקחו אותו את בית הרפואה "אסותא" בתל אביב, אולם גם שם, לאחר המתנה של מספר שעות, סירבו הצוות הרפואי לקבל אותו לטיפול, ומחוסר ברירה הם חזרו לישיבה בשעת לילה.

כאשר הם חזרו לישיבה, מנהל הישיבה היה עדיין במשרדו, והוא נחרד לראותם חוזרים מבלי שהבחור טופל ונותר.

"ר' אפרים אמר - יוצאים לדרך. הרב וולף הורה לנסוע אל בית הרפואה "שמואל הרופא", הלך אתי אל חדר הניתוחים, והורה לי להיכנס לשכב על המיטה, והודיע לצוות הרפואי במקום, שהוא לא יוצא משם עד שהבחור מטופל.

דרישתו החד משמעית של ר' אפרים הועילה. לצוות הרפואי לא היה ברירה אלא לטפל בי, ואחרי מספר שעות חזרתי אל הישיבה, בריא ושלם..."

"המוסד עצמו בא אלי"

מספר הגה"ח הרב ברוך שי' בליזינסקי, מראשי הישיבה בכפר חב"ד:

הייתה לי סבתא ע"ה ברמת-גן, אשר הייתה עסקנית ציבור והייתה אוספת כספים. פעם אחת היא השיגה מאשה מסויימת דירה תרומה לישיבה. וכששמעו שהיא השיגה

הרב וולף עם מר שמואל מילנר הקבלן שבנה את ה'זאל' הגדול בישיבה בכפר חב"ד, באירוע לכבוד הקבלן, ח"י אלול תשכ"ח

דירה קפצו על זה כל מיני מנהלי מוסדות שבאו אליה לשדל אותה שתביא את הדירה למוסד שלהם. רמת-גן אז הייתה מרכז החסידים ודיברו איתה שישנו מנהל, אמנם צעיר, ר' אפרים וולף, שרוצה לבוא ולדבר איתה. היא ראינה הרבה מנהלים לפי סדר, והיא הסכימה לקבל גם את ר' אפרים. ר' אפרים נכנס ודיבר איתה, ומיד אחר כך היא אמרה שהיא נותנת לו את הדירה.

לבני המשפחה היא אמרה מהי הסיבה שהיא נותנת לו את הדירה: היא ראתה מנהלי מוסדות רבים, שהם והמוסדות הם שני דברים, אבל אצל ר' אפרים היא ראתה מהדיבור שלו ומעצם המציאות שלו שבא אליה המוסד, לא הבן אדם בא אליה, אלא המוסד עצמו. ולכן היא נתנה לו את הדירה ללא שום ערעורים וספיקות...

בערב יום הכיפורים...

מספר הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן, רבה של מגדל העמק:

אבי רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, שהיה ראש הישיבה בלוד במשך כחצי יובל שנים, סיפר לי שבקום המדינה כשהגיעה העליה ממרוקו, מתונים ומתימן התכנסו גדולי ישראל לעצה מה לעשות כדי להציל את הנוער.

האבא היה אחד מאלה שנסעו מכפר לכפר ומעיר לעיר להשפיע על העולים שיסכימו שהילדים שלהם ילכו לשיבות, והוא אסף קבוצה גדולה של תלמידים. הוא הגיע לשיבות, ולא אזכיר שמות כדי שלא יהיה קטרוג ואמר להם: "הנה, יש לי תלמידים!" ענו לו ראשי השיבות: "מיר וועט מאכען דא א ספרדישע ישיבה?" אנחנו נעביר את זה לשיבה ספרדית? מה עושים?

אבל ר' אפרים כששמע על כך תיכף ומיד לא רק שקיבל את התלמידים, אלא שהלך עם אבי זצ"ל כדי לאסוף כסף מבית כנסת לבית כנסת וממקום למקום כדי להשיג את המיטות והמזרונים להכניס את התלמידים לשיבה.

השווער שלי ז"ל, החסיד הידוע ר' בעריש רוזנברג שהיה משפיע חסידי חב"ד בלוד, היה אומר לי: "כשאני הולך עם המחזור בערב יום כיפור עם הקיטעל ליכל נדרי" - ר' אפרים עוד יושב במשרד ומנסה להשיג מישהו בחוץ לארץ טלפון, אולי הוא ישיג עוד כמה גרושים לשיבה".

הקמת בתי הספר למלאכה

בשנת תשי"ד הוקמו בכפר חב"ד בהוראת הרבי בתי הספר למלאכה. המטרה שהועיד הרבי למוסד היתה שגם מי שמסיבה זו או אחרת לא מתאים או לא מעוניין להיות תלמיד ישיבה במובן המקובל כך שכל עיתותיו יהיו קודש ללימוד התורה, יזכה למסגרת חינוכית תורנית חסידית נאותה ובד בבד ילמד מלאכה המכבדת ומפרנסת את בעליה.

הרב החסיד ר' בנימין גורודצקי, בא כוחו של הרבי לאירופה ולצפון אפריקה, השיג תקציב מיוחד לכך מארגון הג'וינט האמריקני ובית-הספר החל לפעול.

בית הספר זכה לפרסום גדול בראשית פעילותו בנסיבות מצערות. היה זה כאשר בראש חודש אייר תשט"ז חדרו לכפר חב"ד מחבלים מרצחים שנכנסו לבית הכנסת של בית הספר בעת תפילת ערבית והרגו את המדריך הרב שמחה זילברשטרום וחמישה תלמידים הי"ד.

פרשת הדברים כבר באה עלי ספרים ופרסומים שונים. כאן נדגיש את העובדה כי הרבי קרא להפוך את האירוע הקשה והכואב לתנופה של עשייה ופיתוח.

באותו קיץ הרבי אף שלח לארץ קבוצה של שלוחים כדי לעודד את אנ"ש בכלל ואת הנהלת המוסדות בפרט. ואכן, העידוד הגדול משל הרבי בכתב ובעל פה ובאמצעות השלוחים הביא לפיתוח מואץ במוסדות חב"ד בארץ בכלל ובמיוחד של בית הספר

הרב אפרים וולף והרב זושא ווילימובסקי, מארחים בבית הספר למלאכה את סר איזיק וולפסון

למלאכה עצמו שהרחיב את גבולו, הקים בניינים נוספים, פתח מגמות חדשות וקלט עוד המוני תלמידים.

עם השנים בתי-הספר למלאכה בכפר חב"ד הפכו למוסד מפואר, שעוד נכוננו לו עתידות. אלפי תלמידים, משכבות שונות של החברה בישראל, קיבלו בו חינוך חסידי ליראת שמים ולקיום תורה ומצוות, ובמקביל רכשו מקצוע.

כיום פועל במתחם בית הספר הישיבה המפוארת "אהלי תמימים", בהם שוקדים עשרות תלמידים כ"י על לימודי הנגלה והחסידות.

לשרת את רצון הרבי

על עבודתו של ר' אפרים בישיבה, מעיד הרה"ח הרב יוסף שי' בלוי, מי שעבד במשך חצי יובל שנים לצידו של הרב וולף במשרד הישיבה, מתוך דברים שאמר באחת מהתוועדויות ה"מלוה מלכה" הנערכים לזכרו של הרב וולף, בקשר עם יום הייארצייט שלו, בבית הכנסת "בית אריה" בשיכון חב"ד בלוד:

"הרבי התחיל את בניית חסידות חב"ד בארץ ממש מאל"ף. כמעט ולא היה דבר בארץ לפני שנת תש"י. ר' אפרים שהחל בראשית שנות הנשיאות לעבוד בישיבה, היה ממש "מרכבה לאלוקות" ומסור לרבי בתכלית.

ר' אפרים לא חיכה שהרבי ישלח כסף לארץ ויתן לו הוראות מפורשות מה לעשות, אלא כאשר הבין שזה רצון הרבי, הוא יזם את כל הפעולות למען רצון הרבי, והכל מכספים שהיו אמורים לשמש את הוצאות הישיבה.

לא הייתה אבן שר' אפרים לא בנה במוסדות חב"ד ובשיכוני חב"ד בארץ. קרוב לשבעים אלף מטר רבוע בנה ר' אפרים ביובל השנים שהוא עמד בראש מוסדות חב"ד, שלפניו ולאחריו לא היה כן.

ר' אפרים ראה את משרד הישיבה כמקום שכל תפקידו לשרת את רצון הרבי. כל סכום כסף שנכנס לקופת הישיבה, אם מתרומה של גבירים, או מזכיייה בבג"ץ וכיוצ"ב, ר' אפרים הפריש מיד מחצית מהכסף עבור פעולות הרבי.

חשוב שהדור הצעיר יידע, אשר למרות כל העשייה הכבירה של ר' אפרים שלא היה לה אחר וריע, הוא לא זכה לקירובים מיוחדים מהרבי או לאמירות "יישר כח" תכופות. אדרבה, הוא קיבל מעת לעת פתקאות חריפים מהרבי, כי הרבי ידע שמהחסידיים היחידים שהוא יוכל לתת להם מענה חריף והם ימשיכו בחיילא יתיר בכל פעולותיהם, היה ר' אפרים.

למרות כל עיסוקיו הציבוריים הרבים, היה לו מידי יום סדרת שיעורי תורה קבועים במשך חמש שעות, חלקם בחברות עם תלמידי הישיבה הקטנה, וכך הוא סיים את הש"ס מספר פעמים. הוא מעולם לא חשב לדחות את סדרי הלימוד בגלל העסקנות הציבורית, ובכל זאת הוא הספיק להקים את אימפריית חב"ד בארץ.

ראש העיר פועל למען הישיבה

הרה"ח הרב יעקב שי' גלויברמן, מנכבדי עסקני חב"ד, עבד במשך תקופה ממושכת במשרד הישיבה לצידו של הרב וולף. מספר הרב גלויברמן:

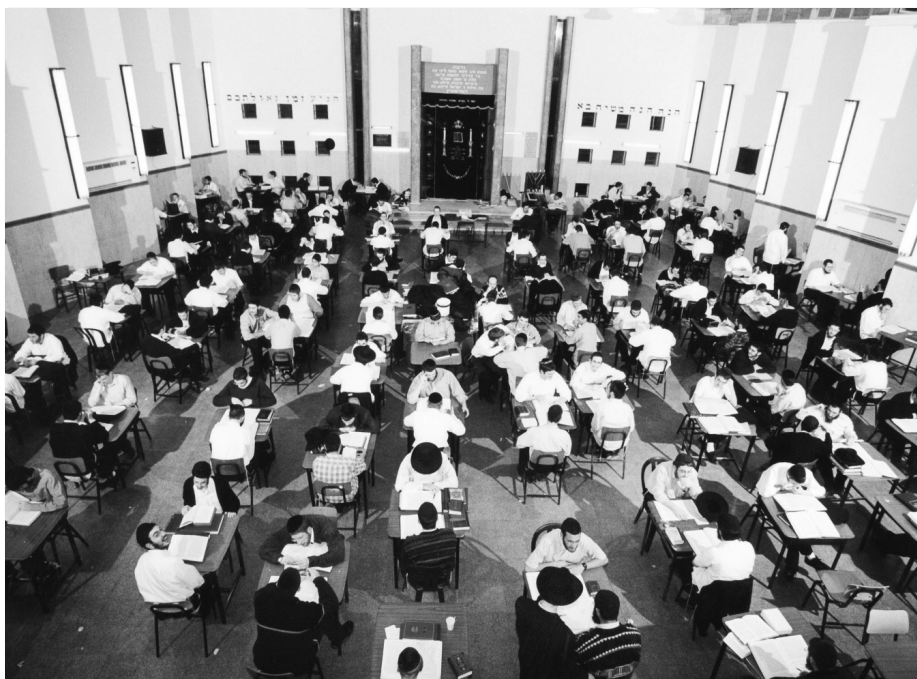
כאשר הייתי מתלווה לרב וולף לפגישות במשרדי ממשלה, כל שניה פנוייה הייתה מנוצלת ללימוד תורה. אם היה הפסק של חמש דקות בין פגישה לפגישה, הרב וולף כבר שקע בדף גמרא או בלימוד שיעורים.

ראש עיריית לוד מר צבי איצקוביץ, יהודי שאינו שומר תומ"צ חבר מפלגת מפא"י, שהרב וולף קירבו לאידישקייט, הייתה להם חברותא קבועה ללימוד גמרא מידי יום במשרד הישיבה.

באחת השנים, התעוררה הפרשייה של קבלת ילדים מעולי אתיופיה למוסדות החינוך, כאשר המדינה דרשה בתוקף את שילובם במוסדות החינוך בארץ, ואילו הרב

מראה ה"זאל" בישיבה קטנה "תומכי תמימים" בלוד

מראה ה"זאל" בישיבת "תומכי תמימים" המרכזית בכפר חב"ד

וולף, יחד עם בנו הבלתי נשכח, דובר חב"ד הרב ברק'ה וולף ע"ה, בהוראת הרבי, התעקשו שלא לקבלם למוסדות החינוך.

התעקשות זו עלתה לישיבה בנזק כספים עצום, ומשרדי הממשלה עיכבו תקציבים לישיבה בגלל זה.

פעם אחת, הגיע שר הפנים ד"ר יוסף בורג לאסיפה בנתניה בעניין כלשהו. ביוצאו מהאסיפה, הוא רואה את ראש עיריית לוד מר איצקוביץ ממתין לו. מר איצקוביץ הגיע כדי לדבר על לבו של בורג, לשחרר את התקציבים לישיבה.

יוסף בורג התפעל כל כך ממאמציו של ראש העיר חבר מפא"י למען הישיבה, שטרם והגיע לנתניה במיוחד לשם כך, שבעקבות בקשתו הוא שחרר את הכספים המוקפאים של הישיבה...

"מחר אתם מתחילים ללמוד בישיבה"

מוסיף ומספר מנהל הישיבה, הרה"ח הרב מנשה שי' חדר:

"הרב וולף היה מורי ורבי. הקשר ביני ובין הרב וולף החל שנים ארוכות לפני שהתחלתי לעבוד בישיבה.

זכיתי לעבוד בישיבה מאז שנת תשל"ג, אולם הקשר בינינו התחיל עוד בשנת תשכ"ד. הייתי אז נער צעיר, למדתי בתלמוד תורה בקריית גת, והגעתי יחד עם בחור נוסף ללוד להיבחן להתקבל לישיבה הקטנה. הרב וולף קיבל את פנינו, ושלח אותנו להיבחן אצל ראש הישיבה דאז, הרב אליעזר הורביץ.

כנראה שלא הפגנו בקיאות יתר על המידה, שכן הוא בחן אותנו על מה שלמדנו שנה לפני כן, והוא התלבט אם לקבל אותנו לישיבה. תוך כדי המבחן נכנס הרב וולף לחדר, וכשהוא ראה לאן הרוח נושבת, פנה אלי ולחברי ואמר: "סעו לביתכם והביאו את החפצים שלכם. מחר אתם מתחילים ללמוד בישיבה", פסק.

אצל הרב וולף לא היה כזה מושג שבחור שרוצה ללמוד ב"תומכי תמימים", לא ייכנס לישיבה. הוא אהב כל בחור כמו היה בנו. הוא התעניין בטובתו הגשמית של כל בחור, כמו בטובתו הרוחנית.

שנים לאחר מכן, בשנת תשכ"ט, למדתי בישיבה גדולה בקריית גת. המצב הכלכלי היה אז נורא ואיום, ופעם אחת הגענו למצב שפשוט לא היה מה לאכול בישיבה. לא היה אוכל פשוט כפשוטו. באותם ימים קרה לי אחד מראשי הישיבה באופן חשאי אליו, וצווה אותי בסוד גמור, שאסע ללוד, לרב אפרים וולף, ואמסור לו רק זאת - שבישיבה בקריית גת רעבים ללחם.

נסעתי מיד ללוד, באתי לר' אפרים ואמרתי לו את הדברים. ר' אפרים קרא אליו מיד את ר' ישראל קוק, שהיה אז נהג במטבח, צווה עליו למלא את המשאית מכל טוב, וכעבור כמה שעות הגיע לקריית גת משאית עמוסת אוכל, בשר דגים, ירקות ומוצרי חלב, כאשר כל הבחורים, ומנהל הישיבה עמדו נדהמים והמומים - מהיכן נחת הרכב עמוס האוכל בדיוק בזמן?...

ברק'ה מסייע על יד אביו

במהלך שנת תשכ"ה החל בנו יקירו הרב שלום דובער - ברק'ה - ע"ה לעבוד במשרד הישיבה כמסייע על-יד אביו, בתפקידו הנכבדים רבי הזכות והאחריות כמנהל מוסדות חב"ד בארה"ק, ומנהל אגודת חסידי חב"ד בארץ.

עדות לכך אנו מוצאים בדיווח של אביו לרבי מיום כ' תמוז תשכ"ה ('ימי תמימים' כרך ג עמוד 293):

כ"ק אדמו"ר שליט"א

...לעת עתה לקחנו נוסף על בננו שלום דובער שי' העובד ג"כ - את הר' קריספין, שיעזור בעריכת מכתבים, ישנה הצעה להסתייע ג"כ בהרה"ח ר' יוסף שי' זלמנוב. ישנו מקום שיעבוד כאן גם בננו שלום דובער, הר' קריספין ויוסף שי' זלמנוב כי אחדים נסתייע גם להנהלת חשבונות, ונראה איך ייפול הדבר אי"ה.

ואכן, מאז תחילת עבודתו במשרד הישיבה עד יום פטירתו ממש - כשלושים וחמש שנים - עסק ברק'ה במסירות נפש, בכיסוס והתפתחות תנועת חב"ד ומוסדותיה בארץ הקודש.

במיוחד היה פעיל וזכה לעשות גדולות ונצורות למען הישיבה המרכזית ומוסדותיה, מתוך מסירות אין קץ להתרחבות והתפתחות המוסדות.

שנים רבות סייע ברק'ה במרץ ובכישרון לפעלו המבורך של אביו הדגול מנהל המוסדות הרב אפרים, ופעל ועשה מטעמו למען הישיבה במשרדי הממשלה, ברשויות השונות, בניהול מערכת קשרים מסועפת עם אישי ציבור ועם ידידים ותומכים, ובעצם כל מה שהיה נחוץ לעשות למען הישיבה ומוסדותיה.

במשך השנים הצליח ברק'ה, בחינו המיוחד ובמסירותו הרבה, לגייס סכומים נכבדים למען הישיבה ומוסדותיה, ממוסדות ומיחידים בארץ ובחו"ל, כאשר לשם כך לא נמנע מלכתת רגליו באינספור נסיעות מייגעות ברחבי הארץ והעולם על מנת להיפגש עם נגידיים ושועי ארץ, ולעורר אותם לפתוח את לבם ואת ידם למען

הרב וולף יחד עם בנו הרב שלום דובער ע"ה ואורחים, במשרד הישיבה בלוד

הישיבה, על מנת שתומכי תמימים תוסיף ותפרח ותשגשג וכדי שהישיבה תוכל לספק את כל צרכיהם של התלמידים, בגשמיות וברוחניות גם יחד, מתוך הרחבה ושפע.

שנים אחדות לאחר שהחל לעבוד במשרד הישיבה, מונה לתפקיד דובר חב"ד בארץ הקודש, ובמסגרת זו זכה לייצג נאמנה את תנועת חב"ד ואת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בציבור הרחב ובאמצעי התקשורת, וקידש ברבים את שם ליובאוויטש ושם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

במשך כל ל"ה השנים הללו ברק"ה חי ונשם יום יום ושעה שעה את כל ענייני חב"ד בארץ הקודש, במיוחד בנושאים שעמדו על סדר היום הציבורי באותם שנים, והרבי עסק בהם רבות - מלחמת יום הכיפורים, מסירת השטחים, מסירת סיני וימית ו"הסכם השלום" עם מצרים, המאבק למען גיור כהלכה, מלחמת "שלום הגליל" ומלחמת המפרץ.

מאז הכריז הרבי על ה'מבצעים' (בעיקר משנת תשל"ד ואילך), זכה ברק"ה לפעול רבות בהפצת מבצעי המצוות הללו. ולמעשה, כל התוועדות, הוראה, או ידיעה שהיה צורך להביאה אל העם ולהחדירה בקרב חוגים רבים ומגוונים כמו גם בקרב רבנים וגדולי תורה וכן אישי ציבור ופוליטיקאים מכל החוגים - היה זה מתפקידו וכידוע ומפורסם הוא מילא את שליחותו בהצלחה רבה.

קורות חייו ופעליו הכבירים של ברק"ה ע"ה למען חסידות חב"ד באה"ק, באו עלי ספר, בספר "דובר שלום - חיים של קידוש שם ליובאוויטש".

דמותו הייחודית של ברק"ה תישאר חקוקה לעד בלב מכריו ומוקיריו הרבים. בעשייתו הכבירה הוא יישאר חקוק לנצח על לוח הזהב של בניין וביסוס חסידות חב"ד בארץ הקודש תובב"א.

הקמת מרכזי חב"ד

הקמת שיכון חב"ד בלוד

המידע הראשון על כוונתו של הרבי להקים בארץ ישראל שיכונים מיוחדים לחסידי חב"ד נמסר כשהרבי החל לדבר על עלייה שעתידה להגיע לארץ מרוסיה, וזאת בימים שאיש עדיין לא חלם על כך. ואולם, היוזמה המעשית הראשונה להקמת שכונה חב"דית בלוד באה מהרבי בשנת תשכ"ד.

היה זה בערך בחודש סיוון תשכ"ד. לארץ הגיע אז השליח הנווד של הרבי באירופה, הרה"ח רבי בנימין גורודצקי ע"ה, מצויד בהוראה מהרבי לבניית שיכון לאנ"ש בלוד. הוא פנה למר יוסף וויץ שעמד בראש מנהל מקרקעי ישראל, והשיג את השטח לבניית שיכון חב"ד בלוד.

על הרקע לבניית שיכון חב"ד בלוד, ועל ימי הבראשית של השיכון, סיפר הרב אפרים וולף לשבועון "כפר חב"ד", בעקבות פטירתו של הרב בנימין אליהו גורודצקי, מי שהיה בא-כוחו של הרבי באירופה וצפון-אפריקה, בתאריך ה' מנחם-אב תשנ"ה:

"היה זה בערך בראשית שנת תשכ"ד. לארץ הגיע אז הרב גורודצקי, השליח הנווד של הרבי לאירופה, כשהוא מצויד בהוראה של הרבי לבניית שיכון. הוא הלך ישירות ליוסף וויץ שעמד בראש מנהל מקרקעי ישראל ודרכו הושג השטח.

הרב גורודצקי הביא עמו כסף מהרבי, כמדומני עשרת אלפים דולר. בסכום הזה רכשנו את הקרקע והתחלנו להכשיר את השטח. התקשינו מאוד להשיג את יתר הכסף עד שבא הנדיב ר' אברהם פרשן ונעשה כעין שותף. גם את הקבלן מר אדלר צריך להזכיר לטובה.

בהמשך הדרך היו קשיים גדולים. בשלב מסויים כתבתי לרבי על מחשבה להחזיר חלק מהמגרש. את התשובה קיבלנו במברק בו הרבי שלל לחלוטין את הרעיון הזה.

הנחת אבן הפינה לשיכון התקיימה בעצם פעמיים. בכ' באב תשכ"ה הונחה אבן-הפינה לתחילת הבנייה, ובפעם השנייה היה אירוע גדול לאחר מלחמת ששת הימים, ממש זמן קצר לאחר המלחמה. התאריך נקבע עוד לפני המלחמה ואחרי המלחמה חששנו 'מי חושב בימים כאלו על שיכון חב"ד בלוד'. אבל החלטנו לא לבטל את התכנית. הרב זושא וילימובסקי פעל בעניין במרץ והביא את מנחם בגין, את שר הדואר ישראל ישעיהו, וגם ראש העיר צבי איצקוביץ בא ונשא נאום נרגש.

הרבי השתתף במעמד בדרך מיוחדת - במכתב שנשלח על ידי אחד מבני משפחת קרמר הידועה. הוא הגיע מארה"ב באותו ערב, היישר לחגיגה.

כאשר בנינו את בלוק חמש שהוא הגבוה מכולם, הרבי הורה שהבנייה תהיה באופן משוכלל במיוחד ובכלל זה מעלית שנחשבה אז לוקסוס. קשיים מיוחדים התעוררו בבניית הבלוק האחרון, ושוב, כאשר חשבנו על הפסקת הבנייה, הרבי שלל את זה והורה להמשיך.

מי שעסק רבות בבנייה בפועל היה הרב יוסף בלוי. אני יכול לחזור ולומר שהדבר היה קשה מאוד לכל אורך הדרך. גם התיאום בין הבנקים למשכנתאות ורוכשי הדירות הוטל עלינו וזה היה מסובך למדי."

בכ' מנחם אב תשכ"ה הונחה אבן הפינה לבניינים הראשונים של שיכון חב"ד, כשהרב וולף מתמסר ללא לאות, במסירה ובנתינה, להקמת השכונה. עם גלי העלייה מברית המועצות בסוף שנות השישים ותחילת שנות השבעים, למניינם, נקלטו בשיכון רבים מעולי רוסיה, גרוזיה ובוכרה שהשתלבו בו ובאופיו החסידי לצד המשפחות הוותיקות.

הוסיף וסיפר בשעתו ר' אפרים: "בשנת תש"ל בערך, כשהייתי אצל הרבי בי"ט כסלו, הרבי אמר לי, להפתעתי, שהוא רוצה להשקיע אלף דולר נוספים בבניית השכונה. באותו זמן לא היה ביקוש מיוחד לדירות, אבל הרבי צפה את היציאה מרוסיה ומגרוזיה וזמן קצר אחר-כך הגיעו לשיכון שלושים משפחות מגרוזיה. יחד עם ר' שלמה מיינדצ'יק התיידדנו עם מר בן-ציון מילמן ממשרד השיכון והוא נתן לנו הלוואות והפנה לכאן את העולים. הידידות עם מילמן עזרה גם כשבנו את נחלת-הר-חב"ד בקריית-מלאכי".

במהלך השנים ניבנו בשיכון חב"ד 18 בניינים, כאשר הרבי מעורב ומעורה בכל פרט, ומעודד את התקדמות והתפתחות השיכון. נבנו מוסדות חינוך, וכיום השיכון בלוד הוא מהקהילות הפורחות של קהילות אנ"ש בארץ הקודש.

מר יוסף אפרת, שהיה ראש העיר לוד בין השנים 1977-1983, סיפר על פעלו של הרב וולף: "באותה תקופה בנינו מספר בניינים בשיכון חב"ד בלוד, וכך נפגשתי פעמים רבות עם הרב אפרים וולף. בשיחותיי עמו ירד עמי הרב וולף עד לפרטים הקטנים ביותר של הבנייה, התושבים החדשים ומצבם הכלכלי, האפשרויות של כל תושב וכיוצא בזה. הלוואי שאני כראש העיר לוד הייתי כה מעורה בצורכי הפרט של תושבי", אמר מר אפרת.

מספר הרב יוסף בלוי:

כאשר הרבי הורה לבנות את שיכון חב"ד, הרבי פנה לאחד החסידים בבקשה שיקנה את קרקעות השיכון, אך אותו חסיד העדיף להשקיע את כספו בקרקעות בתל אביב, ולבסוף הפסיד שם את כל כספו.

הרבי פנה אפוא לחסיד ר' אברהם פרשן, ור' אברהם לא היסס, הוא מכר את הקרקעות שלו בארצות הברית וקנה את קרקעות השיכון, שהייתה אז אדמות טרשים. בהשקעה בשיכון הייתה שותפות משולשת, שלישי מכספי המזכירות, שלישי מכספו של הרב פרשן, והיתר מהשקעת משרד הישיבה. בנינו שלושה בניינים עם חמישים דירות, והדירות עמדו ריקות מספר שנים, וחשבתי שהישיבה תפסיד הון עתק, אך ר' אפרים הרגיע אותי שאין מה לחשוש. ואז לאחר מלחמת ששת הימים נפתחו שערי מסך הברזל, וביום אחד קלטנו עשרות משפחות מעולי גרוזיה, והמדינה רכשה מאתנו את כל הדירות הריקות.

הרב וולף קולט עלייה

לאחר מלחמת ששת הימים, החלה להגיע העלייה הגדולה מגרוזיה. המוסדות בראשות הרב וולף נרתמו לקליטתם הגשמית והרוחנית של העולים והשקיעו כספים אדירים בהקמת בתי כנסת ומוסדות קהילתיים אחרים למען העולים. גם שיכון חב"ד בלוד זכה אותה שעה, ביוזמת המוסדות בראשות הרב וולף, לתנופת פיתוח ותקציבי ענק הושקעו בפיתוח והרחבת המוסדות.

קליטת העולים הציבה לפני הרב וולף וצוותו אתגרים חדשים וקשים שטרם התנסו בהם, אך למרות הקשיים העצומים שעמדו מולם, מאות משפחות מעולי גרוזיה נקלטו בצורה מוצלחת בשיכון חב"ד בלוד.

בעת ה'שבעה' הגיעה לבית המשפחה משלחת מכובדת של חכמי ומנהיגי יהדות גרוזיה, חכם משה מיכלאשוילי, חכם בן ציון וחכם יעקב מיכאלשוילי, וכן חכם רפאל אלאשוילי. חכמי גרוזיה הודו בשם העדה כולה על העשייה של הרב וולף למען עדת יהודי גרוזיה. "פעילותו של הרב וולף בהוראות הרבי עבור יהדות גרוזיה, הקימה דורות של יהודים יראים ושלמים", אמרו החכמים ראשי העדה.

הכרת הטוב מופלאה

בהקשר זה של הקמת שיכון חב"ד בלוד, מן העניין להביא את העובדה המופלאה הבאה, מפיו של אחד מתושבי השיכון, הרב אריה ניאזוב, יליד טשקנט:

בשנת תשל"ב, כאשר בני משפחת גורליק מנחלת הר חב"ד יצאו את טשקנט, הם נסעו לאחר מכן לרבי והראו לרבי תמונות מציונו של רבי לוי יצחק, והרבי הורה לתקן ולשפץ את מצבת אביו.

הם העבירו את הוראות הרבי לקרובי משפחתם שנשארו בטשקנט, אולם מי שעסק בכך בפועל בשיפוץ המצבה וטרח בכך רבות, היה ניאזוב עצמו. זמן קצר לאחר מכן הוא עצמו יצא את רוסיה והתיישב בבני ברק, אולם הוא לא הגיע אל המנוחה, ולא היה לו דירה משלו.

כשנה לאחר שעלה לארץ, הגיע אליו יום אחד בהפתעה לבני ברק הרב אפרים וולף, ואמר לו שיבוא מיד לשיכון חב"ד, ועל פי הוראה מהרבי שהוא קיבל זה עתה עבור ניאזוב, הוא יקבל דירה חדשה בחינם. הדבר היה לפלא עצום עבורו, וגם הרב וולף לא ידע להסביר את פשר ההוראה התמוהה.

זמן קצר לאחר מכן התברר, אשר באותה עת ידיד של ניאזוב היה ב'חידות', והוא סיפר לרבי את כל מה שניאזוב עשה למען מצבת רבי לוי יצחק, וכן אשר ניאזוב עדיין לא התאקלם היטב בארץ, ותיכף הרבי הורה כ"הכרת הטוב" מופלאה, להעניק לו דירה בחינם...

'חברותא' עם ראש העיר

בהקשר זה יצויין פרט נוסף המלמד על עוד פן באישיותו של הרב וולף שהכילה שילוב ההדוק בין עסקנות ציבורית לאישיות תורנית: לאחד מראשי העיר לוד, מר צבי איצקוביץ, היתה קביעות יומית לשיעור גמרא עם הרב וולף. ראש העיר היה מגיע מדי יום לשיכון חב"ד, ושניהם היו מתפנים מעיסוקיהם הענפים לשעה שכולה תורה.

אחדות בלתי מצויה

כיום, יובל שנים לאחר ייסודו, גרות בשיכון חב"ד מאות משפחות חסידיות כן ירבו והיא מתאפיינת בחיי תורה וחסידות תוססים, כמו גם באהבת ואחדות ישראל בלתי מצויה, כאשר אשכנזים וספרדים, עולי רוסיה ועולי גרוזיה כולם כאחד חיים בו באחדות נפלאה.

בשיכון פועלים מוסדות תורה וחינוך, מספר בתי כנסת, מפעלי רווחה וחסד, ומגדלור של תורה וחינוך תומכי תמימים המרכזית לצעירים, שהשפעתם המבורכת ניכרת היטב בכל האזור.

הנה כי כן, חזונו של הרבי בהקמת שיכון חב"ד בלוד התממש, והוא הולך ומתפתח בגשמיות וברוחניות ומכין את כל סביבתו לקראת קבלת פני משיח צדקנו בקרוב ממש.

הסיפור המלא של הקמת שיכון חב"ד בלוד בהוראת הרבי, והעסקנות הציבורית הרבה בבניית השיכון שהרב אפרים וולף עמד בראשה - כבר באה עלי ספר, בספר "ייסודו והתפתחותו של שיכון חב"ד בלוד - ההוראות, הדיווחים ואגרות הקודש".

הקמת נחלת הר חב"ד

בחורף שנת תשכ"ט נוסדה שכונת "נחלת הר חב"ד" אשר בקריית מלאכי.

הקמתה של שכונת נחלת הר חב"ד היוותה המשך ישיר לפעולותיו של הרבי לקליטת העולים מרוסיה, בוכרה וגרוזיה, פעילות שהחלה שנים אחדות לפני כן בהרחבת כפר חב"ד ובייסוד ואכלוס שכונת חב"ד בלוד.

העלייה מגרוזיה המשיכה להגיע גם במשך חורף תשכ"ט, ואז התפתח מאבק עקרוני בין השלטונות לבין עסקני חב"ד.

סגן ראש הממשלה דאז יגאל אלון הסכים לשמש שר הקליטה ולובה אליאב מונה לסגנו - שני מינויים מרכזיים בנושא זה, שנועדו להוכיח כי קליטת העולים חשובה למדינה.

מיד עם מינויים, השניים החליטו כי פרשת קליטת העולים על ידי חב"ד הסתיימה, מאחר שלא נותר מקום פנוי בשיכון חב"ד בלוד, ומעתה ואילך הם ישכנו את העולים בכל מקום בארץ שיבחרו על פי שיקוליהם.

לאחר שכל הדירות הפנויות בכפר חב"ד ובשכונת חב"ד בלוד אוכלסו בעולים חדשים מרוסיה, בוכרה וגרוזיה, התכנית של משרד הקליטה הייתה לפזר את העולים שהמשיכו להגיע בכל רחבי הארץ, בהתאם למצב הדיור בכל עיר ועיר.

ואולם, הרבי ראה בכך סכנה מוחשית לעתידם הרוחני של רבים מבין העולים והעביר דרישה לממשלה להקים בדחיפות שכונה מיוחדת לקליטת העולים. לשם כך אף שלח ארצה את העסקן הנודע הרב בנימין גורודצקי ע"ה שקיים סדרת פגישות עם גורמי ממשל שונים ולא נח ולא שקט עד שבסופו של דבר הממשלה נענתה לדרישת הרבי והסכימה להקים את שכונת נחלת הר חב"ד בקריית מלאכי.

באותה עת עמדו בקריית מלאכי דירות ריקות שנבנו על ידי משרד הקליטה, והרב גורודצקי הגיע לסיכום עם שר הקליטה יגאל אלון כי העולים ישכנו באותן דירות.

הבנה זו עוגנה בהסכם בין חב"ד למשרד הקליטה, שקבע כי מאחר שקהילת יהודי קולאשי המונה 600 משפחות מתכוננת לעלות לארץ, משרד הקליטה יעביר 600 יחידות דיור בקריית מלאכי לעולים אלה.

ובאשר לליווי החב"די והקלת תהליכי הקליטה כאחת, הוסכם שעשרה אברכים חב"דיים יבואו למקום, יתגוררו בו עם משפחותיהם וילוו את קליטת העולים בעיקר מבחינת ההדרכה הרוחנית.

לאברכים אלה תינתן תמיכה ממשרד הדתות והם ילמדו ב'כולל' שיפתח במקום. הרב גורודצקי דיווח לרבי על הסיכומים שהושגו, ובכ"ג שבט תשכ"ט נשלח אליו מברק (אגרת ט'תרנד):

נכונה ההצעה דקריית מלאכי בהתנאים שמסרם, וכן שחלק דאברכי הכולל דכפר חב"ד יתיישבו שם. בברכת הצלחה לגמר טוב בהנ"ל.

בז' באדר תשכ"ט הביעו כמה אברכים את הסכמתם לעבור לשכונה החדשה, שהרבי קבע את שמה - "נחלת הר חב"ד". הרב אפרים וולף הכין להם משאיות, והאברכים העמיסו עליהן את מיטלטליהם והצטרפו לקומץ שישב כבר ב"נחלה".

השבת הראשונה - שבת זכור תשכ"ט

בערב שבת קודש פרשת זכור, יו"ד אדר, נמסרה על-ידי הרב גורודצקי הוראת הרבי לארגן התוועדות בשכונה בשבת. הרבי ביקש גם שהמשפיע הרב שלמה חיים קסלמן ועסקני ורבני חב"ד ייסעו לשבת לשכונה החדשה.

ואכן, לשבת הראשונה שעשו בבתיהם החדשים - כמה עשרות בתים בין מאות בתים טרומיים ריקים שהמתינו לעולים שטרם הגיעו - הגיעו חשובי המשפיעים לעודדם ולהשתתף איתם בשמחתם. מאז נקבעה "שבת זכור" כיום הייסוד הרשמי של נחלת הר חב"ד.

ביום ראשון י"ב אדר שלח הרבי מברק למתיישבים בשכונה החדשה, לקראת חג הפורים (אגרת ט'תרס):

לעולים החדשים ולחברי הכולל המתישבים בנחלת הר חב"ד, שליט"א,
ימי הפורים שמחים, ועלי' בקדש בארץ הקדש, בתורתנו הקדושה ומצוותי'
אשר הקב"ה קדשנו בהם, והסתדרות טובה בכל מתוך הרחבה,
לחיים, לחיים ולברכה.

משמעות "נחלת הר חב"ד"

בהתוועדות פורים תשכ"ט (שיחות קודש תשכ"ט חלק א עמוד 448) ביאר הרבי את השם "נחלת הר חב"ד", וציין כי בהיותם ברוסיה הנהגתם של המתישבים עתה במקום הייתה בדומה לאברהם אבינו שדבק בה' אחד באופן של "הר", בתקיפות ובמסירות נפש, עד שדבר זה נפעל גם בעולם, ולכן זכו להגיע ל"נחלת הר חב"ד" (וראה עוד על שם זה באגרת מט"ו אלול, אגרת ט'תשלח).

קליטת עולי גרוזיה בנחלת הר חב"ד החלה בפועל כאשר ארבעים משפחות עולים הגיעו להתגורר במקום יחד והצטרפו לעשר המשפחות החב"דיות.

כשהעולים הגיעו לנחלת הר חב"ד, הרב בנימין גורודצקי מינה את הרב אפרים וולף על כל עניני קליטתם, כשעל ידו יסייע הרב יצחק מענדל ליס.

מיד עם קבלת ההוראה להקים את השכונה בקריית מלאכי, נרתם הרב וולף לביצוע רצונו של הרבי בכל כוחו עד לביסוסה והתרחבותה.

לפני חג הפסח אותה שנה שלח הרבי שני ספרי תורה לנחלת הר חב"ד. לבוש בבגדי משי ירד הרבי מחדרו אל בית הכנסת הגדול, ניגש אל ארון הקודש, נטל משם את הספרים ומסרם לרב גורודצקי, כדי שיעבירם לשכונה החדשה. לספרי התורה צירף הרבי אגרת מיוחדת (אגרת ט'תערב), בה ציטט ממכתב כ"ק אדמו"ר הרי"צ בעת ששלח את ספר תורה למתיישבים הראשונים בכפר חב"ד. בחול המועד פסח התקיימה הכנסת ספרי התורה ב"נחלה" ברוב עם.

לא קל היה לעבור ממרכז הארץ לקריית מלאכי שבדרום. קבוצת האברכים הראשונה שיצאה למקום חייתה בדוחק ובקשיים רבים. לילה אחד מקבל ר' אפרים טלפון מאחד האברכים בנחלת הר חב"ד: אנא, דאג באופן דחוף ללחם וחלב לילדים הרכים. ואצל ר' אפרים אין הבדל בין טיפול בתקציבי ענק לטיפול בבעיה 'קטנה'. הוא מיד מקבל על עצמו לדאוג גם לחלב ופת לחם לאברכי ה'נחלה'.

הקריה החלה להתבסס, והמרכז של מוסדות חב"ד מקים ומתקצב את המוסדות הראשונים - בית הספר למלאכה, ישיבת הבוכרים, בית הר"מ, ועוד. במשך שנים ארוכות עמדו מוסדות חב"ד בלוד בהנהלת הרב אפרים וולף מאחורי המוסדות בנחלת הר חב"ד, עד שהתבססו ויצאו למרחב.

כיום, ארבעים ושבע שנים לאחר ייסודה, גרות בשכונה מאות משפחות חסידיות כן ירבו והיא מתאפיינת בחיי תורה וחסידות תוססים, כמו גם באהבת ואחדות ישראל בלתי מצויה, כאשר אשכנזים וספרדים, עולי מרוקו ועולי תימן, עולי רוסיה, עולי

נחלת הר חב"ד מספר שנים לאחר הקמתה

גרוזיה ועולי בוכרה, כולם כאחד חיים בהרמוניה מלאה. בשכונה פועלים שורה ארוכה של מוסדות תורה וחינוך, בתי כנסת וישיבות, מפעלי רווחה וחסד, ומרכזים להפצת תורה וחסידות והפצת המעיינות חוצה שהשפעתם המבורכת ניכרת היטב בכל האזור.

הנה כי כן, חזונו של הרבי בהקמת נחלת הר חב"ד התממש והיא מכשירה את עצמה, את העיר קרית מלאכי כולה ואת כל יישובי הסביבה - לקבלת פני משיח צדקנו בקרוב ממש.

הסיפור המלא של הקמת שכונת נחלת הר חב"ד בהוראת הרבי, והעסקנות הציבורית הרבה בבניית השיכון שהרב אפרים וולף עמד בראשה - כבר באה עלי ספר, בספר "ייסודה והתפתחותה של שכונת נחלת הר חב"ד - ההוראות, הדיווחים ואגרות הקודש".

מופת ודוגמה חיה

את מספר ימיך אמלא

הרב וולף היווה כל ימיו דוגמה ומופת לחסיד אמיתי, השוקד על לימוד התורה ועוסק בעבודת התפילה, בקי בנגלה ובחסידות 'עובד' ו'משכיל'.

חסידים מציינים את העובדה כי בביקורו הראשון אצל הרבי, בעת התוועדות שבת פרשת משפטים תשי"ב, אמר הרבי את מאמר החסידות המפורסם על הפסוק "לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא". המאמר הלא-שגרתי בתוכנו, היה נדיר גם בדרך אמירתו. הרבי בכה רבות בעת אמירת המאמר ובשלב מסוים הניח ראשו הקדוש על השולחן ורק לאחר משך זמן המשיך באמירת המאמר.

בין הדברים הסביר הרבי כך את משמעות הכתוב "את מספר ימיך אמלא" - שהאדם טרוד כל כך במילוי שליחותו בעולם, עד שאין לו פנאי כלל לחשוב אודות עניינים של 'מדרגות', וכדבריו של רבי יוחנן בן זכאי, שאמר על עצמו 'איני יודע באיזו דרך מוליכים אותי', כי מפני טרדתו במילוי שליחותו לא היה לו פנאי לשים לב ל'מדרגות' שלו. "לא שייך אצלו רגע של שביעות רצון, בידעו שבכל רגע ורגע צריך למלא את שליחותו, ואם עובר רגע שאינו עובד עבודתו, הרי הוא מורד במלך מלכי המלכים..."

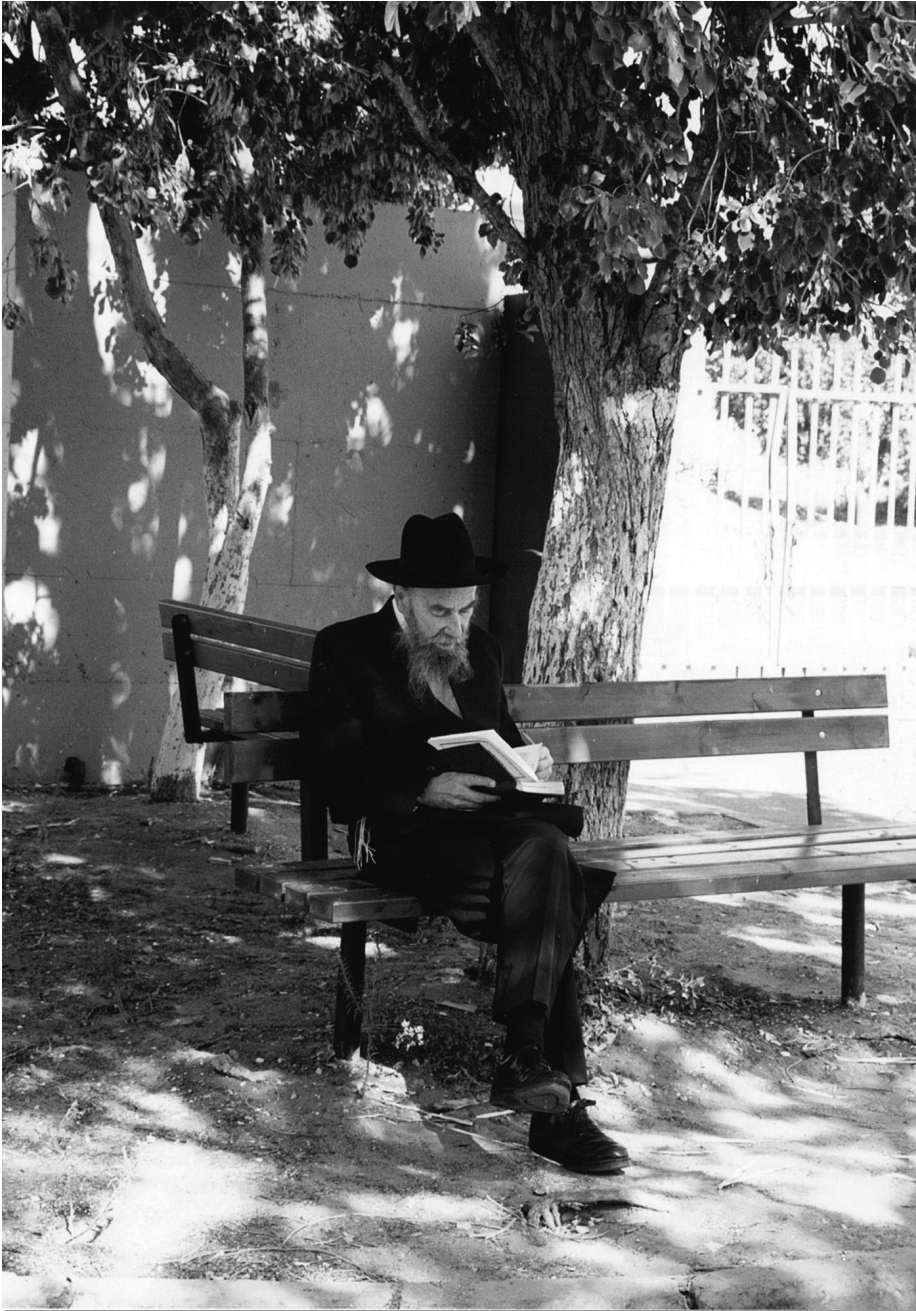
הרבי בכה רבות בעת אמירת הדברים, והוסיף "זועק הוא במר נפשו: וואס מיר רצון, וואס מיר תענוג, וואס מיר אהבה, וואס מיר יראה [=מה לי רצון, מה לי תענוג, מה לי אהבה, מה לי יראה], כיצד יכול לחשוב על עניינים של מדרגות, בה בשעה שצריך לעמוד על המשמר..."

החסידים ששהו אותה בבית חיינו אמרו, שאת דברי ה'השכלה' שבמאמר זה הרבי כיוון כלפי החסיד המשכיל הרב משה גורארי "ע"ה שהיה אף הוא נוכח באותה התוועדות, ואת דברי ה'עבודה' שבמאמר, הרבי ייחס אל הרב וולף.

ומעניין: פטירתו של הרב וולף הייתה בשבוע פרשת משפטים, חמישים ואחת שנה לאחר אותו מאמר חסידות, שאפיין את עבודתו ואת אורח חייו יותר מכל.

קביעות בנפש

יש לך בעם ישראל מארי תורה ומארי עובדין טבין. ישכר וזבולון. הרב אפרים וולף היה בעיקר איש המעשה אך המתבונן בדמותו במבט מעמיק יותר ראה בו שילוב מופלא של שני הקווים. לצד עשייתו הגדולה, היה הרב וולף אישיות תורה וחסידות

הרב וולף מנצל רגעים קצרים עד לתחילת אירוע שנערך בשנת תש"ס על ידי מוסדות החינוך בראשותו, לשבת על ספסל סמוך ולהשלים את חוק לימודיו

מובהק, משכמו ומעלה גבוה. היה תלמיד חכם מופלג ובקי בש"ס, ומתמיד עצום אשר לא ביטל אף רגע מזמנו. חסיד אמיתי, היודע שאי אפשר לעסקנות ללא תורה.

קביעות העתים שלו לתורה הייתה קביעות שבנפש. מדי יום ביומו ומידי שבת בשבתו, חוק ולא יעבור. היו לו סדרי לימוד קבועים בבוקר ובערב, עם חברותות קבועות, בנגלה ובחסידות. בקביעות אלו זכה לסיים מספר פעמים את הש"ס, וכן היה בקי ב"תורה אור" וב"ליקוטי תורה". בכל עת שעלה נושא מתוך המאמרים שבשני ספרים יסודיים אלה היה ממשיך את הנושא, כאילו אך אתמול למד זאת.

בשנת תש"מ לערך כתב הרב וולף לרבי כי הוא חושש שבעקבות עיסוקיו הרבים בצורכי ציבור, יפגע הדבר בזיכרונו ובתורה שרכש. הרבי השיב לו שיקבע עת נוספת ללימוד גמרא. מאז, בנוסף על שיעורי התורה הקבועים שלו בערבים, עשה לו חוק ללימוד גמרא במשרדו בין השעות 1 ל-2 בצהריים, עם אחד הבחורים בישיבה.

לא אחת התבטא הרבי (שיחות קודש תשל"ח חלק ב עמוד 85, ועוד), כי "אלו הזוכים להצלחה בעסקנותם הציבורית, הנה יחד עם המשך העבודה במילוי השליחות - בשעת מעשה צריך להיות להם תשוקה גדולה ביותר ללימוד התורה, ותשוקה גדולה זו ללימוד התורה מביאה לנפקא-מינא בפועל, שכאשר יש ברשותו רגע פנוי ממילוי שליחותו בעסקנותו הציבורית, הוא 'בורח' ללימוד התורה, ולומד בחיות ובהתמדה ושקידה, יותר ממי ש'תורתו אומנתו'".

הרבי התבטא בהקשר לכך (שיחות קודש תשל"ח חלק ב עמוד 310, תשל"ה חלק ב עמוד 151, ועוד), כי "שעת הקביעות עתים שלו לתורה צריכה להיות חשובה אצלו כשבת. באים ואומרים לו שהוא יכול לעשות מסחר ולהרוויח אלף אלפים דינרי זהב - הוא לא משיב, שכן כעת שבת; ואפילו כשבאים לדבר עמו בעניינים של בריאות הגוף - הוא משיב: שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא. וכן אם הטלפון מצלצל - הוא אינו עונה, שכן לגביו כעת שבת, וכאשר הטלפון מצלצל בשבת, חלילה וחס שהטלפון יבלבל אותו מהשבת. וכך כאשר הוא לומד תורה, הוא אינו נמצא בעולם החולין, לגביו כעת שבת!".

לגבי הרב וולף, הנהגה מופלאה זו הייתה דבר שבשגרה. השיעורים הקבועים שלמד במשרד הישיבה התקיימו אמנם במשרדו, אך במהות - הוא היה באותה עת במקום אחר. הטלפונים שעל שולחנו היו מנותקים מהקווים, וצוות עובדי המשרד ידע כי בשעה זו אין להעביר אליו כל שיחות או שאלות.

משתתף בהפגנה לתיקון חוק "מיהו יהודי", יחד עם גיסו הרב חנוך גליצנשטיין, ולהבדל"ח בניו הרב נתן והרב מנחם מענדל שיחיו

הרב וולף מניח תפילין לקצין בכיר בצה"ל, ב'זאל' הישיבה גדולה בכפר חב"ד

גם בהשתתפותו בשמחות משפחתיות, היה זה נוהג קבוע אצלו לשבת בצידו שולחן המכובדים, אף פעם לא במרכז השולחן, ובידו ספר רמב"ם או משניות והוא לומד את שיעוריו הקבועים.

איך לקבל את ההחלטה הנכונה?

מספר הגה"ח הרב ברוך בועז יורקביץ, מרא דאתרא של שיכון חב"ד בלוד: בהזדמנות מסויימת שאל הרב וולף את הרבי, אשר מעת לעת הוא נדרש להחלטות מיידיות כבדות משקל הנוגעות לעסקנות הציבורית הכללית, ולעתים אין בידו את האפשרות להמתין בהכרעת הדבר עד שיפנה את השאלה אל הרבי ולקבל את מענה קדשו.

הרבי השיב לו, שכאשר הוא ימלא את סדר יומו הציבורי בלימוד תורה וישמור מכל משמר על קביעות שיעורי הלימוד שלו למרות העסקנות המסועפת - יסייע לו הדבר לקבל את ההחלטה הנכונה המכוונת לדעת הרבי, גם מבלי לקבל את המענה ישירות מהרבי!...

שיעור בן עשרות שנים

במשך עשרות שנים היה לרב וולף שיעור קבוע בגמרא לאחר תפילת מעריב, יחד עם מספר מצומצם של אברכים מתושבי שיכון חב"ד, בבית הכנסת "בית אריה". במשך השנים סיימו הלומדים בחברותא זו מספר פעמים את הש"ס.

מספר הרב דוד קריספין, מהדמויות הנכבדות בשיכון חב"ד וממשתפי השיעור הוותיקים:

"התמדתו של הרב וולף הייתה פלא עצום. הוא מעולם לא ביטל שיעור, גם בימים של שמחות משפחתיות. לא כל אחד היה יכול להתקבל לחברותא שלנו. לא פעם ביקשו אנשים להצטרף לשיעור שלנו, אך לפליאתי, ר' אפרים היה משכנע אותם ש"עדיף להם להצטרף לשיעור אחר"...

בתחילה לא הבנתי מדוע הרב וולף דוחה אותם מעל פניו, עד שהתברר לי שהוא פשוט רוצה לבחון את רצינות כוונתם. מי שהיה רציני כוונתו להצטרף, והתעקש לבקש שוב ושוב, והתחייב ללמוד באופן קבוע ללא משחקים, זכה להתקבל לשיעור הקבוע של ר' אפרים.

ר' אפרים מעולם לא בזבז אף רגע. גם כשהיינו נוסעים כמה מחברי השיעור, להשתתף בשמחות לאחר השיעור, תמיד ר' אפרים חזר במהלך הנסיעה מאמר חסידות

בעל פה, או ביקש מהרב ברוך גולדשטיין או ממישהו אחר שיחזור מאמר חסידות בנסיעה. לא היה אצלו רגע של "סתם"...

מכל דבר שר' אפרים ראה בחייו הוא למד הוראה. כך הוא סיפר לנו על מורו הרב יצחק מתמיד שהוא למד ממנו כמה הוראות מתקופה של שישים שנה קודם לכן".

קבלת עול מתוך תענוג

מעיד ראש ישיבת "תומכי תמימים" בלוד, הגאון החסיד הרב יצחק שי' קעניג:

הייתה לי את הזכות ללמוד עם הרב וולף בחברותא. אז ראיתי במוחש שבאמצע היום, עם כל כך הרבה דברים על הראש, וכל אחד יודע מהן הבעיות הכרוכות בנייהול כאלו מוסדות, אף פעם העבודה לא הייתה קלה. למרות כל זאת, כשישבנו ולמדנו, שום דבר לא הפריע לו והוא לא היה עונה לטלפונים. ראיתי במוחש עד כמה הוא עסוק בענין שבו הוא נמצא כאילו שאין שום דבר אחר בעולם באותו הרגע. זה מה שנקרא אצל חסידים "פנימי", שכל דבר שהוא עוסק בו כל כולו מונח בענין עצמו.

זה נובע רק מקבלת עול. כזו קבלת עול, שמה שהוא עשה הוא לא תפס מקום אצל עצמו. כל דבר שהוא עשה זה נעשה בקבלת עול עם כל המסירות וכל הכוח. בין אם זה קשה או לא, בין אם אני מבין או לא מבין. זהו הענין של "עבד".

נקודה נוספת שראו אצל ר' אפרים, לפעמים אדם עושה בקבלת עול - אבל הוא עושה את זה בכפייה. אצל ר' אפרים ראו את הענין שהוא עושה את המוטל עליו בקבלת עול אבל בתענוג. אדמו"ר הזקן אומר בתורה אור שזה נובע מגילוי פנימיות הנשמה. יש יהודי שעושה בקבלת עול אבל בכפייה, ויש יהודי שעושה את זה מתוך תענוג שהקבלת עול אצלו היא מתוך תענוג. ר' אפרים עשה כל רגע ורגע את הדברים שצריך לעשות מתוך תענוג - עד כדי כך שזה נהיה טבעו.

ביטול המחיצות בין יששכר לזבולון

בעצרת ה'שלושים' שנערכה לזכרו של הרב וולף בהיכל הישיבה הגדולה בכפר חב"ד, אמר הגה"ח הרב טוביה שי' בלוי אודותיו את הדברים הבאים:

"הרב אפרים וולף כעסקן, אפשר ומותר לומר שהוא ביטל את המחיצות בין יששכר לזבולון. הנורמה המקובלת שמי שעוסק בתורה, בנגלה ובחסידות ובעבודת התפילה לא נאה לו להיות עסקן, ואילו מי שעוסק בצרכי ציבור והם הרוב, אסור להם לפתוח גמרא, או ספר חסידות ולהתפלל וזה משום שהוא עוסק בצרכי ציבור באמונה. הנורמה הזו, ששמה הבחנה בין יששכר לזבולון, היא נורמה פסולה.

ר' אפרים היה הדוגמא החיה לכך ששני הדברים האלו שימשו אצלו יחד. הוא עסק בנגלה כאילו שהוא לא עסקן. הוא עסק בחסידות, בעומק של חסידות וב'המשכים' הארוכים של חסידות כאילו שהוא לא עסקן. הוא התפלל בעבודה כאילו שהוא לא עסקן. מאידך הוא עסק בצרכי ציבור באמונה כאילו שהוא לא למדן, כאילו הוא לא משכיל וכאילו הוא לא עובד. וזה דבר שאינו באופנה. כל אחד שומר על תחום העיסוק שלו ונזהר חס וחלילה לא לנקוף אצבע בתחום עיסוק שונה משלו. ר' אפרים היה דוגמא אישית לדרך שהרבי רוצה ושחסידות מבוססת אצלו.

התכונה השנייה שגם היא לא באופנה, שהוא היה "מקושר". אה! הרי כולם מקושרים לרבי? יש מישהו שאינו מקושר? הרי זה הדגל, זה החיים שלנו. אבל ר' אפרים, היה מקושר לרבי, בביטול מוחלט באופן כזה: מה שהרבי אמר הוא עשה ומה שהרבי לא אמר הוא לא עשה. ודבר זה הוא חידוש גדול.

ר' אפרים לא 'פירשן' את הרבי. הוא לא הבין את הרבי. הוא לא השתדל להוסיף ולחזק את מה שהרבי אומר, ולהוסיף התלהבות למה שהרבי אמר. הוא לא הוסיף משלו כהבנתו. הוא לא ניסה לקלוע לכוונה העליונה ולהבין מה שהוא מבין, אלא הוא עשה מה שהרבי אמר כפשוטו, בלי חכמות ובלי תירוצים ודברים שונים. מה שהרבי אמר זה מה שהרבי אמר. גם לגבי מה שהקב"ה אומר באופן ישר כתוב "לא תוסיפון ולא תגרעו". אין הוספות שונות ומשונות.

קבלת חיצים בדומייה

דוגמא נוספת להתקשרות של ר' אפרים לרבי, היא שר' אפרים היה בטל לרבי באופן ישיר ולא באופן מופגן ומוצהר. כל מי שמקושר לרבי בזמננו, עם מרכאות או בלי מרכאות, כל סביבתו יודעת שהוא מקושר. כל העולם כולו יודע וכל כולו הכרזה והפגנה שהוא מקושר לרבי. הרב וולף לא היה כזה. הוא היה מקושר לרבי בלי הכרזות ובלי הפגנות.

יותר מכך, הוא עשה דברים שהרבי אמר לו וקיבל עליהם אבנים וחיצים, והוא לא אמר שהרבי אמר לו לעשות זאת. וזה בניגוד מוחלט לכל מה שמקובל היום בליובאוויטש. היום הרי להיפך, קודם כל עושים דברים ואחר כך תולים את זה ברבי. הוא היה בדיוק ההיפך, מה שנקרא "בכל ביתי נאמן הוא". מה שהרבי אמר הוא עשה אפילו אם זה כלל קבלת חיצים ובליסטראות ובלי טפיחות על השכם. ובלי שמישהו יאמר "הנה המקושר הגדול לרבי". אלו הם שני הדברים המאפיינים אותו.

עסקנות ציבורית והפצת המעיינות

לצד זאת, עסקנותו הציבורית החב"דית של הרב וולף הייתה משולבת וכרוכה בהפצת המעיינות חוצה, ובקירוב יהודים ליהדות ולחסידות.

בפגישה הראשונה בין הרב וולף והמזכיר הרב חדקוב, באותו ביקור בבית חיינו בשנת תשי"ב, הורה הרב חדקוב כי במהלך פגישותיו עם אנשים במסגרת עבודתו, עליו לשוחח אתם על קיום תורה ומצוות, ועל כל פנים, לוודא שאיש שיחו יאמר ברכה.

מאז, הוראה זו הייתה אצל הרב וולף דרך חיים. כל אדם שהגיע למשרד הישיבה, יהיה אשר יהיה מעמדו ותהא אשר תהיה מטרת בואו - ידע כי לפני הפגישה עם הרב וולף הוא יניח תפילין אם טרם קיים את המצווה באותו יום, ורק לאחר מכן יתפנו לעסוק בדברים אחרים.

כל מי שבא עמו במגע מעיד בהתפעלות על יושרו והגינותו שהיו באופן נדיר. ובשילוב כל

אלה, אין זה פלא שאישיותו המיוחדת השפיעה על רבים להתקרב לחיי תורה ומצוות.

לאחר מלחמת ששת הימים, כשהרבי הכריז על "מבצע תפילין", קיבל הרב וולף את הדברים כעבד פשוט. הוא לא העלה בדעתו לרגע מחשבה שעיסוקו כל ימות השבוע, יומם ולילה במילוי הוראות הרבי, יכול להיות עילה לפטור את עצמו מעיסוק ב'מבצע תפילין' בגופו.

יותר משלושים שנה, מדי ערב שבת, היה יוצא יחד עם זוגתו הגב' פסיה תחי' לעסוק במבצעי הרבי בבית הרפואה "שמואל הרופא". הרב וולף היה מזכה את צוות בית הרפואה ואת המאושפזים בהנחת תפילין, והגב' וולף הייתה מזכה את הנשים במבצע נש"ק.

ואכן, רבים התקרבו לחיי תורה ומצוות מהשפעתו של הרב וולף ב'מבצעים' אלו. והנה עוד אפיזודה אופיינית:

רופא המשפחה של הרב וולף, אדם נכבד ובעל מעמד, ניגש אליו יום אחד ובקשה בפיו. הוא נשוי כבר עשרות שנים, אך בשעתו לא התחתן כדת משה וישראל. כעת הוא מבקש מהרב וולף סיוע בעריכת חופה יהודית. כעבור זמן קצר נערכה במשרד הישיבה חופה וקידושין כשרים, כאשר רבו של שיכון חב"ד, הרב ברוך בועז יורקוביץ מסדר את הקידושין.

"אחר שהכרתי את הרב וולף, ואת האמת הקורנת ממנו, לא יכולתי להמשיך להיות נשוי ללא חופה כדת משה וישראל", אמר הרופא.

הורדו כל ההגבלות

באחד הלילות בשנת תש"ל, הרב וולף קיבל טלפון מהרב חדקוב באמצע הלילה: "הורדו כל ההגבלות, ואפשר לסיים את ספר-התורה של משיח". בשעה שש בבוקר נכנס הרב וולף לתפילה בבית הכנסת בשיכון חב"ד, ושלא כדרכו הכריז בהתרגשות רבה: "הורדו כל ההגבלות, הורדו כל ההגבלות".

רק כשנרגע כעבור דקות, הבינו ממנו הנוכחים שהחל מבצע סיום ספר תורה של משיח.

אכן, מופת ודוגמה חיה.

בחצרות בית ה'

הנסיעה הראשונה - יו"ד שבט תשי"ב

הפעם הראשונה שהרב אפרים וולף זכה לנסוע לחצרות קדשנו הייתה לקראת יו"ד בשבט תשי"ב. על המאורעות שאירעו עמו בביקור זה, ועל דיבורי הרבי המיוחדים אליו בהתוועדות הפורים, כבר הובא לעיל. וכן הובאה לעיל האגרת המיוחדת שהרבי כתב לו לאחר הביקור, בה הדגיש אשר "המנהלים הגשמיים של מוסדות כ"ק מו"ח אדמו"ר, הנה הם גם כן מנהלים רוחניים".

לפני נסיעתו הראשונה של ר' אפרים, שיגר לו הרבי בח' טבת תשי"ב את האגרת הבאה:

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ וכו'

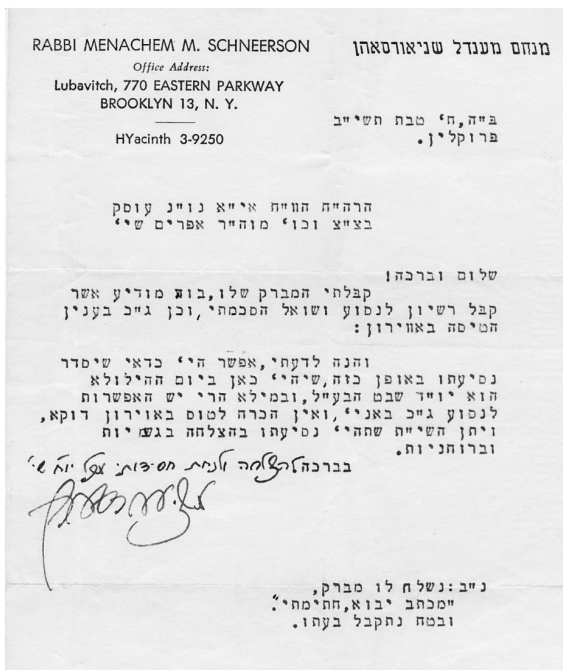
מוה"ר אפרים שי'

שלום וברכה!

קבלתי המברק שלו, בו מודיע אשר קבל רשיון לנסוע ושואל הסכמתי וכן ג"כ בענין הטיסה באווירון:

והנה לדעתי, אפשר הי' כדאי שיסדר נסיעתו באופן כזה שיהי' כאן ביום ההילולא הוא יו"ד שבט הבע"ל, ובמילא הרי יש האפשרות לנסוע ג"כ באני', ואין הכרח לטוס באוירון דוקא, ויתן השי"ת שתהי' נסיעתו בהצלחה בגשמיות וברוחניות.

בברכה להצלחה ולנחת חסידותי מכל יוצאי חלציו שי'

מכתבו של הרבי לרב וולף לקראת הנסיעה הראשונה שלו לחצרות קדשנו, ליו"ד שבט תשי"ב

נ"ב: נשלח לו מברק "מכתב יבוא, חתימתו". ובטח נתקבל בעתו.

שנת תשט"ז - הוראות ביחידות

הפעם השניה שהרב וולף נסע לחצרות קדשנו היה לקראת חודש השביעי של שנת תשט"ז. מנסיעתו זו נשתמרו בידינו רשימה שכתב לאחר היחידות שזכה לה בי' חשון, וכן מכתב שכתב לידידיו בהנהלת הישיבה בלוד לאחר היחידות.

לפנינו תחילה קטע ממכתב שכתב הרב וולף לאחר היחידות, באור ליום רביעי, ד' חשון:

כבוד ידידי אהובי שי'

שלום וברכה!

רק עכשיו יצאתי מהיחידות.

בקשר לחיפה, הייתה תשובת כק"ש שלדברים גדולים אין לקוות משם, ולהיכנס לתוך הענין כדאי בתנאי שמחיפה יתחייבו בסכום נכון חודשי.

לפי דברי קדשו יצא, שבאם נפסיד 200 ל"י לחודש (נוסף מה שגם במקום אחר עולים 10 תלמידים סכום מסוים), כדאי הדבר, כי הפרסום והפרסטיז'ה כדאיים.

לפי מה שהבנתי יוצא כך: הרמ"ק [=הרב מיילך קפלן ז"ל] שי' כתב לי שעולה שם בערך 800 ל"י (מסרתי מכתבכם וגם מכתבו של הרמ"ק לכק"ש), ולפי דעתי עולה לנו במקום אחר גם כן בערך 4-5 מאות ל"י.

זאת אומרת, שבאם מחיפה יתחייבו בסך של 200 ל"י לחודש בערך - כדאי הדבר. ככה הבנתי דברי ק'.

כק"ש אמר גם שלא לעשות שם דברים גדולים, זה לא כדאי בגו"ר. אבל לשלוח לשם כיתה לשנה, אחר כך להעבירה ללוד - הדבר כדאי.

בפרט שהרב חן וגם הרב דוברוסקין מעוניינים בזה, ולפי דבריו - ג"כ הרבנית חן מעוניינת בזה, כי עי"ז יהיה בעלה עסוק בהשפעה וכו'...

טופח על מנת להטפוח

לפנינו נקודות נוספות שהרב וולף רשם לעצמו מיחידות זו באור לי' חשון תשט"ז:

...בקשר לכיתות וכו': כדאי להחליט על אתר ולסדר הדברים. ובאם ישנו ענין של סכסוכים בין ראשי ישיבות וכו' - לעשות פרטי-כל ולפרט דעת הרוב ונימוקי המיעוט, וכ"ק יחליט אח"כ איך לעשות.

ז"א, שבקשר לסידור הכיתות כדאי להחליט על אתר, ובמקרה שאי אפשר לבוא לידי איזה פשרה באיזה ענין - אז לפנות בזה לכק"ש.

בקשר לחיפה: צ"ל מכינה כמו בתל אביב, ולא דבר בפני עצמו כמו הבית ספר למלאכה.

בקשר לכתובות: אדבר מחר עם הרב חדקוב, אולי יתן לנו הכתובות של ה'מרכז', או שנשלח הנה מכתבי בקשה עבור הביסל"מ והם יסדרו אותם.

בכלל דעת כק"ש הוא שאנו מרוויחים מהביסל"מ, וחושבים ההכנסה ע"ח ישיבת לוד.

בקשר לד"ר ארנוב: כק"ש אמר לי שכבר ענה לפני זמן, ואח"ז לא קיבל מת"א שום תשובה ע"ז, ומתפלא מדוע אומרים שצריכים תשובה מכאן.

בענין החופש: באם זה הי' רק ל-9 ימים, ובתוכם 2 שבתות וט"ב, לא הי' 'שטראשנע' - כנראה קיבל מכתב אודות ישיבת ספריא והנ"ל כתב ג"כ עלינו. ובעיקר דעת ק' הוא למעט בכל מה דאפשר ולראות שבימים נוראים וכד' שיהיו בכותלי המוסד.

טבריא הוא דבר מופרך.

תקנון כדאי להגיש ויבחרו 5 אנשים. לחתימות כדאי למצוא אחד שאיננו רב ואיננו מופיע בחתימות הישיבה ולצרפו לקרסיק.

בקשר לר' כהן: צריכים לדעת באם זה לא יזיק לבריאותו ההשפעה בספריא.

פרדס התמים: כדאי מאוד, אבל בתנאים מסוימים.

בקשר לנסיעתי חזרה: כדאי להתעכב במקומות שהיו שם שליחינו. אפילו באם לא לעשות שם כסף, ורק להודות על העבר - או ע"י אסיפה או בצורה אחרת וכו'.

כק"ש בירך אותי בברכת שאהי' טופח על מנת להטפיה, ובארץ ישראל על אחת כמה וכמה.

פרישת שלום במושבות אנ"ש

באמצע חודש מר חשון חזר הרב וולף משהותו בחצרות קדשנו. בדרכו חזרה לארץ, הוא עצר באירופה לחניית ביניים, וביקר שם במספר מדינות, באנגליה, בבלגיה ובהולנד, שם קבורה אמו מרת בריינדל ע"ה. כפי הוראות הרבי אליו בנושא, הן בביקורו זה והן בביקורו הראשון, הוא התוועד בכל מקום ומסר פ"ש מחצרות קדשנו.

וואלף- לוד
 RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

מנחם מננדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקווי
 ברוקלין, נ.י.

ב"ה כו" מ"ה תשס"ז
 ברוקלין

הו"ה אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
 מוה" אפרים שי

שלום וברכה!
 מאשר הנני קבלת המברקים מקומות במ עבר והמכתב
 מאנטווערפען, ואחכה להמשך בשורות הטובות גם מאה"ק ת"ו, ובודאי
 למותו לכפול עוד הפעם בקשתי לבקר במושב/מלכותנו ולמסור
 פ"ש סמחה מכאן, בצירוף בקורות המתאימות מדברי ההתעוררות, ויזכה
 ויצליחו השי"ת להודיע ג"כ פ"ש סמחה ומפורסת מכל המקומות שיבקר,
 וזה יוסיף ג"כ בברכת השי"ת בענייני הפרטים, שיוכל גם בזה לבשר
 טובות.

לפלא שאינו כותב פרטים מהשיחה שלו עם עסקני הצבור
 בערים שעבר, בלונדון רוטרדם/אולי ימלא עד"ז במכתביו הבאים.

בברכת הצלחה בעבודתך בקדש
 המחכה לבשו"ס ומפורטות

וואלף- לוד
 RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

מנחם מננדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקווי
 ברוקלין, נ.י.

ב"ה יג" כסלו תשס"ז
 ברוקלין

הו"ה אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
 מוה" אפרים שי

שלום וברכה!
 במענה על מכתבו מא" כסלו, הנה ת"ה על הפ"ש אף כי בקיצור
 מאשר ביקר במוסדות ומושבות אנ"ש אשר באה"ק ת"ו ומסר פ"ש מכאן וכו';
 ויה"ר שהדברים יפעלו בהשומעים (ובד"מ, לפעלו כ"פ ככה בהמשמיע) ויביאן
 לפועל והוא העיקר בחיי היום יומים במשך שאר ימות השנה, ומהנכון הי"ו
 שיבקר האוהבים מכאן, כולם או עכ"פ חלקמהם, בכל טניפי נשי ובנות
 חב"ד, לפען לעודם ולעוררם בהזקת פעולותיהם ובהחבתם, וחזקה לתעמולה
 שאינה חוזרת ריקם.

מ"ש אודות הד"ר שפירא, חוות דעתו, הנה אף שאינני מכיר
 פנים, אבל שמועמו טובה וגם שהוא מצליח, ולכן יש להתייעץ עמו גם
 בעתיד ולעשות כהוראתו, ומובן שנכון מה שאמר הנ"ל שטפול בנם צריך
 להיות תחת פקוחו.

בודאי עושים הכנות הדרושות לנצל ימי יט' כסלו ונר
 המישי דהנוכה באופן הכי טוב, ויודיעו בפרטיות המתאימה.

בברכת חג הגאולה

אגרות הרבי
 לרב וולף,
 בקשר עם עריכת
 התוועדויות
 לאחר שובו
 מחצרות קדשנו

לאחר מכן הוא שיגר לרבי מברקים מאירופה, ובהמשך הוא שלח מאה"ק מכתב מפורט מפעולותיו אלו. במענה לכך שיגר לו הרבי את המכתבים הבאים. וכך כותב לו הרבי באגרת ראשונה בנושא מכ"ו מר חשון תשט"ז:

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה אפרים שי'
שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת המברקים ממקומות במ עבר, והמכתב מאנטווערפן, ואחכה להמשך בשורות הטובות גם מאה"ק ת"ו. ובודאי למותר לכפול עוד הפעם בקשתי לבקר במושבות אנ"ש שי' ומוסדותנו ולמסור פרישת שלום שמחה מכאן בצירוף נקודות המתאימות מדברי התעוררות, ויזכהו ויצליחו השי"ת להודיע גם כן פ"ש שמחה ומפורטת מכל המקומות שיבקר, וזה יוסיף ג"כ בברכת השי"ת בעניניו הפרטים שיוכל גם בזה לבשר טובות.

לפלא שאינו כותב פרטים מהשיחה שלו עם עסקני הצבור בערים שעבר, בלונדון רוטרדם כו', ואולי ימלא עד"ז במכתביו הבאים.

בברכת הצלחה בעבודתו בקדש,
המחכה לבשו"ט ומפורטות
[חי"ק]

ובאגרת נוספת באותו עניין, שבועות אחדים לאחר מכן, בי"ג כסלו תשט"ז, כותב הרבי:

הו"ח אי"א נו"נ עוסק בצ"צ מו"ה אפרים שי'
שלום וברכה!

במענה על מכתבו מא' כסלו, הנה ת"ח על הפ"ש, אף כי בקיצור מאשר ביקר במוסדות ומושבות אנ"ש אשר באה"ק ת"ו ומסר פ"ש מכאן וכו', ויהי רצון שהדברים יפעלו בהשומעים (ובדרך ממילא, יפעלו כמה פעמים ככה בהמשמיע) ויביאו לפועל והוא העיקר בחיי היום יומים במשך שאר ימות השנה, ומהנכון הי' שיבקרו האורחים שהיו כאן כולם או עכ"פ חלק מהם בכל סניפי נשי ובנות חב"ד למען לעודדם ולעוררם בהחזקת פעולותיהם ובהרחבתם, וחזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם. בודאי עושים הכנות הדרושות לנצל ימי י"ט כסלו ונר חמישי דחנוכה באופן הכי טוב. ויודיעו בפרטיות המתאימה.

בברכת חג הגאולה
[חי"ק]

נסיעות קבועות ל"ט כסלו וחנוכה

פרק מיוחד ומרכזי בחייו של הרב אפרים וולף היו הנסיעות הקבועות שלו לרבי מידי שנה, יחד עם תבדל"ח רעייתו מרת פסיה תחי', לקראת ימי חג הגאולה י"ט כסלו וחס חנוכה.

מאז שנת תשכ"ז ועד שנת תשנ"ג, הם היו נוסעים בקביעות מידי שנה בתקופה זו, וזוכים להיכנס ל'יחידות', בהם היו זוכים לקירובים נפלאים מהרבי. בחלק מהנסיעות הם היו מצרפים אליהם את בניהם.

מספר תבדל"ח מרת פסיה:

בכל פעם שהיינו נכנסים ל'יחידות', הרבי היה נעמד קלות לכבודו של בעלי! בפעם הראשונה כשהרבי קם, חשבנו לעצמנו שהרבי קם מעט כדי להיטיב את ישיבתו, אך כשהדבר חזר ונשנה מידי 'יחידות', הבנתי עד כמה הרבי מעריך ומוקיר את בעלי.

באותם 'יחידות' הרבי היה מתייחס אלינו בקירוב יוצא דופן, משוחח בחיך רחב ו"עם כל הלב", כשהוא מעניק לנו יחס אבהי ממש. בשנים הראשונות בעלי היה רושם את תוכן ה'יחידות', תוך כדי דברי הרבי. בעלי הרי זכה להיות "האיש של הרבי" בארץ הקודש, ודרכו עברו הוראות רבות מהרבי בכל תחומי העשייה החב"דית בארץ באותם ימים, ומובן שב'יחידות' אלו נאמרו ונמסרו הוראות רבות ומפורטות בכל הנושאים הללו.

משהדבר היה לו קשה, הוא ביקש את רשות הרבי להכניס ל'יחידות' מכשיר הקלטה, למען יקל עליו לזכור את ריבוי ההוראות ודברי הרבי שנמסרו ב'יחידות', והרבי אישר לו זאת. ככל הידוע לי זה היה אישור חריג ביותר. אולם, קרה כמה פעמים שהרבי ביקש ממנו לכבות את מכשיר ההקלטה, כאשר הדברים שנאמרו היו רגישים מדי.

דברים היוצאים מן הלב

בשנת תשכ"ז, בפעם הראשונה שנסענו, הרבי נכנס ל'זאל הקטן' באחד מימי חנוכה, לתפילת מנחה והדלקת נרות חנוכה. עמדתי ב'הול' הכניסה יחד עם השליחה הגב' בתיה גרליק ממילאנו, ולאחר שהרבי נכנס לבית-הכנסת, מישוהו סגר את הדלת. אולם כעבור רגע הרבי בעצמו פתח את הדלת, כדי שאני וגב' גרליק נוכל לראותו במשך התפילה ובעת הדלקת נרות חנוכה...

את ה'יחידות' הראשונה שלי בשנת תשכ"ז, אני חשה כהיסטורית כלפי. הרבי פשוט חולל מהפכה באישיותי, מן הקצה אל הקצה. כשנכנסנו ל'יחידות' באותו ביקור, הרבי תבע ממני במפורש להיכנס לעסקנות ציבורית בפעילות נשי חב"ד.

אומר את האמת, שדרישה זו הייתה מנוגדת לטבע שלי. החינוך שקיבלתי בבית אבי הרב אברהם פאריז היה שתפקיד האשה הוא לסייע לבעל בתפקידיו ובעסקנותו, וכך חייתי לצד בעלי ר' אפרים, כשאני, המשפחה והבית מוקרבים למען עבודתו עבור הרבי. לא ראיתי את עצמי כאישיות ומציאות עצמאית. אולם, כאמור, הרבי חולל בי מהפכה נפשית, ובעקבות הוראת הרבי התחלתי לפעול רבות ב"מבצעים" ובפעולות נשי חב"ד, ותקופה ארוכה אף עמדתי בראש נשי חב"ד בשיכון חב"ד בלוד.

בהיותם ביחידות, הרבי אמר למרת וולף אשר כשתחזור לארץ הקודש תמסור דרישת שלום מאשר ראתה ושמעה בחצרות קדשנו. אך הגב' וולף אמרה לרבי אשר היא לא אשת דברים ולא הורגלה בכגון דא.

הרבי השיב לה, שכאשר היא תדבר בדיבורים היוצאים מן הלב, אזי ייכנסו דבריה ללבבות השומעים.

ואכן, בעקבות דברים אלו דיברה הגב' וולף בכינוסים של נשי חב"ד בלוד ובכפר חב"ד ומסרה את הדרישת שלום.

'לשון הרע' הדדי

באחד השנים כשהיו בחצרות קדשנו, לפני שנכנסו ליחידות כתבה הגב' וולף לרבי במכתב פרטי משלה על מצבו הבריאותי של בעלה הרב וולף, וביקשה ברכה עבורו. בסוף היחידות, לאחר שנידונו העניינים של העסקנות הציבורית והישיבה, פנה הרבי אל שניהם בחיוך רחב, כאשר הוא פורש לרווחה לצדדים את ידיו הק', ואומר להם: עכשיו אתם תגידו לשון הרע אחד על השני, אתה תדבר עליה ואת תדברי עליו...

(כלומר, אם יש דברים שאתם רוצים עבורם לבקש ברכה אחד עבור השני, הנה עכשיו ההזדמנות לכך...)

שהפעולות יהיו מתוך ברכה

במשך כעשרים וחמש שנה ברציפות נסעו הרב אפרים וזוגתו מידי יום שישי בצהריים למבצעים בבית הרפואה "שמואל הרופא" הסמוך ללוד.

הרב וולף עסק במבצע תפילין עם המאושפזים והמבקרים במקום, והגב' וולף עסקה במקביל במבצע נש"ק.

כיוון אשר המאושפזים ב"שמואל הרופא" הם אנשים סיעודיים, שאינם יכולים להדליק נש"ק בעצמם, ובאם הגב' וולף הייתה רק משאירה עבורם את ערכת הנרות הם לא היו מדליקים כלל, הייתה הגב' וולף מדליקה עמם את נרות השבת, וזאת גם אם השעה הייתה מוקדמת לפני שבת קודש, כשעה וכשעתיים לפני כניסת השבת.

במשך הזמן יצאו עוררין כלפי הגב' וולף על נוהגה, ואמרו שאין זה ראוי ומתאים, וכי עלול לצאת מכך קלקולים. הדיבורים הללו גרמו לה עגמת נפש רבה, ובהזדמנות היא כתבה על כך בפרטיות לרבי, אך לא זכתה למענה.

כאשר היו לאחר מכן ביחידות, תיכף כשנכנסו פנה הרבי ואמר לה, "אייר ארבעט זאל זיין מיט א ברכה" ... [=שפעולותייך יהיו מתוך ברכה] ובוזה נחה דעתה.

מה שלום זלדה?

מוסיפה ומספרת מרת וולף:

באחד מביקוריני, בחודש שבט תשד"מ (לרגל בר המצווה של נכדנו הרב אליהו), כשעמדתי ב'הול' הכניסה, הרבי עצר בדרכו חזרה מתפילת מנחה, פנה אלי לפתע ושאלני "מה שלום זלדה?" כשכוונתו לבת דודתו המשוררת זלדה מישקובסקי-שניאורסאהן, שלא חשה אז בטוב. מרוב התרגשות לא יכולתי לפצות פה, ולא עניתי דבר. אולם בעלי התקשר מיד לארץ לגיסו הרב חנוך גליצנשטיין ז"ל (בעלה של תבדל"ח אחותי גיטה תחי') לברר אודות מצבה העדכני, ולמחרת מסר בעלי דיווח מפורט על מצב בריאותה.

פעם נוספת, היה זה כשבננו ברק'ה סבל מבעיות בגבו, וכתבנו על כך בשעתו לרבי. כשהגענו ל-770, הרבי שאלני בדרכו לחדרו "איך ברק'ה מרגיש?" אבל שוב, מרוב התרגשות, לא הצלחתי לפתוח את הפה...

אשת חבר - כחבר

במסורת זו של נסיעות הם נהגו קרוב לעשרים וחמש שנה, למעט שתי פעמים במהלך שנות המ"ם, כאשר מסיבות שונות נמנע מהם לנסוע. לקראת אחת השנים כשהרב וולף כתב לרבי שהוא מתכנן לנסוע, השיב לו הרבי, כיצד הוא יכול לנסוע בשעה כזו, כאשר שניים מעסקני חב"ד דאז נמצאים בסכסוך קשה?... הרבי לא איפשר לר' אפרים לצאת מהארץ, כל עוד אותם עסקנים שרויים בסכסוך מר. מובן

שר' אפרים ביטל את הנסיעה לאותה שנה, ורק לאחר שעלה בידו לאחר מאמצים להשכין שלום ביניהם, יכל לנסוע שוב אל הרבי.

בי"ז אלול תשמ"ט, חל יום הבר המצווה של נכדם הרב בנימין, כיום השליח בהאנובר שבגרמניה, ולרגל המאורע התאפשר להם לנסוע לרבי. היה זה לאחר שנתיים וחצי שנבצר היה מהם להגיע לחצרות הקודש.

ביום ראשון י"ז אלול עבר הרב וולף וזוגתו יחד עם שאר בני המשפחה בחלוקת הדולארים לצדקה. כבר כשעמדו ממרחק אנשים ספורים מהרבי, הם הבחינו כי הרבי מביט בהם מעל ראשי האנשים העומדים בתור. כשעברו לפני הרבי, קיבל אותם הרבי בחיוך רחב, באומרו לרב וולף "כאשר נפגשים לאחר זמן רב שלא מתראים, אזי השמחה גדולה ביותר"... והעניק לו דולר נוסף. ואז הרבי פנה לזוגתו מרת פסיה ואומר לה, "אשת חבר כחבר"...

מספרת מרת וולף:

ממרחק השנים, עוברת בי צמרמורת של התרגשות כשאני משחזרת את אותם רגעים. דברי הרבי היו ממש טל תחיה עלינו, לאחר שנים קשות שבהם נאלצנו בעל כרחנו להישאר בארץ, ולהתמודד עם מצבים לא נעימים.

מעניין לציין שבאותה תקופה לא יכולנו לצאת מהארץ שכן מסיבות שונות לקחו מבעלי את דרכונו, אך היה באפשרותו לצאת באם היה מפקיד ערבות של 10 אלפים שקל, דמי ביטחון שיחזור לארץ. בעלי שאל את הרבי בעניין, והרבי שלל זאת מכל וכל. הרבי לא הסכים שבעלי יצא מהארץ עם נתינת ערבות, כאדם שבחזקת עברייני שצריך להליכים כאלו.

התועדות פתאומית במנצ'סטר

סיפור מרתק של "השגחה פרטית" אירע לנו באחד מביקורינו בחצר הרבי. באחת השנים היינו אמורים לצאת מניו יורק לארץ הקודש בנר שביעי של חנוכה, והיינו אמורים להתעכב לילה בלונדון. טרם יציאתנו, עמדנו לאחר תפילת מנחה ליד "גן-עדן התחתון" לקבל כנהוג את ברכתו הק' של הרבי לנסיעה. כשהרבי חלף על פנינו שמענו שאמר מספר מילים, אבל לא את ה"פארט גיזונטער הייט". הסקתי מיד שמהו כבר לא יהיה שגרתי בנסיעה זו...

היה זה בעידן של טרום השידורים מהתועדויות הרבי, ובעלי לקח עמו בתיק היד את קלטות התועדות י"ט כסלו האחרונה.

מספר שעות לאחר ההמראה מניו יורק, מודיע הכרוז שעקב ערפל כבד בלונדון, ננחת במנצ'סטר, וכי חברת התעופה תסדר לנוסעים לינת לילה במלון. אחד הדיילים הציע לנו מלון יהודי כשר במקום, ומובן שהסכמנו.

לקחו אותנו אפוא בשעת ערב למלון קטן בקצה מנצ'סטר, ובשיחת נימוסין עם בעלי המקום, מתברר שהם יהודיים יוצאי נירנברג, עיר הולדתו של בעלי, וכי הם היו שכנים של חותני הרב בנימין וולף מלפני המלחמה, והם אף זוכרים את בעלי מלפני שישים שנה, בהיותו ילד קטן...

ההתרגשות הייתה גדולה, הם אירחו אותנו בלבביות רבה, ותוך כדי התברר שבסמוך לבית המלון גרים מספר משפחות חסידי חב"ד. בעלי המלון יצרו עמם קשר, ואכן הם ארגנו במהירות התוועדות במלון, קראו לבעלי לשבת בראש, ועד אור הבוקר התוועדו עם בעלי והאזינו לקלטות מההתוועדות הטריה, יחד עם רבים מאנ"ש מנצ'סטר שדבר ההתכנסות הבלתי שגרתית הגיעה לאוזניהם.

לפנות בוקר הלכו כולם למקווה ותפילה, והיה זה עבורם לילה שלא יישכח...

משתתף בסדרי הלימוד כאחד התמימים

תלמידי התמימים ב-770 זוכרים את הרב וולף כשהיה מגיע לשהות בחצרות קודשנו במחיצת הרבי. באותם ימים הוא היה משתתף בכל סדרי הלימוד בישיבה, נגלה וחסידות, כאחד הבחורים. הרב וולף היה פונה בכל ביקור לראש הישיבה הרב מרדכי מענטליק, ומבקש ממנו שיסדר לו ל'חברותא' את אחד מבחורי הישיבה למשך ימי שהייתו בחצרות קודשנו.

עד הפרט הקטן ביותר

בחודש כסלו שנת תשל"א או תשל"ב, שהה הרב אפרים וולף בחצרות קדשנו, כמנהגו להגיע לימי י"ט כסלו וחנוכה. בהיותו ביחידות, הרבי מסר לו תצלום אוויר כללי של כפר חב"ד, כאשר הרבי מבקש לסמן בפרטיות מעל שקף שיוצמד לתמונה את כל המבנים שבכפר חב"ד, למי שייך כל מבנה וכדומה.

הרב וולף חיפש בחור תושב הכפר שסייע לו בנושא, והוא מצא את הרב יוסף יצחק גופין, אז תלמיד ב-770 (כיום השליח בהארטפורד, קונטיקט).

הרב גופין ציין מעל השקף את כל הבתים למי שייך כל הבית ומבנה. כשסיימו לציין את הבתים, ביקש ממנו הרב וולף שיסמן גם את הרפתות למי שייך כל נכס. ומספר הרב גופין, אשר באותם ימים היו "בתי הכבוד" מחוץ לבתים, וגם את "בתי

הכבוד" ביקש ממנו הרב וולף שיציין הכל, גם את הפרט הכי קטן, מה שייך למי וכו'.

הסיבה לביקור המפתיע של הרבי בכולל

עובדה מרתקת מאותם ימים על יחסו המיוחד והמופלא של הרבי לרב אפרים, מספר נכדו השליח והמשפיע הרב אליהו וולף:

כאשר למדתי בבחרותי ב"בית חיינו", שוחחתי פעם עם הדוד המזכיר הרה"ח הרב בנימין קליין ז"ל על תפקידו כמנהל כולל האברכים שתחת מזכירות הרבי - מה הקשר שלך עם ה"כולל אברכים", איך נוצר ה'שידוך' שלך עם הכולל? והוא סיפר כך:

החסיד ר' זלמן יפה מאנגליה היה נוהג לשלוח בכל שבוע מכתב לרבי-לרבנית, בו היה כותב כל מה שעבר עליו השבוע, כל מה שהוא ראה או שמע. דברים שיש בהם ענין, וגם כל מיני דברים שאינם עונים הכרח על הגדרה זו. היתה זו דרישה "מלמעלה", ואת זה הוא עשה.

הרב קליין סיפר לי, שבמקרה והיה עיכוב בהגעת המכתבים מר' זלמן, הוא היה מתבקש לברר אצלו האם הכל כשורה איתו. כשר' זלמן יפה היה מגיע לניו יורק, הוא היה מתארח אצל אחד מחשובי אנ"ש בשכונה.

כאשר אדם מתארח בביתו של מישוהו - הוא מוגבל. הוא צריך להיכנס כשהמארח נמצא, ולצאת בזמנים סבירים. הוא לא "בעל הבית" לעצמו, אלא הוא תלוי במארח.

באחד השנים נודע לו אשר הזיידע ר' אפרים ע"ה, כאשר הוא מגיע לחצרות קדשנו, הוא משתכן באופן קבוע בקומה העליונה מעל דירת הכולל ברחוב יוניון מאחורי 770.

יום אחד עלה ר' זלמן אל מעל לכולל כדי לראות את "דירת האירוח" המלכותית של ר' אפרים וולף. הוא נדהם לראות שם מסגרת של מיטה: מסגרת ברזל וקרש עליה, ועל הקרש יש כרית ושמיכה בלבד, אפילו ללא מזרון. זו היתה ה"סוויטה" המפוארת של ר' אפרים וולף...

כנראה שבמכתבו הבא הוא כתב על כך לרבי. מלבדו ומלבד הרבי - איש לא ידע מזה.

בוקר אחד, כך סיפר לי הדוד הרב קליין, הוא מתכה ליד הבית של הרבי כדי לקחת לנסוע עם הרבי ל-770. המסלול הוא - ימינה ברחוב ניו יורק, וימינה באיסטערן פארקוויי. בעוד הוא נוסע עם הרבי על רחוב ניו יורק, הרבי מורה לו לפנות ימינה לרחוב יוניון.

הרב קליין לא חשב הרבה, הוא חשב שאולי הרבי רוצה לנסוע למקווה, שבקרן הרחובות יוניון ואולבני. והחל לנסוע על רחוב יוניון. כשהם התקרבו ליד הכולל, הרבי אמר לו שיעצור. בסמיכות לכולל. היה זה אחרי השעה עשר בבוקר, ובאורח פלא היה מקום חניה לרכב. הוא לא הבין מדוע לעצור כאן, מה התכניות של הרבי.

הרבי יצא מהרכב, נכנס אל הכולל והמזכיר אחריו, הרבי חצה את הכולל - היו שם באותה העת 2 אברכים בלבד, אשר ישבו ושוחחו בחסידישע דברים בטלים...

כשהם ראו את הרבי נכנס בהפתעה לכולל, הם נבהלו ונעמדו, וכל אחד מהם פתח את הספר הראשון שעמד לידו על השולחן, וכך הם ניצבו בהלם. הרבי עבר לידם, עלה לקומה השנייה, ראה מה שראה, וירד בחזרה לרכב.

כשהרבי נכנס לרכב, הרבי היה מאוד לא שבע רצון ממה שראה בכולל. הרבי אמר לרב קליין: "כולל" זה חידוש שלי. בדורות הקודמים, אצל הרביים האחרים, לא היה מושג של כולל. כולל זו יוזמה שלי. אם בשעה כזו יש רק 2 אברכים, וגם הם לא ממש למדו...

הרבי אמר לו, כשהוא עבר לידם הוא ראה את הספרים הפתוחים, האחד פתח גמרא והשני פתח שולחן ערוך. והרבי אמר לו, "ראיתי את הספרים שהם פתחו, לא היה קשר ביניהם כלל, לפעמים כדי להבין הלכה בשולחן ערוך, מסתכלים בגמרא, במקור. אבל כאן - לא היה כל קשר בין העמוד בשולחן ערוך שהיה פתוח לבין הסוגיא שבגמרא הפתוחה. זה היה סתם ספר פתוח באקראי. הם לא למדו..."

"אם ככה נראה הכולל, אין לי צורך בזה, אסגור את הכולל", אמר הרבי.

הרב קליין אמר לי: הבנתי אז, שאם אני לא לוקח על עצמי אחריות זו, ואומר לרבי שאני מקבל על עצמי להיות המנהל והאחראי של הכולל - הכולל יהיה לעובדה היסטורית.

אמרתי לרבי שאני לוקח על עצמי להיות האחראי על מה שנעשה בכולל, והרבי קיבל את דברי, והכולל ניצל.

הרב חדקוב אמר לאחר מכן לרב קליין, שהרבי אמר לו "אם קליין מקבל על עצמו אחריות, נוכל להמשיך להחזיק את הכולל", ומכאן הקשר שלי אל הכולל, סיים הרב קליין...

[יצויין כי בעקבות מאורע זה העמידה הנהלת המל"ח דירת אירוח קבועה לר' אפרים וולף בקומה השלישית של בניין המשרדים 788 הצמוד ל-770, שם הוא היה מתאכסן בבואו לחצרות קדשנו עד שנת תשנ"ד].

רגע ב"כוס של ברכה"

אחד מרגעי ה'קירוב' והארת הפנים המופלאים שהרב אפרים וולף זכה להם מהרבי, היה במעמד חלוקת "כוס של ברכה" במוצאי שמחת תורה תשמ"ט. את הרגע הזה שירטט לימים ביד אמן נכדו הרב אליהו וולף, תחת שם העט "א.ב. חרמש", בספר "דובר שלום - חיים של קידוש שם ליובאוויטש":

מעמד "כוס של ברכה", מוצאי שמחת תורה תשמ"ט. שעות ארוכות שהרבי עומד על רגליו ואלפי איש עוברים לפניו כבני מרון. פניו של הרבי מאירות, מיישיר הוא מבט אל העובר לפניו, מוזג לכוסו מעט יין, ומאחל לו "לחיים ולברכה".

קהל האלפים עומד מסביב ושר בגרון ניחר. מעת לעת הרבי מעודד את השירה בעוז. רגע הרבי באופן מקיף עם הקהל, מניף בידי להגברת השירה, ורגע הוא באופן פנימי עם העובר לפניו, מקשיב לצרתו, עין בעין, מטה ראשו מעט כלפי מטה, מאזין ללב השבור, ומעניק ברכה לישועה. 'כוס ישועות אשא'.

אחרים ישאלו את הרבי שאלה, יבקשו ברכה, והרבי במאור פנים ישיב להם בחיך. אחרים - הרבי יעצור אותם, ישאל אותם שאלה, או יעניק להם בקבוק משקה, בליווי הוראה, עבור מי או מה מיועד הבקבוק.

שעות ארוכות עומד הרבי על רגליו, שעות ארוכות בהם עוברים לפניו אלפים. כל שעה מורכבת מדקות, כל דקה מורכבת משניות. בכל כמה שניות עבר אדם נוסף. בכל כמה שניות - עיניו של הרבי נפגשו בעיניו של יהודי נוסף, הרבי מזג לו יין לכוסו, והעניק לו ברכה. אלפים של יהודים שזכו, אלפים של "רגעים".

הנה "רגע" אחד מתוך אותו מעמד. "רגע בכוס של ברכה".

הביטו היטב בתמונות, התבוננו בפרטים שבהם.

תמונה ראשונה:

הת' זלמן וולף קיבל יין בכוסו, אחריו עובר אביו, ר' בערקע ע"ה. הרבי מוזג לו כעת יין לכוסו.

תמונה שנייה:

הרבי מוסר לזלמן בקבוק משקה. זלמן כבר עבר את מקומו בתור, ושב אליו בשנית, הוא נקרא על ידי הרבי לשוב...

הרבי סימן שהוא קורא לו, לזלמן...

תמונה ראשונה

תמונה שניה

זלמן שב, מבולבל ונבוך כולו: "לי?! הרבי קורא לי?! בחור בישיבה... הרבי קורא לי?! על מה ולמה? א פחד א שרעק!..."

הרבי אוחז בידו בקבוק משקה, ומושיט אותה לזלמן... תמיהה על פני כולם. בערקע לא מבין, "בקבוק לזלמן? כשאני לידו?"

שימו לב, כוסית היין נמצאת בידו השמאלית של בערקע. כשהוא ראה את הרבי נוטל לידיו בקבוק, הוא שיער שזה עבורו, והעביר את כוסית היין מיד ימינו לשמאלו, כדי לקבל את הבקבוק מהרבי ביד ימין. גם המזכיר ר' לייב גרונר עומד תמה. ולא לדבר כבר על זלמן שהבלבול אחז בו, ושיתק אותו לחלוטין - "לי? בקבוק?!"...

כולם מתבוננים ברבי ומקשיבים לו. הביטו בריכוז שלהם, משהו לא ברור להם. הם מביטים ברבי בעיניים של "שאלה".

תמונה שלישית:

הרבי נותן לזלמן את בקבוק המשקה ואומר לו: "גיב דאס צו דיין טאטע" [תן זאת לאביך]...

זלמן נראה מופתע, מביט ברבי בעיניים של הפתעה. בערקע - מביט בריכוז ברבי. "למה הרבי מתכוון!?"

המזכיר התבלבל לגמרי. הוא חושב לעצמו: "הרי אביו עומד כאן, לידו, ליד הרבי. מה זה הרבי מוסר לו בקבוק לאביו?..."

המזכיר מנסה את מזלו ו"מסביר" לזלמן בקול רם: "הרבי התכוון לומר לך, שתתן את הבקבוק הזה לאביך... והוא מורה באצבעו לעברו של בערקע.

ואז -

תמונה רביעית:

הרבי, בחיוך רחב על שפתיו, נוטל לידיו בקבוק משקה נוסף, מוסר אותו לבערקע, ואומר לו: "און דו - גיב דאס צו דיין טאטע"... [ואתה, תן זאת לאבא שלך...]

אך, אך, החיוך של הרבי... העיניים, ההרגשה באותו הרגע - דל העט מלתאר, תוונא דליבא...

חיוך-צחוק של פורקן על פני זלמן ובערקע. המתח התפוגג. הלב גואה, מתרחב, איזו רוממות נפש, איזו התעלות זורמת מן הלב לכל שייפין.

מי יתן ויעמוד הזמן מלכת ברגע זה...

•

תמונה שלישית

תמונה רביעית

חלפה שניה ויהודי נוסף כבר עבר ליד הרבי. וגם הוא קיבל לכוסו יין מהרבי, גם הוא נושא בצקלון זכרונותיו "רגע מכוס של ברכה", גם הוא את הרגע הזה לא ישכח לעד, ואחריו עוד יהודי עם עוד "רגע"...

"להודיע לבניו"

ראוי לסיים פרק זה בעובדה המיוחדת הבאה:

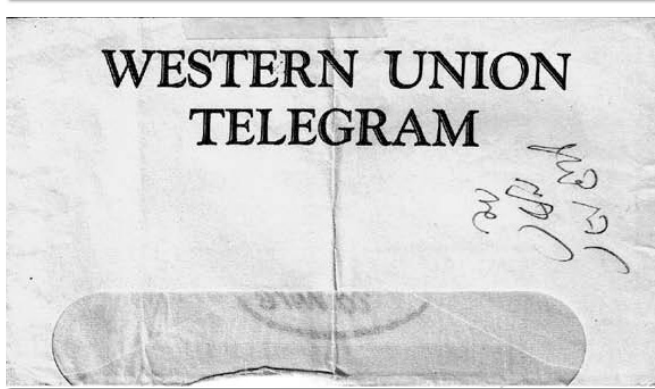
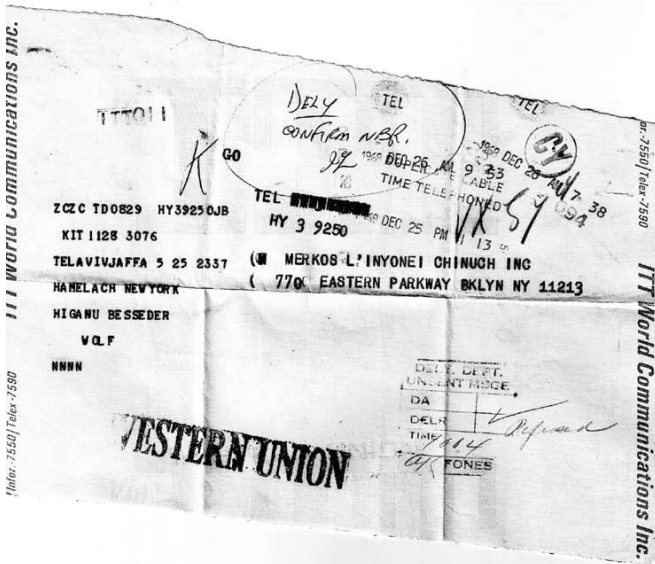
כמנהגו כאמור מידי שנה, גם בשנת תשכ"ט נסע הרב וולף לקראת י"ט כסלו לחצרות קדשנו.

בשובו ארצה הוא הבריך לרבי בה' טבת מברק בו כותב: המל"ח ניו יורק. הגענו בסדר. וולף.

כשהמברק הגיע לידי הרבי, הוא רשם בעיפרון על גבי המעטפה: להודיע לבניו שי'.

כלומר, הרבי הורה לחברי המזכירות להודיע

לבניו, הר"ר נתן והר"ר מנחם מענדל שי', שלמדו באותה העת ב-770, כי אביהם הגיע בשלום ארצה.

"להודיע לבניו שי'". כתי"ק הרבי על מברקו של הרב וולף

לבניו, הר"ר נתן והר"ר מנחם מענדל שי', שלמדו באותה העת ב-770, כי אביהם הגיע בשלום ארצה.

הביאני המלך חדריו

הקלטות נדירות

כפי שהובא לעיל, כיוון שהנושאים שעלו ב'יחידות' של הרב וולף היו רבים ומגוונים, ביקש הרב וולף באחת השנים את רשות הרבי להקליט באופן חריג בטייפ את הדברים הנאמרים בקודש, כדי שכל הנחיות והדרכות הרבי יתועדו וימומשו במלואן, והרבי נתן את הסכמתו הק' לכך.

בסמיכות ליום הייארציט התשיעי של הרב וולף בחודש שבט תשע"ב, התגלו מספר הקלטות מיחידויות אלו משנות הלמ"ד המוקדמות.

הקלטות נדירות אלו הם בבחינת "הביאני המלך חדריו", ובהם ניתן לראשונה לעמוד כיצד התנהלו הדברים 'לפני ולפנים' בקודש פנימה, כיצד הרבי הוביל, הנחה והדריך את כל העשייה החב"דית העניפה בארץ הקודש.

תוכן דיבורי הרבי בהקלטות אלו עוסק בשלל נושאים של העסקנות הציבורית הכלל חב"דית. כמו כן עולים ב'יחידות' גם פעולותיהם של ראשי עסקני חב"ד באותם ימים.

לפנינו תמליל חלקי מדברי הרבי בעת היחידות של הרב אפרים וואלף, ביום ראשון כ"ז כסלו תש"ל.

את התמונה השלמה לתוכן הדברים שביחידות מעניקים לנו רישומים המופיעים בכרך ח' של "ימי תמימים", בהם ניתן לראות כיצד הדיבורים במהלך היחידות הנם בהמשך לדיווחים שמסר הרב וולף לרבי בתקופה שלפני היחידות, וכן את הדיווחים שכתב לרבי בעקבות ההוראות וההדרכות שקיבל במהלך היחידות.

נחלת הר חב"ד

חלקה הראשון של היחידות' עוסק בענייני ההתיישבות בנחלת הר חב"ד. באותם ימים טרם מלאה שנה להתיישבות החב"דית ב'נחל'ה' (שראשיתה בערב שבת זכור תשכ"ט), וההנחייה ממזכירות הרבי הייתה להעדיף את ההתיישבות בנחל'ה על פני ההתיישבות בכפר חב"ד ובשיכון חב"ד.

כך כותב הרב אפרים וולף לרבי בח' כסלו תש"ל, כשבועיים וחצי לפני היחידות' האמורה ("ימי תמימים" כרך ח עמוד 537):

בכלל בקשר לאברכים בכלל האברכים, כפי שהבינונו מהרב בנימין אליהו גורודצקי שי', יש להשתדל שכל האברכים החדשים יתקבלו רק לכולל בנחלת הר

חב"ד ולסדר עבורם דירות שם, ולכולל בכפר חב"ד לא להכניס אברכים חדשים, וכפי ששמענו מהר"ש מיידנצ'יק גם ועד כפר חב"ד לא יתן דירות לזוגות צעירים (שבדרך כלל הם תלמידי הכולל).

שאלתנו אם לעשות חוק וכלל בענין זה, דהיינו שאברכים חדשים מתקבלים בכולל רק בנחלת הר חב"ד, וכן אם לא למכור דירות לאברכים בשכון חב"ד בלוד (במדה וכפר חב"ד גם תנהג כך).

בעת שהותו של הרב וולף בחצרות קדשנו, היה הרב יוסף שי' בלוי, מהנהלת המוסדות, מדווח לרב וולף על הנעשה באה"ק, והרב וולף היה מעביר את דיווחיו אל הקודש פנימה.

וכך מדווח הרב בלוי בכ"א כסלו תש"ל (שם עמוד 540):

(ב... שאלת מיידנצ'יק, אם להשאיר הדירות לאלו שיעברו לנחלת הר חב"ד (הכוונה להשאיר עבורם דירות ריקות בכפר חב"ד) או רק להבטיח להם זכות לדירה, למאי נפקא מינה. כאשר דירתו עומדת קיימת בכפר חב"ד אזי יילך בלב שקט לנחלת הר חב"ד, אולם יחד עם זה יש חשש שיחזור מהר מנחלת הר חב"ד, ובאם יובטח לו רק זכות לדירה בכפר חב"ד אזי יילך בקשיים לנחלת הר חב"ד אולם חזרתו לא תהי' מהירה כל כך.

וכך נשמעו הדיבורים אודות נחלת הר חב"ד בהקלטה זו.

כ"ק אדמו"ר: וואס פאר א הפגנות?

הרא"ו: (סאיז גיווען א?) צייט אז... מאכן... אף פארן אף צווייטע... און גידארף מלחמה קעגן נאכן...

כ"ק אדמו"ר: הפגנות בנוגע צו דעם כביש?

הרא"ו: יע.

כ"ק אדמו"ר: אבער סאיז האט ניט קיין שייכות צו אנדערע ענינים... אין אנדערע זאכן.

הרא"ו: ניין.

כ"ק אדמו"ר: (נו) דאס דארפן דארטן מחליט זיין, דאס וואס דא שטיין העכערע ענינים פון נחלת הר חב"ד איר קענט דאך דורך רעדן מיט הרב גאראדצקי, בפרט ער האט עפעס ספיציעלע ענינים, וואס ניט על הכתב מ'האט גירעדט בעל פה, זייענדיק ביי לנ... ממילא דארף מען וויסן צי דאס צוגפאסט, צי ניט צוגפאסט, צי... די... יענע...

פאנאנדער רעדן וואס מ'קאן, וואס מ'האט א רשיון, צו וואס מ'קאן ממשיך זיין... איז דעמאלט איז גלייך א באזעצען דארטן?, אבער פון כפר חב"ד דארפן מאכן א גרעסערע... אין ס'קאן זיין אויפן חשבון פון כפר חב"ד.

וועגן די אנדערע ענינים וועל איך נעמען דאס א קוק טאן, דורך ליינען נאך אמאל... אין ארץ ישראל...

איר פארט ערשט מארגן אן?

הרא"ו: יע.

כ"ק אדמו"ר: וויפל א זייגער?

הרא"ו: זיבן דרייסיק.

כ"ק אדמו"ר: ווען גייט מען אוועק פון דאנעט?

הרא"ו: מסתמא...

כ"ק אדמו"ר: דער אווירון גייט אוועק זיבן דרייסיק!?

...בכל אופן ביז דעמאלט איך וועט מסתמא האבן צייט און איך וועל א קוק טאן,

און זאך וואס וועט זיין ראוי איך וועט דאס געבן...

התוועדויות באה"ק

נסיעתו של הרב וולף באותה שנה לחצרות קדשנו הייתה גם לרגל שמחת הנישואין של בנו הרה"ח הרב מנחם מענדל שי' וולף עם זוגתו מרת פייגל תחי', בתו של ה"בעל קורא" בחצרות קדשנו הרה"ח וכו' הרב מרדכי שוסטערמאן ז"ל, בט"ו כסלו תש"ל.

לרגל שמחת הנישואין נסע באותה שנה הרב וולף יחד עם תבדל"ח זוגתו מרת פסיה לחצרות קדשנו. תיכף עם הגיעם, לאחר תפילת המנחה, נקראו ליחידות' אל הקודש פנימה, וכן זכו ליחידות נוספת, המתומללת כאן, יום לפני חזרתם לאה"ק.

בהמשך היחידות הרבי מורה לרב וולף להתוועד בריכוזי אנ"ש בחזרתו לאה"ק.

כ"ק אדמו"ר: ...איז בהנוגע צו דעם נקודה.

א צווייטע זאך איז דאס וועט איר מסתמא איבערגעבען נקודות פון די מאמר און שיחות וכו', איך האט געבעטן דעם הרב הכט, אז ער זאל באזוכן אלץ "פנים חדשות" א התוועדות, סיי אין צמח צדק שול, סיי אין נחלת הר חב"ד, דערפאר... ס'קומט א "פנים חדשות", אבער אף על פי כן איז דאס קיין סתירה ניט... מיט אזוי פיל גירעדט

אז סיי איירע רעדן, סיי זיין רעדן, ממילא... צוויי בזונדער... אנפירען פון צמח צדק שול.

ממילא קאן מאכן דאס א - ווי מ'וועט דאס אנרופן - א התוועדות א פארבריינגען, אבער ס'געווען גוט ווען מ'טוט ... א סדר ווען ער קומט צו דארטן, ער פארט פון דאנענט ארויס נאך חנוכה, ממילא גירעדט מיט עם (וועגן?) ההתוועדות וואס קאן פארבונדען בקשר מיט חנוכה סאיז אויכט גיווען א גלייכע זאך, סיי אין נחלת הר חב"ד, און סיי אין צמח צדק.

גוט - איז דאס א זיכערע זאך, אבער דאס וואס ניט שייכות צו רעדען, דאס דארף ניט באווארענען,

אין וואס א נקודה צו זאגן, איז דאס איר וועט אויסקלייבען וואס איר רעכנט אז איז צוגיפאסט און זיין דברים היוצאים מן הלב און פועל זיין פעולתם...
...כדי לחלק פאר די אלע מתוועדים.

מ'האט גירעדט פאריקע מאל - איז מסתמא בא דיר.. איר ניט צו רעדן - ... אויך גיווען א גלייכע זאך... התחלות ... איז גיווען דעם צווייטן מאל, דריטן מאל, מסתמא דאס גיין לייכטער.

א עיקר, זאל זיין א גיזונטע יאר, הצלחה'דיקע יאר, און הערן פון אייך א בשורות טובות, און זעהן זיך פריילכערהייט אוף א פריילכע גילעגנהייט.

כ"ק אדמו"ר (ככל הנראה להגב' פסיה תחי' וולף): איך האב אייך ניט געזעהן פון דער חתונה... נאך אמאל... בשעה טובה ומוצלחת, און האבן א סאך חסידישע נחת.
עם הגעתו לארץ, בדיווח מב' טבת, כותב הרב וולף על יישום ההוראה (שם עמוד 541):

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הגעתי בשעטו"מ אתמול בערב במטוס סוויסאייר. המטוס הגיע לאנגליה ביום ג' בבוקר, אולם מפאת מזג האויר לא יכל לנחות בלונדון, בערב הגעתי למאנצ'עסטער ושם התקשרנו עם אברכי אנ"ש שי' ואורגן התוועדות שנמשכה כמה שעות ושהו למעלה ממנין אנשים, למחרת המשכנו לאה"ק.

הערב נתוועד אי"ה בנחלת הר חב"ד ואח"כ הערב נתוועד בכפר חב"ד.

ובדיווח נוסף, ממוצש"ק ד' טבת תש"ל, כותב הרב וולף בפרטיות:

כ"ק אדמו"ר שליט"א

שנה", דערנאך צוזאמען רעדן מיט חפר, בזמן המתאים סי פאר עם סי פאר איין...
ניט זאל זיין קיין... שלום...

פארט גיזונטערהייט.

על תוצאות הפגישה המדוברת ב'יחידות' עם שז"ר, אנו למדים מדיווח של הרב
וולף לרבי מכ"ג שבט תש"ל ("ימי תמימים" כרך ח עמוד 552):

כ"ק אדמו"ר שליט"א

בהקשר לשיחה הטלפונית, הריני להודיע בפירוט יותר פרטים שביררתי לאחר
ביקור אנ"ש שי' אצל מר ש"ז שי' שז"ר.

שאלתי את הר"ש מיינדצ'יק בקשר להשתתפותו של ר' עדין שטיינזולץ בביקור
אצל מר שז"ר, והוא אמר כי לא הודיע לו על הביקור משום שחשב שיש לר' עדין
שליחות מיוחדת. גם מר שז"ר התעניין מדוע לא בא ר' עדין יחד עם כולם.

בביקור השתתפו הרש"ח קסלמן, ר' ברל קסלמן, ר"ש מיינדצ'יק, ר"ש חפר, ר"י
ירוסלבסקי, ר"ז וילמובסקי, ר"ח גליצנשטיין, ר"י נפירסטוק. הם לא הביאו אתם
משקה, אולם מר שז"ר כיבדם במשקה והתועדו במשך שעה וחצי.

סיפרו לי כי מר שמעון פרס הי' ביחידות אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א, והוא אמר כי
עתה יזמינו אצלו ג"כ.

ר"י ירוסלבסקי מסר לו את השיק שכ"ק אדמו"ר שליט"א מסר עבור נחלת הר
חב"ד. ר"י ירוסלבסקי מסר לו כי כ"ק אד"ש ביקש למסור על ידו השיק כי כשם
שכפר חב"ד נוסדה דרכו כן גם מבקשים שלא יהי' לו פאראיבל ונחלת הר חב"ד יהי'
גם דרכו. הוא ענה כי אדרבה הוא רואה בזה זכות גדולה בשבילו שכ"ק אד"ש שולח
על ידו השיק. הוא אמר כי קרית מלאכי רוצה לתת לו אזרחות כבוד, עתה שיש בידו
השליחות מכ"ק אד"ש יראה אמנם לבקר שם ולקבל את האזרחות כבוד, אם אמנם
נרגעו כבר שם הרוחות לאחר הבחירות שהיו שם.

הר"ד קסלמן חזר משיחות כ"ק אד"ש, וכן ר"י ירוסלבסקי ור"ש חפר. ר"ש מיינדצ'יק
אמר כי במאמר ט' שבט הזכיר כ"ק אד"ש מכל הנשיאים, ואח"כ אמר כי הנשיא נותן
נתינת כח ובזה היתה הכוונה על כ"ק אד"ש, מר שז"ר קיבל דבר זה.

מסרו לו על השיחה בקשר לשטחים המשוחררים, הוא שמע זאת בטוב אולם לא
הגיב. כמו"כ התעניין בענין העשרים ומסרו לו על שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א בן
עשרים למכור בנכסי אביו.

שרו הניגון הושיעה את עמך, הוא אמר כי ניגון זה שמע לראשונה בהתועדות פורים בשנת תשכ"ג כשביקר אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א, בשעה שהבין מכ"ק אדמו"ר שליט"א שהוא יהי נשיא המדינה. הוא אמר כי וברך את נחלתך הכוונה לנחלת הר חב"ד, ופשוט שהושיעה את עמך פירושו שכפר חב"ד צריכה לעזור להתפתחות נחלת הר חב"ד.

שרו הניגון פרזות תשב ירושלים, אמר ששומע הניגון עתה לראשונה. בכללות, הי' בהתרגשות גדולה ומאד הי' שבע רצון מביקור זה.

ברכות לנחת מהצאצאים

התמליל שהובא לעיל הנו מהיחידות השניה לה זכו הרב אפרים וזוגתו, בכ"ז כסלו. כאמור, ביום בואם לחצרות קדשנו בראשית החודש לרגל חתונת בנם, הם נכנסו אל הרבי ל'יחידות' קצרה, וגם יחידות זו מתועדת בהקלטה.

בין הדברים באותה 'יחידות' בירך אותם הרבי לרגל החתונה במילים הבאות:

...און איצטער איז אויך זאל זיין די הכנות צו די חתונה פון זון, גומר זיין זיי בהצלחה, זיין די חתונה בשעה טובה ומוצלחת ובנין עדי עד על יסודי התורה והמצווה, זאל ביידע האבן פון זיי און פון אלע קינדער, סיי פון די (איידים?) און אויך פון די אייניקלאך א סך אידישע נחת און חסידישע נחת, לאורך ימים ושנים טובות, זאל זיין מתוך הצלחה מרובה בענייני הכלל...

איש החסד

אישור לחיים

לצד פעולותיו הכבירות של הרב וולף בשדה העסקנות הציבורית, הוא היה איש רודף צדקה וחסד למען היחיד. בכל עשיותיו הנרחבות למען הכלל, לא שכח הרב וולף את הפרט. היה מקדים בשלום כל אדם והקדיש זמן רב ומאמצים בלתי נלאים לעזרת חולים, נזקקים ונדכאים.

בשעתו, סמוך לעת עלייתו לארה"ק, למד הרב וולף בישיבת "תומכי תמימים" בריגה. שם התיידד עמו בחור אחד, דל אמצעים, שחפץ אף הוא לעלות לארץ. כעבור תקופה הגיעה עבור הרב וולף תעודת הסרטיפיקאט שלו, מאת הרב הגאון ר' יוסף צבי דושינסקי ע"ה, שבסמכותו הייתה הרשות מהאנגלים להגיש בקשות אלו.

הרב וולף לא היסס, ומסר לחברו את האישור המיוחל, שהיה באותם ימים בבחינת אישור לחיים, ומחירו היה לא פחות מאלפיים לירות סטרלינג.

במקביל, כתב הרב וולף לאביו כי הסרטיפיקאט שקיבל אבד לו, וכי הוא צריך תעודה חדשה. רק כשהתעודה החדשה הגיעה, יצא הרב וולף את ריגה בדרכו הארוכה לארץ...

מוסיף ומספר הרב החסיד נתן ברכה ע"ה, איש ריגה: כשר' אפרים הגיע לישיבה, היו לו 15 חליפות טובות, כיאה לבנו של יהודי נכבד בעל אמצעים. כעבור ימים אחדים בלבד חילק הרב וולף את כל החליפות לבחורים שנוקקו לכך, כשהוא מותיר לעצמו חליפה אחת בלבד...

לאחר חתונתו, אביו הר' בנימין שהתגורר אף הוא בירושלים, היה נותן לזוג הצעיר סכום כסף נכבד מדי חודש, כדי שבנו יוכל לשבת ולהגות בתורה ללא דאגות פרנסה. "הכסף אף פעם לא הגיע לבית", מספרת זוגתו מרת פסיה. "הוא היה הולך ונותן את הכסף במכולת השכונתית, עבור משפחות שלא היה להן במה לשלם לחנות. עבורנו - לא היה נשאר מהכסף דבר"...

עבור מה מבקשים ב"עת רצון"?

כשהרב וולף נסע לראשונה אל הרבי, בשנת תשי"ב, הוא עבר בדרכו בפאריז, שם פגש את ידידו וידיד הישיבה הרב חייקל חאנין ז"ל, שסיפר לו כי זוגתו זקוקה לרפואה והוא מבקש ממנו כי יואיל להזכיר אותה לברכה אצל הרבי.

בהתוועדות יו"ד שבת, פנה הרבי אל הרב וולף ואמר לו "ר' אפרים, איר קענט אויסבעטן, ס'איז יעצט אן עת רצון" [=אתה יכול לבקש ולפעול, כעת היא עת רצון]. הרב וולף, שעל כתפיו רובץ ניהול הישיבה ומוסדותיה, והוא עצמו בעל משפחה ואב לילדים קטנים, לא מתלבט מה לבקש מהרבי ובלי היסוס הוא אומר: הרב חייקל חאנין מבקש ברכה לרפואת זוגתו...

מרת חאנין אכן זכתה לאריכות ימים, וזכתה לחיות עוד עשרות שנים.

בדרכי אהרן הכהן

כך סיפר בשעתו אחד מבניו:

היה זה כאשר גרנו בשכונת עמידר הישנה בלוד. בערב יום הכיפורים תשי"ז, קמנו כנהוג לפנות בוקר לערוך את ה"כפרות". לאחר הכפרות, בשעה ארבע לפנות בוקר, הבחנתי שאבא נעלם וחזר כעבור שעתיים וחצי. שאלתי אותו לאן הלך, אך הוא פטר אותי בלא-כלום. כמה ימים לאחר מכן נודע לי פשרה של ההיעלמות: אבא הלך באותה שעה לערוך פיוס בין שני גבאי בית הכנסת הסמוך שהסתכסכו ביניהם והוא ראה את השעות של ערב יום הכיפורים לפנות בוקר מתאימות ביותר למשימה זו של השכנת שלום בין השניים, ואכן, לא הרפה מהם עד שהשלימו ביניהם.

בני משפחתו של אחד מחשובי אנ"ש בירושלים סיפרו בשם אביהם ע"ה, כי זמן קצר לפני חתונתו גנבו ממנו את כל הכסף שהיה מיועד לצורכי החתונה. אביהם היה אז ידיד קרוב לרב וולף, ובצר לו סיפר לו על הגניבה ועל דאגתו לקראת החתונה שעתידה להתקיים בעוד מספר שבועות.

הרב וולף שהיה אז עדיין בחור, כיתת רגליו בבתי כנסת בירושלים והתרים סכומים נכבדים לצדקה. המתפללים הכירו את הרב וולף כבן ליהודי אמיד והתפלאו מה לו ולאסיפת כספים, אך הוא לא גרתע מאיסוף הצדקה ומהתמיהות עליו, והצליח להביא לחברו הקרוב סכום נכבד, והכל בחשאינות מוחלטת.

כיוצא בזה, אחד מתושבי שיכון חב"ד בלוד שידך את בנו במזל טוב. הרב וולף שידע כי מצבם הכלכלי של הורי החתן דחוק ביותר ואין להם כל אפשרות כספית להכניס את בנם לחופה, ניגש אליהם מיוזמתו, הגיש להם המחאות על סכום נכבד ביותר מכספו הפרטי כדי שיוכלו לחתן את בנם בכבוד, כשהוא מדגיש "בתנאי שאף אחד לא ידע מכך"... רק לאחר פטירתו של הרב וולף, סיפרו על כך בני המשפחה.

פיוס רב שנים...

בכ"ב באלול תשי"ח נערכה בר-המצווה של בנו, הרב מנחם מענדל שי', בבית המשפחה בלוד. באותו יום נערכה גם חתונתו של הרב שמואל חפר, שהיה מעסקני חב"ד הצעירים באותם ימים. הרב וולף הוזמן לחתונה, אך עקב שמחת בר-המצווה של בנו, נבצר ממנו להשתתף בחתונתו של הרב חפר.

בעקבות זאת, הקפיד הרב וולף במשך שנים ארוכות להתקשר מדי כ"ב באלול אל הרב חפר, ולאחל לו מזל טוב לרגל יום נישואיו!

עידוד ונוחם לאלמנות

הרגישות המיוחדת לזולתו שקיבל מבית אביו, הייתה לשם דבר. מדי יום שישי בשבוע היה מקפיד להתקשר למספר אלמנות שעמדו בקשר עם הישיבה, או עם בית חיינו באותה תקופה.

שיחות הטלפון הקבועות הללו ומילות העידוד והנוחם שהיה משמיע מהן, היו כקרן אור של תקווה לאלמנות אלו שלא נותר להן קרוב בחייהן.

רגישות יוצאת דופן לזולת

תושב השיכון ר' מאיר ציקושוילי שבמשך שנים רבות שימש כנהג לרב וולף, סיפר שפעם אחת הוא נכנס למשרד, והנה המנהל הרב וולף מדבר בטלפון ובוכה. "כשסיים את השיחה שאלתי אותו: הרב וולף, מדוע אתה בוכה? והוא עונה לי שהתקשרה אליו אישה שהוא כלל אינה מכיר, ואומרת שאין לה במה להאכיל את ילדיה, והם רעבים ללחם. תוך כדי דבריו, כתב הרב וולף המחאה כספית על סכום נכבד, והורה לי לנסוע לבנק ולהפקיד את הצ'ק בחשבונה של האישה, שאת פרטיה היא מסרה לו קודם..."

"ר' אפרים היה בשבילי דמות אב ממש", סיפר ר' מאיר בימי ה'שבעה' כשדמעות בעיניו. "עשרים ואחת שנה זכיתי להיות קרוב אל הרב וולף שהדריך אותי בכל מצב, והכל בדרך טובה ונעימה, ומבלי לפגוע חלילה. הוא התעניין תמיד בכל אחד מבני המשפחה שלי, ואחר שאבי ע"ה נפטר, תמיד התעניין בשלומה של אמי. הייתה לו רגישות יוצאת דופן לזולת".

כדאגה לבני משפחתו

המשפיע הרב חיים אשכנזי ז"ל, שימש במשך שנים ארוכות כ'משפיע' בישיבה קטנה בלוד. לימים סיפר: "הרב וולף היה אמנם דמות של עסקן משכמו ומעלה שלא ניתן לראות דוגמתה כיום, והוא גם היה תלמיד חכם עצום בעל שיעור קומה. הוא היה חסיד מסור ונתון לרבי, והוא היה מקפיד על קלה כבחמורה עד הקצה האחרון.

למרות כל זאת, מה ש"תפס" אותי לגביו היה ה"מענטשליכקייט" שלו, היותו אישיות מסבירת פנים החשה בצער וברגישות לזולת - למרות שהיה עסוק בניהול מערכות גדולות.

זכורני כיצד פעם אחת נכנסה אשה אחת מעובדות המטבח למשרדו לצורך כל שהוא, והרב וולף התעניין לשלומה ולשלום בני משפחה, כאילו היו בני משפחתו הקרובים, ומשמע על דבר כל שהוא שמשפחתה נזקקה לו, הוא דאג לפתור זאת במהירות, כאילו לא היו לו דאגות אחרות עצומות על ראשו".

דאגה לפרנסת התושבים

הרב ישראל גמליאל תושב השיכון מספר, כי הוא היה רואה מעת לעת את הרב וולף בשעת צהריים בבית הכנסת "בית אריה". כאשר היה רואה אברכים מתפללים שחרית בשעה מאוד מאוחרת, הנה יותר ממה שהטריד אותו העובדה שהם מתפללים בשעה מאוחרת, הטרידה אותו יותר העובדה שאין הם מתפרנסים, ותיכף התעניין למעשיהם והשתדל לסייע להם במציאת סידור פרנסה...

שכר לימוד לשלוש שנים

אחד מתושבי שיכון חב"ד בלוד מספר, אשר רעייתו, שכיום היא אשת חינוך וותיקה, כאשר בהיותה נערה סיימה את לימודי התיכון שלה בבית הספר חב"ד, הנה מחוסר יכולת כלכלית היא לא נרשמה לסמינר, והיא נשארה בביתה במשך כחצי שנה לאחר פתיחת שנת הלימודים.

יום אחד, בא לביתם הרב וולף וביקש לשוחח עם הוריה. הרב וולף מסר להם כי הוא רשם את בתם לסמינר, ושילם עבור לימודים עבורה לשלוש השנים הבאות.

הבת התחילה מיד את לימודיה בסמינר, למדה בהצלחה שלוש שנים ונהייתה למחנכת בישראל, ומזה עשרות שנים היא מתפרנסת בכבוד ומחנכת את בנות ישראל, בזכותו של הרב וולף שהיה רגיש למצבה, ושילם עבורם את שכר הלימוד, וזאת ללא כל בקשת תמורה או החזר מצידם!...

תזכורת ליום הנישואין

תושבים רבים משיכון חב"ד בלוד מעידים, שכאשר הגיעו לשיכון חב"ד בפעם הראשונה, הרב וולף היה הראשון שאיחל להם "ברוכים הבאים", התעניין לשלומם ולמעשיהם, ודאג לקליטתם הטובה בשיכון. אורח כי הגיע לבית הכנסת היה ניגש ושואל לשלומם ולמעשיו, האם צריך הוא לעזרה וכיוצא בזה.

אחד מתושבי השיכון מספר, שיום אחד פוגש בו הרב וולף ומאחל לו "מזל טוב". הלה מנסה להבין על מה איחול המזל טוב ולא עולה בידו. עד שהרב וולף מזכיר לו, "היום לפני עשרים ושבע שנה באת בקשרי השידוכין עם זוגתך, ומגיע לך מזל טוב"... וציין אותו אברך, "את תאריך הנישואין שלי כמעט ששכחתי, והרב וולף הזכיר לי את היום שהשתדכתי"...

ירא שמים מרבים

שבת ללא אוכל

ייחודי היה הרב וולף גם במידת חסידותו וביראת השמים המופלגה שלו. הנה אי אלו דוגמאות לשם המחשה:

פעם גויס הרב וולף לצבא בשנת השמיטה. מובן שלא אכל מהאוכל שהוגש בצבא, אך בהשגחה פרטית אחד מחבריו לגדוד, שכנו למקום מגוריו, היה בשנת אבלות, ומפקדיו התירו לו לבוא מדי יום לביתו להתפלל במניין. זוגתו הגב' וולף ניצלה זאת והייתה מביאה עם שכן זה מדי יום אוכל עבור בעלה.

לקראת אחת השבתות היה אמור הרב וולף לבוא מהצבא לביתו כמדי שבת, אך בצהרי יום שישי התקשר והודיע שהשבת לא יבוא, לפי שהבוקר נעדר ממסדר הבוקר בשל תפילת שחרית, וכעונש הטילו עליו ריתוק לשבת במחנה.

אותה שבת לא הכניס הרב וולף לפיו דבר!

נאה מקיים

מעשה שהיה עם אחד מנכדיו שבבוקרו של יום ראשון אחד הגיע למשרד הישיבה, כולו להט דקדושה, ושואל את הסבא אם כבר הגיע בפקס ה"ראשי דברים" מההתוועדות של הרבי אתמול.

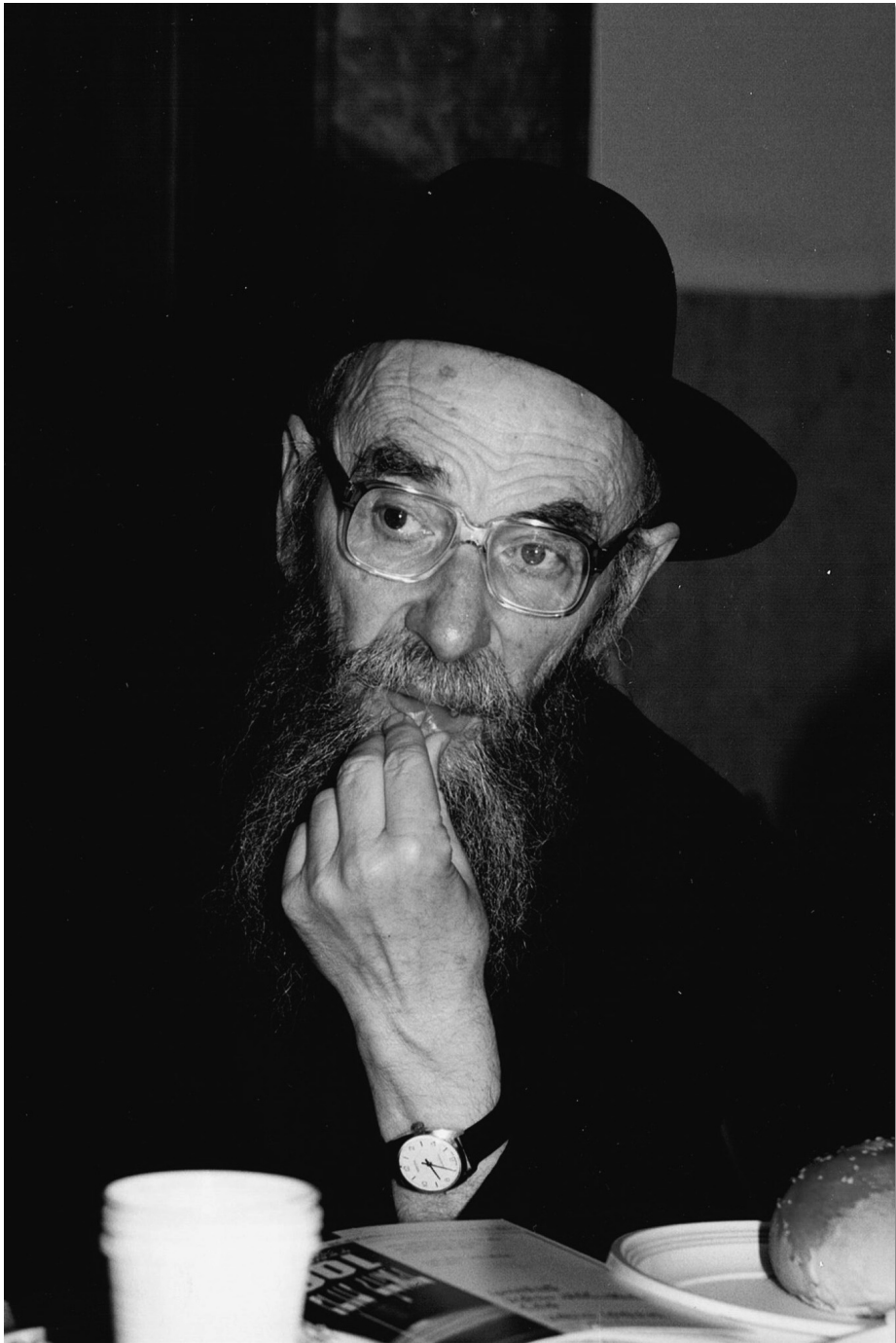
הסבא פנה אליו ושאלו: אתה שכל כך להוט אחר ה"ראשי דברים", האם את כל ה"לקוטי-תורה" של השבת האחרונה הנך יודע?...

הרב וולף היה לא רק נאה דורש, אלא ראשית לכול נאה מקיים. היה בקי ב"תורה אור" וב"ליקוטי תורה". בכל עת כאשר דובר אודות עניין בהם, היה ממשיך את הנושא, כאילו אך אתמול למד זאת.

דין פרוטה כדין מאה

יראת השמים הגדולה שלו באה לידי ביטוי גם בזהירותו המופלגת בענייני ממונות, שהייתה יוצאת דופן. לא החזיק טיבותא לנפשיה, ולא נהנה בפרוטה. חי בצנעה ובפשטות מדהימה.

פעם אחת הוסר ההכשר מהמאפייה שהיתה מספקת לחם לכפר חב"ד וללוד ואספקת הלחם הסדירה למוסדות הישיבה לא הגיעה. הרב וואלף שלח את אחד העובדים ברכב של הישיבה לירושלים, ונתן לו סכום מסוים עבור קניית הלחם

הדרוש לאותו יום. לפני שיצא לדרכו, הוציא הרב וולף מכיסו מטבעות אחדות, ואמר לו: "זה עבור שתי כיכרות לחם עבורי..."

נסיעות לרבי על חשבונך

מוסיף ומספר הרב יוסף בלוי:

ר' אפרים היה מופלא גם ביושרו, ומעולם לא לקח פרוטה מן הישיבה לכיסו. ראיתי לא פעם שכאשר הוא שיגר מכתבים לחו"ל לצרכים פרטיים, והוא לקח לשם כך מעטפה מהמשרד, הוא שילשל לקופת הישיבה מספר מטבעות תמורת המעטפה שהוא לקח!

הייתה לר' אפרים קביעות במשך עשרות שנים לנסוע אל הרבי לי"ט כסלו וחנוכה. למרות שבנסיעות אלו הוא פעל כל הזמן למען הישיבה, והוא היה עורך חניות ביניים באירופה לגייס כספים לישיבה אצל נדיבים, הוא מעולם לא נסע לרבי על חשבון הישיבה, ותמיד שילם את הכרטיס מכיסו הפרטי.

עובדה זו 'אילצה' גם שאר העובדים במשרד הישיבה, ובהם את בנו ויד ימינו ברק'ה ע"ה, ויבלד"ח אני, שגם אנו כשנסענו לחו"ל למען הישיבה, תמיד שילמנו את הכרטיס מכספנו הפרטי...

יושר מופלא

מספר הרב עובדיה מעטוף, תושב שיכון חב"ד בלוד:

כאשר ביקשתי לרכוש דירה בשיכון חב"ד, פניתי בעניין אל משרד הישיבה. הרב יוסף בלוי המליץ עבורי אצל הבנק עמו עבדה הישיבה, ואכן קיבלתי משכנתא בגובה שמונים אחוז מערך הדירה.

כאשר באתי לרב וולף עם תשלום הזה, הודיע לי הרב וולף מיוזמתו, שעקב הסכום הרב שאני משלם מראש, אני מקבל הנחה בת חמש אחוז ממחיר הדירה, וזאת למרות שאני לא הייתי מודע לכך, ומשרד הישיבה היה יכול להרוויח את חמש האחוז הללו...

מחילה ברבים

באחת מההתוועדויות לזכרו סיפר אחד מתושבי שיכון חב"ד, אשר פעם אחת נזף בו ר' אפרים על פעולה לא טובה שעשה, אולם ר' אפרים הבחין כי אותו אברך נותר פגוע ונעלב מן הנזיפה שלו.

בהזדמנות קרובה, ניגש ר' אפרים אל במת בית הכנסת, ובפני כל הנוכחים ביקש את רשות הדיבור, וביקש סליחה בפומבי מאת אותה אברך, על שנפגע מדבריו וכי הוא מבקש את מחילתו ברבים!...

הקפדה על שמירת הזמנים

גם שמירת הזמנים שלו הייתה עד הקצה הכי אחרון. יאמרו שהיה זה מצד מוצאו מגרמניה ותכונת ה'יקה' שהייתה טבועה בו, אולם יהיה זה נכון יותר לומר שהשמירה הקפדנית על הזמנים, לצד נאמנותו על ממונות עד הפרוטה האחרונה, הייתה מחמת הקפדתו הנדירה על קלה כחמורה.

בורח מן הכבוד

גם בריחתו מן הכבוד וצניעותו וענוותנותו היו במידה נדירה שאין לה אח ורע. כיוון שכך, מיעט מאוד לדבר ולספר על עצמו, הן על קורות חייו והן על פעילותו הציבורית, ורק לעתים רחוקות היה מספר מאשר עבר עליו.

בחודש אדר תשנ"ו עבר הרב וולף ניתוח מעקפים בלבו. כשהתאושש מהניתוח, ערך במוצאי שבת אחת סעודת הודיה בבית הכנסת "בית אריה" בשיכון חב"ד. באותה הזדמנות הרשה לעצמו להיות גלוי מעט וסיפר כי בחייו עבר כמה וכמה ניסים, ובסעודת הודיה זו הוא מכוון גם עבור אירועים אלו.

המשתתפים בסעודה הטו אוזנם בקשב, והרב וולף סיפר: בעת מלחמת השחרור הם היו מטופלים בילדים רכים. פעם אחת נגמר החלב בבית, ולא היה במה להאכיל את התינוק בן ארבעת החודשים. הרב וולף יצא מביתם שבשכונת רחביה לרחוב מאה שערים להביא חלב עבור התינוק, ובנוסעו על אופניו במורד הרחוב, צלפו בו ערבים. בנס גלוי הכדורים עברו מעל כתפו, והוא לא נפגע כלל.

איך לחשב את הגיל

הרב שמעון מלכיאלי, שלמד בחברותא עם הרב וולף כארבעים שנה וסיים עמו מספר פעמים את הש"ס, סיפר כי פעם ביקש לדעת את גילו המדויק של הרב וולף. הוא שאל אותו לגילו, אבל הרב וולף התחמק מלהשיב. כאשר הרב מלכיאלי לחצו לענות בכל זאת, השיב לו ר' אפרים: "אני ור' שמולקע (ידידו הוותיק הרב שמואל גורביץ ז"ל) ביחד מאה שישים ושלוש, תחלק את זה בינינו איך שאתה רוצה..."

זיכרון מופלא

הרב וולף ניחן אף בזיכרון מופלא. הסיפור דלהלן מעיד הן על הזיכרון הצילומי שלו, לצד מידת חסידותו הנפלאה. בהיותו מאושפז בבית הרפואה, היו הנכדים משמשים

בתורנות להיות לצדו ולסעדו. הסבא היה מבקש מנכדיו שיקריאו לו מהספר "לקוטי דיבורים", והוא היה מאזין. אם הנכד טעה בקריאה ודילג על מילה או השמיט פרט, היה הסבא מתקנו לאלתר כי לא כך מופיע בספר!

מוסיף על כך פרט מדהים נכדו הרב לוי יצחק (ברמ"מ), כיום מהשלוחים בתל אביב: כאשר הוא נסע לריגה שבלטויה במסגרת ה"מרכז שליחות", בא להיפרד כדרך הנכדים מהסבא והסבתא, וסיפר כי הוא בדרכו לריגה. הסבא סיפר לו שבהיותו בריגה בשנת תרצ"ט, הכיר את הרב מרדכי דובין, שהיה ציר ב"סיים" הלטווי, והוא נעזר בו בסידור הניירות להמשך דרכו. בהגיעו לגבול, התברר לו כי יש בעיות כלשהן במסמכים, והוא נאלץ להמתין וליצור קשר טלפוני עם הרב דובין שסייע לו לחצות את הגבול. במהלך סיפור הדברים לנכד, חזר הרב וולף על מספר הטלפון אליו התקשר לרב דובין, לפני יותר מחמישים וחמש שנה!

נדודיו הרבים באירופה, יחד עם כשרונו יוצא דופן, הקנו לו שליטה בשפות רבות, גרמנית, אנגלית, פלמית, צרפתית והולנדית, לצד היידיש והעברית.

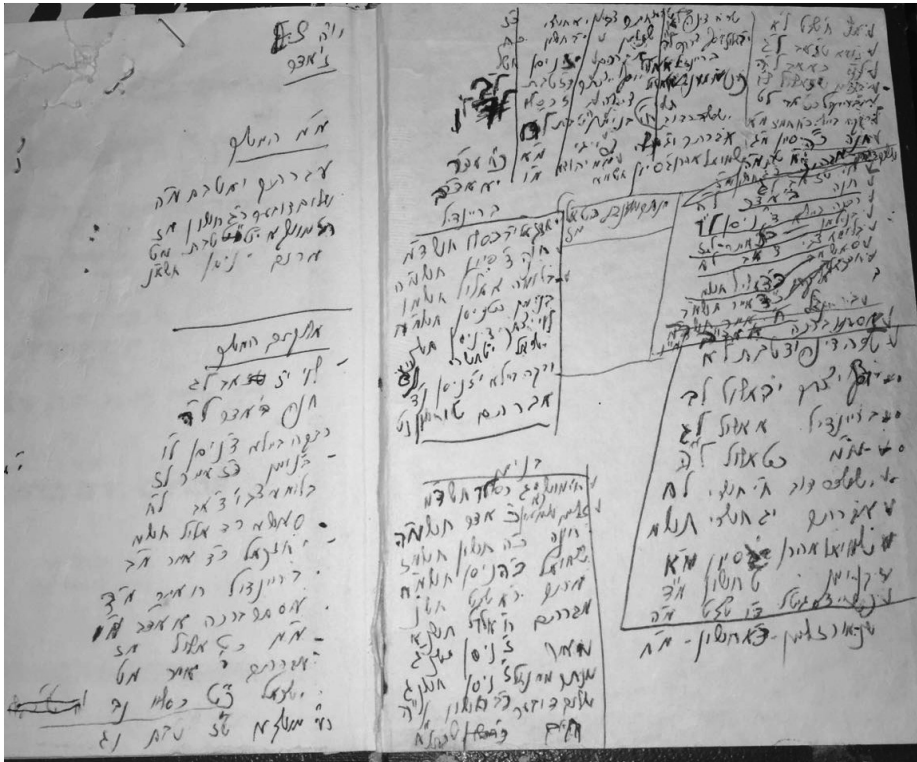
איש משפחה

לצד עיסוקיו הרבים כמנהל מוסדות חינוך חב"ד בארץ וניהול ענייני הרבי בארץ, היה קרוב ביותר אל בני משפחתו.

בכל יום הולדת של נכד או נכדה, היה מתקשר לבעל השמחה ומאחל לו שנת הצלחה, במקביל לדברי התעוררות להחלטות טובות. גם כשנכדיו בגרו וגם בהיותם במקומות רחוקים בשליחות הרבי, היה הסבא משוחח עמם טלפונית ומאחל להם מזל טוב.

הוא אף היה אומר מדי יום את כל פרקי התהילים של כל נכדיו שיחיו כ"י.

מספר אחד הנכדים: כילד קטן היינו נוסעים מעת לעת לשבת ללוד, לסבא והסבתא. בשבוע שידעתי שנוסעים ללוד, הייתי משנן את לימודי פעמים רבות, עד שכל החומר הנלמד היה ברור אצלי. ידעתי שבשבת הקרובה הסבא יבחן אותי על לימודי, ואני צריך להיות בקי בחומר. שבוע אחד למדנו בת"ת תוספות ארוך וקשה, והבנתי את חלקו של התוספות אך לא כולו. בשבת הסבא בחן אותי, וכשהגענו לעניין זה, חשבתי שאסתפק בהסבר לחלק מהסוגיה. אך למרות שהמדובר במסכת שהסבא לא למד באותו זמן הוא קלט מיד שאני מנסה להתחמק, והסביר לי באר היטב את התוספות המדובר.

רשימה בכתב ידו של הרב וולף מתאריכי ימי ההולדת של כל נכדיו

הכבוד שלו לזוגתו, אשת חיל הגב' פסיה, היה יוצא מן הכלל ובא לידי ביטוי בכל הליכותיו.

איש חסי"ד היה

במוצאי שבת קודש פרשת בראשית, ראש חודש מרחשוון תשס"א, נפטר עליו בדמי ימיו בנו יקירו, יד ימינו ועוזרו הקרוב, הרב שלום דובער ע"ה וולף. חודשיים לאחר מכן חלה הרב וולף ונפל למשכב.

גם כשמצבו הרפואי היה רחוק מלהשביע רצון, והיה מאושפז לפרקים קרובים בבית הרפואה, עשה ר' אפרים מאמצים כבירים שלא להקשות על זוגתו תחי' ועל בני משפחתו. תמיד הציע לזוגתו ללכת הבית ולנוח, בנימוק שהוא חש בטוב וכי הוא יכול להסתדר בכוחות עצמו.

בחודש שבט תשס"ג חלה התדרדרות במצבו, והוא אושפז בבית הרפואה "שמואל הרופא" - המקום בו עסק עשרות שנים במסירות נפש במבצעי הרבי בגופו. כי

